

Arkadi ve Boris Ştrugatski
**ZOR ŞEY
TANRI OLMAK**

Türkçesi: Mehmet Ali Ağaoğulları

Ştrugatski Kardeşlerin başlıca eserleri :

- **Juk v muraveynike** (Karıncı Yuvasındaki Bok böceği)
(Bu öyküleriyle 1981 Sovyet Yazarlar Birliği Aelita ödülünü almışlardır);
- **Polden: 22- i vek** (Öğle Vakti: 22. Yüzyıl, 1961, öyküler);
- **Dalakaya Raduga** (Uzaktaki Ebebekuşağı, 1963);
- **Ponedelnik naşınayetzia v subbotu** (Cumartesi'den Gelen Pazartesi, 1965);
- **Skazka o troike** (Troyka Masalı, 1968) ;
- **Ulitka na sklone** (Yokuştaki Salyangoz, 1966-1968);
- **Obitaiemyi ostrov** (Güç'ün Tutsakları, 1969);
- **Piknik na oboçine** (Uzayda Piknik, 1972).

Arkadi ve Boris Ştrugatski

ZOR ŞEY TANRI OLMAK

Türkçesi: Mehmet Ali Ağaoğulları

İmge Kitabevi Yayınları: 72

Ağustos 1993

© Bu çevirinin tüm yayın hakları
İmge Kitabevi Yayınları Ltd. Şti.ne aittir.

İmge Kitabevi

Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Konur Sok.No:3 Kızılay/ ANKARA

Tel:417 01 37-418 19 42-425 52 02

Faks: 425 65 32

Baskı: Özkan Matbaacılık Ltd. Şti.

ISBN 975 -533-038-0

Acı çekmenin, utanç duymanın,
 mutsuzluğa düşmenin ne olduğunu
anladığım günlerdi onlar.

Petrus Abelardus

Sizi bir konuda uyarmalıyım. Görevinizi
yerine getirirken, otoritenizi güçlendirmek
için silahlarla donatılacaksınız. Fakat
hiçbir durumda silahlarınızı
kullanmanıza izin verilmeyecek.
Hiçbir durumda. Anladınız mı beni?

Ernest Hemingway

Başlangıç

Anka'nın siyah plastikten yapılmış oluklu yayı, kromla kaplanmış çelik bir kirişe sahipti ve sessizce tık diye geriliyordu. Anton yenilikleri sevmezdi; Arkanar'ın ilk kralı mareşal Totz'un gibi eski bir alet kullanıyordu, küçük bir çarkın üzerine bağırsak tellerinin sarıldığı bakırdan bir şey. Pachka ise, havalı bir tüfek almıştı yanına. Oluklu yayları insanlığın çocukluk dönemine yakıştıyordu; çünkü tembeldi ve el uğraşlarına çok az yatkındı.

Büyük çam ağaçlarının birbirine dolaşmış köklerinin uzandığı dik ve kumlu bir kıyıya yaklaşıyorlardı. Anka, yayı elinden bıraktı ve çevresine bakındı. Güneş şimdiden yükselmişti, her şey mavi, yeşil ve sarıydı: Gölün üstünde mavi sis, ormanın koyu yeşil çamları, kıyının sarı kumları. Ve hepsinin üzerinde de masmavi bir gökyüzü.

"Hiçbir şey yok burada", dedi Pachka.

Erkek çocuklar kayıktan eğilmişler, suya bakıyorlardı.

"Kocaman bir turnabalığı görüyorum", dedi kesin bir biçimde Anton.

"Böylesine yüzgeçleri ile birlikte mi?" diye sordu Pachka.

Anton yanıtlamadı. Anka da bakıyordu suya, fakat kendi görüntüsünün yansımından başka bir şey göremedi.

"Yüzmeye ne dersiniz?" dedi Pachka kolunu dirseğine kadar suya batırarak. "Biraz soğukmuş" diye açıkladı sonra.

Anton öne çıkıp kıyıya atladı. Kayık oynuyordu. Anton, onu tutup Pachka'nın da atlamasını bekledi. Pachka doğruldu, küreği bir sıırık gibi omuzlarına yerleştirdi ve ıkınıp sıkınmakla birlikte bir şarkı söylemeye koyuldu:

*Yaşlı kaptan Vitslipoutsli!
Dostum, uyumuyor musun?
Dikkat et, sana doğru yaklaşıyor
Kızarmış köpekbalığı sürüleri!*

Anton kayığı çekiyordu.

"Hey!" diye bağırdı Pachka, kayığın kenarına tutunarak.

"Neden kızarmış?" diye sordu Anka.

"Bilmiyorum", dedi Pachka. Her ikisi de sandaldan çıktılar. "Yine de hoş, öyle değil mi? Kızarmış köpekbalığı sürüleri!"

Sandallarını kıyıya çektiler. Ayakları çam yaprakları ve kozalaklarla kaplı ıslak kuma gömülüyordu. Sandal ağır ve kaygandı, ama onu bütünüyle sudan çıkardılar, sonra nefes nefese öylesine kala kaldılar.

"Ayağımı acıttım", dedi Pachka, başını çevreleyen kırmızı bağı düzelterek. Bağın düğümü tam olarak sağ kulağın üstünde olmalıydı, tıpkı İroukanlı korsanlarda olduğu gibi.

"Yaşam benim için önemli değil, hey!" diye de açıkladı sonra.

Anka özenle parmağını emiyordu.

"Bir kıymık mı?" diye sordu Anton.

"Hayır. Bir sıyrık. İçinizden birinin öyle tırnakları var ki..."

"Göster bakayım."

Anka parmağını uzattı.

"Evet," dedi Anton, "bir yara. Peki, şimdi ne yapıyoruz?"

"Sırt üstü uzanıyoruz ve... kıyayı izliyoruz" diye önerdi Pachka.

"Kayıktan inmeye gerek yoktu öyleyse", dedi Anton.

"Kayık ile bir tavuk bile oraya varabilir" diye açıkladı Pachka. "Fakat kıyıda, ilk olarak sazlıklar, ikinci olarak dik kayalıklar, üçüncü olarak da anaforlar var. Sonra gelincik-balıkları. Ve de yayınbalıkları."

"Kızarmış köpekbalığı sürüleri", dedi Anton.

"Daha önce bir anaforun içine daldın mı?"

"Evet."

"Seni böyle bir şey yaparken hiç görmedim."

"Senin hiç görmediğin o kadar çok şey var ki."

Anka, sırtını erkek çocuklara dönüp oluklu yayını gerdi ve yirmi adım ötedeki bir çama nişan aldı. Ağacın kabuğu parçalara ayrıldı.

"Bravo!" diyen Pachka tüfeğini ateşledi hemen. Anka'nın okuna nişan almıştı, ama ıskaladı. "Soluğumu tutamadım da" diye bir açıklama getirdi.

"Peki, ya bu olmadan?..." diye sordu Anton. Gözlerini Anka'ya dikmişti.

Anka yayını gerdi; Anton onun pazusundaki sert küçük yuvarlağın bronzlaşmış teninin altında oynayışını zevkle seyrediyordu.

Anka, dikkatlice nişan alıp tetiği çekti. Ok, bir öncekinin hemen altına, ağacın gövdesine gömüldü.

"Bunu yapmakla hata ediyoruz", dedi Anka.

"Neden?" diye sordu Anton.

"Ağaçlara zarar veriyoruz, işte yaptığımız bu. Dün, bir çocuk bir ağaca okunu sapladı, ben de onu, attığı oku dişleriyle çıkarmaya zorladım."

"Pachka", dedi Anton. "Haydi, senin dişlerin sağlamdır."

"Dişim çürük" diye yanıtladı Pachka.

"Tamam", dedi Anka. "Başka bir şey yapalım."

"Canım pek de tırmanmak istemiyor", dedi Anton.

"Benim de. Dosdoğru gidelim."

"Nereye?" diye sordu Pachka.

"Neresi olursa."

"Yani?" diye sordu Anton.

"Haydi, *saiva*'ya gidelim" diye önerdi Pachka. "Anton, unutulmuş yolu anımsıyor musun?"

"Hem de nasıl!"

"Biliyor musun benim küçük Anka'm.." diye söze başladı Pachka.

"Ben senin küçük Anka'n değilim" diyerek sözünü kesti kabaça. Kendisine Anka'dan başka bir şekilde hitap edilmesinden nefret ediyordu. Anton da bunu çok iyi bildiğinden hemen söze karıştı:

"Unutulmuş yol araçlara yasaktır; üstelik haritalarda da yer almaz. Kimse onun nereye vardığını bilmez."

"Siz daha önce unutulmuş yola gittiniz mi?"

"Evet. Ama onu keşfetmek için zamanımız olmadı."

"Hiçbir yerde olmayan ve hiçbir yere ulaşmayan bir yol" diye terslendi Pachka.

"Harika!" diye haykırdı Anka. Gözleri kapkara iki yarığa dönüşmüştü. "Haydi gidelim. Akşamdan önce varır mıyız?"

"Tabii! Hatta öğleden önce."

Tırmandılar. Dik bayırın tepesine ulaştıklarında, Pachka geriye dönüp baktı. Aşağıda, kum tepelerinin benekler oluşturduğu gök mavisi göl uzanıyordu, kayık sahildeydi ve kıyının durgun sularında giderek yayılan büyük halkalar oluşuyordu - şu meşhur turnabalığıydı kuşkusuz. Pachka, Anton ile birlikte yatılı okuldan her kaçışlarında, onları bekleyen bilinmeyen yerlerle, dağ çilekleriyle, sıcak düzlüklerle, gri kertenkelelerle ve buz gibi pınarlarla dopdolu bir günün karşısında hissettiği karmaşık coşkuyu yeniden duydu. Bağırarak, hoplayıp zıplamak isteğine kapıldı ve onu çok iyi anlayan Anton'un gülümseyen bakışları altında yaptı da hepsini. Anka, iki parmağını ağzına sokup çılgınca ısıklık çaldı. Hep birlikte ormana daldılar.

Büyük çamlar aralıklıydı; ayaklar çam yaprakları halısının üzerinde kayıyordu. Güneşin eğik ışıkları ağaçların çok dik

gövdelerinin arasından süzülüyordu, her yer yaldızlı beneklerle kaplanmıştı. Hava reçine ile orman çileği kokuyordu, görünmeyen kuşlar ise gökyüzünde bağınsıyordu.

Oluklu yayı kolunun altında olan Anka, önden yürüyor ve zaman zaman eğilip kan kadar kırmızı ve cila kadar parlak çileklerden topluyordu. Mareşal Totz'un eski savaş aletini omuzlarında taşıyan Anton onu izliyordu. İyi oklarla dolu sadağı sırtını dövmekteydi. Anka'nın omur kemiğinin dikleştiği bronzlaşmış, neredeyse kararmış boynunu seyrediyordu. Ara sıra Pachka'ya bakmak için geriye döndürüyordu kafasını, ama göremiyordu onu. Yalnızca kırmızı alın bağı parlıyordu güneşte, bir orada, bir burada. Anton, onun burnu soyulmuş zayıf ve haris suratını öne çıkarıp parmağını tetikte tutarak sessizce ağaçların arasından kaydığını canlandırdı kafasında. Pachka *saiva*'da koşuşturuyordu, oysa *saiva* şaka yapmaya gelmezdi. "Dostum, eğer *saiva* sana seslenirse, hemen cevap vermek gerekir" diye düşündü Anton. Eğilmek istedi, ama Anka geriye dönebilirdi ve aptalca bir görüntüsü olurdu o zaman.

Anka başını çevirip,

"Gürültü yapmadan mı ayrıldınız?" diye sordu.

Omuzlarını silkti Anton:

"Kim gürültü yaparak yola koyulur ki?"

"Zannedersem ben yaptım", dedi kaygıyla Anka. "Bir leğen düşürdüm ve koridordan ayak sesleri geldi. Katia'ydı kuşkusuz, bizi gözetme sırası ondaydı bugün. Çiçek yığınının içine atlamak zorunda kaldım. Bu yığındaki çiçekler nedir?"

Anton alnını kırıştırdı.

"Senin pencerenin altındakiler mi? Bilmiyorum. Neden sor-dun?"

"Gerçekten çok inatçılar. "Rüzgâr onları eğemiyor, fırtına onları yatıramıyor." Yıllardır bu çiçeklerin üzerlerine atlıyoruz ve hiç de kötü görünmüyorlar."

"Hayret", dedi Anton düşünceli düşünceli. Kendi pencerelerinin altında da 'rüzgârın eğemediği' çiçeklerin yetiştiğini anımsadı, ama bunlara hiç dikkat etmemişti.

Anka durup bir avuç çilek uzattı ona. İçlerinden üçünü seçip aldı.

"Daha al."

"Teşekkür ederim. Teker teker tercih ederim. Katia fena sayılmaz, öyle değil mi?"

"Kimin için olduğuna bağlı. Her akşam size ayaklarınızın ya kirli, ya tozlu olduğu söylenirse..."

Sustu. Ne büyük bir hazdı Anka'nın yanında dirsek dirseğe yürümek ve onu seyretmek; öylesine güzel ve her zamankinden öylesine yumuşak ve içtendi ki. Büyük gri gözleri kapkara kirkiklerle süslenmişti.

"Evet", dedi Anton güneşte parıldayan bir örümcek ağını temizlemek için elini uzatarak. "Tabii, ayakları tozlu değil onun. Çamurlardan geçirmek için sizi kucakta taşırlarsa, ayaklarınızı kirletme riski de olmaz."

"Onu kucağında taşıyan da kim?"

"Henri, meteoroloji merkezinde. İri yarı biri, sarışın."

"Doğru mu?"

"Ne yani? Herkes onların birbirine aşık olduklarını biliyor."

Konuşmayı kestiler. Anton, Anka'ya bir göz attı. Gözleri kapkara birer yarı gibiydi.

"Peki, bu ne zaman oldu?" diye sordu Anka.

"Dolunayın olduğu bir gecede" diye yanıtladı istemeye istemeye Anton. "Fakat dikkat et, bundan kimseye söz etme."

Anka alaycı bir şekilde gülümsedi:

"Ağzından lafları çekip almadım. Yoksa pişman mı oldun?"

Anton, lekelenmiş avucundaki çilekleri farkına varmaksızın alıp ağzına attı. "Gevezeleri sevmem, dedikoducu kadınlara ise katlanamam" diye geçirdi aklından. İyi bir kanıt bulmuştu:

"Seni de kucakta taşıyacaklar bir gün. Bundan söz edilmesini ister miydin?"

"Konuştuklarımızı anlatacağımı da nereden çıkarıyorsun?" dedi Anka dalgın bir biçimde. "Gevezeleri sevmem."

"Söyle bakayım, ne düşünüyorsun?"

"Hiçbir şey", dedi Anka omuzlarını dikleştirerek. Kısa bir

süre sonra da içini döktü ona: "Biliyor musun, Allah'ın her günü ayaklarımı iki kez yıkamaktan bıktım artık."

"Zavallı Katia" diye geçirdi aklından Anton.

Dik bir patikaya ulaştılar. Orman giderek daha karanlık oluyordu, eğreltiotlarından ve yüksek otlardan oluşan bitki örtüsü de cabasıydı. Yosunlar çam ağaçlarının gövdelerini kaplamıştı. Fakat *saiva* şaka yapmaya gelmez. İnsanla ilgisi olmayan boğuk bir ses gümbürdedi birden:

"Durun! Silahlarınızı atın, sen soylu senyör ve sen soylu bayan!"

Saiva size seslendiğinde hemen cevap vermek gerekir. Kesin bir hareketle Anton, Anka'yı sağdaki eğreltiotlarının içine itti, kendisi de soldaki eğreltiotlarının içine atlayıp bir kütüğün arkasına yüzüstü uzandı. Boğuk ses ağaçlarda yankılanmayı sürdürüyordu, oysa patika ıssızlaşmıştı bile. Sessizlik egemendi her yere.

Anton, yana yatıp yayını gerdi. Bir silah sesinin patlamasıyla yosun parçaları üzerine saçıldı. İnsani olmayan boğuk sesin açıklaması duyuldu:

"Soylu senyör topuğundan vuruldu."

Anton bir inilti koyup ayağını karnına doğru çekti.

"Bu değil, sağ ayak" diye düzeltti ses.

Pachka'nın kahkahası işitiliyordu. Anton, sakınarak kütüğün üzerinden bakındı, ama yeşil alacakaranlık içinde hiçbir şey farkedilmiyordu.

Keskin bir ıslık havayı delip geçti, devrilen bir ağacın sesi gibi bir gürültü oldu.

"Ay!" diye haykırdı Pachka boğulurcasına. "Merhamet edin! Merhamet edin! Öldürmeyin beni!"

Anton ayağa kalktı. Pachka, elleri havada geri geri gelerek eğreltiotlarının içinden çıkıyordu.

"Anton, onu görüyor musun?" diye sordu Anka'nın sesi.

"Çok iyi! Geri dönme" diye bağırdı Pachka'ya. "Ellerin başının arkasına."

Pachka itaat etti ve ardından:

"Hiçbir şey söylemeyeceğim", dedi.

"Ona ne yapmak lazım?" diye sordu Anka.

"Görürsün şimdi." Dizlerinin üzerinde oluklu yayıyla kütüğün üzerine oturan Anton, "Adın ne?" diye söze girişti İroukanlı Gueksa'nın ses tonuyla.

Pachka'nın sırtı, aşağılamayı ve başkaldırını ifade ediyordu. Anton bir ok attı. Ağır ok, gidip Pachka'nın başının üstündeki bir dala saplandı.

"Oo! Oo!" dedi Anka'nın sesi.

"Benim adım Çekirge Bonn" diye itiraf etti Pachka. - "Ve orada, birisi ölecek, onunla birlikte olanlardan birisi."

"Haydutumuz çok meşhur" diye açıkladı Anton. "Fakat bir kazancı olmaksızın hiçbir şeye kalkışmaz. Kim yolladı seni?"

"Acımasız Don Satarina" diye yalan söyledi tutsak.

Anton tiksinererek yüzünü buruşturdu:

"Gördüğün bu el, iki yıl önce *Ağır Kılıçlar* denen yerde Don Satarina'nın kokuşmuş yaşamına son vermişti."

"Bir ok yollayayım mı ona?" diye önerdi Anka.

"Tümüyle unutmuşum", dedi hızla Pachka. "Gerçekten, Yakışıklı Arata tarafından yollandım. Kelleleriniz karşılığında yüz altın sözü verdi bana."

Anton dizlerinin üzerine vurdu ve

"Yalancıların şahı!" diye bağırdı. "Arata, hiçbir zaman senin gibi rezil bir herifle işi olmasını istemez ki!"

"İzin verin misin ona bir ok yollayayım?" diye sordu zalim Anka.

Anton şeytani bir kahkaha patlattı.

"İyi de," dedi Pachka, "sağ ayağından yaralandın sen; artık kan kaybetmenin zamanıdır."

"Yok canım", diye yanıtladı Anton. "Her şeyden önce beyaz ağaç kabuğu çiğniyorum sürekli olarak, sonra çok güzel iki Barbar kadın yaramı sardılar bile!"

Eğretiltoları aralandı ve Anka ortaya çıktı. Yanağı çizilmiş, dizleri toprağa ve otlara bulanmıştı.

"Onu bataklığa atmalıyız" diye söylendi. "Düşman teslim

olmazsa, yok edilir."

Kollarını indiren Pachka,

"Oyun bozanlık yapıyorsun", dedi Anton'a. "İnsan seninle birlikteyken, Gueska'nın iyi birisi olduğu kanısına kapılıyor hep."

"Ne de çok şey biliyorsun!" dedi Anton kütüğün üzerinden kalkarak. "*Saiva* şakaya gelmez, rezil paralı asker!"

Tüfeği Pachka'ya veren Anka,

"Birbirinizin üzerine hep böyle ateş mi edersiniz?" diye sordu imrenerek.

"Tabii", dedi Pachka şaşırmışcasına. ""Pan! Pan!" diye bağırمامızı mı tercih edersin yoksa? Oyunda bir risk ögesi olmalı."

Anton kayıtsızca söze karıştı:

"Örneğin, sık sık Guillaume Tell oyunu oynarız."

"Sırayla" diye devam etti Pachka. "Elmayı başımın üzerinde bir gün ben tutarım, bir başka gün de o."

Onlara bakan Anka,

"Ya! Öyle mi?" dedi yavaş bir sesle. "Çok görmek isterim bunu."

"Memnuniyetle", dedi Anton alaycı bir tonla. "Fakat elimamız yok."

Pachka sırtıp duruyordu. Anka, onun korsan bağını çekip aldı ve bağı çabucak bir külâh biçiminde dürdü.

"Bir elma, yalnızca bir gelenek sorunu. İşte harika bir hedef. Guillaume Tell'cilik oynayacağız."

Anton, bağı eline alıp dikkatle inceledi. Anka'ya baktı; gözleri birer yarık gibiydi. Pachka eğleniyordu. Anton bağı ona uzattı:

"Otuz adımdan hedefimi ıskalamam", dedi kendinden emin bir sesle. "Tabii, eğer bildiğim bir silahsa."

"Doğru mu?" dedi Anka ve Pachka'ya döndü: "Ya sen dostum, sen de otuz adımdan hedefi vurabilir misin?"

Pachka, bağı dengeli bir biçimde başının üzerine yerleştirip, "Bir gün deneriz", dedi gülümseyerek. "Bir zamanlar hiç de

fena ateş etmezdim."

Anton, geriye döndü ve adımlarını yüksek sesle sayarak yürümeye koyuldu:

"On beş... on altı... on yedi..."

Pachka, Anton'un duyamadığı bir şeyler söyledi. Anka yüksek sesle güldü. Çok yüksek sesle hatta.

"Otuz", dedi Anton geriye dönerek.

Bu mesafeden Pachka küçücük gözüküyordu. Küçük kırmızı külah bir palyaço şapkasını andırıyordu. Pachka gülümsüyordu hala. Anton eğildi ve yavaşça yayını gerdi.

"Seni kutsuyorum, babam Guillaume" diye bağırdı Pachka. "Ve sana teşekkür ediyorum, her ne olursa olsun."

Anton, oku yerine yerleştirip ayağa kalktı. Diğer ikisi ona bakıyorlardı, yan yana. Patika, yüksek yeşil duvarlar arasındaki karanlık ve nemli bir koridor gibiydi. Anton oluklu yayı kaldırdı. Mareşal Tötz'un savaş aleti çok ağırlaşmıştı. "Ellerim titriyor, çok saçma" diye düşündü Anton. Birdenbire, bir kış günü Pachka ile kendisinin bir saat boyunca, hiç vuramadan bahçe parmaklığındaki demirden çam kozalağına kartopu attıklarını ve de bunu yirmi, on beş, on adımdan yaptıklarını anımsadı. Bıkıp tam ayrılacakları sırada, Pachka'nın nişan almadan salıdığı son kartopu hedefi bulmuştu... Anton, bütün gücüyle yayı omuzuna dayadı. "Anka çok yakında." Ona uzaklaşmasını söyleyecekti az daha, fakat bunun çok aptalca olacağını anladı. Yukarı. Daha yukarı... Daha... Onlara sırtını dönse bile, kocaman okun Pachka'yı, burnunun başladığı yerden, neşeli yeşil gözlerinin ortasından delip geçeceği inancına kapıldı birden. Göz kapaklarını kaldırıp artık gülümsemeyen Pachka'ya baktı. Anka, yavaş yavaş bir elini kaldırdı parmaklarını da açarak, yüzü gergin ve ciddiydi. Bunun üzerine yayı daha da yukarıya kaldırdı ve tetiğe bastı. Okun nereye doğru kaybolduğunu göremedi.

"Iska" diye bağırdı kuvvetlice.

Büyük ve sert adımlarla onlara yaklaştı. Pachka yüzünü bağıyla sildi, sonra bağı açıp başına bağladı. Anka oluklu yayını yerden aldı. "Eğer bu aletle kafama bir tane patlatırsa, ona

teşekkür edeceğim" diye söylendi Anton kendi kendine. Fakat Anka ona bakmıyordu bile.

Anka, Pachka'ya doğru döndü:

"Gidelim mi?"

"Hemen."

Pachka, Anton'a bakıp kıvırdığı parmağıyla alnına vurdu.

"Korktun", dedi Anton.

Pachka aynı hareketi yapıp Anka'yı izledi. Anton peşleri sıra yürüdü. Kuşkularını dağıtmaya çalışıyordu.

"Sonuçta, ne yaptım sanki?" diye kendini ikna ediyordu gevşekçe. "Neden surat asıyorlar? Pachka, tamam korktu. Üstelik kim daha çok korktu, baba Guillaume mu, yoksa oğul Tell mi? Ama Anka? Onun için korkmuş olmalı. Ne yapabilirim ki? Küçük bir köpek gibi izliyorum onları. Ayrılısam mı acaba? Solda güzel bir bataklık var, bir gecekuşu bulurum belki." Fakat adımlarını bile yavaşlatmadı. "Her zaman için, öyleyse" diye düşündü. Genellikle böyle olduğunu okumuştur bir yerlerde.

Öngördükleri zamandan önce terkedilmiş yola ulaştılar. Güneş tepedeydi, hava sıcaktı. Çam ağaçlarının yaprakları boyunlarını gıdıklıyordu. Yol, iki sıra halinde dizilmiş beton döşemelerden yapılmıştı, hepsi de çatlaktı. Kalın ot tutamları çatlaklardan yükseliyordu. Yolun yan bölümleri tozlu dulavratotlarıyla kaplıydı. Mayısböcekleri vızıldıyordu; bir böcek saygısızca Anton'un alnına çarptı. Her şey sakindi ve uyuşmuştu.

"Bakın!" dedi Pachka.

Yolun ortasında, paslanmış bir madeni tele asılı boyaları dökülmüş bir levha duruyordu.

"Nedir bu?" diye sordu Anka pek de ilgilenmeden.

"Otomobil sürücüleri için", dedi Pachka. "Geçme yasağı."

"Girilmez yol." diye açıkladı Anton.

"Neden burada?"

"Arabaların geçmesinin yasak olduğu anlamına geliyor."

"Neden bir yol var, öyleyse?"

Omuzlarını silkti Pachka:

"Çünkü çok eski."

"Geldiğin yöne göre değişiklik gösteren bir yol" diye bir açıklama getirdi Anton. Anka'nın sırtı ona dönüktü. "Tek yönlü gidiş."

"Amma kurnazlarmış zamanında", dedi Pachka. "Kilometrelerce yol yapıyorsun ve sonra 'güm!', yasak yön. Devam etmek olanaksız ve yakınlarda da kimse yok."

"Daha ileride ne olabilir?" dedi Anka. Çevresine bakındı. Orman kilometreler boyunca uzanıyordu: Tek bir insan bile yoktu. "Yasak bir yön değilse eğer" diye geçirdi içinden. "Boya tümüyle yok olmuş."

Anton özenle nişan alıp tetiğe bastı. Okun madeni teli kesmesini ve levhanın Anka'nın ayaklarının dibine düşmesini amaçlamıştı. Fakat ok, levhanın tepesini deldi ve boya parçacıkları saçıldı.

"Budala", dedi Anka arkasına dönmeden.

Guillaume Tell oyunundan beri Anton'a yönelttiği ilk sözcüktü bu. Zoraki bir biçimde gülümsedi Anton ve sonra:

*"And enterprises of great pitch and moment, with this regard their current turn away and loose the name of action"*¹ diye ezbere okudu.

Sadık Pachka haykırdı:

"Bakın, araba izleri var. Fırtınadan sonra yapılmışlar! Ot-lar çiğnenmiş ve orada..."

"Şansı var" diye kendi kendine söylenen Anton da bakıp ezilmiş otları ve otomobilin yoldaki bir çukur nedeniyle fren yaparak bıraktığı siyah çizgiyi farketti.

"Evet, evet", dedi Pachka. "Otomobil diğer yönden geliyormuş."

Böyle olduğu çok açıktı, ama Anton kesin bir biçimde,

"Hiç de değil, bu taraftan geliyormuş", dedi.

Pachka şaşkın gözlerle baktı ona.

"Kör müsün yoksa?"

"Bu taraftan gelmiş" diye ısrar etti Anton. "İzlerini takip

1 "Ve en güçlü olarak başlayan faaliyetler, yoldan çıktıklarında eylem adını yitirirler." (Shakespeare, Hamlet)

edelim."

"Saçmalıyorsun!" diye isyan etti Pachka. "Tamam, hiçbir dürüst sürücü yasak yöne girmez. Ve sonra bak: Çukur, fren izleri... Eh öyleyse, nereden geliyormuş?"

"Bana ne senin doğru dürüst insanlarından! Dürüst değilim ben, yasak yönlerle girerim."

Pachka kızmıştı.

"Git öyleyse!" Kekeliyordu biraz. "Geri zekalı! Başına güneş geçmiş senin!"

Anton, geriye döndü ve dosdoğru önüne bakarak yasak yönde yürümeye koyuldu. İstedığı tek bir şey vardı: Orada yıkılmış bir köprü bulunsun ve öteki tarafa geçmek gerekli olsun. "Kurallarıyla kafamı bozuyor! Öteki de... küçük Pachka'sıyla birlikte gitsin bakalım." Pachka'nın "küçük Anka'm" dediğinde Anka'nın nasıl kızdığını anımsadı ve biraz sakinleşti. Geriye dönüp baktı.

İlk önce Pachka'yı gördü: Çekirge Bonn, ikiye katlanmış olarak gizemli otomobilin izlerini takip ediyordu. Paslı levha yavaşça sallanıyor, mavi gökyüzü çukurun içinde beliriyordu. Otoların üzerinde Anka vardı, dirsekleri dizlerinde, çenesi kenetlenmiş ellerine dayalı.

...Hava karardığında dönüş için koya koyuldular. Erkek çocuklar kürek çekiyordu, Anka dümendeydi. Kırmızı bir ay siyah ağaçların üzerinden yükseliyordu. Kurbağalar korusu kulakları sağır edecek denli gürültülüydü.

"Ne kadar güzel planlarımız vardı", dedi Anka üzgün bir sesle. "Fakat, siz ikiniz..."

Erkek çocuklar ağızlarını açmadılar. Sonra Pachka alçak sesle sordu:

"Anton, ne vardı orada?"

"Yıkık bir köprü. Ve bir makineli tüfeğe zincirlenmiş bir faşistin iskeleti." Biraz düşünüp ekledi: "Makineli tüfek tümüyle toprağa gömülmüştü..."

"Evet..." dedi Pachka. "Olur bazen. Ben ise, bir adamın otomobilini tamir etmesine yardım ettim."

1.

Roumata yolun üzerindeki yedinci ve sonuncu mezar olan aziz Mika'nın mezarını geçtiğinde, hava çoktan kararmıştı bile. Don Tameo'nun çok överek kumar borcu karşılığında verdiği Khamakhar atı, tam bir sütçü beygiriydi. Her tarafı terle kaplı topal hayvan, berbat bir tırısla, zikzaklar çizerek ilerliyordu. Roumata atın böğrünü dizleriyle sıkıyor, kulaklarının arasına eldivenleriyle vurup duruyordu; ama hayvan yorgun başını sallamakla yetinip daha hızlı gitmiyordu. Yolun her iki yanında, hareket-siz duman kıvrımlarını andıran çalılıklar uzanıyordu. Sivri sinneklerin vızıltıları dayanılacak gibi değildi. Birkaç yıldız puslu gökyüzünde hafifçe parlıyordu. Her sonbaharda olduğu gibi boğucu ve tozlu günleri, buz kesen geceleri olan bu deniz kıyısı yöresinde, hem sıcak hem soğuk olan hafif bir rüzgâr esiyordu zaman zaman.

Roumata pelerinine sarındı ve dizginleri gevşetti. Acele etmeye gerek yoktu. Gece yarısına daha bir saat vardı ve Hıçkırık Ormanı'nın girintili çıkıntılı karanlık sınırı ufukta görünmüştü bile. Yol boyunca sürülü tarlalar uzanıyor, yıldızlardan harelenen bataklıklardan çürük bir pas kokusu yayılıyor ve İstila döneminden kalma yıkık dökük duvarlar karanlık yığınlar oluşturuyordu. Uzakta, solda, ölüm habercisi yangın ışıkları bir yanıp bir kayboluyordu: Bir köy yanmaktaydı; Mezar-Soyguncusu,

Serseri, Yol-Kesen gibi adları olup da ağustos ayındaki bir düzenlemeyle Hoşgeldin, İyilik, Melekçe olarak yeniden adlandırılan sayısız köyden birisiydi yanan. Sivrisinek bulutlarıyla ve bataklıklarla kaplı, dar vadilerle parçalanmış, sıtmanın, vebanın ve iğrenç nezlenin belini büktüğü bu ülke, Boğaz kıyılarından Hıçkırık Ormanı'na kadar yüzlerce mil boyunca uzanıp gidiyordu.

Yolun bir kıvrımında, karanlık bir gölge çalılarının arasından fırlayıverdi. At, birden başını kaldırıp geriye doğru hamle yaptı. Dizginleri kavrayan Roumata, gözlerini dört açıp sağ kolunun dantellerini kaldırdı ve elini kılıcına koydu. Yolun kenarındaki adam şapkasını çıkararak,

"İyi akşamlar, soylu senyör", dedi alçak bir sesle. "Sizden özür dilerim."

"Kim var orada?" diye sordu Roumata, safi kulak kesilerek.

Sessizce bir pusu kurulmamıştı. Gerilmiş yayın gıcirtısı soyguncuları ele verirdi, kötü biralar Grilerin Saldırı Kıtaları'nda ölenemez geçirtilere yol açardı, baronların askerleri hızla nefes alırlar ve silahlarını şakırtırlardı, köle avcıları olan keşişler ise gürültülü bir biçimde kaşınırlardı. Oysa çalılarda tam bir sessizlik vardı. Bu adam bir gözcü olamazdı. Zaten böyle bir görüntüsü de yoktu; kısa boylu, şişmanca, sıradan bir pelerine sarınmış haliyle bir burjuvaya benziyordu.

"Sizin yanınızda koşmama izin verir misiniz?" dedi eğilerek.

"Tabii", dedi Roumata dizginlere asılarak. "Üzengiyi tutabilirsin."

Yabancı onun yanına geldi. Şapkasını elinde tuttuğundan, iyice açılmış olan başının tepesi parlıyordu. Bir tüccar, diye düşündü Roumata. Baronlardan, toptancılardan keten ya da kenevir satın alan birisi. Çok cesur bir tüccar üstelik... Tüccar olmayabilir de. Belki bir aydın? Bir kaçak? Ya da toplumdan dışlanmış biri? Geceleri yolları arşınlayanlar, tüccarlardan çok bu tür insanlardı zaten. Ama bir casus da olabilirdi.

"Kimsin sen ve nereden geliyorsun?" diye sordu Roumata.

"Benim adım Kihoun", dedi adam üzgün bir sesle. "Arkanar'dan geliyorum."

"Arkanar'dan kaçıyor musun?" dedi Roumata ona doğru eğilerek.

"Evet" diye onayladı yolcu karamsar bir biçimde.

"Acayip bir adam" diye düşündü Roumata. "Yine de, bir casus olabilir. Böyle olup olmadığını anlamak gerek... Aman, bana ne? Ben kimim ki bunu araştıracağım? Sonra, canım da istemiyor bunu yapmayı. Aslında neden ona inanmayayım? İşte, kurtuluşu kaçışta arayan bir adam, kuşkusuz bir aydın o. Yalnız, korku içinde, yardım arıyor. Bir soylu beye rastlıyor. Aristokratlar gururlarından ve budalalıklarından dolayı siyasete karışmazlar, ama kılıçları uzundur ve Grileri sevmezler. Neden burjuva Kihoun, aptal ve kibirli bir soyludan çıkar gözetmeyen bir yardım bulamasın ki? Sınamayacağım onu. Bunu yapmam için hiçbir neden yok. Gevezelik ederek zamanı geçiririz ve iyi dostlar olarak birbirimizden ayrılırız..."

"Kihoun..." diye mırıldandı. "Tanıdığım bir Kihoun vardı. Beyaz Demir sokağında oturan simyager bir eczacı. Senin akrabam mı?"

"Malesef evet. Uzak bir akraba doğrusu, ama onların buna aldıracağı yok... ta on iki kuşak öteye kadar."

"Peki, nereye kaçıyorsun, Kihoun?"

"Nereşi olursa... Olabildiğince uzağa. Birçok insan İroukan'a gidiyor. Ben de gitmeyi deneyeceğim."

"Anlıyorum", dedi Roumata. "Ve sen, nöbetçi bölgesinden geçebilmek için soylu senyörün sana yardım edeceğini sanıyorsun, öyle mi?"

Kihoun yanıt vermedi.

"Beyaz Demir sokağı simyagerinin kim olduğunu soylu senyörün bilmediğini sanıyorsun belki de?"

Kihoun susuyordu. "Gerekli sözcükleri bulamadım" diye geçirdi içinden Roumata. Üzengilerin üzerinde doğruldu ve Kraliyet Alanı'nın çığırtkanlarını taklit ederek bağırdı:

"Tanrı'ya, taca ve düzene karşı iğrenç ve bağışlanmaz suçlar işlemiş olmakla yargılanmış ve suçlu bulunmuş!"

Kihoun suskun kalmayı sürdürüyordu.

"Ve eğer soylu senyör, Don Reba'nın bağnazlarından biriye? Grilerin amacına ve öğretisine bütün ruhuyla ve bedeniyle bağlıysa? Bunun olanaksız mı olduğunu düşünüyorsun?"

Kihoun ağzını açmıyordu. Yolun sağında, bir darağacının dik açıları karanlığın içinden beliriverdiler. Ayaklarından asılı çıplak bir bedenin beyaz görüntüsü seçiliyordu. "Hım, hiç tepki yok" dedi içinden Roumata. Dizginlere asıldı, Kihoun'u omuzlarından yakalayıp kendisine doğru döndürdü.

"Soylu senyör seni tutup, hemen şimdi şu serserinin yanına assa, ne dersin?" diye sordu, gözlerin birer karanlık çukura dönüştüğü solgun yüzü dikkatlice inceleyerek. "Soylu senyörün kendisi. Çabucak ve iyicene. Arkanar'ın sağlam sicimiyle. Büyük ilkeler adına. Kihoun, büyük aydın, neden bir şeyler söylemiyorsun?"

Adam hâlâ susuyordu. Dişlerini takırdatıyor ve ezilen bir kertenkele gibi Roumata'nın elinin altında yavaşça kıvranıp duruyordu. Hendekten bir ses geldi ve anında Kihoun, bu sesi bastırmak istemişcesine, umutsuzluğunun bütün gücüyle avaz avaz bağırmaya başladı:

"Peki öyleyse, haydi as beni! As beni, hain!"

Roumata büyükçe bir soluk alıp Kihoun'u bıraktı.

"Şaka yapıyordum", dedi. "Korkma."

"Yalanlar, yalanlar..." diye geveledi Kihoun boğazında hıçkırıklarla. "Her yerde yalanlar!"

"Tamam, sinirlenme. Attığın şeyi gidip alman daha iyi olur. İslanacak yoksa."

Kihoun durduğu yerde sallandı, sonra hiçbir neden olmaksızın pelerinine parmaklarıyla dokunup hendeğin içine indi. Roumata, yorgun, eyerinin üzerinde iki büklüm, bekliyordu. "İşte böyle," dedi kendi kendine "başka türlü yapılamaz." Kihoun paketini saklayarak hendekten çıktı.

"Kitaplar, tabii ki", dedi Roumata.

Başını iki yana salladı Kihoun.

"Hayır." Sesi kısık çıkıyordu. "Bir kitap. Benim kitabım."

"Ne yazıyorsun?"

"Korkarım bu sizi hiç ilgilendirmez, soylu senyör."

İçini çekti Roumata.

"Üzengiye yakala. Haydi gidelim."

Uzun süre hiç konuşmadılar.

"Dinle Kihoun", dedi Roumata. "Şaka yapıyordum. Benden korkman gerekmez."

"Ne kadar güzel bir dünya, ne kadar da neşeli! Herkes şaka yapıyor. Ve üstelik aynı şekilde. Hatta soylu Roumata bile."

Roumata şaşırmişti.

"Benim adımlı biliyor musun?"

"Evet", dedi Kihoun. "Başınızdaki çemberden tanıdım sizi. Yolumun üzerinde sizi bulmaktan öylesine mutluydum ki..."

"Benim bir hain olduğumu haykırırken demek bunu düşünüyormuş" diye geçirdi içinden Roumata. Sonra yüksek sesle devam etti:

"Senin bir casus olduğuna sandım. Casusları öldürürüm ben."

"Bir casus..." diye tekrarladı Kihoun. "Evet, tabii. Zamanımızda casus olmak öylesine kolay ve öyle karın doyurucu ki. Bizim büyük ve soylu Don Reba'mız, kralın uyruklarının ne söylediklerini ve ne düşündüklerini öğrenmeye can atıyor. Çok isterdim bir casus olmayı. *Gri'nin Neşesi* meyhanesinde sıradan bir muhbir. Ne kadar iyi, ne kadar saygıdeğer! Akşam saat altıda meyhaneye giriyor ve her zamanki masama oturuyorum. Meyhaneci ilk bira bardağımla koşuşturuyor hemen. Çatlayıncaya kadar içebilirim, nasıl olsa Don Reba ödüyor, ya da daha doğrusu hiç kimse ödemiyor. Biramı yudumlarken çevreye kulak kabartıyorum. Ara sıra konuşulanları not alır gibi yapıyorum; bunun üzerine korkan müşteriler yanıma gelip bana dostluklarını ve cüzdanlarını sunuyorlar. Gözlerinde görmek istediğimi görüyorum yalnızca: Beni kendimden geçiren köpekçe bir sadakat, saygılı bir korku ya da güçsüz bir nefret. Rezilce, genç kızlara takılabilir ve kibarca gülümsemekle yetinen iri yarı kocalarının yanında kadınları sıkıştırabilirim... Ne harika bir akıl yürütme, öyle değil mi soylu senyör? Bunu Yurtseverlik Okulu'nda öğrenci olan on beş yaşındaki bir veletin ağzından duydum..."

"Peki ona ne dedin?" diye sordu Roumata merakla.

"Ne diyebilirdim ki? Anlayamazdı. Ona, Tekerlek Vaga'nın adamlarının yakaladıkları muhbirin karnını yardıklarını ve içini biberle doldurduklarını anlattım... Şarapla kafayı bulan askerlerin jurnalcileri bir çuvala tıkıp kenefte boğduklarını anlattım. Gerçeğin ta kendisi, ama bana inanmadı. Bunların okullarındaki programda yer almadığını söyledi. Ben de bir kağıt parçası çıkarıp konuştuklarımızı not aldım. Kitabım için gereksinim vardı bunlara; velet ise, zavallı, kendisini ele vereceğini sandı ve korkudan altına yaptı..."

İskelet Bako'nun hanının ışıkları çalılıkların arasından göründüler. Kihoun sendeledi ve sustu.

"Ne var?" diye sordu Roumata.

"Bir Gri devriye birliği var orada", dedi Kihoun sesini alçaltarak.

"Ne olmuş varsa? Bir başka akıl yürütmeyi dinle, saygıdeğer Kihoun. Bizim iyi savaş hayvanlarımız olan bu biraz kaba saba cesur çocukları seviyor ve beğeniyoruz. Onlara ihtiyacımız var bizim. Dolayısıyla, halk dilini tutmak zorunda, tabii eğer dilini bir darağacında görmek istemiyorsa!" Kahkahalarla güldü, çünkü harika dile getirmişti bunları, tam da Grilerin kışla geleneklerine uygun bir biçimde.

Kihoun iki büklüm olup başını omuzlarının içine çekti.

"Küçük insanların dili yerinde kalmalıdır. Tanrı halka bir dil verdiyse, nutuk atması için değil de, efendisinin çizmelerini yalaması içindir; efendisi her zaman halkın tepesindedir zaten..."

Hanın önünde Gri devriye birliğinin eyerli atları, bağlı oldukları direklerin dibinde duruyorlardı. Açık pencereden sarhoş seslerin en ağıza alınmaz küfürleri yayılıyordu. Oyun zarları tıkırdamaktaydı. Kapıda yırtık deri önlüğü ve sıvanmış kollarıyla dikilen İskelet Bako, devlere yaraşan işkembesiyle girişi engellemekteydi. Kılırlı iri ellerinde bir odun baltası tutuyordu; az önce yahni yapmak için bir köpek kesmişti ve hâlâ harcadığı güçten dolayı terleyerek biraz hava almak için dışarı

çıkmişti. Savaş baltası dizlerinin arasında olan bir Gri, bitkin bir biçimde merdivenlere oturmuştu. Baltasının sapı yanağının kenarını geriyordu, içki sonrasının melankolik havasına sahipti. Atlıyı farkedince, ağzındaki tükürükleri yutmadan ıslak bir sesle bağırdı:

"Duuur! Hey! Sen, oradaki soyluuu!"

Roumata, ona bakmadan, başı dimdik, yoluna devam etti.

"... Ve eğer soysuzun dili iyi çizmeyi yalamazsa," dedi yüksek sesle "kopartılmalıdır; çünkü 'Senin dilin benim düşmanım'dır' denmiştir..."

Atın sağrısının ardına gizlenmiş olan Kihoun, büyük adımlarla ilerliyordu. Roumata, gözünün ucuyla onun terden parıltıya kalkan kel kafasına baktı.

"Sana dur diyorum!" diye haykırdı Gri.

Onun balta gürültüsüyle merdivenden yuvarlandığını ve dar-madağın bir biçimde Tanrı'ya, şeytana ve iğrenç soylulara lanetler yağdırdığını duydular.

"Topu topu beş kişi kadarlar" diye kendi kendine söylendi Roumata kollarını sıvayarak. "Şaraba bulanmış kasaplar. Çocuk oyuncuğu."

Hanı geçip ormana doğru yöneldiler.

"Gerekirse daha hızlı gidebilirim", dedi Kihoun pek doğal olmayan kararlı bir sesle.

"Çocuk oyuncuğu", dedi Roumata atını durdurarak. "Bir kere bile kavga etmeden bu kadar yolu yapmış olmak çok sıkıcı olacak! Sen, sahiden hiç kavga etmek istemez misin Kihoun? Laf, hep laf..."

"Hayır," dedi Kihoun "kavga etmeyi hiç istemem."

"İşte felaket bu", dedi dişlerinin arasından Roumata; sonra atını geriye döndürdü ve acele etmeden eldivenlerini giydi.

Dönemeçten iki atlı belirdi hızla, ama onu görmeleriyle durmaları bir oldu.

"Hey! Oradaki soylu senyör" diye bağırdı içlerinden biri. "Haydi, bize geçiş iznini göster!"

"Serseriler!" dedi soğuk bir sesle Roumata. "Okumayı bil-

mezsınız, geçiş iznimi ne yapacaksınız ki?"

Grileri karşılamak üzere atını dizleriyle sıkıp tırısı kaldırdı. "Korkuyorlar", diyordu kendi kendine. "Kararsızlar... Hiç olmazsa iki tokat yapıştırabilsem onlara! Fakat hayır... Yapaım bir şey yok. Oysa bugün, biriken nefretimi kusmayı ne kadar çok istiyorum... Fakat herkesi bağışlayarak iyi duyguları srdreeğiz, tanrılar gibi sakın olacağız. Tanrılar hiçbir zaman aceleci değildir, önlerinde sonsuzluk vardır onların..."

Çok yakınlarına geldi. Adamlar kararsızca baltalarını kaldırdılar ve gerilediler.

"Peki şimdi?" dedi Roumata.

"Fakat, yani..." diye geveledi birinci adam tedirgin bir ses tonuyla. "yleyse., ama bu Don Roumata."

Arkadaşı atını geriye döndürdü ve drtına uzaklaştı. Diğeri baltasını indirmiş, geriliyordu hâlâ.

"zr dileriz, soylu senyör", dedi ağızını açarak. "Yanıldık. Küçük bir hata. Böyle durumlarda küçük hatalar olasıdır hep. Çocuklar biraz içmişlerdi. Celallendiler hemen..." Yavaş yavaş uzaklaşıyordu. "Anlarsınız, zor günler bunlar... Kaçak aydınların peşindeyiz. şikayet ederseniz, bizim için kötü olur, soylu senyör..."

Roumata arkasını döndü ona.

"Soylu senyöre iyi yolculuklar dilerim", dedi öteki rahatlayarak.

Asker çekip gidince, Roumata alçak sesle,

"Kihoun!" diye seslendi.

Kimse yanıt vermedi.

"Hey, Kihoun!"

Yanıt yoktu. Kulak kabartan Roumata, sivrisineklerin vızılıtları arasından ezilen yaprakların sesini sezdi. Kihoun, tarlalardan geçerek batıya, buradan yirmi mil kadar ötede olan İroukan sınırına doğru kaıyordu. "Ve işte" diye geçirdi aklından Roumata. "Bitti. Her zaman aynı şey. Zemin yoklanır, karşılıklı çift anlamlı sözler söylenir... Haftalar boyu bir sürü serseriyle aptalca gevezelik etmekten ruhu aşınır insanın, ve akli başında

birisiyle karşılaşıldığında ise zamanınız yoktur. Onu saklamak, kurtarmak, güvenli bir yere yollamak gerekir; ve işte bir dostla mı yoksa bir kaprisli yozlaşmış adamla mı birlikte olduğunu anlayamadan uzaklaşıp gidiyor. Ben de onun hakkında hiçbir şey bilemeyeceğim. Ne istediğini, ne yaptığını, ne için yaşadığını..."

Arkanar'ı anımsadı, gece olmuş. Taştan, güzel evler ana sokakların iki yanında sıralanıyor, sevimli fenerler hanların kapılarında ışıltıyor, çok temiz masalara oturmuş şişman ve mutlu dükkancılar biralarını yudumlayıp dünyanın hiç de kötü olmadığını dem vuruyorlar: Buğday fiyatı düşüyor, zırhlarıneki ise yükseliyor, komplolar zamanında açığa çıkarılıyor, şüpheli görülen büyücüler ve aydınlar kazığa oturtuluyor, kral her zamanki gibi yüce ve bilgili, olağanüstü zeki Don Reba'nın her yerde gözü var. "İnsanlar neler uydurmuyor ki! Dünya yuvarlakmış! Kare de olabilir, kafalar bunun için karıştırılmaz ki!", "Eğitim, evet her şeyin sorumlusu eğitim, dostlarım! Parayla mutluluk olmazmış, köylüler de insanmış, mış mış ve böyle sürüp gidiyor, hiciv yazılarıyla başlıyor ve ayaklanmayla sonuçlanıyor...", "Dostlarım, hepsini kazığa oturtmalı!... Ben olsam ne yaparım? Açıkça sorarım: Okuma yazma biliyorsun? Kazığa! Şiir yazıyorsun? Kazığa! Hesap yapmasını biliyorsun? Kazığa! Gereğinden fazla biliyorsun!", "Bina, yavrum, üç bira daha ve bir yahni!" Sokaklarda kaldırım taşları, sağ omuzlarında baltaları bulunan güçlü kuvvetli, al yanaklı ve gri gömlekli gençlerin demir çakılı çizmelerinin altında cınlıyor. "Kardeşlerim! İşte bizim koruyucularımız! Onlar zayıflamayacaklardır! Hiçbir zaman! Ve benim oğlum, biliyor musunuz... benim oğlum hâlâ sağ kanatta! Düşünsenize, daha düne kadar sopayı basardım ona! Hayır, bir kargaşa döneminde değiliz, dostlarım! Tahtın kararlılığı, gönenç, düzen ve adalet. Yaşasın Gri Birlikler! Yaşasın Don Reba! Kralımıza şükürler olsun! Ah dostlarım, bizimki ne kadar güzel bir yaşam!..."

Fakat yangınların ışıklarının ve meşalelerin kıvılcımlarının aydınlattığı Arkanar Krallığı'nın karanlık ovalarında, sivrisineklelerin yiyip bitirdiği, bacakları kanlar içinde, ter ve tozla

kaplı, yorgun, korkudan çıldırmış, umutsuz, ama ortak inançlarından güç alan yüzlerce zavallı, nöbetçilerden sakınarak dağlıkları yollardan kaçmaya çalışıyor; yasadışı ilan edilmişler, çünkü hastalıklardan kırılan, boğazına kadar cehalete batmış halklarını tedavi edip eğitmeyi biliyorlar ve bunu yapmak istiyorlar; çünkü güzelliği tanımayan bir halkın yaşamını güzelleştirecek ikinci bir doğayı, tıpkı tanrılar gibi kilden ve taştan yaratabiliyorlar; eski şeytan hikayeleriyle korkunun içine itilmiş beceriksiz halklarına hizmet etmeyi umut ederek doğanın gizlerini yırtıp açıyorlar... Korumasızlar, iyiler, pratik anlayıştan yoksunlar; onlar çağlarının çok ötesindeler...

Roumata eldivenini çıkarıp bütün gücüyle atının kulaklarının arasına vurdu ve,

"Yürü, yaşlı sütçü beygiri", dedi Rusça.

Ormana girdiğinde gece yarısı olmuştu.

Kimse bu acayip adın, Hıçkırık Ormanı adının nereden geldiğini bilmiyordu. Resmi açıklamalara göre, üç yüz yıl önce İmparatorluğun mareşali, ardından da Arkanar'ın ilk kralı olan Totz'un askeri birlikleri, geri çekilen Bakır Tenliler güruhunu kovalarken kendilerine *saiva*'dan bir yol açmış ve bir dinlenme anında beyaz ağaçların kabuğundan ilk etkisi engellenemeyen bir hıçkırık olan bir tür bira elde etmiş. Hikayede, bir sabah kampı denetleyen mareşal Totz'un, aristokratik burnunu kıvrarak şöyle dediği söylenir: "Gerçekten katlanılmaz bir şey bu! Bütün orman hıçkırıyor ve bira kokuyor!" Bu garip ad oradan geliyormuş işte.

Her neyse, sıradan bir orman değildi zaten. Burada yükselen sert beyaz gövdeli ulu ağaçları başka bir yerde görmek mümkün değildi, ne İmparatorluğun bir diğer yöresinde, ne İroukan dükalığında, ne de ormanların çoktan gemi gövdelerine dönüştüğü Soan Tüccar Cumhuriyeti'nde. Kırmızı Kuzey zincirinin ardındaki Barbarlar ülkesinde bu ağaçlardan çok olduğu söyleniyordu, ama Barbarlar ülkesi hakkında neler denmiyordu ki...

Ormanı kateden iki yüz yıl önce yapılmış yol, gümüş madenlerine uzanıyordu ve mareşal Totz'un savaş arkadaşlarının ardıl-

ları olan Pampa baronlarına aitti. Pampa'ların bu ayrıcalığı, Arkanar kralına her yıl iki kental saf gümüşe maloluyordu; dolayısıyla, yeni bir egemen tahta çıktığında, yaptığı ilk iş bir ordu toplayıp baronların oturduğu Baou Şatosu'na saldırmaktı. Şatonun duvarları sağlam, baronlar cesurdular, her sefer beş kental gümüşe maloluyordu; bozguna uğramış ordularının dönüşünde Arkanar kralları, Pampa baronlarının haklarını onaylıyorlar ve bu haklara kralın masasında burnunu karıştırmak, Arkanar'ın batısında avlanmak ya da prenslere ünvanlarını ve saygınlıklarını kullanmadan hitap etmek gibi yeni ayrıcalıklar ekliyordlardı.

Hıçkırık Ormanı karanlık gizlerle doluydu. Gündüzleri zenginleştirilmiş maden arabalarının kapladığı güney yolu geceleri ıssızdı, çünkü burada yıldızların ışığı altında maceraya atılacak kadar gözüpek olan çok az insan vardı. Geceleri Baba Ağacı'na tünemiş Sihou kuşunun çılgınlıklarının işitildiği söyleniyordu. Bu kuşu, kimse görmemişti, göremezdi de zaten, çünkü sihirli bir kuştı o. Kılı büyük örümceklerin dalların üzerinden atların boyunlarına atladıkları ve damarlarını ısırıp kanlarını içtikleri söyleniyordu. Ayrıca ormanın, gövdesi kabuklarla kaplı, her on iki yılda bir yavrulayan, zehirli on iki kuyruğu bulunan çok iri, çok yaşlı ve Pekh adıyla bilinen bir hayvanın sığınağı olduğu anlatılıyordu. Bazıları, Aziz Mika'nın lanetlediği Y domuzunu çıplak ve sızlanarak güpegündüz yoldan geçerken görmüşlerdi; korkunç bir hayvandı, kılıç işlemiyor, ama kemik kolayca delip geçiyordu onu.

Ormanda, omuzları katranla damgalanmış vampir örümcekler kadar sessiz ve yırtıcı kaçak kölelere rastlanabiliyordu; insanı görünmez yapmaya, hayvana dönüştürmeye ya da ikinci bir gölgeyle donatmaya yarayan sihirli bir iksir yapmak için iki büklüm mantar arayan büyücülere de. Zalim Tekerlek Vaga'nın adamları geceleri ormanda dolaşırlardı, ayrıca siyah elli, bembeyaz ve saydam suratlı gümüş madeni kaçkınları da. Üfürükçüler gece toplantılarını ormanda düzenlerler, Pampa baronunun neşeli askerleri ise yağmalarının ürünü olan sığırları yine orman-

da şişe geçirip kızartırlardı.

Yoldan bir mil ötede ormanın en sık olduğu yerde, zamanla kurumuş dev bir ağacın altında, yarı yarıya toprağa gömülü eğri büğrü kütüklerden yapılmış bir baraka vardı. Çok eskilerden kalmaydı, kapısı hep kapalıydı, giriş merdiveninin çürük basamaklarının kenarları ağaçtan yontulmuş ve zamanla biçimlerini yitirmiş putlardan oluşuyordu. Hıçkırık Ormanı'nın en tehlikeli yeri olarak bilinirdi bu baraka. Yaşlı Pekh'in orada yavrulayıp öldüğü, evin mahzeninin kara zehirle kaplı olduğu ve zehirin dışarıya taşıdığı gün dünyanın sonu olacağı söyleniyordu. Fırtınalı gecelerde putların kendiliğinden topraktan çıkıp, el kol işaretleleri yaparak yolda dolaştıkları anlatılıyordu. Hatta, genelde karanlık olan pencerelerde bazen doğaüstü ışıkların parıldadığı, gürültülerin duyulduğu ve bacadaki dumanın gökkubeye kadar yükseldiği kulaktan kulağa aktarılıyordu.

Bir keresinde, (halk arasında Chlingues diye bilinen) Güzel Döküm köyünden Irma Kikouch adlı akıllı kıt biri, akşam barakanın çevresinde dolaşma ve sonra da pencerelerinden bir göz atma aptallığında bulunmuş. Dönüşünde tam bir budalaymış; ama heyecanından kurtulunca, çok aydınlık barakanın içinde masaya oturmuş bir adamı tek eliyle kavradığı bir fıçıdan içki içerken gördüğünü anlatabilmiş. Adamın beline kadar sarkan yüzü lekelerle doluymuş. Bu olsa olsa, dinsel değişiminden önceki, sarhoş, büyük küfürbaz ve çapkın aziz Mika olmalıymış. Yürek istermiş ona bakmaya. Yumuşak ve kederli bir koku yaylıyormuş pencereden, ağaçlarda gölgeler oynaşıyormuş. Yöredeki her yerden budalanın hikayesini dinlemek için insanlar gelmiş akin akin. Fakat güzel bir gün, Saldırı Kıtaları'nın adamları da çıka gelmişler ve budalayı bağlayıp Arkanar'a götürmüşler. Ancak bu, insanların artık *Sarhoşun İni* olarak adlandırdıkları barakadan söz etmelerini engelleyememiş...

Büyük eğreltiotları fundalığını aşan Roumata, İn'in önünde attan indi ve atını girişin putlarından birine bağladı. İçeride ışık vardı, açık kapıyı tek bir zıvana ayakta tutuyordu. Kabani Baba bir masanın başına oturmuştu; çok bitkindi. Odanın içinde

güçlü bir alkol kokusu dolaşıyordu, masanın üzerinde ise kemirilmiş kemiklerin ve haşlanmış turp parçalarının ortasında koskocaman bir bira bardağı duruyordu.

"İyi akşamlar Kabani Baba", dedi Roumata eşiği geçerek.

"Hoş geldiniz" diye cevap verdi yaşlı adam savaş borusunu andıran boğuk bir sesle.

Roumata, mahmuzlarını şakırdatarak masaya yaklaştı, eldivenlerini bir taburenin üzerine attı ve pörsümüş başını iri ellerinin arasına almış kıpırdamadan duran Kabani Baba'ya baktı. Grileşmiş gür kaşları, tıpkı bir vadinin dibindeki kurumuş otlar gibi yanaklarının üzerine doğru sarkıyordu. Islık çalarcasına her soluk verişinde, sivilceli büyük burnundan iyi hazmedilmemiş alkol kokulu bir hava çıkıyordu.

"Ben icad ettim onu", dedi birdenbire sağ kaşını zorlukla kaldırarak ve şişik gözünü Roumata'ya dikerek. "Kendi başıma! Ne için?..." Yanağının altındaki sağ elini serbest bıraktı ve kıllı parmağını salladı. "Oysa benim bunda bir sorumluluğum yok! Onu ben icad ettim... ve sorumluluğum yok, öyle mi? Tabii öyle. Ve zaten biz bir şey icad etmiyoruz, şeytan alsın beni eğer ne yaptığımızı biliyorsam..."

Roumata kemerini çözüp kılıçlarının omuz kayışlarını çıkarttı.

"Evet, evet", dedi.

"Bir kutu!" diye kükredi Kabani Baba, sonra yanakları acayip bir biçimde oynayarak uzun bir süre sessiz kaldı.

Gözlerini ondan ayırmayan Roumata, tozlu çizmeleriyle sıranın üzerinden geçti ve kılıçlarını yanına koyup oturdu.

"Bir kutu" diye solgun bir sesle tekrarladı Kabani Baba. "İcad ettiğimizi söyleriz. Gerçekte, her şey çok önceden icad edilmiştir. Birisi her şeyi icad etti çok zaman önce, hepsini bir kutunun içine koydu, sonra kapakta bir delik açtı ve çekip gitti... Uyumaya gitti... Sonra ne oldu? Kabani Baba gelir, gözlerini kapayıp eliyle deliği karıştırır. Eline bakar. Hop! İcad edildi! Bunu icad eden benim, der! Ona inanmayan budalanın tekidir. Elimi deliğe sokuyorum, ilk kez. O da ne? Dikenli teller. Ne yap-

mak için? Davarları kurtlardan korumak için... Aferin! İkinci kez sokuyorum elimi. O da ne? Çok becerikli bir zimbırtı bu, kıyma makinesi. Ne yapmak için? Yumuşak kıyma için. Aferin! Üçüncü kez elimi daldırıyorum. Şimdiki ne? Yanan su? Ne yapmak için? Islak odunu yakmak için... Öyle mi?" Kabani Baba susup gövdesiyle eğildi, sanki birisi ensesine bastırıyordu. Roumata bardağı alıp içine bir göz attı, sonra da elinin tersine birkaç damla akıttı: Mor renkli damlalardan ağır bir yağ kokusu geliyordu. Roumata elini dantel bir mendile sildi özenle, mendilde yağ lekeleri beliriverdi hemen. Kabani Baba'nın saçları darma-daganık başı, masaya değdi, ama anında dikleşti.

"Her şeyi kutunun içine koyan kişi, bu icatların nedenini biliyordu... Kurtlara karşı tel örgüler? Buna inanan aptal bendim... Madenler içindi bu tel örgüler, madenleri çevirmek için. Devlet suçluları kaçamasın diye. Fakat ben istemiyorum bunu!... Ben de bir devlet suçlusuyum! Neye yaradığını sordular bana. Evet! Tel örgüler mi? diyorlardı. Evet. Kurtlara karşı mı? diyorlardı. Evet... Çok iyi, aferin! Biz gümüş madenlerini çevreleyeceğiz... Don Reba'nın kendisi ilgilendi bu işle. Kıyma makinemi de aldı. Bravo, ne büyük beyin! diyordu bana. Ve şimdi Şenlik Kulesi'nde iyi yumuşak kıyma yapıyor... Çok iyi çalışıyormuş, duyduğuma göre."

"Biliyorum", dedi içinden Roumata. "Her şeyi biliyorum. Don Reba'nın ayaklarının dibinde sürünüp, 'ona bana geri ver, bunu yapamazsın!' diye bağırıp yalvardığını biliyorum. Artık çok geç. Senin kıyma makineni çevirip duruyor."

Kabani Baba bardağını alıp, bir fırın kadar geniş olan sakallı ağazına yapıştırdı. Berbat karışımı Y domuzu gibi kükre-yerek midesine boşalttı; içip bitirdikten sonra bir turp parçasını çiğnemeye koyuldu. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Düğümlemiş boğazından,

"Yanan su", diyebildi sonunda. "Kamp ateşleri yakabilmek ve eğlenceli hokkabaz oyunları yapabilmek için. Ama eğer içilirse? Ya da biraya katılırsa, altına altın demezsiniz o zaman. Hayır bu olmasın. Ben kendim içerim. Yaptığım da bu zaten, sa-

bahtan akşama içiyorum. Tulum gibi oldum. Düşüp duruyorum. İster inan ister inanma don Roumata, ara sıra aynaya bakıyorum ve korkuyorum... Bakıyorum, ey büyük Tanrım, Kabani Baba'yı göremiyorum. Ahtapot gibiyim, bir renkten ötekine giriyorum, bazen kırmızı, bazen mavi. Anlıyor musunuz, şarlatanlar için bir su icad etmişim..."

Kabani Baba, masanın üzerine tükürdü ve sıranın altından ayağını kaşıdı. Sonra birden,

"Hangi gündeyiz bugün?" diye sordu.

"Adil Kata bayramı arifesindeyiz."

"Neden güneş yok?"

"Çünkü gece."

"Yine gece", dedi üzgün bir sesle Kabani Baba ve başta kafası olmak üzere yemeklerden arta kalanın üzerine yığıldı.

Roumata ona bakıyordu ıslık çalarak. Sonra ayağa kalktı ve sandık odası gibi bir yere geçti. Burada turp yığınları ve yonga birikintileri arasında, yaratıcı bir dahi, doğuştan bir kimyager ve değerli bir cam yapımcısı olan Kabani Baba'nın şaşırtıcı icadı, yani büyük imbiği duruyordu, parıldayan camdan borularıyla. Roumata, bu "cehennem makinesi"nin çevresinde iki tur attıktan sonra, karanlıkta demir bir çubuk buldu ve rastgele birkaç kez bütün gücüyle vurdu. Madeni sesler ile kırılan camların ve dökülen sıvının sesleri birbirine karıştı. Ekşimiş turp rakısının korkunç kokusu burnundan içeriye doluyordu.

Ayaklarının altında kırık cam parçalarını ezen Roumata, odanın bir köşesine yöneldi ve cep lambasını yaktı. Eski püskü bir sürü şeyin altındaki sağlam bir kasa, taşınabilir bir "Midas" sentatizatörü barındırıyordu. Roumata, pislikleri kenara itip bir diskin üzerinde şifrenin rakamlarını oluşturdu ve kasanın kapağını kaldırdı. Sentatizatör, elektrik ışığında bile bu karma-karışık şeyler yığını ortasında acayip bir etki yaratıyordu. Roumata, huni biçimindeki girişe bol bol yonga parçası attı ve sentatizatör uğuldamaya başladığı anda gösterge ekranı da aydınlandı. Roumata, bir tekmeye su yolunun paslı kovanını yaklaştırdı. Anında, üzerinde Arkanar kralı VI. Pitz'in aristokratik

profilinin yer aldığı altın paralar, eğri büğrü kovanın dibinde çınlamaya başladılar.

Roumata, Kabani Baba'yı eski tahta yatağına taşıdı, ayak-kabılarını çıkardı ve onu tüyleri dökülmüş bir hayvan postuna sarıp sağ yanına doğru yatırdı. Bunun üzerine Kabani Baba bir gözünü açtı. Kıpırdayamadığından başka kendisine ne olduğunu da kavrayamayınca, yasaklanmış bir şiirden birkaç dize mırıldanmakla yetindi: "Senin küçük elinde kırmızı bir çiçek gibiyim." Sonra gürültülü bir horlamaya bıraktı kendini.

Roumata, sofrayı kaldırdı, etrafı süpürdü, pislikten ve Kabani Baba'nın pencere pervazında kalkıştığı deneylerden kararmış tek pencerenin döşemelerini ovdu. Boyaları dökülmüş bir sobanın arkasında bulduğu bir fiçı alkolü bir fare deliğinden içeriye boşalttı. Sonra gidip atına su ve yulaf verdi, yıkanıp temizlendi ve yağ lambasının tütmesini seyrederek oturup bekledi. Altı yıldan beri bu acayip çifte yaşamı sürdürmekteydi; bir bakıma alışmıştı buna, ama bazen, şu anda olduğu gibi, gerçekte örgütlenmiş kıyıcılığın, gri baskıcılığının olmadığı, fakat onun, yani Roumata'nın başrolü oynadığı acayip bir tiyatro oyununun sahnelendiği sanısına kapılıyordu. Ve çok başarılı bir replikten sonra, yükselen alkışlar arasından DeneySEL Tarih Enstitüsü'nün uzmanları localarından "Harika, Anton! Bravo!" diye haykıracaklardı sanki. Geriye dönüp baktı hatta, ama seyirciler yoktu, yalnızca çıplak, yosunlu, isten kararmış tahta duvarlardı karşısındakiler. Dışarıda atı hafifçe kişneyip toynaklarını tıkırdattı. İçeride düzenli, ağır, tanıdık olduğu denli inanılmaz bir ses duyuldu. Kulak kabarttı Roumata, ağzı açık. Ses kesildi, lambanın küçük alevi titreyip yeniden yükseldi. Roumata ayağa kalktı ve aynı anda karanlığın içinden beliren Don Kondor, yani Soan Tüccar Cumhuriyeti'nin Başyargıcı ve Adalet Bakanı, On İki Tüccar Konferansının Başkan Yardımcısı, Bağışlayıcı Sağ El İmparatorluk Tarikatı Şövalyesi, odadan içeriye daldı. Roumata öyle ani ayağa kalktı ki, az daha sırayı deviriyordu. Atılıp onu kucaklamaya, iki yanağından öpmeye hazırdı, fakat görgü kurallarına uyan bacakları kendiliğinden büküldü, mahmuzları tören-

sel bir biçimde şakırdadı, sağ eli kalbinin hizasından başlayarak geniş bir yarım daire çizdi ve başı öylesine eğildi ki çenesi göğsünün fırfırlı dantelleri arasında kayboldu. Don Kondor, basit bir yolculuk tüyü ile süslü beresini çıkarıp sivrisinekleri kovarcasına sert bir hareketle Roumata'ya doğru salladı, sonra onu masanın üzerine fırlatıp pelerinin boyun bağlarını iki eliyle çözdü. Bacakları açık, sol eli kalçasında, sağ eliyle de çürük tah-ta döşemelerin arasına girmiş parlak kılıcının kabzasını kav-rayarak bir tabureye oturmuştu ki, pelerin yavaşça süzülüp yere düştü. Solgun ve uzun yüzünde büyük patlak gözleri olan, kısa boylu, zayıf biriydi; saçları, tıpkı Roumata'ninkiler gibi orta-sında büyük yeşil bir taşla süslü saf altından bir çemberle tuttu-rulmuştu.

"Yalnız mısınız Don Roumata?" diye sordu sert bir sesle.

"Evet soylu senyör" diye yanıtladı Roumata.

Birdenbire Kabani Baba, yüksek sesle ve açıkça, "Don Reba!... Siz bir çakaldan başka bir şey değilsiniz" diye sayıkladı.

Don Kondor başını çevirip bakmadı bile.

"Uçaktan şimdi indim."

"Umut ederim ki sizi gören olmamıştır."

"Bir efsane daha olmuş, ne önemi var", dedi Don Kondor si-nirli bir şekildi. "At üzerinde yolculuk yapacak zamanım yok. Boudakh' a ne oldu? Nereye kayboldu? Ama Don Roumata, otu-rsanıza lütfen! Boynum ağırıyor."

Uysalca oturan Roumata,

"Boudakh kayıplara karıştı", dedi. "Ağır Kılıçlar denen yerde bekliyordum onu, ama gele gele parolayı bilen bir gözü kör bir serseri geldi ve bana bir çuval kitap bıraktı. İki gün daha bekledikten sonra gidip Don Hug ile görüştüm; o bana Boudakh'ı sınıra kadar götürdüğünü, yanında parasını son kuruşuna kadar kağıt oyununda kaybettiği ve Don Hug'e bütün kalbiyle bağlı olduğunu için güvenilir olan bir soylu kişinin bulunduğunu anlattı. Demek ki Boudakh buralarda bir yerde, Arkanar'da kayboldu. Bütün bildiğim bu kadar."

"Pek bir şey bilmiyorsunuz", dedi Don Kondor.

"Sorun Boudakh değil" diye karşılık verdi Roumata. "Eğer hâlâ yaşıyorsa, onu bulurum ve beladan kurtarırım. Bunun üstesinden gelmesini bilirim. Sizinle konuşmak istediğim konu bu değil. Arkanar'daki durumun temel teorisinin sınırlarını aşmasına dikkatinizi çekmek istiyorum bir kez daha." Sıkıntılı bir ifade belirdi don Kondor'un yüzünde. "Ah! Hayır, beni dinleyeceksiniz", dedi Roumata kararlı. "Kesinlikle radyo aracılığıyla görüşlerimi size açıklayamacağımı anlıyorum. Her şey değişti Arkanar'da. Sistemli bir şekilde davranan yeni bir faktörle karşı karşıyayız. Don Reba'nın bile bile krallıktaki bütün Grileri aydınlarla karşı saldırttığı görülüyor. Ortalamanın biraz üstüne çıkan her kişi tehdit altında. Anlıyor musunuz Don Kondor, duygular değil, olgular bunlar! Eğer akıllıysanız, eğitim görmüşseniz, kuşkularınızı dile getiriyorsanız, sıradan olanın dışında bir şeyler söylüyorsanız ve hepsinden de öte eğer içki içmiyorsanız, tehlike içindesiniz demektir. En küçük dükkancının bile sizi öldürünceye kadar dövme hakkı var. Yüzlerce, binlerce insan yasadışı ilan edilmiş durumda. Saldırı Kıtaları, bu insanları arayıp buluyor ve sokak ortalarına asıyor; çıplak, baş aşağı... Daha dün, benim sokağında ihtiyar bir adamı tekmeleye tekmeleye öldürdüler, okuma yazma bildiğini anlamışlar. Söylenenlere göre, iki saat boyunca ter içindeki bu aptal suratlı hayvan herifler tarafından tekmelenmiş..." Roumata duygularına hakim olup sakın bir sesle tamamladı konuşmasını: "Kısacası, yakında Arkanar'da okuma ve yazma bilen bir kişi bile kalmayacak. Tıpkı Barkan kıyımının ardından Kutsal Düzen Yönetimi'nde olduğu gibi."

Don Kondor, dudakları sıkılı, gözlerini dikmiş ona bakıyordu.

"Hoşuma gitmiyorsun Anton", dedi Rusça.

"Benim de hoşuma gitmeyen bir sürü şey var Aleksandr Vasilieviç" diye karşılık verdi Roumata. "Örneğin, problemin ifade ediliş biçimiyle bile elimizin kolumuzun bağlanmış olması. Ve onun Kansız Eylem Problemi olarak adlandırılmasını pek beğenmiyorum. Çünkü benim koşullarım bakımından eylemsizliğin bi-

limsel doğrulanması demek bu; tamam, bütün karşıt savlarınızı biliyorum. Ve teoriyi de biliyorum. Burada teorinin zerresi yok, ama tümüyle eylem halinde faşizm var: Her an hayvanlar insanları öldürüyor! Her şey yararsız burada. Bilgilerimiz yeterli değil; altın değerini yitiriyor, çünkü çok geç geliyor."

"Anton, köpürüp durma. Arkanar'daki durumun bütünüyle istisna olduğunun farkındayım, ama bize getireceğin yapıcı hiçbir önerinin olmadığından da eminim."

"Doğru" diye kabul etti Roumata. "Yapıcı önerilerim yok, ama soğukkanlılığımı korumakta çok zorlanıyorum."

"Anton," diye söze başladı Don Kondor, "biz iki yüz elli kişiyiz bu gezegende. Hepimiz soğukkanlılığımızı koruyoruz ve bizim için çok zor oluyor bu. Aramızdan bazıları, en deneyimli olanlar, yirmi iki yıldan beri buradalar. Gözlemci niteliğiyle geldiler buraya, başka bir şey değil. Onların genelde kendi başarılarına herhangi bir şeye kalkışmaları yasaklandı. Biraz olsun anlıyorsun herhalde; yasaklandı, hepsi bu. Boudakh, gözlerinin önünde ayaklar altına alınsa bile, onu kurtarma hakları yok."

"Benimle bir çocukla konuşur gibi konuşmayın", dedi Roumata.

"Siz bir çocuk gibi sabırsızsınız" diye karşılık verdi Don Kondor. "Oysa çok sabırlı olmak gerekiyor."

Roumata acı acı güldü.

"Biz sabırla beklerken, hesap yapıp planlarımızı hazırlarken, her Allahın günü, her saat başı, yırtıcı yaratıklar insanları öldürüyorlar."

"Anton," dedi Don Kondor, "evrende, bizim henüz gitmediğimiz binlerce gezegen var ve buralarda tarih kendi sürecini izliyor."

"Fakat buraya geldik!"

"Evet, ama bu insanlara yardım etmek için, yoksa kendi haklı öfkemizi yatıştırmak için değil. Eğer zayıfsan, çek git. Geri dön. Doğru, bir çocuk değilsin, burada neler göreceğini biliyordun."

Roumata susuyordu. Aniden yaşlanmış, bitkinleşmiş olan Don Kondor, başını kederle eğmiş bir vaziyette, kılıcını kabzasından

sürükleyerek, odanın içinde dört dönüyordu.

"Anlıyorum seni", dedi. "Bunların hepsini yaşadım. Öyle zamanlar oldu ki, bu güçsüzlük duygusu, bu kişisel alçaklık duygusu, en berbat şey gibi görünürdü gözüme. Bazıları, sinirleri daha az sağlam olanlar, akıllarını yitiriyorlardı ve onları tedavi olsunlar diye Dünya'ya geri yollamak gerekiyordu. Dostum, en korkunç olanı anlayabilmem için on beş yıl gerekti bana. İnsanlık niteliklerini yitirmek, işte korkunç olan bu, ruhunu kirletmek, şiddetten zevk almak. Biz burada tanrılarız Anton, ve buranın insanların kendilerine bakarak yarattıkları efsanevi tanrılardan daha akıllı olmak zorundayız. Bataklığın kenarında yürüyoruz çünkü. Yanlış bir adımda temizlenmesi mümkün olmayan çamurun içine düşeriz. İroukanlı Goran, *Gelişin Tarihi*'nde şöyle yazmıştı: 'Gökyüzünden inen Tanrı, Pitan bataklıklarından çıkıp halka gittiğinde ayakları çamurluydu.'"

"Goran'ın yakılmasına neden olmuştu bu", dedi Roumata somurtarak.

"Evet yakılmıştı. Söz konusu olan bizleriz. On beş yıldan beri buradayım. Ben, dostum, Dünya'yı rüyamda bile görmüyorum artık. Geçenlerde kağıtları karıştırırken, bir kadın fotoğrafı buldum ve onun kim olduğunu çok zor anımsadım. Bazen durup dururken, artık uzun zamandır Enstitü'nün adamı olmadığım, fakat bu Enstitü'nün müzesindeki bir parça, feodal bir tüccar cumhuriyetinin büyük yargıcı olduğum ve bu müzenin salonunda sergileneceğim hissine kapılıyorum dehşetle. İnsanın rolü ile bütünleşmesi, en korkuncu bu işte. Hepimizin içinde, doğuştan haydut ile devrimci, mücadele ediyor. Her şey hayduta yardım ediyor, oysa devrimci yalnız, hem de nasıl! Dünya buradan binlerce ışık-yılı uzakta." Dizlerini ovuşturan Don Kondor bir an sustu. Sonra sözlerini, güçlü bir sesle, "İşte böyle Anton, ilkelerimize sadık kalacağız" diyerek tamamladı.

"Anlamıyor. Nasıl anlayabilir ki? Şansı var, gri terörü tanımiyor, Don Reba'nın kim olduğunu bilmiyor. On beş yıl boyunca bu gezegende gördükleri üç aşağı beş yukarı temel teori ile uyuşuyor; ve ben ona faşizmden, Gri Saldırı Kıtaları'ndan söz

ettiğimde, bunun abartılı bir konuşma olduğunu sanıyor. Terminoloji ile oynayıp durmayın Anton, terminoloji kargaşasının ciddi sonuçları olur. Orta Çağ şiddetinin normal düzeyinin Arkanar'da bir önceki parlak dönemde gerçekleştiğini kesinlikle anlayamaz. Onun gözünde Don Reba, büyük feodal beylere karşı mutlakiyeti savunan öngörülü zeki bir devlet adamı, kardinal Richelieu ayarında biri. Ülkenin üzerine doğru ilerleyen korkunç gölgeyi yalnızca ben görebiliyorum bu gezegende, ama bu gölgenin ne olduğunu ve ne anlama geldiğini kavrayamıyorum... Beni tedavi olmam için Dünya'ya geri göndermeye hazır olduğu bakışlarından anlaşılıyor, öyleyse onu nasıl ikna edebilirim ki!"

"Saygıdeğer Sinda nasıl?" diye yüksek sesle sordu Roumata.

Don Kondor gözleriyle onu delmekten vazgeçip "İyi, teşekkür ederim" diye homurdandı. Sonra devam etti konuşmasına: "Şunu iyice anlamalısın ki, ne sen ne de ben çalışmamızın somut meyvalarını göremeyeceğiz. Fizikçi değiliz, tarihçiyiz biz. Bizim zaman birimimiz saniye değil, fakat yüzyıldır. İşimiz ekim yapmak değil, fakat ekimin yapılabilmesi için tarlayı hazırlamaktır yalnızca. Zaman zaman Dünya bize... coşkun insanlar yol-luyor, şeytan alsın onları... Solukları yetmeyen kısa mesafe koşucuları.."

Roumata gülmeye zorladı kendisini ve gereksiz yere çizmelerini çekiştirmeye koyuldu... Kısa mesafe koşucuları. Evet, olmuştu bunlardan.

On yıl önce, imparatorun okçular birliğinin komutanı Don Kapada takma adlı Stefan Orlovski, Estor'daki on sekiz büyücünün halk önünde yapılan işkencesi sırasında, askerlerine işkencecileri oklamalarını emretmiş, imparatorluk yargıcı ile iki yardımcısını kılıçtan geçirmiş ve ardından saray muhafızlarının mızraklarıyla şişlenmişti. Ölüm acısıyla kıvranırken "Sizler insansınız! Öldürün onları, öldürün onları!" diye haykırmıştı; ama sesini "Ateş! Daha fazla ateş!" diyen halkın böğürtüsü bastırmıştı.

Hemen hemen aynı dönemde, diğer yarımkürede, Almanya

ile Fransa'daki köylü savaşlarının en büyük uzmanlarından biri olan Karl Rosenblum, yün tüccarı Pani-Pa kimliği altında, Mourissalı köylüleri ayaklandırmış, saldırıyla iki kenti ele geçirmişti; yağmalamayı durdurmak isterken de ensesine bir ok saplanmıştı. Helikopterle onu almaya geldiklerinde yaşıyordu henüz, fakat konuşamıyordu; sürekli gözyaşlarının döküldüğü büyük mavi gözlerinde anlayamazlık ve şaşkınlık vardı yalnızca...

Roumata'nın gelişinden kısa bir süre önce, Kaissan tiranının dostu ve sırdaşı (ki o toprak reformları tarihi uzmanı Jeremie Tufnut'tan başkası değildi), bir gün kıskırttığı bir saray darbesiyle iktidarı ele geçirmiş ve şaşkına dönen Dünya'nın isteklerine inatla kulaklarını kapayarak iki ay boyunca altın çağı kurmaya uğraşmıştı; deli olarak ünlendikten ve sekiz suikasttan kurtulduktan sonra, Enstitü'nün bir yardım birimi tarafından yakalanıp bir denizaltıyla güney kutbundaki üsse getirilmişti. "Düşünüyorum da," diye içinden homurdandı Roumata, "Dünya'da en zor problemlerin salt fizik alanındakiler oldukları zannedilir."

Don Kondor başını kaldırıp,

"Oh! Nihayet!" dedi alçak sesle.

Toynaklar takırdadı, Roumata'nın atı öfkeyle kişnedi ve belirgin bir İroukan aksanıyla telaffuz edilen kaba saba küfürler onlara kadar ulaştı. Yüce İroukan Dükü'nün baş mabeyincisi Don Hug, şişman bedeni, kırmızı suratı, yukarı kıvrık bıyıkları, kulaklarına varan gülüşü ve kahverengi bir peruğun bukleleri altında neşeyle bakan küçük gözleri ile kapıdan içeri daldı. Roumata atılıp kucaklamaya hazırlandı onu, ne de olsa Pachka'ydı o; ama Don Hug kendini toparladı, tombul yüzü de duygulu ve yumuşak bir ifadeye büründü; gülünç bir kibarlıkla hafifçe eğilip şapkasını göğsüne bastırarak ilerledi. Roumata, Aleksandr Vassilieviç'e doğru kaçamak bir bakış attı. Aleksandr Vassilieviç kaybolmuştu; başyargıçtı, adalet bakanıydı, bacaklarını açıp sol elini kalçasına koymuş ve sağ eliyle de parlak kılıcının kabzasını kavramış olarak taburede oturan kişi:

"Çok geç kaldınız Don Hug", dedi kaba bir sesle.

"Çok özür dilerim" diyen Don Hug masaya doğru yöneldi.

"Dükümün raşitizmi adına! Kesinlikle öngürülemez nedenlerden dolayı geç kaldım! Yüce Arkanar kralının askerleri tarafından dört kez durduruldum ve iki kez de namussuz heriflerle hesaplaştım." Kanlı bir bezle sarılı sol kolunu kaldırdı kibarca. "Sahi, soylu senyörler, barakanın arkasındaki helikopter kimin?"

"Benim," dedi don Kondor huysuzca, "yollarda serserilerle boğuşacak zamanım yok benim."

Sevimli bir gülücük atan Don Hug, tabureye ata biner gibi oturup konuşmaya başladı: "Demek ki, soylu senyörler, bilgin Boudakh'ın İroukan sınırı ile *Ağır Kılıçlar* denen yer arasında gizemli bir biçimde kaybolmuş olduğunu kabul etmek zorundayız."

Yatağında aniden dönen Kabani Baba, uyanmadan,

"Don Reba!" dedi kalın bir sesle.

"Boudakh'ı bana bırakın," diye söze karıştı şiddetle Roumata, "ve hiç olmazsa beni anlamaya çalışın..."

2.

Roumata ürperip gözlerini açtı. Çoktan gün aydınlanmıştı bile. Dışarıda, pencerelerinin altında gürültüler vardı. Birisi, büyük bir olasılıkla bir subay, "Rezil herif! Bu çamuru yalaya-caksın bana!" diye bağırıp duruyordu. "Çok iyi başlıyoruz güne!" diye kendi kendine söylendi Roumata. "Tek kelime etme! Aziz Mika'nın sırtı üzerine yemin ederim ki, sinirimi tepeme çıkarıyorsun!" Boğuk ve kaba olan bir diğer ses, insanın bu sokakta önüne bakması gerektiğini homurdanıyordu. "Yağmur yağdı bu sabah, ve uzun zamandır yola taşlar döşenmedi..." "Üstelik bir de ders vermeye kalkıyor!" "Beni bıraksanız daha iyi olur, sayın bayım, gömleğimi çekiştirip durmayın." "Şuna bakın, bir de bana emir veriyor!..." Çat diye bir ses duyuldu. Kuşkusuz ikinci tokattı bu, birincisi Roumata'yı uyandırmış olmalıydı. "Döğmeyin beni, sayın bayım" diyordu aşağıdaki adam.

Ses tanıdıktı. Kim olabilirdi acaba? Don Tameo mu? "Bugün beygirini benden geri almalı. Atlardan anlayabilecek miyim acaba bir gün? Doğru, Estor'lu Roumatalar bu konuda uzman olmadılar hiçbir zaman. Savaş develeri alanında uzmanlaşmış-tık." Roumata, eklemlerini takırdatarak gerindi ve yatağının başucundaki ipek bir kordonu yakalayıp birçok kez çekti. Küçük çanlar evin bir köşesinde sallanmaya koyuldular. "Tabii, velet kavgaya bakıyordur. Kalkıp kendi başıma giyinebilirim, ama

onun bir kez daha sitem etmesine neden olur bu." Pencerelelerinin altındaki ağız dalaşına kulak kabarttı. "Ne kadar da güçlü bir dil! İnanılmaz bir enerji kaybı! Ya Don Tameo onu öldürürse..." Birkaç zamandır Muhafız Birliği subayları arasında, kılıçlarından birini soylu dövüşlerde, diğerini ise sokaklarda insan avlamada kullandıklarını söyleyenler vardı; Don Reba'nın sayesinde bu insan avı Güzelim Arkanar kentinde epey sık yapılır olmuştı. Neyse Don Tameo bunlardan biri değildi; biraz korkaktı Don Tameo'muz ve siyasetçi yönü herkesçe bilinirdi...

Güne Don Tameo ile başlamak epey can sıkıcıydı. Roumata, görkemli örtünün altındaki dizlerini kollarıyla sararak oturdu. Bir çıkmazda olmanın bunaltıcı duygusu; kara kara düşünme arzusu, bu koşullar karşısında insanın zayıflığı, hiçliği hakkında kafa patlatma isteği... Dünya üzerinde böyle şeyler aklımıza bile gelmiyor. Orada tamamıyla sağlıklı, kararlı çocuklarımız hepimiz; psikolojik bir koşullanmadan geçtik, her şeye hazırız. Çelikten sinirlerimiz var; dövülen ya da işkence edilen insanlara dönüp bakmamayı beceririz, duyulmamış derecede dayanıklıyız: Hatta en sersem adamın içini dökmesine bile katlanırsınız. Hiçbir şey bizi iğrendirmez, genelde yalaması için köpeklere verilen ve kibarlık olsun diye pis bir elbisenin etek ucuyla silinen bir tabakla yetinmesini biliriz. Tam anlamıyla kişiliksiz kişileriz biz, rüyalarımızda bile Dünya'nın dillerini konuşmayız. Eşsiz bir silahımız var: Tozlu araştırmalar ve ciddi tartışmalar sonucunda, laboratuvarların ve çalışma odalarının sesizliği içinde ortaya konulan feodalizmin temel teorisi.

Don Reba'nın bu teoriden zerre kadar bile haberdar olmaması ne kötü. Ne yazık ki, bizim psikolojik hazırlığımız bronzlaşma gibi soyuyor insanı, kendimizi sürekli olarak çalışır duruma getirmek zorundayız. "Sık dişini ve kendinin gizlenmiş bir tanrı olduğunu, onların ne yaptıklarını bilmediklerini, hemen hemen hiçbirinin suçlu sayılamayacağını ve bu nedenle sabırlı ve hoşgörülü olmak zorunda olduğunu aklından çıkarma." Ruhlarımızın barındırdığı duygudaşlık kuyuları, Dünya'da bize dipleri yokmuş gibi geliyordu; oysa şimdi korkunç bir hızla kuruyorlar.

Ah aziz Mika! Dünya'dayken insan türünün gerçek dostlarıydık biz, doğamızın temel direği insancılıktı, hatta İnsan'a duyduğumuz saygıdan ve sevgiden ötürü insan-merkezciliğe kadar varmıştık. Fakat burada, İnsan'ı değil, Dünya'lıyı, bize benzeyeni, bizim eşitimiz olanı sevdiğimizi anlıyoruz büyük bir korkuyla. Sık sık şöyle düşünmekten kendimizi alamıyoruz: "Peki sonuçta, onlar da insan mı? İnsan olmayı bir gün başarabilecekler mi acaba?" Ve sonra, Kira gibi, Boudakh, Arata ve harika Baron Pam-pa gibi kişiler geliyor aklımıza; utanıyoruz o zaman, ama bu alışılmamış ve berbat bir duygu ve üstelik hiçbir şeye de yaramıyor.

Düşünmeyelim bunları, dedi kendi kendine Roumata. Hiç olmazsa sabahleyin. Allahın belasası Don Tameo!... Ruhumda ve yalnızlığımda öyle büyük bir acı var ki, nereye boşaltabilirim acaba onu? Bu denli güçlü, bu denli kararlı olan bizler, burada yalnızlığı bulacağımızı düşünebildik mi hiç? Zaten kimse inanmayacaktır bana. Anton, eski dostum, sana ne oldu böyle? Batıda, üç saatlik bir uçuş mesafesinde, Aleksandr Vassilieviç var, iyiliğin ta kendisi, olabildiğince cin gibi. Doğuda Pachka, neşeli ve sadık bir dost, sınıf arkadaşın. Artık dayanamıyorsun Anton, hepsi bu. Çok aptalca, tabii biz seni daha güçlü bilirdik, ama herkesin başına gelebilir. Bir zindan burası, bunu anlıyoruz. Dünya'ya geri dön, oturup dinlen, teoriyle uğraş, sonrasına bakarız...

Söylediklerim aramızda kalsın, Aleksandr Vassilieviç tam bir eski dogmatik. Temel teori Grileri öngörmediği sürece ("On beş yıllık iş yaşamım boyunca, böylesine bir sapmayı gözlemlemedim dostum"), Griler benim imgelemimin bir ürünü olacaklar. Sanrılarım varsa, sinirlerim boşaldı demektir, dolayısıyla da dinlenmem gerekir. "Peki tamam, olup biteni gidip kendi gözlerimle göreceğime ve düşüncemi size bildireceğime söz veriyorum, ama şimdilik, sizden rica ediyorum Don Roumata, aşırılık yok..." Bir çocukluk arkadaşı, bir bilgin, görüyor musunuz bir bilim deposu olan Pachka..., iki gezegenin tarihine daldı gözünü budaktan sakınmayarak ve gri hareketinin, burjuvalar ile baronlar arasındaki karşıtlığın sıradan bir biçimi olduğunu bana tanıtladı

kolayca. "Zaten önümüzdeki günlerde seni görmeye geleceğim, Boudakh için biraz canımın sıkıldığını da belirtmeliyim..." Teşekkürler yine de! Boudakh ile ben ilgileneceğim, nasıl olsa başka hiçbir işe yaramıyorum.

Büyük bilgin doktor Boudakh, İroukan kökenli, İroukan Dükünün onu soylulaştırmayı tasarladığı ve sonradan bu düşüncesinden cayıp hapse attırmadan önceki baş hekimi, bütün İmparatorluğun en büyük zehirbilimle tedavi uzmanı ve *Sıkıntıların, Neşelerin ve Rahatlamaların Gizemli Nedeni Olan Otlar ve Diğer Bitkiler, ve Aynı Şekilde Benzer Özelliklere ve Başka Niteliklere Sahip Olan Sürüngeçlerin, Örümceklerin ve Çıplak Domuzların Salyaları ve Usareleri Üzerine* adlı yapıtın yazarı. Harika bir insan, gerçek bir aydın, kesinlikle çıkar gözetmeden inanmış bir insansever. Bütün zenginliği bir çuval dolusu kitap. Kanlı komplolar ve açgözlülükler çirkefine gömülmüş bu cehalet ve karanlıklar ülkesinde, doktor Boudakh, kimin sana gereksinimi olabilir ki...

Hayatta olduğunu ve Arkanar'da bulunduğunu varsayalım. Tabii, Kırmızı Kuzey zinciri yamaçlarından inen yağmacı barbarların seni esir almış olmaları da olasılık dahilinde. Eğer durum buysa, Don Kondor, ilkel uygarlıklar tarihi uzmanı olan ve şu anda adı kırk beş heceden oluşan bir kabile şefinin çılgın şamanı konumunda bulunan dostumuz Şuştuletidovodus ile ilişkiye girmeyi tasarlıyor. Her şeye rağmen Arkanar'a gelmişsen, Tekerlek Vaga'nın adamları geceleyin seni yakalamış olabilirler. Küçük bir av olarak yalnızca; çünkü onların gözünde büyük balık olsa olsa senin kılavuzun, kağıt oyunlarının şanssız soylu beyi olabilir ancak. Ama ne olursa olsun seni öldürmeyeceklerdir, Tekerlek Vaga çok cimridir bu konularda.

Geri zekalı bir baron da seni tutup evine götürmüş olabilir. Hiçbir kötü niyeti olmaksızın, sırf sıkıntısından ve aşırı misafirperverliğinden dolayı. Soylu bir misafir ile yiyip içmek arzusuna kapılan baron, adamlarını senin yol arkadaşını şatoya getirmeleri göreviyle yollara dökmüştür; ve sen, bizim soylularımız adamaklı sarhoş olup birbirlerinden ayrılınca kadar mutfağın

yanında, pis kokular arasında pinekleyip durursun. Böyle bir durumda da hiçbir tehlike yoktur senin için.

Fakat bunların dışında, kısa süre önce yenilgiye uğratılmış, ama bizim anlı şanlı Don Reba'mızın baronlarla arasının nasıl olsa bozulacağı günü bekleyerek Kokuşmuş Vadi yakınlarında bir yerde pusuya yatıp bekleyen Don Ksi ile Perta'nın köylü ordusundan geriye kalanlar var. Hiç acımaları yoktur bunların, aklımıza getirmesek daha iyi. Ayrıca Don Satarina var, yüz üç yaşına ulaşmış ve tümüyle kafayı üşütmüş, çok köklü bir aileden gelen büyük senyör. Kabilesel nefreti, İroukan dükleriyle zıtlaşmaya yöneltir onu; zaman zaman etkinlik gösterme tutkusuna kapılıp İroukan sınırından geçen her şeye el koyar. Çok tehlikelidir, çünkü krizi tuttuğunda adamlarının sayısının zindanlarını kaplayan cesetleri dışarıya atmaya yetmeyeceği tür buyruklar verebilir.

Ve sonuç olarak en önemlisi. İçerdiği tehlikeden değil de, akla en yakın varsayım olmasından dolayı, Don Reba'nın Gri birlikleri. Yollardaki Saldırı Kıtaları. Raslantı sonucunda onların eline düştün belki, bu durumda kılavuzunun aklına ve soğukkanlılığına güvenmemiz gerekiyor. Ama ya seninle ilgilenen Don Reba'nın kendisi ise? Öylesine olmadık şeylerle ilgilenir ki Don Reba! Casusları senin Arkanar sınırını geçeceğini ona söylemiş olabilirler, o da küçük bir taşra soylusu olan gayretkeş bir subayın komutasındaki bir Gri birliğini seni karşılaması için yollamıştır ve şimdi sen, Şenlik Kulesi'ndeki bir hücredesindir...

Roumata sabırsız bir hareketle kordona asıldı. Yatak odasının kapısı korkunç bir gıcırtyla açılıp asık suratlı küçük ve zayıf bir uşak içeri girdi. Adı Ouno'ydu ve yazgısı bir türkü konusu olabilirdi. Girerken eğilerek selam verdi ve aşınmış ayakkabılarını sürüyerek yatağa yaklaşıp küçük bir masanın üzerine içinde mektupların, kahvenin ve dişlerin bakımı ile temizlenmesine yarayan çiğnenecek bir ağaç kabuğu parçasının bulunduğu bir tepsi bıraktı. Roumata kızgın bir tavırla baktı ona:

"Söyle bakayım bana, kapıyı yağlayacak mısın, evet mi, hayır mı?"

Oğlan çocuğu, gözleri yerde, hiçbir şey söylemedi. Roumata örtüyü üzerinden attı, çıplak bacaklarını yataktan dışarıya sarkıttı ve elini tepsiye doğru uzattı. "Yıkandın mı bugün?"

Çocuk, cevap vermeden odaya dağılmış giysileri toplamaya koyuldu.

"Sana bugün yıkanıp yıkanmadığını sordum, zannedersen", dedi Roumata ilk mektubun zarfını yırtarak.

"Günahları temizleyen su değildir" diye homurdandı çocuk. "Ben bir soylu muyum ki yıkanayım?"

"Mikroplar hakkında sana anlattıklarımı anımsamıyor musun?"

Çocuk, yeşil pantolonu bir koltuğun sırtına koyup kötülüğü savmak için başparmağıyla bir hareket yaptı.

"Geceleyin üç kez dua ettim, daha ne yapayım?"

"Aptalın tekisin", dedi Roumata mektubu okumaya başlayarak.

Mektup, Don Reba'nın son gözdesi Dona Okana'dan geliyordu. Akşam kendisini görmeye gelmesini öneriyor ve üzerinde hoş bir ağırlık olduğunu belirtiyordu. Mektubun sonundaki not, gerçekte ziyaretinden ne beklediğini açıkça dile getiriyordu. Roumata yüzünün kızarmasını engelleyemedi. Küçük oğlana kaçamak bir bakış atıp "Vay canına, doğrusu..." diye mırıldandı. Öneriyi düşünmesi gerekiyordu. Oraya gitmek can sıkıcıydı, gitmemek ise aptallık olurdu, dona Okana çok şey biliyordu çünkü. Bir yudumda kahvesini bitirip çiğnemek için bir parça ağaç kabuğu aldı.

Diğer zarf kalın kağıttandı; mühürünün balmumu bozulmuştu, mektup daha önce açılmıştı yani. Yollayan, Don Ripat adında, tuhafiyecilerin Gri birliklerinden birinde teğmen olan tam bir arrivistti. Roumata'nın hatırını soruyor, Gri davasının zafere ulaşacağından emin olduğunu belirtiyor ve saçma sapan nedenler ileri sürerek küçük borcunun ertelenmesini rica ediyordu. "Tamam, tamam" dedi Roumata mektubu bırakarak. Zarfı yeniden eline alıp ilgiyle inceledi: Evet, birkaç zamandır bu işi daha iyi yapıyorlardı, çok daha iyi.

Üçüncü mektupta Roumata'ya Dona Pifa için kılıçla düello

yapması öneriliyor, ama eğer kendisinin Dona Pifa ile bir ilişkisi olmadığını kanıtlarsa bu önerinin geri çekileceği bildiriliyordu. Mektubun metni bir arzuhalci tarafından kaleme alınmış, sonundaki yazım hatalarıyla dolu isimlerle tarihler ise beceriksiz bir el tarafından karalanmıştı. Mektubu bir köşeye fırlatıp sivrisineklerin ısırduğu sol elini kaşıyan Roumata,

"Haydi, yıkanalım", dedi.

Çocuk kapının arkasında kayboldu ve biraz sonra içi su dolu büyük bir leğeni çekerek geri geri içeri girdi, ardından yine kaybolup bu kez boş bir leğen ve maşrapayla geri döndü.

Yataktan fırlayan Roumata, elde örülmüş eski geceliğini başının üzerinden çıkardı ve kılıçlarını yatağın başucunda asılı duran kınlarından madeni bir cızırtıyla çekip aldı. Küçük oğlan, sakınarak koltuğun arkasına geçti. On dakika kadar egzersiz yaptıktan sonra Roumata, kılıçları duvarın dibine fırlattı ve boş leğenin üzerine doğru eğilip "Suyu dök" diye emretti aceleyle. Sabun olmadan pek kolay değildi, ama Roumata alışmıştı artık. Çocuk maşrapalarla suyu başının, boynunun, sırtının üstüne döküyor, bir yandan da mırıldanıyordu: "Herkes normal bir biçimde yıkanıyor, yalnızca bizde sorun oluyor. Nerede görülmüş iki leğende birden yıkanmak? Ayakyoluna da bir testi koymak gerekti... Her gün temiz bir havlu gerekiyor size, ama kılıçlarla çırılçıplak hoplayıp zıplıyorsunuz, hem de dua etmeden..."

Kurulanan Roumata, bilgiççe çıkıştı ona:

"Sarayda bulunuyorum ben, bitli baronlardan biri değilim. Saray nedimi temiz olmalı ve iyi kokmalıdır."

"Sanki Haşmetli'nin sizi koklamaktan başka derdi yokmuş gibi" diye karşılık verdi çocuk. "Haşmetli'nin sabah akşam biz zavallı günahkârlar için dua ettiğini herkes biliyor. Don Reba hiç yıkanmıyormuş, uşağından duydum bunu."

"Tamam, tamam, homurdanıp durma", dedi Roumata naylon fanilesini üzerine geçirirken.

Çocuk ona onaylamayan gözlerle bakıyordu. Uzun zamandır Arkanar'ın hizmetçi tayfası arasındaki gevezelik konularından birini oluşturunuyordu bu tutumu. Ama doğal temizlik kaygısı ağır

basmıştı. Donunu giyerken çocuk başını çevirdi ve kötü ruhları kovmak amacıyla tükürür gibi bir harekette bulundu. İç çamaşırları moda haline getirmek hiç de fena olmaz, diye düşündü Roumata, ama ancak kadınlar aracılığıyla olabilirdi bu. Oysa Roumata, bu noktada da, bir istihbarat ajanı için kabul edilemeyecek davranışlarla sivriliyordu. Başkent'in göreneklerini bilen ve çapkınlığının yol açtığı bir düello nedeniyle taşraya sürgüne gönderilen yüksek sosyetedeki bir soylunun en az yirmi kadının kalbini çalmış olması gerekirdi. Roumata, ününü sürdürebilmek için kahramanca çabalıyordu. Ajanlarından yarısı, ciddi şeylerle uğraşmak yerine, onun hakkında Muhafız Birliği'nin genç subayları arasında kıskançlık ve hayranlık uyandıracak rezil söylentiler yayıyorlardı. Roumata'nın bile bile gecenin ilerlemiş saatlerine kadar evlerinde onlara şiirler okuduğu (ve üçüncü devriye sırasında yanaklarına kardeşçe bir öpücük kondurma, sonra da balkondan atlayıp devriye birliğinin tanıdığı komutanının kucağına düşme numarası nedeniyle) düş kırıklığına uğramış onlarca soylu kadın, hevesle birbirlerine başkentten gelen genç adamın kibar tavırlarını anlatıyorlardı. Roumata kendini beğenmiş bu sefi aptal kadınlara çok şey borçluydu, ama iç çamaşırlar sorunu hâlâ askıdaydı. Oysa mendiller için her şey ne kadar da kolay olmuştu. Saraydaki ilk balosunda, Roumata kolunun işlemeli kapağından küçük zarif bir dantel mendil çıkarıp dudaklarına bastırmıştı. Bir sonraki baloda, Muhafız Birliği'nin subayları ter içindeki suratlarını işlemeli her tür renk ve büyüklükteki kumaş parçalarıyla silmişlerdi. Bir ay sonra, zarif beyelerin, kollarında, uçları sıkça yerleri süpüren çarşaflar taşıdıkları görülmüştü.

Roumata, bacaklarını saran yeşil bir pantolon ile temiz yakalı beyaz bir patiska gömlek geçirdi üzerine.

"Beni bekleyen var mı?"

"Evet, berber," diye cevap verdi çocuk, "ve saygın iki kişi daha: Don Tameo ile Don Sera. Şarap istediler, barbut oynayarak kahvaltı etmek için sizi bekliyorlar."

"Berberi çağır. Senyörlere biraz sonra orada olacağımı söyle.

Terbiyesizlik etme, kibarca konuş onlarla..."

Öğle yemeği saati yaklaştığından kahvaltı pek zengin değildi. Çok baharatlı kızarmış bir et ile sirkeye yatırılmış köpek kulakları ve bunların yanında içecek olarak İroukan'ın köpüklü şarabı, Estor'un kahverengimsi koyu şarabı ve de Soan'ın beyaz şarabı vardı. Bir koyun budunu iki bıçak yardımıyla beceriyle kesmekte olan Don Tameo, aşağı sınıfların saygısızlığından yakınmaktaydı: "En üst otoritelere bir dilekçe vermek niyetindeyim. Köylülere ve küçük esnafa ortalık yerlerde ve sokaklarda görünmelerini yasaklamak, soyluluğun gereğidir. Avlulardan ve evlerin arkalarından geçip gitsinler. Aşağılık bir adamın sokaklarda bulunmasının kaçınılmaz olduğu durumlarda, örneğin saygın insanların evlerine ekmek, et ya da şarap getirdiğinde, böyle birisinin Tacın Güvenlik Bakanlığı'ndan özel bir izni olması gerekir." "Harika bir fikir!" diye atıldı hayranlıkla Don Sera ağzından tükürükler ve et parçaları sıçratarak. "Dün, sarayda..." Ve son olayı anlatmaya koyuldu: "Don Reba'nın son sevgilisi Dona Okana, dalgınlıkla kralın hasta ayağına bastı. Haşmetli çok kızdı ve Don Reba'ya dönerek caniyi örnek olacak şekilde cezalandırmasını emretti!... Öylesine kahkahalarla güldüm ki," diye devam etti Don Sera başını sallayarak, "gömleğimin iki kopçası attı..."

"Tek hücreli yaratık," diye geçirdi aklından Roumata, "tıkınan ve kendini yeniden üreten tek hücreli yaratık."

"Evet soylu senyörler," dedi, "Don Reba çok zeki bir adam..."

"Oh! Oh!" dedi Don Sera. "Hem de nasıl! Parlak bir zeka!"

"Olağanüstü bir insan" diye ekledi Don Tameo güvenli bir tavırla.

"Bugün, henüz bir yıl önce onun hakkında neler söylendiğini anımsamak epey şaşırtıyor insanı" diye devam etti Roumata sevecen bir gülümsemeyle. "Anımsıyor musunuz Don Tameo, çarpık bacaklarıyla nasıl incelikle alay ederdiniz."

Az daha boğulan Don Tameo, bardağındaki şarabı bir dikişte içti.

"Böyle bir şeyi anımsamıyorum", dedi. "Kötü bir şakacı-

yımdır zaten..."

"Evet, evet, ben anımsıyorum", dedi Don Sera başını sitemle sallayarak.

"Evet, tabii," diye haykırdı Roumata, "siz de oradaydınız Don Sera, komik yerlerde öyle çok gülüyordunuz ki giysilerinizdeki bilmem neler patlayıvermişti..."

Don Sera mosmor kesilip, yalanı elden bırakmaksızın uzun uzun ve acemice kendini savunmaya koyuldu. Bozulan Don Tameo ise, kendini Estor şarabına verdi ve sık sık söylediği gibi "evvelki sabahtan beri içiyormuşçasına içkiye bir türlü ara veremedi"; evden ayrıldıklarında onu iki kolundan tutmak gerekti.

Güneşli ve açık bir gündü. Kendisine eğlence arayan halk dolaşüyor, birbirlerine pislikler atan veletler bağırışıp ıslık çalıyor, güzel burjuva kadınlar pencerelerden bakıyor ve çevik hizmetçiler utangaçça şirin göz kaş işaretleri yapıyordu; beyler bu ortamdan etkilendiler. Don Sera, halktan bir adama çok becerikli bir çelme taktı ve onun bir su birikintisi içinde debelenmesine katıla katıla güldü. Don Tameo, birden kılıç kemerinin omuz kayışlarını ters takmış olduğunu farkedip "Durun!" diye haykırdı ve bunları düzeltmek için durduğu yerde dönüp durmaya başladı. Don Sera'nın gömleği bir şeylerini daha yitirdi. Roumata geçmekte olan bir hizmetçi kızı kulağından tutup Don Tameo'ya yardım etmesini istedi. Soylu senyörlerin çevresinde bir aylaklar halkası oluşuverdi; bunların verdikleri öğütler hizmetçi kızın kulaklarına kadar kızarmasına neden oluyor, bu arada Don Sera'nın gömleğinden kopçalar, düğmeler, tokalar yağıyordu. Nihayet tekrar yola koyulduklarında, Don Tameo dilekçesine bir ekleme yapıp "güzel bayanların köylülerden ve avam tabakasından sayılmamasında" ısrar edeceğini açıkladı bağıra çağıra. Tam bu sırada çömlek dolu bir araba yollarını tıkadı. İki kılıcını birden çeken Don Sera, soylu beylerin adi çömlekler için yollarını değiştirmeyeceğini ve kendisinin bunların arasından bir yol açacağını ileri sürdü. Duvarın nerede başladığını, çömleklerin nerede bittiğini anlamaya çalışıyordu ki, Roumata arabayı kenara çekip yolu açtı. Bunun üzerine, olayları hayranlıkla seyre-

den aylaklar takımı, Roumata'nın şerefine üç kere "hurra" diye bağıldılar. Senyörlerin yeniden yola koyuldukları anda, ikinci katın penceresinde beliren kıvrık saçlı şişman bir dükkancı, şanlı Don Reba'mızın yakında akıllarını başlarına getireceği saray nedimlerinin kötülüklerini sayıp dökmeye başladı. Durup, arabanın bütün yükünü bu pencereden içeriye yollamak gerekti; Roumata son çömleğin içine üzerinde IV. Pitz'in resmi bulunan iki altın attı ve onu şaşkınlıktan ağzı açık kalmış mal sahibine uzattı. Yeniden yürümeye koyulduklarında,

"Ne kadar verdiniz ona?" diye sordu Don Tameo.

"Küçücük bir şey", dedi önemsizce Roumata. "İki altın."

"Aziz Mika'nın sırtı adına!" diye haykırdı Don Tameo.

"Zenginsiniz, Khamakhar atımı size satmamı ister misiniz?"

"Onu barbutta kazanmak isterim sizden", dedi Roumata.

"Doğru." diyerek durdu Don Sera. "Neden barbut oynamıyoruz?"

"Hemen burada mı?" diye sordu Roumata.

"Neden olmasın?" diye yanıtladı Don Sera. "Üç soylu beyin canlarının çektiği yerde barbut oynamamaları için hiçbir neden göremiyorum!"

Don Tameo kendini bırakıverdi. Don Sera da dizlerine tutunup yere çöktü. "Tamamıyla unutmuşum," dedi sonra, "nöbet sırası bizde bugün."

Roumata, onları yerden kaldırdı ve kollarına girip yürüttü. Don Satarina'nın çok büyük karanlık malikanesinin yanında durdu:

"Yaşlı soylu beyi ziyaret etmeye ne dersiniz?"

"Üç soylu insanın yaşlı Don Satarina'ya gitmemeleri için kesinlikle bir neden göremiyorum", dedi don Sera.

Gözlerini açan Don Tameo,

"Kralın hizmetinde bulunan bizler," diye açıkladı, "geleceğe yönelmek için elimizden geleni yapmak zorundayız. Don Satarina geçmişte kalan bir etaptır. İleri, sayın baylar, nöbete gitmek zorundayım..."

Don Tameo başını göğsüne düşürdü ve bir daha uyanmadı.

Don Sera parmaklarıyla sayarak, tavladığı kadınların hesabını yapıyordu. Saraya ulaştılar. Nöbetçi binasında, Roumata gönül rahatlığıyla Don Tameo'yu bir sıranın üzerine bıraktı, Don Sera ise bir masanın önüne oturdu ve kralın imzaladığı bir dizi kağıdı kayıtsızca bir köşeye iterek artık iyi soğutulmuş İroukan şarabını içme zamanının geldiğini açıkladı bağıra bağıra. "Mahzenci bir fıçı getirsin" diye emretti. "Ve delikanlılar -bir diğer masada kağıt oynayan nöbetçilere parmağıyla işaret ediyordu.- yaklaş-sın!" Muhafız Birliği'nde teğmen olan nöbetçilerin komutanı içeriye girdi. Uzun uzun Don Tameo'yu seyredip Don Sera'ya baktı. Don Sera ona aşkın gizemli bahçesindeki bütün çiçeklerin neden solduğunu sorunca da, nöbetçileri kol gezmeye yollamaktansa durdukları yerde pineklemeye bırakmanın daha iyi olacağına karar verdi.

Roumata teğmen ile oynadığı kumarda bir altın kaybetti; aralarındaki konuşma üniformaların yeni kemer kayışları ile kılıçları bilemenin çeşitli yöntemleri üzerinde dönüp duruyordu. Bir ara Roumata, eski silahlara sahip olan Don Satarina'ya gitmek niyetinde olduğunu söyledi ve büyük senyörün tamamıyla aklını kaçırdığını öğrenmekten büyük üzüntü duydu: Bir ay önce Don Satarina, tutsaklarını özgür bırakmış, askerlerini dağıtmış ve çok sayıdaki işkence aletini devlet hazinesine bağışlamıştı. Yüz iki yaşındaki yaşlı keşiş, yaşamının geri kalan kısmını hayır işlerine adayacağını ve bunun için de pek fazla zamanı kalmadığını açıklamıştı.

Roumata, teğmeni selamlayıp saraydan ayrıldı ve limana doğru yürümeye koyuldu. Su birikintilerinin yanından dolaşan ve kokuşmuş su çukurlarının üstünden atlayan Roumata, dalgın dalgın yürüyen aylaklar kalabalığını kabaca iteleyip kakalayarak, kişiliğinin üzerlerinde dayanılmaz bir etki yarattığı genç kızlara göz kırparak, tahtıranlardaki bayanların önünde eğilerek ilerliyordu; tanıdığı senyörleri dostça selamlıyor, Gri-leri ise görmezlikten geliyordu.

Yurtseverlik Okulu'na uğramak için yolunu değiştirdi. İki yıl önce Don Reba'nın harcamalarıyla kurulmuş olan okul, kırsal

kesim küçük soyluluğu ya da tüccar sınıfı kökenli gençleri geleceğin idari ve askeri kadroları olarak yetiştirme amacını taşıyordu. Modern görünümlü, kolonları ve oymaları olmayan ve ana girişinin iki yanında yarım dairesel kuleleri bulunan, mazgal delikleri gibi küçük pencere ve kalın duvarlı taşan, büyük bir binaydı. Gerekli olduğunda korunabilir bir konumdaydı.

Dar merdivenlerden tırmanan Roumata birinci kata kadar çıktı. Mahmuzların şakırdatarak ve koro halinde mırıltıların ya da bağırışların geldiği sınıfların yanından geçerek müdürün bürosuna doğru yöneldi. "Kral kimdir? Ulu haşmetlidir. Din adamları kimlerdir? Kuşku duymayan müminlerdir..." - "Ve yaratıcımız Tanrı, lanetleyeceğim, dedi; ve lanetledi..." - "Savaş borusu iki kere çaldığında, mızrakları indirerek ikişer sıra halinde bir halka oluşturulmalı..." - "İşkence gören bayılırsa, sorgulamayı kesip başka bir şeye aldırmadan..."

"Bir okul, dedi kendi kendine Roumata, bilgeliğin yuvası, kültürün temeli."

Tonozlu küçük bir kapıyı vurmada itip açtı ve bir mahzen kadar soğuk ve karanlık olan büroya girdi. Tacın Güvenlik Bakanlığı armasını taşıyan dar bir gri üniforma içindeki asık suratlı, sert hatlı, kel kafalı, çukur gözlü bir adam, onu karşılamak için kağıtlarla ve dayak atmaya yarayan değneklerle kaplı büyük masasından kalktı. Yurtseverlik Okulu'nun müdürüydü o, başının tepesi traş edilmiş bilgin Peder Kin, sadist bir katil, ihbarcılık hakkındaki bir kitabın yazarı ve Don Reba'nın gözdesi.

Dalkavukça selamlamasına karşılık aldırmaazca başını sallayan Roumata, bacak bacak üstüne atarak bir koltuğa kuruldu. Peder Kin, saygılı bir tavırla eğilmiş, ayakta duruyordu.

"Evet, işler nasıl gidiyor?" diye sordu Roumata yumuşak bir ses tonuyla. "Ve bizim okur yazarlarımız? Bazılarını öldürüyoruz, bazılarını da eğitiyoruz."

Kulaklarına kadar sırtan Peder Kin,

"Bir aydın kralın düşmanı değildir", dedi. "Kralın düşmanı, düş kuran aydındır, kuşku duyan aydındır, inanmayan aydındır! Biz burada..."

"Evet, evet", dedi Roumata. "İnanıyorum sana. Bu sıralar ne yazıyorsun? Kitabını okudum. Yararlı bir kitap, ama çok aptalca. Aklından ne geçti? Hiç de iyi değil. Hem de bir müdür!..."

"Aklımla şaşırtmış olmaktan gururlanmıyorum" diye kibirlice karşılık verdi Peder Kin. "Tek bir şeyi amaçladım: Devletin çıkarlarına hizmet etmek. Bizim ihtiyacımız olan, akıl değil, fakat sadakattir. Ve biz..."

"Evet, evet", dedi Roumata. "Sana inanıyorum. Yeni bir şeyler yazıyor musun?"

"Kanımcı, Kutsal Düzen yönetimi modelini oluşturan yeni bir devlet hakkındaki düşüncelerimi bakanın dikkatine sunmayı tasarlıyorum."

"Amma düşünce!" dedi şaşkınlıkla Roumata. "Hepimizi keşiş mi yapmak istiyorsun?"

Peder Kin ellerini ovuşturup bir adım öne çıktı ve dilini dudaklarının üzerinde gezdirdikten sonra,

"Bırakın da size açıklayayım Don Roumata", dedi heyecanla. "Önemli olan bu değil. Önemli olan yeni devletin temellerinde bulunuyor. Bu temeller çok basit ve üç tane: Yasaların yanılmazlığına körü körüne inanma, yasalara mutlak boyun eğme ve aynı zamanda herkesin sürekli olarak birbirini gözetlemesi."

"Hımın", dedi Roumata. "Peki ne yapmak için?"

"Ne demek ne yapmak için?"

"Yine de aptalın tekisin. İyi, tamam, sana inanıyorum. Evet, ben seninle ne konuşacaktım? Ah tamam! Yarın yeni hocaları karşılayacaksın. Bunlar, saygın bir din adamı olan Peder Tarra, şeyle uğraşır... neydi?... evet, kozmografya ile uğraşır ve papaz Nanin, o da güvenilir bir insandır ve tarih konusunda çok bilgilidir. Benim adamlarımdır onlar, saygıyı eksik etme. Bunu da bir güvence olarak al." Masanın üzerine madeni ses çıkaran küçük bir kese attı. "Senin payın beş altın. Hepsini anladın mı?"

"Evet soylu senyör", dedi Peder Kin.

Esneyerek çevresine bir göz atan Roumata,

"Anlamış olman ne iyi", dedi. "Babam, benim bilmediğim bir nedenden ötürü severdi bu adamları ve onlarla ilgileneceğime

dair söz verdirtmişti bana. Bana açıklayabilir misin, sen ki bir bilginsin, yüksek soylu birisinin aydınlara sempati duymasının nedeni ne olabilir acaba?"

"Farklı tür bir hizmet belki de?"

"Ne ima ediyorsun?" diye sordu kuşkuyla Roumata. "Ama neden olmasın?... Evet... bir kız çocuğu ya da bir kızkardeş... Tabii sende şarap yoktur, değil mi?"

Peder Kin suçlu bir tavırla ellerini iki yana açtı. Roumata, masanın üzerinden bir sayfa alıp bir süre gözlerinin önünde tuttu. "Katılaştırılarak" sözcüğünü yüksek sesle okudu. "Vay canına! Aferin!" Sayfayı yere doğru bırakıp ayağa kalktı. "Senin bilgilerin takımının onları rahatsız etmemesine göz kulak ol! Onları görmeye geleceğim, ve eğer bir şey duyarsam..." Yumruğunu Peder Kin'in burnuna doğru kaldırdı. "Tamam, tamam, korkma, bir şey yapmıyorum..."

Peder Kin saygıyla kıkırdadı. Roumata başıyla onu selamladı ve mahmuzlarıyla döşemeyi kazıyarak kapıya doğru yöneldi.

Sokağa çıkınca bir silah dükkanına girdi, kılıç kınları için halkalar satın aldı, (duvara atıp saplayarak, elinde tartarak) bir çift hançeri denedi, ama beğenmedi. Sonra tezgahın üzerine oturup dükkanın sahibi Gaouk Baba ile çene çalmaya başladı. Silahçinin hoş üzgün gözleri ve mürekkebe bulanmış küçük solgun elleri vardı. Roumata onunla Tsouren'in şiirlerinin değerini tartıştı, "ruhun üzerine düşen ölü bir yaprak gibi..." mısrası hakkında ilginç bir yorum dinledi, yeni bir şeyler duymak istedi ve anlatılamayacak denli hüzünlü dörtlüklere yazarlarıyla birlikte göğüs geçirdikten sonra kalkıp giderken İroukan dilindeki çevirisiyle "Olmak ya da olmamak" diye okudu yüksek sesle.

"Aziz Mika!" diye hayranlıkla haykırdı Gaouk Baba. "Kimin bu?"

"Benim", dedi Roumata kapıdan çıkarken.

Grinin Neşesi'ne gidip berbat şarabından bir bardak içti, kadın meyhanecinin yanağından bir makas aldı, kendisini boş gözlerle süzen bir muhbirin masasını kılıcıyla ustalıkla devirdi,

sonra salonun uzak köşesinde boynunda bir mürekkep hokkasıyla oturan sakallı ve hırpani kılıklı kısa boylu adamın yanına gitti.

"Merhaba Papaz Nanin", dedi. "Kaç tane dilekçe yazdın bugün?"

Papaz Nanin, çürük küçük dişlerini ortaya koyan sıkılğan bir gülücük attı.

"Bu günlerde artık dilekçe yazılmıyor soylu senyör", diye cevap verdi. "Bazıları gereksiz olduğunu düşünüyor, bazıları ise yakın bir gelecekte izin almaksızın her şeye el atmayı tasarlıyor."

Roumata onun kulağına eğilip Yurtseverlik Okulu'nda her şeyin ayarlandığını anlattı. "İşte senin için iki altın," dedi sonuçta, "kendine çeki düzen ver ve dikkatli ol, hiç olmazsa ilk günler; Peder Kin tehlikeli bir adamdır."

"Söylentiler hakkındaki kitabımı okurum ona", dedi neşeyle Papaz Nanin. "Teşekkür ederim soylu beyim."

"İnsan babasının anısı için neler yapmaz ki! Ve şimdi söyle bakayım bana, Peder Tarra'yı nerede bulabilirim?"

Papaz Nanin, gülümsemeyi kesip utançla göz kapaklarını oynatarak,

"Dün burada bir kavga çıktı," dedi, "Peder Tarra biraz içmişti, ve sonra kızıl saçlıdır o... Kaburgalarından birisi kırık."

Canı sıkılan Roumata homurdanarak,

"Ne büyük şanssızlık", dedi. "Fakat neden bu kadar çok içiyorsunuz?"

"İnsanın kendisini frenlemesi zor oluyor bazen."

"Doğru. Pekâlâ, işte iki altın daha. İlgilen onunla."

Papaz Nanin elini yakalamak için eğildi. Gerileyen Roumata,

"Haydi, haydi," dedi, "hiç de komik değilsin Papaz Nanin. Hoşçakal."

Limandaki kokular gereğinden fazla ağırdı. Her taraf tuzlu su, kokuşmuş çirkef, baharat, reçine, duman ve eski salamura kokuyordu; meyhanelerden kızartmaların, balıkların, acı biralının

pis kokuları yükseliyordu. Her dilden küfürler boğucu havayı doldurmaktaydı. Rıhtımda, depoların arasında, meyhanelerin çevresinde, garip tavırlı bir insan kalabalığı dolaşıyordu: Borda tayfaları, ciddi suratlı tüccarlar, somurtkan balıkçılar, köle satıcıları, kadın ticareti yapan insanlar, allıklı genç kızlar, sarhoş askerler, dişlerine kadar silahlı karanlık adamlar, pis kollarında altın bilezikler taşıyan acayip serseriler. Hepsi sinirli ve kızgındı. Don Reba'nın buyruğu üzerine neredeyse üç günden beri tek bir gemi, tek bir kayık limanı terk edememişti. Demir atmış gemilerde, hayvan postları giymiş ve tunç başlıklar takmış güçlü bedenli, yanık tenli adamlar, beşer ya da altışar kişilik gruplar halinde çömelmiş bekliyorlardı. Bunlar, teke tek mücadelede hiçbir işe yaramayan, ama uzun borularıyla zehirli küçük oklar attıkları için uzaktan çok tehlikeli olan barbar paralı askerlerdi. Yelken ormanının ardında, koyda, kraliyet donanmasının uzun savaş kadirgaları hareketsizce siyah biçimlerini ortaya koyuyorlardı. Zaman zaman denizi ateşe boğan kırmızı alevler ile dumanlar saçıyorlardı; kalabalığı korkutmak için yakılan petroldü bu. Roumata, asık suratlı denizcilerden oluşan küçük bir kalabalığın boşu boşuna demir alma izninin çıkmasını beklediği gümrük bürolarının kapalı kapılarının önünden geçti. Köle, siyah inci, uyuşturucu ya da eğitilmiş örümcek gibi her türlü malı teklif eden gürültücü satıcıların arasından sıyrılan Roumata, ulaştığı rıhtımda gemici gömlekli bir dizi şişmiş cesedin güneş altında yattığını gördü. Çöplerle dolu ne olduğu belirsiz bir alanın çevresinden dolaştıktan sonra limanın yanındaki pis kokulu dar sokaklara daldı. Daha az gürültü vardı burada: Yarı çıplak kızlar batakhanelerin kapılarında uyukluyorlardı; bir dönemeçte cepleri dışarıya çıkartılmış şişik suratlı sarhoş bir asker yüzükoyun yatıyordu; gecelerin soluk yüzlü karanlık insanları duvarları sıyrarak yürüyorlardı.

Roumata gündüzün burada ilk kez bulunuyordu ve dikkati çekmemiş olmaktan şaşırmişti: Yoldan geçenler ya başka tarafa bakıyorlar ya da onu görmeksizin gözlerini dikeyyorlar, ama yol vermek için kenara da çekiliyorlardı. Bununla birlikte bir ara

hiçbir neden olmaksızın başını çevirip baktığında, kapılarda ve pencerelerde, kadınlı erkekli, saçlı saçsız bir düzine başın ona çevrili olduğunu farketti bir an. Böylece bu korkunç yerdeki acayip havanın, düşmanlık ya da tehlike havasının değil de sağlıklı merak havasının bilincine vardı.

Bir kapıyı omuzuyla itip bir batakhaneye girdi. Karanlık küçük salonda uzun burunlu ve mumya suratlı yaşlı bir adam tezgâhın arkasında uyukluyordu. Masalar boştu. Gürültü yapmadan tezgâha yaklaşan Roumata, ihtiyarın burnuna tam bir fiske vurmaya hazırlanıyordu ki, birden onun uyumadığını, ama kirpiksiz yarı kapalı göz kapaklarının ardından dikkatlice kendisine baktığını farketti. Roumata'nın tezgahın üzerine gümüş bir para atmasıyla ihtiyarın gözleri faltaşı gibi açılıverdi. "Senyörümüz ne arzu ediyorlar?" diye sordu tecrübeli bir sesle. "Bir ot? Bir ganimet? Ya da bir kız?"

"Saf adam rolü oynama", dedi Roumata. "Çok iyi biliyorsun ne için geldiğimi."

"Ah! ama bu don Roumata," diye çok şaşırmışçasına haykırdı ihtiyar, "tanıdık birisi bu, diyordum zaten kendi kendime..."

Ardından göz kapaklarını indirdi. Her şey yolundaydı. Roumata tezgahı dolanıp dar bir kapıdan yandaki odaya geçti. Oda küçüktü, karanlıktı, ekşi ekşi kokuyordu ve havasızdı. Ortadaki yazı masasının arkasında, kağıtların üzerine eğilmiş siyah başlıklı, buruşuk yüzlü yaşlı bir adam duruyordu. Yazı masasını küçük bir kandil aydınlatıyordu, yarı karanlıkta ise duvarlar boyunca hareketsizce oturan adamların yüzleri seçiliyordu. Roumata, kılıcı elinde, göz kararıyla bir tabureyi yakalayıp oturdu. Bu adamların kendi yasaları ve kendi kuralları vardı. Kimse yeni gelene dikkat etmedi bile. Girdiğine göre girmeye hakkı vardı, yoksa bir göz kırpış ve adından bile söz edilmezdi bir daha. Bundan sonra hiç kimse bulamazdı artık onu... Pörsük yaşlı adam, kuş tüyü kalemini özenle gıcırdatıyordu. Duvar dibindekiler ise hiç kıpırdamadan duruyorlardı. Ara sıra içlerinden birisi derin derin içini çekiyor, görünmeyen sinek yutucu kertenkeleler de duvarlardan hafifçe sesler çıkartıyorlardı.

Bu hareketsiz adamlar çete reisleriydi. Roumata, bazılarını uzun zaman önce görmüştü. Bu aptal hödüklerin kendi başlarına pek bir önemi yoktu. Psikolojik yapıları, sıradan bir dükkancınınkinden daha karmaşık değildi; cahildiler, acımasızdılar ve bıçak ile sopa üstadıydılar. Ama yazı masasındaki adam...

Adı Tekerlek Vaga'ydı onun. Pitan bataklıklarından İroukan'ın batısına, oradan da Soan Tüccar Cumhuriyeti'nin kıyılarına dek uzanan Boğaz bölgesindeki haydut takımının tartışılmaz büyük güçlü şefiydi. Aşırı gururundan ötürü İmparatorluğun üç resmi kilisesi tarafından aforoz edilmişti; çünkü imparatorun küçük kardeşi olduğunu iddia etmekteydi. On bin adamdan oluşan gizli bir ordusu vardı, zenginliği göz kamaştırıcıydı, casusları devlet aygıtının en kutsal köşelerine kadar sızmışlardı. Son yirmi yıl içinde, dört kez işkence edilmişti ve her seferinde de büyük bir halk topluluğu önünde. Resmi açıklamalara göre ise, aynı anda, İmparatorluğun en berbat üç zindanında çürümekteydi; öte yanda Don Reba, "gerçekte var olmayan ve dolayısıyla bir efsaneden öteye gitmeyen Tekerlek Vaga diye birisi hakkında devlet suçlularının ve diğer kötü efsane yaratıcılarının yaydıkları bağışlanamaz söylentilere ilişkin" fermanlar yayımlamıştı birçok kez. Aynı Don Reba, bir başka söylentiye göre, büyük sayıda askerleri olan baronları çağırmış ve onlara şu pazarlığı önermişti: Ölü Vaga için beş yüz altın, canlı Vaga için ise yedi bin altın. Roumata da bu adamla ilişkiye girebilmek için az altın ve çaba sarfetmemişti hani. Büyük bir tiksinti duyuyordu ondan, ama bazen olağanüstü yararlıydı bu adam, kısacası yerini doldurmak olanaksızdı. Ortaçağ canavarları koleksiyonunun en şaşırtıcı parçasıydı, kesinlikle geçmişi yokmuş gibi görünen bir kişiydi o.

En sonunda Vaga, kuş tüyü kalemını elinden bıraktı ve doğrulup insanın içini gıcıklayan bir sesle konuşmaya başladı: "Evet, işte çocuklarım, üç günde iki bin beş yüz altın ve bin dokuz yüz doksan üç tanesini harcamışız yalnızca. Üç günde beş yüz altın, fena değil çocuklarım, hiç de fena değil..."

Kimse kılını kıpırdatmadı. Yazı masasından ayrılan Vaga,

bir köşeye oturdu ve kuru ellerini kuvvetlice oğuşturdu.

"Sizlere iyi haberlerim var çocuklarım. İyi günler bekliyor bizi, bereketli günler... Ama uğraşmak gerek! Hem de nasıl! Büyük kardeşim Arkanar kralı, krallığımızdaki bütün aydınları kovuşturmaya karar verdi. Onun bileceği iş; zaten onun yüce kararlarını tartışmak bizim ne haddimize? Bununla birlikte, bu karardan yararlanabiliriz, yararlanmalıyız da. Onun sadık uyrukları olduğumuza göre, hizmet edeceğiz ona. Fakat aynı zamanda onun gece uyrukları olduğumuzdan, basit payımızın elimizden kaçmasına izin vermeyeceğiz. Bunun farkında bile olmayacaktır ve öfkesi üzerimize düşmeyecektir."

Kimse bir harekette bulunmadı.

"Piga içini çekti gibi geldi bana. Piga, yavrum, doğru mu?"

Karanlıkta kıpırdanıp öksürüldü.

"İçimi çekmedim Vaga", dedi kalın bir ses... "Nasıl böyle bir şey yapılabilir..."

"Yapılamaz Piga, yapılamaz! Doğru. Hepiniz soluğunuzu tutarak dinlemelisiniz beni. Buradan çıktığınızda birbirinizden ayrılıp işe koyulacaksınız, zor bir işe ve yanınızda size öğüt verecek kimse olmayacak. Büyük kardeşim, kralımız, bakanı Don Reba'nın ağzından, kaçak ya da saklanmış birçok aydının kellesi karşılığında epey iyi para sözü verdi. Bu kelleleri getirip ihtiyarı hoşnut etmeliyiz. Öte yanda, bazı aydınlar ağabeyimin öfkesinden kaçmak istiyorlar ve biz bu konuda pıntılık yapmamalıyız. Hayır yapmak ve ağabeyimin ruhunu gereksiz kötülüklerin yükünden kurtarmak için bu adamlara yardım edeceğiz. Zaten, daha sonra, eğer Haşmetli gereksinim duyarsa onların kellelerine sahip olacaktır. Ucuz fiyata, epey ucuz fiyata..."

Vaga susup başını eğdi. Yanaklarından ihtiyarlık gözyaşları süzülüyordu yavaş yavaş.

"Yaşlanıyorum çocuklarım," dedi kesik bir sesle, "ellerim titriyor, bacaklarım bükülüyor, belleğim bana ihanet etmeye başlıyor. Aramızda, bu dar ve havasız hücrede, bizim küçük hesaplarımızla uzaktan yakından ilgilenmeyen soylu bir senyörün sıkıldığını unutmuşum tamamıyla. Ben gidiyorum. İşleri burada

kesiyorum. Ama daha önce çocuklarını, soylu senyöre özürlerimizi bildirelim..."

Güçlkle doğrulup çok aşağıya doğru eğildi. Diğerleri de yerlerinden kalkıp eğildiler, ama açıkça görülen bir kararsızlıkla, hatta biraz da dehşetle. Roumata, onların, bu iki büküm ihtiyarın sözlerinin ve davranışlarının anlamını kavrayabilmek için dar ve ilkel beyinlerini boşu boşuna zorlayıp çatırdattıklarını duydu.

Her şey çok açıktı: Haydut, fırsattan faydalanıp, sürdürülen kovuşturmalarda gece ordusunun Grilerin yanında hareket etme niyetinde olduğunu anlatmaya çalışıyordu kendisine. Fakat somut emirler verme, isimleri ve eylem tarihlerini açıklama zamanı geldiğinde, soylu birisinin varlığı rahatsız edici, hatta bunun da ötesinde bir şey olmaya başlamıştı ve kendisinden isteklerini çabucak açıklayıp ortalıktan yok olması bekleniyordu. Ne karanlık bir ihtiyar! Üstelik korkutucu da. Kentten nefret etmesine karşın, neden burada acaba?

"Haklısın saygıdeğer Vaga", dedi Roumata. "Acelemlerim var. Ancak senden özür dilemeliyim, çünkü önemsiz bir şey için rahatsız ettim seni." Yerinden kalkmamıştı, diğerleri ise ayakta dinliyorlardı onu. "Bir konuda senin görüşüne ihtiyacım var... Oturabilirsin."

Vaga eğilip oturdu.

"Konu şu" diye devam etti Roumata. "Üç gün önce Ağır Kılıçlar'da soylu dostlarımdan biriyle, bir İroukan senyörüyle buluşmam gerekiyordu. Fakat onu bulamadım, kayboldu, İroukan sınırını geçtiğinden kesinlikle eminim, başına ne geldiğini sen biliyorsundur belki?"

Vaga cevaplamadı hemen. Haydutlar gürültüyle iç çekip soluk veriyorlardı. İhtiyar, sesini belirginleştirip:

"Hayır, soylu senyör," dedi, "hiçbir şeyden haberimiz yok bizim."

Ayağa fırlayan Roumata,

"Teşekkür ederim sana saygıdeğer Vaga", dedi. Odanın ortasına doğru ilerledi ve yazı masasının üzerine bir kese altın

koydu. "Aynılmadan önce son bir istek. Eğer bir şey öğrenirsen, bana haber ver." Şapkasına dokundu hafifçe. "Elveda."

Kapıda durdu ve önemsemyormuşcasına omuzunu çevirip devam etti:

"Aydınlardan söz ettin biraz önce. Aklıma bir şey geldi. Kralın çabaları sayesinde, bir ay içinde Arkanar'da tek bir aydın kalmayacak sanırım. Oysa ben, kara vebadan kurtulursam başkentte bir üniversite kuracağıma andıçmışım. İyilikte bulun da, aydınları topladığın zaman Don Reba'dan önce beni haberdar et. İçlerinden bir ikisini seçebilirim üniversitem için."

"Pahalıya patlar" diye açıkladı Vaga yumuşak bir sesle. "Mal kıt, herkes kapışıyor."

"Onur daha fazla eder", dedi kibirle dışarı çıkan Roumata.

3.

Bu Vaga'yı yakalayıp Dünya'ya götürmek çok ilginç olur, diye geçirdi aklından Roumata. Teknik olarak yapılabilirdi bu. Hem de şimdi. Dünya üzerinde ne yapardı acaba? Roumata, göstereceği tepkileri gözünün önünde canlandırmaya çalıştı. Duvarları aynadan olan ve havası reçine ya da deniz kokan aydınlık bir oda, işte koskoca tüylü bir örümceğin atıldığı yer burası. Parlak zemine yapışan örümceğin küçük kötü gözleri şaşkına döner; peki sonra ne yapar? Yampiri küçük sıçrayışlarla en karanlık köşeye sığınır ve zehirli iğnesini hazırda tutarak orada öylesine kalır. Elbette Vaga'nın ilk tepkisi gidip hoşnut olmayanları bulmak olacaktır, ve tabii ki bu kimselerin en aptalı ona dürüst ve kullanılamaz olarak görünecektir. Yıkılacaktır bu yüzden, ölecektir belki de. Bilinebilir mi zaten? Özünde bu canavarların psikolojisi tam bir giz. Ey aziz Mika! Bunların psikolojisini çözmek, insani olmayan uygarlıkların zihniyetini çözmekten çok daha zor. Bütün davranışları açıklanabilir, ama onları öngörmek zordan da öte. Evet, sıkıntıdan ölür belki, tabii eğer kendini ayarlayamayıp uyum sağlamazsa ve bir orman korucusu haline dönüşemezse. Muhakkak zararsız küçük bir tutkusu var, burada canını sıkan, ama orada yaşamına bir anlam kazandıracak bir tutku. Kedileri sevdiği anlaşılıyor, çöplüğünde bir sürü kedi varmış, cimri olmasına ve ihtiyacı olmamasına karşın yine de pa-

rayla birisini tutmuş onlara bakması için. Fakat bu korkunç iktidar hırsıyla Dünya'da ne yapabilir ki? Anlaşılmaz olan, bu işte.

Roumata, içeri girmek amacıyla bir meyhanenin önünde durduğu anda paralarını kaybetmiş olduğunu farketti. Tümüyle şaşkın, (bir türlü alışamamıştı böyle şeylere, oysa ilk kez gelmiyordu başına) bütün ceplerini karıştırmaya koyuldu. Her birinde on altın bulunan üç kese almıştı yanına. Peder Kin'e, müdüre vermişti birini, diğerini de Vaga'ya. Üçüncüsü yok olmuştu. Cepleri boştu, pantolonunun sol bacağındaki altın sırmalar özenle sökülmüştü, kuşağının hançeri de yerinde değildi.

İşte o sırada, biraz ileride kendisine gülerek bakan iki Gri'yi fark etti. Enstitü uzmanının umurunda değildi bu, ama Estorlu Don Roumata'nın tepesi attı ve bir an kendini kaybetti. Yumruklarını sıkarak adamlara yaklaştı. Yüzü acayip değişmiş olmalıydı, çünkü gülen adamlar gerilediler ve suratlarında felçlilerinki gibi donmuş bir sırtışla meyhaneden içeri dalıp kayboldular.

Kendinden korktu. Yaşamı boyunca bir kez başına gelmişti böyle bir şey, bir sıtma krizi sırasındaydı, gezegenlerarası bir geminin yardımcı pilotluğunu yapıyordu o zamanlar. Bu hastalığı nasıl kapıldığını bilmiyordu. İki saat sonra iyileşmiş, arkadaşları da takılmışlardı ona; ama hastalığın ne olduğunu bilmeyen kendisi, zayıf düştüğü, bedeninin hakimiyetini yitirdiği, içinde bir şeylerin bozulduğu düşüncesiyle geçirdiği bu şoku unutmamıştı hiçbir zaman.

"İstemiyordum böyle bir şey olmasını, hatta düşünmüyordum bile bunu. Özel bir şey yapmıyordu bu adamlar, gülüyorlardı,... gerzekçe evet, ama ceplerimi tersine çevirirken ben de çok aptal görünüyordum muhakkak. Az daha öldürüyordum onları" diyerek ürktü birden. "Eğer çekip gitmeselerdi, öldürecektim onları." Bir iddia üzerine iki tane Soan zırhı giydirilmiş bir tahta mankeni ikiye yarıdı günü anımsadı ve ürperdi... "Bu iki adam burada, yerde, kasaplık et yığınları gibi uzanmış olabilirlerdi, ve ben, elimde kılıcım, ne yapacağımı bilemeden... Aman Tanrım! Çıldırıyorum."

Bütün kaslarının ağrıdığını hissetti birden, tıpkı zor bir fi-

ziksel güç harçamış gibi. "Haydi, haydi, sakinleş. Korkunç bir şey yok. Geçti, tamam. Bir öfke kriziydi. Ben bir insanım ve hayvani olan hiçbir şey yabancı değil bana. Sinirlerimdi. Sinirler ve bu son günlerin gerginliği. Ve özellikle, bu giderek büyüyen karanlığın duyucusu. Karanlığın nereden geldiğini bilemiyorum, ama karşı konamaz bir biçimde ilerliyor..."

Bu olgu her yerde hissettiriyordu kendini. Henüz düne kadar korkakça kışlalarının duvarlarının dibinde pinekleyen Saldırı Kıtaları, yalnızca soyluların yürüme haklarının bulunduğu sokak ortalarında ellerindeki baltalarla boy gösteriyorlardı şimdi. Şarkıcılar, soytarılar, masal anlatıcılar, dansçılar, akrobatlar, ortadan yok olmuştu hepsi. İnsanlar siyasal şarkılar söylemiyordu artık, herkes çok ciddileşmişti ve devletin iyiliğine gerekli olanı çok iyi biliyordu. Liman, açıklanamayacak bir biçimde aniden kapatılmıştı. Krallık toprakları içinde, İmparatorluğun bütün dillerinde ve Boğaz-Ötesi'nin ölü dillerinde her türlü kitabın, el yazmasının satın ya da ödünç alındığı tek yerler, yani nadir eşyalar ticareti yapan dükkanlar, "kızgın halk" tarafından talan edilip yakılmıştı. Kentin süsü olan Rasathane Kulesi, bir "kaza" yangını sonucunda mavi gökyüzüne yükselen kapkara bir yıkıntıya dönüşmüştü artık. Alkol tüketimi iki yıl içinde dört katına çıkmıştı; üstelik bu, her zaman içkiye tutkunluğuyla bilinen Arkanar'da gerçekleşmişti. Sürekli ezilen ve şiddete maruz kalan köylüler, tarlalarının gerekli işleri için bile dışarı çıkmaktan korkup viranelerine tıkılıp kalıyorlardı. Ve özellikle, bu leş kargası Vaga kente yerleşmişti, kazançlı işlerin kokusunu alarak... Sarayın derinliklerinde bir yerde, şatafatlı salonlarda, dış dünya korkusu yüzünden yirmi yıldır güneş yüzü görmemiş hastalıklı bir kral, atalarına yaraşır bir şekilde aptalca sırtarak, en dürüst ve en masum insanları korkunç bir ölüme mahkum eden berbat fermanlar imzalıyordu; bir yerlerde ise, eninde sonunda bir gün patlayacak olan iğrenç bir çıban büyümekteydi...

Roumata, ezilmiş bir kavuna basıp kaydı ve başını kaldırdı. Büyük tüccarların, sarrafların ve mücevhercilerin krallığı olan Minnettarlık Sokağı'nda buldu kendini. Eski sağlam evleri, dük-

kânları ve un depolarını barındırıyordu bu sokak; kaldırımlar genişti, yol granit taşlarıyla döşenmişti. Genellikle soylulara ve zenginlere rastlanırdı burada, ama Roumata çok canlı bir avam kalabalığını yardı. İnsanlar, ihtiyatla, ezik bakışlarla kenara çekiliyorlar, bazıları da her olasılığa karşı selam veriyorlardı. Yukarı katların pencerelerinde, heyecanlı bir merakın donup kaldığı kocaman suratlar görünüyordu. İleride bir yerden emir veren sesler yükseliyordu: "Haydi, yürüyün!... Dağılın!... Çabuk olun!..." Kalabalık içinden de karşılıklı konuşmalar duyuluyordu:

"En kötü olanlar onlar, onlardan korkmak gerekir. Dışarıdan bakıldığında, sakinler, dürüstler, saygınlar, diğerleri gibi tüccarlar; fakat özlerinde zehirin ta kendisi hepsi de!..."

"Gördün mü nasıl hakladılar onu... Alıştım böyle şeylere, ama yine de içim kalktı..."

"Onların umurunda değil... Amma cesurlar! Ne hoş onları görmek! Böylelerine her zaman güvenebilir insan!"

"Yine de, yapılmaması gerekirdi belki. Bir insan, canlı bir varlık... Suçluysa cezalandırsınlar, bir ders versinler ona, ama neden bu şekilde?..."

"Hey! Yeter bu kadar, alçak sesle konuş, insanlar var çevrede..."

"Patron, hey patron! Satılık kumaş var, hiç de pahalı değil, eğer ısrar edersek. Yalnız çabuk davranmak gerek, yoksa Pakine'in adamları bizden önce kumaşa sahip olacaklar..."

"Önemli olan, aslanım, kuşkuya düşmemek. İnan bana, önemli olan bu. Otoriteler harekete geçtiklerinde, haklı nedenleri vardır..."

Birisini daha öldürmüşler, diye geçirdi aklından Roumata. Kalabalığın geldiği yerden kaçınmak için yolunu değiştirmeyi düşündü önce, sonra bundan vazgeçti. Elini başında gezdirip, altın çemberinin mücevherini örten bir tutam saç geriye attı. Aslında bu, bir mücevher değil, fakat bir verici ekrandı; çember de bir çember değil, bir verici radyoydu. Dünya'daki tarihçiler, gezege-nin dokuz kıtasındaki iki yüz elli "göçmen"in görüp işittiği her

şeyi görüyorlar ve işitiyorlardı. Bu nedenle göçmenler, bakmak ve dinlemek zorundaydılar.

Olabildiğince çok insana dokunmak için kılıçlarını açıp çenesini öne çıkararak yolun ortasındaki kalabalığı yarmaya koyuldu, yoldakiler geçmesi için kenara çekiliyorlardı. Dört, solgun yüzlü kambur taşıyıcı, gümüş renkli bir tahtirevanı sokaktan geçirmekteydiler. Gözleri boyalı soğuk ve güzel bir yüz belir-di perdelerin arasından. Dona Okana'ydı bu, bizim şanlı Don Reba'mızın şimdiki gözdesi. Görkemli soyluyu gören kadın, sevecen ve anlamlı bir biçimde gülümsedi. Böyle bir gülümsemeyle onurlandırıldıklarında karılarına ve metreslerine mutlu haberi vermek için acele edecek iki düzine soylu kişinin adları hiç duraksanmadan arka arkaya sıralanabilirdi. "Bana dikkat edin artık, karşiki dağları ben yarattım, görürler günlerini!..." Bu tür gülümsemeler çok önemliydi, paha biçilemeyecek kadar değerliydi bazen. Roumata, durup gözleriyle tahtirevanı izledi. "Karar vermek gerek. Sonuçta karar vermek gerek!..." Bunun kendisine neye mal olacağı düşüncesiyle gerildi, ama yine de yapılmalıydı bu! Yapılmalıydı... "Karar verildi", dedi kendi kendine, "nasıl olursa olsun, başka çıkar yol yok. Bu gece." Hançerler denemeye ve şiirler dinlemeye gelmiş olduğu silahçı dükkanının önüne vardı ve kaskatı kesildi. "Buymuş demek... Demek senin sıranmış iyi yürekli Gaouk Baba..."

Kalabalık dağılıyordu. Dükkanın kapısı zıvanalarından çıkmış, camlar kırılmıştı. Gri gömlekli iri yarı birisi, bir ayağını kapının çıkıntısına dayamış, girişin önünde duruyordu. Daha zayıf olan bir diğer asker, duvarın dibine çömelmişti. Buruşmuş kağıtlar, rüzgar ile sokakta uçuşuyorlardı.

İri yarı olanı, bir parmağını ağzına sokup emdi, sonra çıkıp dikkatlice baktı. Parmağı kanıyordu. Roumata'nın bakışını farkedince saflıkla açıkladı:

"İsırdı beni, hayvan herif, kokarcadan beter bir biçimde..." Arkadaşı küçük bir kahrkabayı koyuverdi çekinerek. Zayıf, solgun, sivilceli, çekingen biri, tıfılın, çömezinki, yetismekte olan küçük bir katil...

"Ne oldu?" diye sordu Roumata.

"Saklanan bir aydın ile işimiz oldu", dedi velet sinirli bir şekilde.

Çam yarması, duruşunu değiştirmeden parmağını emiyordu.

"Dikkat! Hazır ol!" diye emretti Roumata sesini yükseltmeden.

Velet, baltasını yerden toplayıp ayağa kalktı. İri yarı asker, duraksadı, ama yine de bacağına indirdi ve epey dik bir duruşa geçti.

"Kimmiş bu aydın?" diye sordu Roumata.

"Bilmiyorum", dedi genç olanı. "Tsoupik Baba'nın emriydi."

"Yakaladınız mı onu?"

"Evet!"

"İyi", dedi Roumata.

Gerçekten fena değildi. Zaman vardı. Zamandan daha değerli bir şey olamaz. Bir saat bir yaşama bedeldir, bir günün ise bedeli yoktur.

"Kule'ye mi götürdünüz onu?"

"Ne?" diye dalgın bir ifadeyle sordu tıfıl olanı.

"Kule'de mi diye soruyorum size."

Sivilceli küçük suratın üzerinde kararsız bir gülümseyiş yayıldı. İri yarı olanı kişnercesine bir kahkaha patlattı. Roumata arkasına döndü. Sokağın öte yanında, Gaouk Baba'nın cesedi, bir kapının üzerindeki kirişte eski bir çuval gibi sallanmaktaydı. Yırtık pırtık giysili çocuklar, ağızları açık ona bakıyorlardı.

"Bu saatlerde Kule herkes için değil artık" diye tısladı arkasındaki iri yarı asker. "Gün be gün işler daha hızlı yürütülüyor, kulağın arkasına bir ilmik ve haydi gezintiye..."

Velet kahkayı bastı. Roumata, görmeksizin ona baktı ve ağır ağır sokağın karşı tarafına geçti. Hüzünlü ozanın yüzü kararmış ve çok değişmişti. Gözlerini indirdi Roumata. Yalnızca elleri tanınabilir haldeydi, mürekkebe bulanmış zayıf uzun parmaklı...

*Yaşamı terketmiyoruz biz
Yaşam çekip alınmış bizden.*

*Bunun başka türlü olmasını isteyen,
Güçsüz ve beceriksiz kişi,
Bırakıp indirir zavallı ellerini,
Bilmeden ahtapotun yüreğinin yerini.
Ve ahtapotun bir yüreği varsa eğer...*

Roumata arkasını dönüp uzaklaştı. İyi ve zayıf Gaouk... Ahtapotun bir yüreği var. Nerede olduğunu biliyoruz onun. En korkunç olanı da bu, benim korunmasız yumuşak başlı dostum. Yüreğin nerede olduğunu biliyoruz, ama kuşkuyu tanımayan, gözleri kör, korkmuş ve sersemlemiş binlerce insanın kanını dökmeden de ulaşamayız ona. Çok kalabalıklar, umutsuzca çok kalabalıklar; cahil, birbirinden kopuk, sonu gelmez bir çalışmayla bitkin, nankör, aşağılanmış, para kazanma düşüncesinin üzerine çıkmaktan aciz insanlar bunlar... Onları eğitmek, biraraya getirmek, yönlendirmek, kendilerinden kurtarmak mümkün değil henüz. Gri bataklık çok erken kabardı, yüzlerce yıl erken. Bir direnç ile karşılaşmayacağı için yapılacak tek şey kalıyor: Kurtarılabilecek az sayıdaki insanı kurtarmak. Boudakh'ı, Tarra'yı, Nanin'i ve bir düzine başka insanı, yirmi kadar insanı...

Fakat binlerce başka insanın, belki daha az yetenekli, ama onlar kadar dürüst, gerçekten soylu insanın ölüme mahkum olduğu düşüncesiyle bile yüreği buz kesip kendisini çok zavallı hissetti. Ara sıra bu duygu öylesine güçlü oluyordu ki, bilinci kararıyor ve namluların mor ateşiyle aydınlanmış gri sırtlar görüyordu gerçekten; ve Don Reba'nın hayvanımsı bir korkuyla allak bullak olmuş hep donuk, hep ifadesiz olan yüzünü; ve Şenlik Kulesi'nin ağır ağır çökmesini... Evet, ne büyük bir haz! Gerçek bir eylem nihayet. Makro düzeyinde bir eylem. Fakat sonra... Evet, Enstitü'dekilerin hakkı var. Sonra, kaçınılmaz olan gerçekleşecektir, ülkede kanlı bir kaos. Vaga'nın yeraltı ordusunun gün ışığına çıkması, bütün kiliselerce aforoz edilmiş on binlerce katilin ırza geçip öldürmesi, dağlardan inen Bakır Tenliler güruhunun yeni doğmuş bebeklerden yaşlılara dek önlerine çıkan bütün canlıları yok etmesi; büyük köylü ve kentli kitlelerin korkuyla ormanlara,

dağlara, çöllere kaçması; ve senin yandaşların olan neşeli ve cesur çocukların ister istemez kanlı olacak ölümünden sonra makineli tüfeği ele geçirebilmek için zorlu bir mücadeleyle birbirlerini boğazlamaları... Ve bu anlamsız ölüm, en iyi dostun tarafından sunulan bir bardak şarap ya da sırtına saplanan bir ok. Ve de Dünya'nın, senin yerine, insanların terkettiği, kana bulanıp yakılmış, yıkılmış bu ülkeye, her şeye, kesinlikle her şeye sıfırdan başlanması gereken bu ülkeye yollayacağı kişinin taş kesilmiş yüzü...

Roumata, evinin kapısını ayağıyla açıp görkemli, ama eski püskü sahanlığa girdiği zaman, gece kadar karanlıktı. Kırk yıllık hizmeti bulunan beyaz saçlı yaşlı hizmetkâr Mouga, öfkeyle şapkasını, pelerinini, eldivenlerini çıkaran, omuz kayışlarını ve kılıçlarını bir kanapenin üzerine fırlatan, sonra da yukarı kata çıkan genç efendisinin bu görünümü karşısında başını omuzlarının arasına gömüp sindi. Ouno salonda bekliyordu.

"Yemek servisi yapılsın!" diye homurdandı Roumata. "Çalışma odamda."

Çocuk, yerinden kıpırdamadan,

"Birisi bekliyor sizi", dedi somurtarak.

"O da kim?"

"Gülünç bir genç kız. Ya da kaliteli bir bayan. Halktan bir kız gibi sevimli, ama soylular gibi giyinmiş... Güzel..."

Kira, dedi içinden Roumata sevecenlikle ve rahatlayarak. Ne büyük mutluluk! Sanki hissettin, benim küçük yavrum... Gözleri kapalı, düşüncelerini toplayarak, birkaç dakika hareketsiz kaldı.

"Göndereyim mi onu?" diye ciddiyetle sordu çocuk.

"Budala!" dedi Roumata. "Hele böyle bir şey yapmaya kalk da gör bakalım... Nerede o?"

"Çalışma odanızda" diye sıkıntılı bir gülümsemeyle cevap verdi çocuk.

Aceleyle yürüyüp giden Roumata,

"Yemek servisi iki kişilik yapılsın," dedi, "ve hiç kimsenin girmesine izin verme, ne kralın, ne şeytanın, hatta ne de Don

Reba'nın..."

Genç kız, bir koltuğa gömülmüş, eli şakağında, dalgın dalgın *Gürültüler Kitabı*'nın sayfalarını karıştırıyordu. Adam içeri girdiğinde doğruldu, ama Roumata ona ayağa kalkma fırsatı vermeden kendisini kucakladı ve "Tam zamanıydı Kira!... Tam zamanıydı!..." diyerek yüzünü kokulu güzel saçlarının arasına gömdü.

Özel hiçbir şeyi yoktu genç kızın. Kalkık burunlu on sekiz yaşında bir kız, mahkemede yazman yardımcısı olan bir baba ve Saldırı Kıtaları'nda çavuş bir ağabey. Kur yapılmıyordu kendisine, çünkü kızıl saçlıydı ve Arkanar'da kızılar beğenilmezdi! Şaşırtıcı derecede yumuşak ve çekingendi; ondaki hiçbir şey, serpilmiş güzelliği ve düşük çenesi nedeniyle toplumun bütün sınıflarında rağbet gören burjuva kadınına çağrıştırmıyordu. Küçük yaşta kadınsı yazgı anlayışına alıştırılan sarayın solgun güzellerine de benzemiyordu kesinlikle. Fakat sevmeyi biliyordu, tıpkı Dünya üzerinde sevildiği gibi, dinginlikle ve tümüyle kendini vererek..

"Neden ağladın?" diye sordu Roumata.

"Neden bu kadar öfkелisin?"

"Hayır, ilk önce neden ağladığını söyle bana."

"Sonra söylerim. Gözlerin yorgun, çok yorgun. Ne oldu?"

"Daha sonra. Kim kötülük yaptı sana?"

"Hiç kimse. Buradan uzaklara götür beni."

"Söz veriyorum."

"Ne zaman gideceğiz?"

"Bilmiyorum, benim küçük yavrum. Fakat gideceğiz, bu kesin."

"Buradan uzağa mı?"

"Çok uzağa."

"Başkente mi?"

"Evet, başkente. Benim ülkeme."

"Güzel mi orası?"

"Harika. Hiç kimse ağlamaz orada."

"Doğru olamaz."

"Tabii, doğru değil. Ama sen hiçbir zaman ağlamayacaksın."

"Oradaki insanlar nasıldır?"

"Benim gibi."

"Hepsi mi?"

"Hayır, hepsi değil. Çok daha iyileri var."

"İşte, bu doğru olamaz."

"Tersine, doğru olan bu."

"Sana inanmak neden bu denli kolay? Babam hiç kimseye inanmaz. Ağabeyim, bütün insanların domuz olduğunu, yalnızca bazılarının temiz olduğunu, diğerlerinin ise olmadığını söyler. Fakat inanmıyorum onlara, oysa hep inanıyorum sana."

"Seni seviyorum..."

"Dur... Roumata! Çemberini çıkar. Bunun günah olduğunu söylemiştin."

Roumata, mutlu bir gülümseyişle çemberi çıkarıp masaya bıraktı ve üzerine bir kitap koydu.

"Tanrı'nın gözü bu," dedi, "kapansın bakalım..." Genç kızı kucağına alıp kaldırdı. "Büyük bir günah, ama seninle olduğum zaman Tanrı'ya ihtiyacım yok. Doğru değil mi?"

"Doğru", dedi yumuşacık bir sesle.

Masaya oturduklarında, kızarmış et soğumuş, şarap ise ılınmıştı. Ouno, içeri girdi ve yaşlı Mouga'nın ona öğrettiği gibi gü-rültü çıkarmadan yürüyerek, henüz gündüz olmasına karşın lam-baları yakmak için odayı baştan aşağı dolaştı.

"Senin kölen mi o?" diye sordu Kira.

"Hayır, özgürdür. Çok cici bir çocuk, ama çok da cimri."

"Para sayılmayı sever" diye söze karıştı Ouno başını çevir-medem.

"Hâlâ çarşaf satın almadın mı?"

"İhtiyarlar iyi kazanacaklar yine..."

"Dinle beni Ouno. Bir ay boyunca aynı çarşaflarda yata-mam."

"Öff! Haşmetli aynı çarşafları altı ay kullanıyor ve halin-den hiç de şikayetçi değil."

"Peki yağ?" dedi Roumata Kira'ya göz kırparak. "Lambaların yağı bedava mı yani?"

Ouno duraksadı, sonra:

"Fakat misafiriniz var", dedi kararlı bir şekilde.

"Görüyorsun işte onun nasıl olduğunu!"

"Çok cici", dedi Kira ciddiyetle. "Seviyor seni. Yanımıza onu da alalım."

"Bakarız."

Kuşkuyla sordu Ouno:

"Nereye? Hiçbir yere gitmem ben."

"Herkesin Don Roumata gibi olduğu yere gideceğiz", dedi Kira.

Velet düşündü bir an, sonra hor görürcesine "Soyluların cennetine, öyle mi?" dedi ve ayaklarını sürüyerek alaycı bir gülümsemeyle odadan çıktı. Onun uzaklaşmasını seyreden Kira,

"Sempatik çocuk", dedi, "bir ayı yavrusu gibi homur homur. Dostun iyi birisi."

"Bütün dostlarım iyi insanlardır."

"Ya Baron Pampa?"

"Nereden tanıyorsun onu?" diye merak etti Roumata.

"Fakat, sürekli dilinde o, Baron Pampa şöyle, Baron Pampa böyle."

"Baron mükemmel bir arkadaştır."

"Nasıl yani, bir baron, arkadaş?"

"Demek istediğim, harika bir insandır. Çok iyidir ve neşelidir. Karısını çok sever."

"Tanışmak isterdim onunla... Benden utanıyorsun belki?"

"Hayır, utanmıyorum, yalnız ne kadar sempatik olsa da, bir baron yine de."

"Ya..."

Roumata tabağını kenara itti.

"Söyle bakayım, niçin ağladın ve neden yalnız başına geldin? Bu sıralarda, sokaklarda tek başına dolaşılabileneğine inanıyor musun?"

"Evde yapamıyordum artık. Bir daha geri dönmem oraya."

Senin hizmetçin olamam mı? Ücretsiz."

Roumata güldü, ama boğazı da düğümlenmişti.

"Babam her gece ihbarları temize çekiyor," diye devam etti dingin bir umutsuzlukla, "ve bunlar kanla dolu. Şenlik Kulesi'nden veriyorlar ona bu ihbarları. Neden bana okumayı öğrettin ki? Her gece, her gece sorgulamaları temize çekiyor ve oturup içiyor... Öylesine korkunç!... Dinle beni Kira, dedi bana, komşumuz insanlara yazmayı öğreten bir arzuhalci. Onun kim olduğunu sanıyordun? İşkence altında bir büyücü ve bir Iroukan casusu olduğunu itiraf etti. Kime inanmalı şimdi? Bana yazmayı o öğretmişti. Ağabeyim nöbetten zil zurna sarhoş döndüğünde, elleri kurumuş kanla kaplı oluyor. 'On iki kuşak öteye kadar öldüreceğiz hepsini...' Babamı okuma yazma bildiğinden ötürü kınıyor... Bugün, arkadaşlarıyla bir adam getirdi eve... Dövdüler onu. Her taraf kana bulandı. Hiç bağırıyordu adam. Dayanamıyorum artık, geri dönmeyeceğim, ölmeyi yeğlerim!..."

Roumata ona doğru gelip saçlarını okşadı. Parıldayan kuru gözlerini önündeki bir noktaya dikmişti. Ne diyebilirdi ki ona? Kollarına alıp divana götürdü ve yanına oturup kristal saraylardan, sivrisineklerin, çirkeflerin, kötülerin bulunmadığı kilometrelerce uzanan güzel bahçelerden, büyülu örtülerden, uçan halılardan, Leningrad denilen sihirli kentten, gururlu, neşeli, iyi yürekli dostlarından, denizlerin ötesinde ve dağların ardında bulunan ve acayip adı Dünya olan büyüleyici ülkeden söz etmeye koyuldu. Kira, sakın ve dikkatli dinliyordu, pencerelerin altında demir çakılı çizmelerin sokağı cınlattığı zamanlarda da ona daha çok sokuluyordu.

Harika bir niteliği vardı Kira'nın: İyiliğe inanıyordu, bir azize gibi, herhangi bir çıkar beklemezsizin. Bu tür öyküleri dinleyen bir serf, kuşkuyla burnunu çekip koluna sümkürecek ve sonra bu çok iyi, çok sade, ama -ne yazık ki!- biraz kafadan çatlak olan senyöre şöyle bir bakış atıp, hiçbir şey söylemeden çekip gidecektir. Aynı şeyleri Don Tameo ile Don Sera'ya anlatmaya kalksa, sonuna kadar dinlemeyeceklerdir. Birisi uyuyacak, diğeri ise hıçkırarak soracaktır: "Bütün bunlar çok iyi, ama ya kadınlar,

nasıl oluyor orada?..." Don Reba, sonuna dek dikkatlice dinleyecek ve sonra Grilere işaret edip soylu senyörü kolunu sırtından bu-rarak alıp götürmelerini ve soylu senyörün bu tehlikeli masalları nereden duyduğunu ve kimlere anlatacak zamanı bulduğunu öğrenmelerini isteyecektir.

Genç kız içi rahatlayarak kendinden geçince, uyuyan sakın yüzünü öpüp kenarları kürklü kış pelerinini üzerine örttü ve ayaklarının ucunda yürüyüp, gıcırdayan berbat kapıyı arkasından kapattı. Karanlık evi baştan aşağı geçip hizmetkârlar odasına indi ve karşısında eğilmiş kafalara bakarak konuştu: "Bir temizleyici kadın tuttum. Adı Kira. Yukarıda kalacak. Ona çalışma odamın yanındaki odayı hazırlayın. Bana itaat ettiğiniz gibi itaat edeceksiniz ona." Gülümsemeler göreceğini bekleyerek hizmetkârlara baktı, ama kimse kılını kıpırdatmadı, hepsi saygıyla dinliyordu. "Kentte boşboğazlık yapanın dilini koparırım!"

Söylevini bitirip kısa bir süre sessizce durdu, sonra odalarının bulunduğu bölüme geri döndü. Acayip eski mobilyaların doldurduğu, paslı silahlarla süslenmiş salonda pencereye gidip, alnını cama dayayarak dışarıya baktı. İlk gece nöbetçileri henüz geçmişlerdi. Karşıdaki evlerde, lambalar yakılıyor, kötü insanlar ile şeytanları çekmemek için panjurlar kapatılıyordu. Sakindi her şey; sokakta bir yerde, sarhoşun biri korkunç bir çığlık attı, onu soyuyorlardı belki, tabii eğer bir başkasının evine girmeye kalkışmıyorsa.

En kötüsü, bu yalnız, boğucu, iç karartıcı akşamlardı. "Sürekli olarak acımasız ve şanlı mücadeleler verme durumunda olacağımızı düşünmüştük, iyi ile kötü, dost ile düşman hakkında hep açık tanımlara sahip olacağımıza inanmıştık; genelde haklıydık da, yalnız bazı şeyleri öngörememiştik: Örneğin, bu akşamları kafamızda canlandıramamıştık, oysa var olacaklarını biliyorduk."

Aşağıda, büyük madeni gürültülerle kapı sürgüleri çekiliyordu. Yatmadan önce, aşçı kadın, kim olduğu hiç önemli olmayan yeter ki varlıklı ve anlayışlı olan bir koca yollaması için aziz

Mika'ya dua ediyordu. Yaşı Mouga, başparmağını kaldırarak esniyordu. Hizmetkârlar mutfakta çene çalarak biralarını içiyorlar, Ouno ise, gözleri çıkmak çıkmak, onlara hadlerini bildiriyordu: "Bu kadar gevezelik yeter, köpek gibisiniz..."

Roumata pencereden uzaklaşıp salonda dört dönmeye başladı. "Hiçbir umut yok. Kimse onları ilgilerinin ve uğraşlarının geleneksel çemberinden söküp çıkartamaz. Her şey verilebilir onlara. En modern spectroglass evlerde oturtulsalar, iyonsal işletmelere alıştırılsalar bile, akşamlarını mutfakta kağıt oynatarak ve karısının dövdüğü komşularıyla alay ederek geçireceklerdir nasıl olsa. Ve daha eğlenceli bir şey olmayacaktır onlar için. Bu bakımdan Don Kondor'un hakkı var: Reba hiç bir şey değil; yüzyıllardır kutsallaştırılıp en dar kafalılara bile ulaştırılan ve insanları düşünme zahmetinden kurtaran değişmez, kesin gelenekler ile güdülme dürtüsü kuralları yığınının yanında hiçbir anlamı yok onun. Don Reba, okul kitaplarında bile yer almaz. Mutlakiyetin güçlenme döneminin küçük bir maceraperesti o."

Don Reba! Don Reba! Ne uzun boylu ne kısa, ne şişman ne çok zayıf, ne saçlı ne kel, tam tersi. Hareketleri ne çevik ne de yavaş, aynı anda bin insanınkine benzeyen ve akılda tutulamayan bir yüz. Kibar, kadınlara hoş görünen, dikkatlice konuşmalara katılan, ancak hiçbir bakımdan parlak olmayan birisi.

Üç yıl öncesinde, pek soluk benizli, nazik, önemsiz bir küçük memur olarak, sarayın şansölyeliğinin rutubetli bodrumlarından gün ışığına çıkıverdi. Ardından, dönemin başbakanı aniden tutuklanıp ölümüne mahkûm edildi. Terörden sersemlemiş birçok yüksek kamu görevlisi, ne olduğunu anlayamadan işkencede can verdi. Sıradanlığın bu acımasız ve inatçı dahisi, bu kişilerin cesetleri üzerinde solgun iri bir mantar gibi yükseldi. Hiç kimse değildi. Hiçbir yerden gelmiyordu. Tarihin tanıdığı olduğu gibi, zayıf bir egemene hükmeden güçlü zekalardan birisi değildi; yaşamını otokrasi için ülkenin birleştirilmesine adanmış korkunç ve büyük bir adam da değildi. Altın ve kadından başka bir şey düşünmeyen, iktidar aşkı için önüne geleni öldüren ve öldürmek için hükmeden paragöz bir saray adamı hiç değildi. Onun kesin-

likle Don Reba olmadığı, Don Reba'nın bambaşka birisi olduğu kulaktan kulağa fısıldanıyordu zaten. Tanrı bilir kimdi o, bir kurt adam, bir kopya ya da bir sahtekâr.

Bütün girişimleri başarısız kalmaya mahkumdu. Krallığın iki büyük ailesini, zayıflatmak ve baronlara saldırmak amacıyla birbirine karşı kışkırtmıştı. Aileler barışıp, tokuşturdukları kadeh sesleri arasında sonsuza dek birbirlerinin bağlaştığı olma sözü vermişler ve yıllardır Arkanar'lı Totz'lara ait olan büyük bir toprak parçasını kraldân kopararak almışlardı. İroukan'a savaş açıp orduyu sınıra kadar kendisi götürmüş, sonra askerleri bataklıklarda boğup ormanlarda kaybedince, orduyu zavallı kaderiyle başbaşa bırakıp Arkanar'a kaçmıştı. Kesinlikle aklına bile gelmeyen Don Hug'ün çabaları sayesinde, iki sınır kenti karşılığında İroukan dükü ile barış imzalamayı başarmıştı; bunun sonucunda kral, bütün ülkeyi kaplayan köylü ayaklanmalarına karşı savaşmak için krallığın boş kasalarını kazımak zorunda kalmıştı. Bu türlü başarısızlıklar için herhangi bir bakan Şenlik Kulesi'nin tepesine ayaklarından asılırdı, ama Don Reba gücünü korudu. Eğitim ile Huzur Bakanlıklarını kaldırdı, Tacın Güvenlik Bakanlığı'nı kurdu, eski soylular ile birkaç bilim adamını bütün yönetim mevkilerinden uzaklaştırdı, ekonomiyi kesinlikle iflas ettirdi, "Tarımın Hayvansal Doğası" üzerine bir kitap yazdı ve son olarak iki yıl önce, bir "güvenlik birliği", yani "Gri Kıtalar"ı oluşturdu. Hitler'in yanında tekel-ler vardı, oysa Don Reba'nın kimsesi yok, Saldırı Kıtaları'nın eninde sonunda onu bir sinek gibi yalayıp yutacakları kesin. Ama hâlâ işlerini yürütmeye, saçmalık üstüne saçmalık yapmaya ve her seferinde paçasını kurtarmaya devam ediyor. Kendi kendini aldatmaya çabaladığı söyleniyor, paranoyak bir düşüncenin dışında hiçbir şey görmüyormuş gözü: Kültürü yok etmek. Tekerlek Vaga gibi onun da bir geçmişi yok. İki yıl önce küçük soyluluğun en alt basamağındaki bir soylu, "egemeni kandıran rezil hödük"ten tiksintiyle söz ediyordu; ama şimdi, karısı bağlantısıyla Tacın Güvenlik Bakanı'nın akrabası olmadığını söyleyen tek bir soylu bile yok.

"Ve işte, şimdi de Boudakh'a gereksinimi oldu. Bir saçmalık daha. Acayip bir kurnazlık daha. Boudakh bir aydın. Herkesin öğrenmesi için, aydınların bağırlıp çağırılarak bütün aleme rezil edilmesi gerekiyor. Oysa ne bir reklam, ne de bir tören yapıldı. Boudakh'ın canlı kalmasını istiyor demek ki. Ama neden? Reba, Boudakh'ı kendisi için çalışmaya zorlamak umudu taşıyacak kadar aptal değil. Onu başka bir yerde tutuyordur belki. Belki de Don Reba, kurnaz bir görünümle aptallık yapan, ne istediğini kendisi de bilmeyen budala, ama şanslı bir düzenbazdır. Çok saçma, üç yıldır onu gözlemliyorum, ama kim olduğunu anlayamadım hâlâ. Zaten o da beni gözlemlemişse, hiçbir şey anlayamayacaktır nasıl olsa. Her şey mümkün, işte, gülünç olan bu. Temel teori psikolojinin büyük biçimlerini somutlaştırıyor yalnızca, fakat gerçekte ne kadar insan varsa, o kadar da biçim var, herkes iktidarı alabilir! Örneğin, bütün yaşamını, çorbalarına tükürerek ya da samanlarına cam parçaları saklayarak komşularını zehirlemekle geçiren bir adam. Sonunda ondan kurtulunur kesinlikle, ama bu arada tükürmek, kötülük yapmak ve bunlardan haz almak zamanı bulmuştur... Ve ona vız gelir, ne Tarih'te bir iz bırakmamış olması, ne de uzak torunlarının onun davranışı ile tarihsel süreçler teorisini uzlaştırmak için kafalarını patlatmaları."

"Şu anda teoriden bana ne. Bildiğim tek bir şey var: İnsan, aklın objektif taşıyıcısıdır. İnsanın aklını geliştirmesine engel olan her şey bir kötülüktür, ve bu kötülük ne pahasına olursa olsun en kısa sürede ortadan kaldırılmalıdır. Ne pahasına olursa olsun mu? Hayır, kesinlikle değil." İçinden kızdı kendine. "Karar vermek gerekiyor. Erken ya da geç, karar verilmeli."

Dona Okana aklına geldi birden. Karar ver. Ondan başla. Bir tanrı pislik çukurunu temizlemeye kalkıştığı zaman, temiz ellerle çıkamayacağını bilmek zorunda... Onu neyin beklediği düşüncesiyle midesi bulandı. Fakat öldürmekten daha iyiydi bu. Çamur kandan daha iyidir. Kira'yı uyandırmamak için ayaklarının ucunda çalışma odasına geçip üstünü değiştirdi. Verici çemberi ellerinde evirip çevirdi, sonra kararlı bir şekilde bir

çekmeceye tıktı. Tutkulu aşkı simgeleyen beyaz bir tüyü sağ kulağının arkasındaki saçlara tutturdu, kılıçlarını taktı ve en güzel pelerinine büründü. Aşağıda, kapı sürgülerini çekerken kendi kendine "Eğer Don Reba öğrenirse, Dona Okana için ölüm demektir bu" diye söylendi. Ama geri dönmek için çok geçti artık.

4.

Davetliler gelmişlerdi bile, ama Dona Okana henüz görünmemişti. Üzeri çerezlerle dolu, parlak bir yuvarlak masanın yanında, düelloları ve kadınlar üzerindeki başarılarıyla ünlenmiş krallık muhafızları, gövdelerini eğip ince popolarının ilginç görünümünü gözler önüne sererek içki içiyorlardı. Şöminenin yanı başında, çekicilikten yoksun olmalarının Dona Okana'nın sırdaşları olarak seçilmelerini sağladığı kurumuş yaşlı bayanlardan kaynaklanan küçük kahkahalar yükseliyordu. Yan yana dizilmiş alçak kanapelere oturmuşlar ve sıska baçaklarının üzerinde sürekli kıpırdanan Rejans döneminin meşhur züppeleri, çoktan unutulmuş öykü meraklıları üç yaşlının ilgisiyle çevrilmişlerdi. Bu yaşlılar olmaksızın, hiçbir salonun, tam olarak salon adını hak edemeyeceğini herkes biliyordu. Odanın ortasında, Roumata'nın epey becerikli ve güvenilir ajanlarından birisi, tuhafiyecilerin Gri kıtalarında yüzbaşı olan harika bıyıklı, ilke yoksunu Don Ripat, süvari çizmelerinin üzerinde, ayakları açık, büyük kırmızı elleri deri kemerinin altında dikilip duruyordu. Don Tameo'nun karmakarışık bir biçimde anlattığı tüccar sınıfının çıkarına köylüleri ezmeye yönelik projesini dinliyordu ve zaman zaman da bıyığını çevirip, duvardan duvara seğirterek kapıyı aradığı anlaşılan Don Sera'yı izliyordu. Bir köşede ünlü iki portre ressamı, sarımsaklı timsah yahnisi pişirmekteydi.

Onlardan pek de uzak olmayan bir pencere çıkıntısında, siyahlara bürünmüş epey yaşlı bir kadın oturuyordu. Don Reba'nın dona Okana'ya verdiği refakatçi kadındı bu. Ara sıra bütün bedenini sarsan ani eğilme hareketleriyle dosdoğru önüne bakıyordu. Herkesten uzakta, kral soyundan bir kişi ile Soan büyükelçisinin sekreteri kağıt oynuyorlardı. Bu kişi hile yapıyor, sekreter de sabırla gülümsüyordu. Salonda ciddi işlerle uğraşan tek insan oydu; bir sonraki raporunun metnini hazırlayıp bitirmişti.

Muhafız Birliği'nin subayları Roumata'yı candan tezahüratla karşıladılar. Roumata, onlara dostça göz kırpıp davetlileri dolaşmaya koyuldu. Yaşlı çapkınların önünde eğildi, kulağındaki tüyü hemen fark eden sırdaş hanımlara birkaç kompliman yaptı, krallık soyundan kişinin tombul sırtına hafifçe dokundu ve sonra Don Tameo ile Don Ripat'ya doğru yöneldi. Pencerenin önünden geçerken, refakatçi kadın eğilme hareketlerinden birini yaptı, felaket şarap kokuyordu.

Roumata'nın görünmesiyle birlikte, Don Ripat ellerini kemerinden çıkarıp topuklarını birbirine vurdu, Don Tameo ise alçak bir sesle ağzını açtı:

"Siz misiniz dostum? Gelmeniz ne büyük bir şans, bütün umudumu yitirmiştim... *Tıpkı hüznle yıldıza bakan kırık kanatlı kuğu gibi...* Çok sıkıldım!... Sevimli Don Ripat olmasaydı, sıkıntıdan ölebilirdim!"

Don Tameo'nun az kalsın yemekten önce sarhoşluktan kurtulma durumuna geldiği, ama bunun boşuna olduğu anlaşıyordu.

"Ya! Demek böyle?" dedi Roumata. "Asi Tsouren'in şiirleri mi okunuyor?"

Don Ripat, yaklaşıp Tameo'ya yırtıcı bir bakış fırlattı.

"Eee..." dedi öteki sersemliyerek, "Tsouren mi? Sahi, neden ki? Ah evet! Şakadan, güvenin bana saygın beyler. Bu Tsouren de kim oluyor? Rezil bir demagog, bir nankör. Yalnızca şunu belirtmek istedim ki..."

"Dona Okana burada değil," diye tamamladı Roumata, "ve o olmadan sizin canınız sıkılıyor."

"Tam anlamıyla bunu belirtmek istiyordum işte."

"Peki, nerede o?"

"Her an gelebilir", dedi Don Ripat ve selam verip uzaklaştı.

Sırdış kadınlar, ağızları açık, beyaz tüye dikmişlerdi gözlerini. Yaşlı çapkınlar, gösterişle kikirdeşip duruyorlardı. Sonunda Don Tameo da tüyü farkedip ürperdi:

"Dostum," diye fısıldadı, "bu da ne böyle? Eğer Don Reba çıka gelirse... Bu akşam gelmesi beklenmiyor, ama yine de..."

"Başka şeylerden konuşalım", dedi Roumata sabırsız bakışlarla. Her şeyin bir an önce bitmesini istiyordu.

Subaylar, kadehleriyle yaklaşıyorlardı.

"Solgunsunuz..." diye yine fısıldadı Don Tameo. "Anlıyorum, aşk, tutku... Ama aziz Mika aşkına, devlet bizden üstün... Ve tehlikeli sonuç olarak... Bir hakaret bu."

Yüzünün ifadesi değişti ve selam vermeyi sürdürerek geri geri uzaklaştı. Subaylar Roumata'nın çevresini sardılar. İçlerinden biri dolu bir kadeh uzattı ona.

"Şerefe, kralın şerefine", dedi gençlerden biri.

"Ve aşka" diye ekledi bir diğeri.

"Ona Muhafız Birliği'nin ne olduğunu gösterin Don Roumata", dedi bir üçüncüsü.

Roumata, kadehi aldı ve o anda Dona Okana'yı farkettili. Yelpazesini sallayarak ve omuzlarına yumuşak bir hareketlilik vererek kapıda duruyordu. Evet, güzeldi! Hatta uzaktan bakıldığında çok daha güzeldi. Beğendiği bir güzellik tipi değildi, ama kuşkusuz güzeldi bu aptal ve şehvetli kedicik! Herhangi bir düşünce ya da duygudan yoksun iri mavi gözler, sevecen ve bilgiç bir ağız, beceriyle ve özenle çıplak bırakılmış çok hoş bir vücut. Roumata'nın arkasındaki bir subay, ağzını epey sesli bir şekilde şapırdatmadan duramadı. Roumata, başını çevirmeden kadehini ona uzattı ve büyük adımlarla Dona Okana'nın yanına vardı. Bütün davetliler, bakışlarını onlardan kaçırıp, büyük bir ciddiyetle şundan bundan konuşmaya koyuldular.

"Göz kamaştırıcısınız", dedi kılıçlarını şakırdatarak eğilen Roumata. "İzin verin, dizlerinizin dibine çökeyim... Tıpkı çıplak ve kayıtsız bir güzelliğin ayaklarının dibindeki bir tazı gibi..."

Yelpazesinin arkasına saklanan Dona Okana, ona muzip bir bakış atarak:

"Çok cesursunuz senyör", dedi. "Biz, zavallı taşrahılar, böyle bir saldırıya karşı koyabilmekten yoksunuz..." Alçak ve biraz boğuk bir sesi vardı. "Ne yazık ki, kalenin kapılarını açmaktan ve fatihi içeri almaktan başka yapabileceğim bir şey yok..."

Utançtan ve öfkeden dişlerini gıcırdatan Roumata biraz daha eğildi. Dona Okana yelpazesini indirerek yüksek sesle açıkladı:

"Beyler, eğlenmenize devam edin! Hemen geri döneceğiz! Don Roumata'ya yeni İroukan halılarımı göstereceğime söz vermiştim..."

"Uzun süre bizden ayrı kalmayın büyüleyici bayan" diye böğürdü yaşlılardan biri.

"Harika!" dedi ince sesli bir diğeri. "Bir peri kızı!"

Subaylar koro halinde kılıçlarını şakırdattılar. "Hiç de müşkülpesent değilmiş", dedi yüksek sesle krallık soyundan kişi. Dona Okana, Roumata'yı kolundan yakalayıp koridora doğru sürükledi. Bu arada Don Sera'nın canı sıkkın bir şekilde "Bir soylu beyin İroukan halılarını görmeye gitmemesi için hiçbir neden göremiyorum" dediğini işitti Roumata.

Koridorun sonunda, Dona Okana, durup Roumata'nın boynuna atıldı ve ateşli bir tutkuyu gösterdiği anlaşılan boğuk bir çığlık atarak dudaklarına yapıştı. Nefesini tuttu Roumata. Peri kızı, iyi yıkanmamış bir beden ile pahalı parfümlerden kaynaklanan ağır bir koku saçıyordu. Dudakları ateşli, ıslak ve şekerlemelerden yapış yapıştı. Çaba harcayarak öpücüğüne karşılık vermeye çalıştı ve başardı, çünkü Dona Okana bir iniltiyle gözlerini kapayıp boynuna sarıldı. Sonsuzluk kadar uzun sürdü bu. "Tamam, şimdi benim sıram, seni sürtük seni", dedi içinden Roumata ve kollarıyla sıkıca sardı onu. Bir şeyler çatırdadı, korsesi ya da bir kemik; acıyla inleyen güzel kadın, şaşkın bir tavirle gözlerini açıp kurtulmak için debelenmeye başladı. Roumata, kollarını iki yana açtı hemen.

"Seni yaramaz", dedi nefes nefese kadın hayranlıkla. "Az

daha ikiye bölüyordun beni."

"Aşkından yaşıyorum" diye mırıldandı suçlu bir sesle.

"Ben de. Bir bilsen seni nasıl bekledim. Gel çabuk..."

Loş ve karanlık odalardan geçirip sürüklüyordu onu. Roumata, mendilini çıkarıp gizlice dudaklarını sildi. Bütün bu hikaye ona çok saçma geliyordu şimdi. "Peşinden gitmek gerek" diye geçirdi içinden. "Söylemesi kolay... Bu kez güzel sözlerle kurtarmayacağım paçamı. Ey aziz Mika! Sarayda neden hiç yıkanmazlar ki? Ne kadar da ateşli... Keşke Don Reba çıkıp gelse..." Dona Okana, hiçbir şey söylemeden, kararlı bir biçimde çekiştirip duruyordu onu, tıpkı bir karınca, bir tırtıl gibi. Kendini budaların şahı gibi hisseden Roumata, hızlı bacakların ve kırmızı dudakların söz konusu olduğu hoş bir şeyler söyledi, ama Dona Okana yalnızca gülmekle yetindi. Sonunda onu gerçekten halılarla kaplı çok sıcak bir süslenme odasına itip, kendini kocaman bir yatağın üstüne bıraktı ve ıslak gözlerini üzerine diktirerek yastıklara yaslandı. Roumata, olduğu yerde çakılı kaldı. Odanın içinde keskin bir tahtakurusu kokusu vardı.

"Çok yakışıklısın," diye mırıldandı, "yanıma gel. Çok uzun zamandır bekliyordum seni." Gözlerini kırıştıran Roumata'nın midesi bulanıyor, yüzünden damlayan ter taneleriyle korkunç derecede gıdıklanıyordu. "Yapamayacağım," diye düşündü, "yönergelerin canı cehenneme. Tıpkı bir tilki gibi... Ya da bir şebek... Doğaya aykırı bu, pis bu. Pislik kandan daha iyidir, ama bu, pislikten de beter!"

"Senyör, ne bekliyorsunuz?" diye tiz bir sesle bağırdı Dona Okana nefesi tıkanırcasına. "Gelin, bekliyorum sizi!"

"Şeytan götürsün", dedi hafifçe Roumata.

Yerinden fırlayıp ona doğru atıldı.

"Neyin var? Sarhoş musun?"

"Bilmiyorum", dedi kendini zorlayarak. "Çok sıcak."

"İster misin sana bir küvet getirsinler?"

"Ne küveti?"

"Tamam, yok bir şey, şimdi geçer." Sabırsızlıktan titreyen parmaklarıyla yeleğinin düğmelerini çözdü. "Yakışıklısın," di-

ye soludu, "ama bir yeni yetme gibi de sıkılıgansın. Kesinlikle inanamazdım buna... Azize Bara'nın aşkına! Nefis bu!"

Roumata, Dona Okana'nın ellerini tutmak zorunda kaldı. Ondan çok daha uzun boylu olduğundan, kremden parlayan kirli saçlarını, vıcık vıcık pudrayla kaplı çıplak ve yuvarlak omuzlarını ve kokulu küçük kulaklarını görebiliyordu. "Kötü gidiyor", dedi kendi kendine. "Başaramadım. Yazık, çok şey biliyor olmalı... Don Reba uykusunda konuşuyordur muhakkak... Sorgulamalara götürüyor onu, o da çok seviyormuş bunları... Dayanamayacağım artık."

"Hadi", dedi sinirlice.

"Halılarınız bir harika, ama gitmek zorundayım."

İlk önce Roumata'nın ne dediğini anlamadı, sonra yüzü allak bullak oldu ve,

"Nasıl cüret ediyorsun?" diye tısladı. Ancak Roumata, kapının hemen sırtının dibinde olduğunu farkedip koridora fırladı ve kaçmaya başladı. "Yarıdan itibaren yıkanmaya paydos. Bir damızlık domuz olmak gerekir burada, bir tanrı değil."

"İğdiş!" diye arkasından bağıırıyordu Dona Okana. "Pis sümüklü iğdiş! Kadın kılıklı herif! Kazığa oturtsunlar seni!"

Roumata, bir pencereyi açıp bahçeye atladı. Bir ağacın altında, temiz havayı dolu dolu ciğerlerine çekti, sonra aptal beyaz tüyünü anımsayıp hırsıyla onu çekip aldı ve kırıp bir köşeye fırlattı. "Pachka da her şeyi berbat ederdi. Kimse başaramazdı bunu." - "Emin misin?" - "Evet!" - "Öyleyse beş para etmezsiniz!" - "Ama midemi bulandırıyor bu tür şeyler!" - "Senin ruhsal sorunların Deney'in umurunda değil. Eğer kendini yeterli görmüyorsan, böyle bir göreve istekli olma." - "Ben bir hayvan değilim!" - "Eğer Deney, hayvan olmanı gerektiriyorsa, olmalısın." - "Deney, ben-den böyle bir şey isteyemez." - "İster, gördüğün gibi." - "Fakat öyleyse..." - "Daha ne var?" Bilemiyordu. "Öyleyse, yani... Tamam, benim kötü bir tarihçi olduğumu kabul edelim." Omuzlarını silkti. "Daha iyisini yapmaya çalışacağız. Domuz olmayı öğreneceğiz."

Eve geldiğinde gece yarısı olmak üzereydi. Soyunmadan,

yalnızca kılıç kemerinin kayışlarını çözüp salondaki divana uzandı ve ağır bir uykuya daldı.

Ouno'nun öfkeli çılgınlıkları ile kalın bir sesin yürekten küremeleri, uyanmasına neden oldu.

"Çekil git başımdan küçük vahşi, yoksa kulağını kopartırım senin!..."

"Fakat size uyuyor, diyorum!..."

"Defol, çık bacaklarımın arasından!..."

"Size istemediğini söylüyorum ya!..."

Kapı açıldı ve kadife beresi, çilek renginde görkemli pelerini, onun altında donuk bir parlaklık saçan bronz zırhı ile Pekh hayvanı kadar azman olan canlı tenli, beyaz dişli, dağınık bıyıklı Baron Pampa Don Baou, salona daldı. Sağ bacağına yapışmış Ouno'yu da beraberinde sürüklüyordu.

"Baron!" diye haykıran Roumata, bacaklarını sarkıtıp oturdu. "Dostum, hangi rüzgâr attı sizi bu kente? Ouno, baronu rahat bırak!"

"Kene gibi yapıştı velet!" diye homurdanan baron, kollarını açarak yaklaştı. "Bir şeyler olur bu çocuktan. Kaç para istersiniz onun için? Neyse, sonra konuşuruz bunu... Bırakın da sizi bir kucaklayayım!..."

Kucaklaştılar. Barondan, yolların tozunun, atının terinin ve çeşitli şarapların kokusu yayılıyordu.

"Dostum," dedi, "görüyorum ki içmemişsiniz, özür dilerim. Zaten siz hep böylesiniz! Ne mutlu size!"

"Oturunuz dostum", dedi Roumata. "Ouno, bize Estor şarabı getir, bol olsun."

Baronun kocaman eli havaya kalktı.

"Tek bir damla bile olmaz."

"Estor'un tek bir damlasına bile hayır mı? Ouno, Estor'a gerek yok, İroukan getir."

"Şarabın her türlüsüne hayır!" dedi baron üzüntüyle. "İçmiyorum."

Roumata oturarak,

"Ne oldu?" diye sordu kaygıyla. "Kendinizi iyi hissetmiyor

musunuz?"

"Yo, turp gibiyim, ama bu Allahın belası aile sorunları... Kısacası, barones ile tartıştık ve işte buradayım."

"Siz mi barones ile tartıştınız? Haydi baron, bırakın şakayı!"

"Görüyorsunuz ne haldeyim! Kafam karmakarışık, yüz yirmi mil yaptım bu şekilde!"

"Dostum", dedi Roumata. "Atımı eyerleyeyim ve hemen Baou'ya hareket edelim."

"Atım yorgun", diye karşılık verdi baron. "Ve dahası, cezalandırmak istiyorum onu!"

"Kimi?"

"Baronesi tabii. Allah kahretsin! Ben bir erkeğim, öyle değil mi? Hanımefendi, Pampa sarhoş olduğunda ondan hoşnut değilmiş, anlıyor musunuz bunu, Pampa içmediğinde nasıl olduğunu görmek istiyormuş. Şatoya dönmektense, burada sudan gebermeyi tercih ederim..."

Ouno, ağlamaklı bir sesle söze karıştı:

"Söyleyin şuna da kulaklarımı çekip durmasın..."

"Defol, küçük vahşi!" diye sevecenlikle kükredi baron. "Bira getir! Ter içindeyim, sıvı kaybını gidermek gerek."

Baron, yarım saat boyunca sıvı kaybını gidermeye çalıştı ve sonuçta iyicene ağırlaştı. İki yudum arasında, şatoyu istila eden sarhoş komşularına lanetler yağdırarak sıkıntılarını anlattı Roumata'ya: "Ava gitmek bahanesiyle sabah erkenden damlıyorlar, ve daha bir nefes bile alamadan, haydi bakalım hepsi sarhoş ve mobilyaları kırıp dökmekle meşguller. Şatonun içine dağılıp her tarafı pisletiyor, hizmetçiyi rahatsız ediyor, köpekleri yaralıyor ve genç barona kötü örnek oluyorlar. Sonra evlerine dönüyorlar, ve ben, bir fıçı haline dönüşen ben, barones ile başbaşa kalıyorum..." Öyküsünün sonunda, morali iyicene bozulan baron, şarap istedi, sonra bu düşüncesinden vazgeçti hemen:

"Roumata, dostum, çekip gidelim buradan. Çok zengin bir mahzeniniz var! Gidelim!..."

"Fakat nereye?"

"Neresi olursa! Örneğin, *Grinin Neşesi*'ne..."

"Hımm," dedi Roumata, "peki *Grinin Neşesi*'nde ne yapacağız?"

Umutsuzca bıyığını sıvazlayan baron, bir süre suskun kaldıktan sonra,

"Ne mi yapacağız?" dedi. "Amma acayip soru... Çene çalarak vakit geçireceğiz..."

"*Grinin Neşesi*'nde mi?" diye kuşkuyla sordu Roumata.

"Evet, anlıyorum sizi", dedi baron. "Berbat bir yer... Ama gidelim yine de. Canım sürekli şarap çekiyor burada!"

"Atım!" dedi Roumata. Vericiyi almak için çalışma odasına geçti.

Birkaç dakika sonra, atlarının sırtında, tümüyle karanlığa gömülmüş dar bir sokaktan geçiyorlardı yan yana. Baron, biraz kendini toparlamış, evvelsi günkü yaban domuzu avından, genç baronun olağanüstü niteliklerinden ve Aziz Toukka manastırındaki vaazcı pederin poposundan doğurduğu altı parmaklı çocuk mucizesinden söz ediyordu avaz avaza... Aynı zamanda eğlenmekten de geri kalmıyordu: Ara sıra bir kurt gibi uluyor, bağılıyor ve kırbaç darbeleriyle, kapalı panjurlarda trampet çalıyordu.

Grinin Neşesi'ne yaklaştıklarında, baron atını durdurup derin bir soluk verdi. Roumata da durup bekledi. Meyhanenin kirli pencerelerinden güçlü bir ışık sızıyor, bağlı atlar tepiniyor ve pencerelerin altındaki bir kanapeye oturmuş aşırı makyajlı genç kızlar sıkıntıyla tartışıyorlardı. İki hizmetkâr, pisliğe bulanmış kocaman bir fıçıyı güçlülükle yuvarlayarak açık kapıdan geçirmeye uğraşıyorlardı. Baron, kederli bir sesle konuştu:

"Yalnız olmak! Ne korkunç bir şey! Önümde bütün bir gece var ve ben yalnızım! Ve o, orada, tek başına..."

"Sıkımayın canınızı bu kadar dostum", dedi Roumata. "Onun yanında küçük baron var, sizin yanınızda da ben."

"Bu aynı şey değil" diye yanıtladı baron. "Hiçbir şey anlamıyorsunuz dostum, siz çok gençsiniz ve uçarısınız... Hatta bu oruspuhanı seyretmenin bile size zevk verdiğinden eminim..."

"Neden vermesin ki" diye cevap verdi Roumata gözlerini merakla barona dikerek. "Çok hoş buluyorum onları."

Başını sallayan baron, alaycı bir kahkaha patlattı.

"Şuradaki, ayakta duran, düşük popolu", dedi yüksek sesle. "Saçlarını tarayanda ise popo namına hiçbir şey yok... Bunların hepsi de memeli hayvan, dostum. Bundan başka bir şey de olmazlar. Baronesi düşünün bir kez! O eller, o zerafet, o alım!..."

"Evet, barones çok güzel. Çekip gidelim buradan."

"Nereye?" diye sıkıntıyla sordu baron. "Ve ne yapmak için?" Kararlı bir ifade belirdi yüzünde. "Hayır dostum, hiçbir yere gitmiyorum. Siz, ne isterseniz onu yapın." Atından indi. "Ancak, beni burada yalnız başıma bırakırsanız çok bozulurum."

"Tabii sizinle kalıyorum. Ama..."

"Aması maması yok!"

Dizginleri koşup gelen bir hizmetkâra bırakıp gururla kızların önünden geçtiler ve salona girdiler. İçerideki hava nefes alınmayacak kadar berbattı, lambaların ışığı bedenlerden çıkan gazların oluşturduğu sisi güçlkle yarabilmekteydi. Çok pis büyük bir hamamda sanabilirdi insan kendisini. Uzun masalara oturmuş müşteriler, yani düğmeleri çözülmüş üniformaları içinde terleyen askerler, ten rengi yelekler giymiş denizci seraseriler, göğüsleri açıkta kadınlar, dizlerinin arasında baltalarıyla Gri askerler, yırtık pırtık giysili zanaatkârlar, hepsi içiyor, yiyor, küfrediyor, gülüyor, ağlıyor, öpüşüyor ve avaz avaza açık saçık şarkılar söylüyordu. Sol tarafta, güçlkle fark edilen tezgâhta, kocaman fıçılarn ortasındaki meyhaneci, uyanık garsonlar sürüsüne emirler yağdırarak kasım kasım kasılıyordu. Solda ise, soylu beylere, zengin tüccarlara ve Gri subaylara ayrılmış salonun girişinden yayılan aydınlık göze çarpıyordu.

"Sonuçta, ne diye içmeyelim ki?" diye sinirlice soran baron, Roumata'yı kolundan yakaladığı gibi, müşterilerin sırtlarını zırhının sivri yerleriyle çizerek, masalar arasındaki dar geçiştten ilerleyip tezgâha ulaştı. Kadehlere şarap koymaya yarayan büyük bir kepçeyi meyhanecinin elinden alıp hiçbir şey söylemeden başına dikti, sonra her şeyin çuvalladığını, yapılacak tek

şeyin iyi vakit geçirmek olduğunu ilan etti. Meyhaneciye doğru döndü ve sıtma görmemiş bir sesle, bu meyhanede soylu beylerin, aşağılık rezil ayaktakımının yakınlığıyla rahatsız olmadan uygun ve saygın bir biçimde eğlenebilecekleri bir yerin olup olmadığını sordu. Meyhaneci, bu tür bir yeri olduğunu belirtti ona.

"Harika" diye görkemle haykıran baron meyhanecinin önüne bir avuç altın fırlattı. "Bu soylu beye ve bana en iyi neyiniz varsa getirin, ve hizmeti hoppa bir hatun değil, saygın yaşta bir kadın yapsın!"

Soylu beyleri özel salona meyhanecinin kendisi götürdü. Pek fazla insan yoktu. Bir köşede bir grup Gri subay, dar üniformalarının içine sıkışmış dört teğmen ile Tacın Güvenlik Bakanlığı armasını taşıyan kısa pelerinli iki yüzbaşı, zaman öldürüyorlardı. Pencerenin yanında, asık suratları genel bir düş kırıklığını ifade eden iki genç aristokrat, dar ağızlı bir testinin önünde felaket sıkılmaktaydılar. Onlardan pek uzak olmayan bir masada, yıpranmış yakaları ve yamalı pelerinleriyle parasız birkaç soylu, çevrelerine açgözlü bakışlar atarak biralalarını yudumluyorlardı.

Baron, kendisini boş bir masaya bıraktı ve Gri subaylara pis bir bakış fırlatarak homurdandı:

"Burada bile ayaktakımından kurtulamıyor insan..." Ama tam bu sırada, önlüklü çok şişman bir kadın, ilk tepsiyle çıka geldi. Baron, bir homurtu koyup hançerini çekti ve eğlenceyi başlattı. Tek kelime etmeden kızarmış geyiğin kocaman dilimlerini, haşlanmış deniz mahsülleri dağlarını, kerevit yığınlarını, çeşitli salata fıçıcıklarını yalayıp yuttu ve bunlarla birlikte tonlarca şarabı, arpa ve buğday birasını, birayla karıştırılmış şarabı midesine boşalttı. Meteliksiz soylu beyler, teker teker, sonra ikiye ikiye, masasına yanaştılar ve baronun abartılı el kol hareketleriyle ve karnından yükselen gurultularla, oturmaya davet edildiler.

Birden, baron, yemek yemeyi kesip gözlerini Roumata'ya dikti ve gümbür gümbür konuşmaya başladı:

"Uzun zamandır Arkanar'a gelmemiştim, soylu dostum, ve

size açıkça söyleyeyim ki burası hiç de hoşuma gitmedi."

"Tam anlamıyla nesi?" diye ilgiyle sordu Roumata, elindeki tavuk kanadını kemirerek.

Meteliksiz senyörlerin yüzünde saygılı bir dikkat ifadesi belirdi.

"Dostum, söyleyin bana," dedi yağlı ellerini pelerinine silen baron, "sizler de senyörler, söyleyin bana, nasıl oluyor da İmparatorluğun en eski ailelerinin ardılları, Haşmetli kralımızın başkentinde dükkâncılara ve kasaplara rastlayamadan iki adım atamıyorlar?"

Meteliksiz senyörler, birbirlerine baktılar, sonra da uzaklaştılar. Roumata, Grilere bir göz attı; içmeyi bırakmışlar, baronu süzüyorlardı.

"Size nedenini söyleyeceğim, soylu senyörler," diye devam etti baron Pampa, "çünkü sizler tabansızsınız, onlara katlanıyorsunuz çünkü korkuyorsunuz." Sıkıntılı suratında hafif bir gülümseyişle uzaklaşmakta olan en yakındaki senyöre gözlerini dikip "Sen, korkuyorsun!" diye haykırdı. "Korkaklar!" diye bağırdı ardından. Bıyıkları havaya dikildi, ama parasız soylu beylerden herhangi bir şey beklememek gerekiyordu, kavgaya çıkmaya hiç niyetleri yoktu, tek istedikleri içki içmektir.

Bunun üzerine baron, bir ayağını sıranın üzerinden geçirdi, sağ bıyığını sıvazladı ve bakışlarını Gri subayların bulunduğu köşeye yöneltip haykırdı: "Ben hiçbir şeyden korkmuyorum! Ağızlarını burunlarını dağıtıyorum bu Gri itlerin, yeter ki elimini altına düşsünler."

"Ne anlatıyor bu bira fıçısı?" dedi yüksek sesle, uzun yüzlü olan yüzbaşı.

Hoşnut bir biçimde sınttı baron. Gürültüyle masadan kalkıp sıranın üstüne çıktı. Roumata, kaşları kalkık, ikinci tavuk kanadına girişti.

"Hey! Siz, Gri itler!" diye gürüldedi baron, sanki subaylar buradan bir kilometre uzaktarmış gibi. "Biliyor musunuz, evvelsi gün, ben, Baron Pampa Don Baou, arkadaşlarınıza iyi bir sopa çektim? Evet dostum," dedi sıranın üzerinden Roumata'ya

doğru dönerek, "Peder Kabani ile şatoda içki içiyorduk ki, birden seyisim çıka geldi ve bana bir grup Grinin Altın Nal hanını kırıp döktüğünü söyledi, benim topraklarımda, benim hanımı. Eyerimin üzerine atladığım gibi fırladım hemen. Mahmuzlarım üstüne yemin ederim ki, tam bir it sürüsüydü, en az yirmi kişiydiler! Üç adamı tutuklamışlar, domuzlar gibi de sarhoş olmuşlardı... Bu dükkâncılar içmeyi bilmiyor zaten... Önlerine geleni dövmeye ve her şeyi kırmaya girişmişlerdi. İçlerinden birini bacaklarından yakaladım ve böylece dans başladı! *Ağır Kılıçlar*'a kadar kovaladım hepsini. Öyle çok kan vardı ki, bana inanmayacaksınız dostum, ama ta dize kadardı ve geriye öyle çok balta kalmıştı ki..."

Bu anda baronun öyküsü yanda kaldı.

Uzun yüzlü yüzbaşı, kolunu kaldırdı ve ağır bir fırlatma bıçağı gidip baronun zırhının göğüs kısmına çarptı.

"Tam zamanıydı!" diyen Pampa kocaman kılıcını kınından sıyırdı.

Şaşırtıcı bir çeviklikle yere atladı. Havada dönen kılıcı tavandaki kirişlerden birini kesti. Bir küfür patlattı baron. Eğrilen tavandan kafaların üzerine pislikler yağdı.

Herkes ayağa kalkmıştı. Meteliksiz senyörler duvara kadar gerilemişler, genç aristokratlar ise daha iyi görebilmek için masanın üstüne çıkmışlardı. Bıçaklarını önlerinde tutan Griler, yarım daire biçiminde dizilmişlerdi ve ağır adımlarla barona doğru ilerliyorlardı. Tek oturan Roumata kalmıştı, bir kılıç darbesine maruz kalmamak için hangi yönden kalkması gerektiğini kestirmeye çalışıyordu.

Çok geniş olan kılıç, korkunç bir ses çıkartarak baronun başının üstünde göz kamaştırıcı daireler çizip duruyordu. İnsanın imgelemine harekete geçiriyordu baronun bu hali. Pervaneleri boşa dönen bir yük helikopterinden bir şeyler vardı sanki onda. Baronu üç yönden çeviren Griler duraksamak zorunda kaldılar. İçlerinden biri sırtını Roumata'ya dönmek bahtsızlığında bulundu; masanın üzerinden eğilen Roumata, adamı boğazından yakalayıp artık yemeklerle dolu bir tabağın içine sırtüstü devirdi ve

kulağının altına bir darbe indirdi. Gri, gözlerini kapayıp hareketsiz kaldı. Barondan bir nara patladı:

"Dilimlere ayır onu Don Roumata, ben diğerlerini haklayacağım!"

"Hepsini öldürecek" diye aklından geçirdi Roumata canı sıkılarak.

"Dinleyin beni," dedi Grilere, "hep birlikte gecemizi berbat etmeyelim. Bize karşı koyamazsınız. Silahlarınızı atın ve defolup gidin."

"Yok canım sen de!" diye kızgınlıkla karşı koydu baron. "Ben dövüşmek istiyorum! Onlar da dövüşsünler öyleyse! Allah kahretsin, haydi dövüşsenize!"

Bunları söyledikten sonra kılıcını daha da hızla çevirerek Grilerin üzerine doğru yürüdü. Griler gerilediler, betleri benizleri atmıştı. Tabii bir yük helikopteri görmemişlerdi hiç. Masanın üzerinden bir sıçrayışta atlayan Roumata,

"Durun dostum", dedi. "Bu adamlarla dövüşmemiz için hiçbir neden yok. Varlıkları sizi rahatsız ediyor. Çekip gidecekler."

"Silahsız hiçbir yere gitmeyiz" diye somurtarak konuştu teğmenlerden biri.

"Pekâlâ, silahlarınızla defolun o zaman" diye kabul etti Roumata. "Bıçaklar kınlarının içinde, eller başların üstünde, teker teker yürüyün! Ve de pis bir hareket olmasın! Yoksa parçalara ayırırım hepinizi!"

"Nasıl gidebiliriz ki?" diye sinirli sinirli sordu uzun yüzlü yüzbaşı, "bu senyör yolumuzu tıkıyor!"

"Ve tıkamaya devam edeceğim" diye inatlaştı baron.

Genç aristokratlar alaycı bir kahkaha koydular.

"Peki," dedi Roumata, "ben, baronu tutacağım ve siz, çabuk toz olun, uzun zaman tutamam onu! Hey, siz, kapıdakiler, yolu açın!..." Sonra Pampa'nın iriyarı bedenini kavrayarak, "Baron," dedi, "bana öyle geliyor ki dostum, önemli bir ayrıntıyı unuttunuz. Bu şanlı kılıcı, atalarınız yalnızca soylu savaşılar için kullanırlardı. Çünkü 'Meyhanede kılıç çekme' denir."

Kılıcını havada çevirmeyi sürdüren baronun yüzünde düşünceli bir ifade belirdi.

"Ama benim başka bir kılıcım yok", dedi kararsız bir sesle.

"Daha iyi ya", dedi Roumata kendinden emin.

"Böyle mi düşünüyorsunuz?" Baron kararsızdı hâlâ.

"Bunları siz benden daha iyi bilirsiniz!"

"Evet, haklısınız. Çılınca hareket eden bileğine doğru kaldırdı gözlerini. "İnanır mısınız, Don Roumata, en ufak bir yorgunluk duymadan iki ya da üç saat boyunca yapabilirim bu hareketi! Ah! Şu anda barones beni görse!"

"Ona anlatırım" diye söz verdi Roumata.

Baron içini çekip kılıcını indirdi. Griler, omuzları düşük, kaçtılar. Pampa gözleriyle izledi onları.

"Bilmiyorum, bilmiyorum", dedi kararsızca. "Ne dersiniz, kıçlarına tekmelerle onlara eşlik etmemem iyi mi oldu acaba?"

"Tamamıyla iyi oldu" diye onayını verdi Roumata.

"Pekâlâ", dedi baron kılıcını kınına sokarak. "Dövüşmeyi başaramadığımıza göre, bir şeyler yiyip içmeye hakkımız var şimdi." Masanın üzerinde yatan Gri teğmeni bacaklarından tutup çekti ve gür sesini yeniden duyurdu:

"Hey! Meyhaneci! Şarap ve yiyecek bir şeyler!"

Genç aristokratlar, yaklaşır başarısından dolayı kibarca kutladılar onu.

"Bu bir şey değil, hiçbir şey değil", dedi baron saf bir ifadeyle. "Altı tane güçsüz ve tabansız serseri, bütün dükkâncılar gibi. *Altın Nal*'da iki düzinesini yere serdim ben... Ne şansızlık ki," dedi Roumata'ya dönerek, "o sırada yanımda kılıcım yoktu. Kavganın ateşi içinde asılabıldım kılıcıma. Ve *Altın Nal* bir meyhane değil de, bir salâşhane olmasına karşın..."

"Bazıları da 'Salâşhanede kılıç çekme' der."

Meyhaneci, yeniden et yemekleri ile şarap testileri getirdi. Kollarını sıvayan Pampa, çalışmaya koyuldu.

"Merak ettim," dedi Roumata, "*Altın Nal*'da kurtardığınız üç tutsak kimdi?"

"Kurtardığım mı?" Baron çiğnemeyi kesip Roumata'ya bak-

tı. "Fakat, soylu dostum, beni yanlış anladınız, ben kimseyi kurtarmadım. Tutuklanmış olduklarından devleti ilgilendiren bir sorundu bu. Onları ne diye kurtaracaktım ki? İçlerinden biri bir soyluydu, kesinlikle ödleğin teki, sonra yaşlı bir aydın ile bir hizmetkâr..."

"Tabii, haklısınız", dedi üzüntüyle Roumata.

Birden baron mosmor oldu ve gözlerini faltaşı gibi açıp "Da ha ne var?" diye kükredi.

Roumata arkasına baktı. Kapıda Don Ripat duruyordu. Baron, sıraları ve tabakları devirerek ekseni etrafında şöyle bir döndü. Don Ripat, Roumata'ya anlamlı bir bakış atıp kayboldu.

"Sizden özür dilerim baron", dedi Roumata yerinden kalkarak. "Kraliyet görevi..."

"Yaa...", dedi Pampa, canı sıkkın. "Acıyorum size; ben, dünyadaki hiçbir şey için böyle bir görev kabul etmezdim."

Don Ripat kapının arkasında bekliyordu.

"Yeni bir şey mi var?" diye sordu Roumata.

"İki saat önce," diye sözü uzatmaya gerek görmeden cevap verdi Don Ripat, "Güvenlik Bakanı Don Reba'nın buyruğu üzerine Dona Okana'yı tutuklayıp Şenlik Kulesi'ne götürdüm."

"Evet."

"Dona Okana bir saat önce öldü, ateş işkencesine dayanamadı."

"Evet."

"Resmen casuslukla suçlandı. Fakat..." Don Ripat bocalayıp gözlerini yere indirdi. "Bana göre... Öyle sanıyorum ki..."

"Anlıyorum."

Don Ripat suçlu gözlerle baktı ona.

"Hiçbir şey yapamazdım."

"Bu iş sizi ilgilendirmiyor", dedi Roumata boğuk bir sesle.

Don Ripat'nın gözleri yeniden anlamsız bir ifadeye büründü. Roumata, bir baş hareketiyle onu yolladı ve salona geri döndü. Baron, bir tabak kalamar dolmasını bitirmek üzereydi.

"Estor şarabı!" dedi Roumata. "Ve arkası kesilmesin!" Boğazını temizledi. "Allah kahretsin, haydi eğlenelim, eğlenelim..."

Roumata, kendine geldiğinde tanımadığı geniş bir alanın ortasında bulunduğunu fark etti. Gün ağarıyordu; uzaklardan horozlar kukuriku diyerek cırtlak cırtlak ötüyorlar, kuzgunlar pek de sevimli olmayan bir birikintinin üzerinde bağırışarak dönüyorlardı; havada nem ile çürük kokusu vardı. Kafasındaki sis hızla kayboluyordu; algıların süper aydınlığı, netliği şeklindeki bildik duygu, yeniden yerli yerine geliyordu; acı bir menta tadı hoş bir biçimde ağzında erimekteydi. Sağ elinin parmaklarında bir acı duydu. Yumruğunu gözlerine yaklaştırdı. Eklem yerlerinin derisi soyulmuş, yumruğu da sıkı sıkıya bir kasparamid tüpünü kavramıştı, öngörülü Dünya'nın geri kalmış gezegenlere yolladığı adamlarına verdiği, alkol zehirlenmesine karşı çok etkili bir ilaçtı bu. Tam bir sersemlemenin içine düşmeden önce, burada, bu ne idüğü belirsiz alanda, bilinçsizce, hatta içgüdüsel olarak tüpün tamamını mideye indirmiş olmalıydı.

Çevre tanıdık geldi ona: Önünde Rasathane'nin kararmış kulesi duruyordu; solunda ise krallık sarayının minareler gibi ince olan gözetleme kuleleri belirliyordu alacakaranlığın içinden. Roumata, nemli ve temiz havayı derin derin içine çekip evin yolunu tuttu.

Baron Pampa, tam anlamıyla dağıtmıştı bu gece. Çok kısa sürede insani görünümelerini yitirmiş meteliksiz soylu beyler eşliğinde, Arkanar meyhanelerini baştan aşağı dolaşmış, bir fıçı gibi içmiş ve sokaklarda en az sekiz kavgaya neden olduktan sonra oturup inanılmaz ölçüde içki ile yiyeceği silip süpürmüştü. Daha doğrusu Roumata, birilerinin ölmesini önlemek için son vermeye çabaladığı sekiz kavgayı açık seçik anımsıyordu. Bundan sonra aklında kalanlar tümüyle bulanıktı. Bu bulanıklığın içinden, dişlerinin arasında bıçaklarıyla korsan suratları, baronun limanda köle olarak satmaya kalkıştığı meteliksiz soylu beylerin sonuncusunun şaşkın ve bitkin yüzü ya da soylu senyörlerin atlarını kendisine geri vermelerini isteyen kızgın İroukanlı'nın büyük burnu belirliyordu zaman zaman.

Başlangıçta, gözlemcilik görevini unutmamıştı. Baron kadar içiyor, fakat her yeni şarap testisinde, bir kasparamid kaşesim

gizlice dilinin altına yerleştiriyordu. Kafası aydınlıktı ve dört-yol ağızları ile köprülerdeki Gri nöbetçi birliklerini, eğer lehçelerini tanımamış olsaydı baronun kesinlikle kendisini öldürteceği Soan yolu üzerindeki barbar süvarilerinin karakolunu bir makina gibi not ediyordu aklına. Kukuletalı uzun kara cübbelere bürünerek Yurtseverlik Okulu'nun önüne dizilmiş kımıldamadan duran acayip askerlerin keşiş olduklarını gördüğünde ne denli şaşırdığını çok iyi anımsıyordu. Kilisenin burada ne işi vardı? Ne zamandan beri Arkanar kilisesi dünyevi işlere karışmaya başlamıştı?

Yavaş yavaş sarhoş oluyordu, sonra birden bilincini yitiriverdi. Bir ara kafasını topladığında, kesinlikle kendisine yabancı olan bir odada, önünde ikiye ayrılmış cevizden bir masa ile alkışlayan meteliksiz soylu beyleri görünce, eve gitme zamanının geldiğini geçirmişti aklından. Ama artık çok geçti. Bir tür taşkınlık dalgası, her türlü insani duygudan kurtulmanın doğurduğu iğrenç ve münasebetsiz neşe, bütün benliğini sarmıştı bile. Hâlâ bir Dünyalı'ydı, bir gözlemciydi, büyük bir amaç uğruna ne kendilerini, ne de herhangi bir şeyi esirgemeyen ateş ve demir insanların bir mirasçısıydı. Yağmaları ve sarhoşluklarıyla ünlü yirmi kuşak öteye uzanan savaşçıların soyundan gelen Estor'lu Roumata haline dönüşemiyordu. Ama Deney için de hiçbir yükümlülük hissetmiyordu. Yalnızca kendisine karşı duyduğu yükümlülükleri dikkate alıyordu. Her şeyi, ama her şeyi anlıyor, kimin suçlu olduğunu ve kendisinin ne istediğini açıkça biliyordu: Var gücüyle kılıçla vurmak, kendini hareketin içine bırakmak ve sarayın merdivenlerinin tepesinden aşağıda bağırp çağırın bir kalabalığın kargılarının ve dirgenlerinin üzerine atılmak.

Roumata, şöyle bir silkinip kılıçlarını kınlarından sıyırdı. Kılıçların yüzünde çentikler vardı, ama temizdiler. Kavga ettiğini anımsıyordu, ama kiminle etmişti? Nasıl sona ermişti bu kavga?...

Her şeyin sonunda atlarına içki içirmişlerdi. Meteliksiz soylu beyler ortadan kaybolmuştu. Roumata, baronu evine kadar sürüklediğini de anımsıyordu. Pampa Don Baou, bir delikanlı ka-

dar diri, tamamıyla ayık ve eğlenceleri sürdürmeye hazırды, ama bacaklarının üstünde duramıyordu. Ayrıca, sevgili baronesini, küstahlığı sınır tanımayan tarihsel düşmanı Baron Kaska'ya karşı askeri bir sefere gitmek için terkettiğine inandırmıştı kendisini. "Siz karar verin, dostum, bu rezil herif poposundan altı parmaklı bir velet doğurmuş ve ona Pampa adını vermiş... Güneş batıyor," demişti sonra üzerinde güneşin doğuşunun resmi bulunan duvardaki halıya bakarak. "Beyler, bütün gece boyunca iyi vakit geçirebiliriz, ama savaşta yararlı olmak uykuyu gerektirir. Sefer boyunca bir damla bile şarap olmaz. Ayrıca barones de bundan hoşnut kalmaz."

"Ne? Bir yatak? Allahın kırında yataklar? Bizim yatağımız, savaş atımızın örtüsüdür." Bunları söyler söylemez de duvardaki zavallı halıyı çekip almış, burnunun ucuna kadar ona bürünmüş ve bir lambanın altındaki bir köşeye büzülmüştü. Roumata, baronun yanına bir kova salamura ile küçük bir fıçı turşu koymasını söylemişti Ouno'ya. Yüzünde canı sıkkın ve uykulu bir ifade olan çocuk, "Boğazına kadar dolu" diye homurdanmıştı. "Gözleri şaşılasmış..." "Kapa çeneni, budala", demişti ona Roumata, ve sonra bir şey olmuştu, çirkin bir şey, onun bütün kenti baştan aşağı kat ederek bu bilmediği alana kaçmasına neden olan korkunç, yüz kızartıcı, bağışlanamaz bir şey...

Eve yaklaşınca bunun ne olduğunu anımsadı ve durdu.

Ouno'yu bir köşeye itip merdivenden çıkmış, hoyratça kapıyı açmış ve bir efendi gibi onun yanına uzanmıştı. Küçük lambanın ışığında, onun solgun yüzünü, korku ve tiksinti dolu iri gözlerini ve bu gözlerin içinde, kendisini, salyalı çarpık ağzıyla, derisi soyulmuş elleriyle, kirlenmiş giysileriyle sendeleyeni, iyi ailenin küstah ve sefil hödüğünü görmüştü, ve bu gözler, merdivene, karanlık sokaklara, daha uzaklara, olabildiğince uzaklara doğru atmışlardı onu...

Dişlerini sıkıp içi buz kesmiş olarak yavaşça kapıyı açtı ve ayaklarının ucunda içeriye girdi. Bir köşede, memeli kocamızı deniz yaratığını andıran baron, sakın sakın horulduyordu. Dışlarının üzerinde oluklu yayı ile uyuklayan Ouno, "Kim var ora-

da?" diye seslendi. "Şiişt" diye mırıldandı Roumata. "Kalk, mutfağa gidelim. Bir fıçı su, sirke ve temiz giysiler, çabuk ol." Ağır ağır, kızgınlıkla, yoğun bir hazla, gecenin bütün pisliklerinden kurtardı kendini. Her zamankinin tersine suskun olan Ouno, çevresinde dört dönüp duruyordu. Arkası tokalarla bezenmiş leylak renkli gülünç pantolonu giymesine yardım ederken, sıkkın bir ses tonuyla bilgiler vermeye başladı ona.

"Bu gece, çekip gittiğinizde, Kira aşağıya indi ve bana gelip gelmediğinizi sordu. Düş gördüğünü sanıyordu kesinlikle. Bütün gece boyunca gelmediğinizi söyledim ona..."

Roumata, arkasını dönerek derin bir iç çekti. Rahatlamış hissetmiyordu kendisini. Tersine. "Bütün gece oluklu yayımla baronun yanında kaldım. Yukarı çıkmasından korktum, bu sarhoş haliyle..."

"Teşekkür ederim küçüğüm", dedi zorlukla Roumata.

Ayakkabılarını giyip antreye gitti ve madeni loş aynada kısa bir süre kendisini seyretti. Kasparamid harika bir ilaçtı. Ayna, yorucu uykusuz bir gecedен sonra yüz hatları biraz gerilmiş, ama her yönüyle dört dörtlük olan şık bir soylu beyin görüntüsünü yansıtıyordu. Altın alın çemberiyle tutturulmuş ıslak saçları, yüzünün iki yanından hoş ve yumuşak bir biçimde dökülüyorlardı. Roumata, makineleşmiş bir hareketle merceği düzeltti. "Bugün Dünya'da, çok güzel şeylere şahit olmuşlardır muhakkak" diye düşündü karamsarca.

Bu arada gün aydınlanmıştı. Güneş tozlu pencerelerden içeriye sızıyor, panjurlar takırdıyor, uykulu sesler sokakta birbirine sesleniyordu. "İyi uyudunuz mu, kardeşim Kiris?" - "Tanrı'ya çok şükür, evet, kardeşim Tika. Gece sona erdi ve bu çok iyi." - "Biri-leri bizim pencerelere vurdu. Duyduğuma göre, don Roumata alem yapmış bu gece." - "Evinde birisinin olduğunu söylüyorlar." - "Günümüzde alem mi yapıyor sanki? Kral, gençliğinde, hatırlarım, eğlenirken dikkat etmeyip kentin yarısını ateşe vermişti." - "Siz ne diyebilirim ki, kardeşim Tika. Tanrı'ya şükredelim, bunun gibi soylu bir komşumuz olduğu için. Yılda bir kez eğleniyor, o da yani..."

Roumata, yerinden kalkıp yukarı kata çıktı ve kapıya vurduktan sonra çalışma odasına girdi. Kira bir koltukta oturuyordu, tıpkı dünkü gibi. Gözlerini kaldırıp korku ve kaygıyla onu süzdü. "Günaydın, benim küçük yavrum." Ellerini öptü ve gidip Kira'nın karşısındaki koltuğa oturdu.

Kira, sorgulayıcı gözlerle ona bakıp sordu:

"Yorgun musun?"

"Evet, biraz, ve gitmem gerekiyor."

"Sana bir şeyler hazırlamamı ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim. Ouno hazırlar. Yakamı parfümlersin belki..."

Aralarında bir yalan duvarının yükseldiğini hissediyordu, giderek daha kalın olan... "Ve de sürecek" diye geçirdi aklından acıyla. Gözlerini kapadı; görkemli yakasına, yanaklarına, alına, saçlarına çeşitli parfümler süren Kira,

"Nasıl uyuduğumu bile sormuyorsun bana?", dedi.

"Nasıl uyudun, yavrum?"

"Düş gördüm. Korkunç bir düş gördüm."

Duvar, bir kaleninki kadar kalın oluyordu.

"Yeni bir yerde hep böyle olur", dedi Roumata yalancı bir ses tonuyla. "Ve sonra baron da aşağıda epey gürültü yapmış olmalı."

"Kahvaltıyı getirteyim mi?"

"Evet."

"Sabahları hangi şarabı seversin?"

Roumata gözlerini açıp,

"Su getirsinler," dedi, "sabahları içki içmem."

Kira dışarıya çıktı, Roumata onun sakin bir sesle Ouno'ya bir şeyler söylediğini duydu, sonra geri dönen Kira koltuğunun koluna oturdu ve ona düşünüyünce anlatmaya koyuldu. Dinliyordu onu, kaşlarını çatarak ve duvarın her geçen dakika daha kalınlaştığını ve bu berbat dünyada gerçekten değer verdiği tek insanı kendisinden ebediyen ayırdığını hissederek. O zaman, bütün gücüyle bu duvara doğru attı kendisini.

"Kira," dedi, "bu bir düş değildi."

Ve farklı bir şey olmadı.

"Benim zavallım," dedi Kira, "bekle, seni kendine getirecek bir şeyler getireceğim hemen sana..."

5.

Henüz yakın bir tarihe kadar Arkanar krallarının sarayı, İmparatorluğun en aydın olanıydı. Bu sarayda bilginler ağırlandı; bunların birçoğu şarlatandı tabii, ama içlerinde Kissen'li Baguir gibi gezegenin küreselliğini keşfetmiş olanlar da vardı; kralın hekimi Tata, salgın hastalıkların belirmesi ile gözle görülemeyecek kadar küçük olup havadan ve sudan bulaşan kurtçukların varlığı arasında bağlantı bulunduğunun dahice varsayımını ortaya koymuştu; simyacı Sind, bütün simyacılar gibi toprağı altına dönüştürmenin çaresini araştırmış ve sonuçta maddenin yok olmazlığı yasasını bulmuştu. Arkanar sarayındaki ozanların çoğı kaşık düşmanı dalkavuklardı, ama aralarında başkaları da vardı, tıpkı *Kuzey Savaşı* adlı tarihsel bir trajedinin yazarı Şanlı Pepin gibi; beş yüzden fazla baladı ile sonesini halkın müziğıe uyarladığı Adil Tsouren; ya da güzel bir barbara aşık olan bir prensin hüznölü öyküsünü İmparatorluğun ilk dünyevi romanı olarak kaleme alan besteci Gour gibi. Sarayda çok parlak sanatçılar, dansçılar, şarkıcılar da bulunuyordu. Eşsiz ressamlar duvarları ölümsüz fresklerle donatıyorlar, büyük yontucular sarayın bahçelerini baştan aşağı süslüyorlardı. Arkanar krallarının aydınlanmanın coşkulu yandaşları ya da aydın sanatının amatörleri olduğı söylenemezdi. Bu tutum, tıpkı sabah

giyinme töreni ya da saray girişindeki Muhafız Birliği'nin görkemli subayları gibi, bir hoşluk simgesiydi. Aristokratik hoşgörü, bazı bilginler ile ozanların devlet makinesinin önemli çarklarına dönüşmesini kabul etmeye kadar varıyordu bazen. Bu şekilde, bugünlerde faydasız gerekçesiyle lağvedilen Yeraltı Bakanlığı'nın elli yıl önce başında bulunmuş olan büyük simyacı Botsa, birçok maden ocağını kullanıma açmış ve ölümünden sonra gizleri unutulmuş şaşırtıcı alışımlarla Arkanar'ın adını her yerde duyurmuştu. Şanlı Pepin ise, Tarih ve Edebiyat Bakanlığı zihinler için zararlı ve tehlikeli bulununcaya kadar, kamusal eğitimi elinde bulundurmuştu.

Bir ressamın ya da bir bilginin kralın geri zekâlı ve şehvet düşkününü metresinin hoşuna gitmemeye bahtsızlığına uğrayıp yabancılara satıldığı ya da fare zehiriyle öldürüldüğü olmuştu tabii, ama işlerin ciddi bir biçimde ele alınışı yalnızca Don Reba ile gerçekleşmişti. Büyük bir güce sahip olan Tacın Güvenlik Bakanlığı'nın başına geldikten sonra, kültür dünyasını öylesine kırıp geçirmişti ki, bazı büyük senyörler hoşnutsuzluklarını dile getirmeye ve sarayın sıkıcılığı nedeniyle balolarda saçma sapan dedikodulardan başka bir şey işitilmediğinden yakınmaya başlamışlardı.

Devlete hıyanet anlamında delilikle suçlanıp hapse atılan Kissen'li Baguir, Roumata tarafından güçlkle kurtarılmış ve başkente götürülmüştü. Rasathanesi yanmış, kurtulmayı başaran yardımcıları da dört bir yana dağılmıştı. Tata ile diğer beş kraliyet hekimi, günün birinde, İroukan dükünün kışkırtmasıyla krala karşı komplo hazırlayan zehirleyiciler olmuşlardı. Tata, işkence altında her şeyi itiraf etmiş ve Kraliyet Meydanı'nda asılmıştı. Onu kurtarmak için Roumata, otuz kilo altın dağıtmış, ne yaptıklarını bilmeyen soylu beylerden oluşan dört ajanını yitirmiş, mahkumları kurtarmak isterken de yaralanmıştı, ama bunların hepsi boşa çıkmıştı. Bu birinci yenilgiden sonra, Don Reba'nın basit bir figüran olmadığının anlamıştı. Bir hafta sonra, simyacı Sinda'nın madenleri altına çeviren felsefe taşının gizini devlet hazinesinden saklamakla suçlanacağını öğrenen Roumata,

yenilgisinin kızgınlığıyla Sinda'nın evinde yüzü maskeli olarak bir pusu kurmuş ve simyacıyı yakalamaya gelen Grileri tek başına silahlarından arındırıp bağlamış, sonra da mahzene kapatmıştı. Olup bitenden hiçbir şey anlamayan Sinda, aynı gece Soan'a götürülmüştü. Halen Don Kondor'un gözetimi altında, kayıtsızca felsefe taşını aramayı sürdürmekteydi. Ozan Şanlı Pepin, aniden başının tepesini traş ettirip ıssız bir manastıra kaplanmıştı. Aşağı sınıfların zevklerine çanak tutmak ve tehlikeli çelişkiler içermekle suçlanan Adil Tsouren, bütün saygınlıkları ile mal-mülklerinden yoksun bırakılmıştı. Boyun eğmemiş, açıkça bozguncu olan baladlarını kabarelerde okumayı sürdürmüştü. İki kez yurtseverlerce neredeyse öldürülünceye kadar dövülmüş ve sonunda büyük dostu ve hayranı Roumata tarafından başkente sığınmaya ikna edilmişti. Roumata, onun son kez gördüğü halini yaşamı boyunca unutamayacaktı, ne sarhoşça solgun benzini, ne de halatlara yapışmış narin ellerini. Geminin güvertesinde ayakta, elvada sonesini okumuştur çınlayan genç bir sesle: "Ruhun üzerine düşen ölü bir yaprak gibi." Besteci Gour ise, Don Reba'nın çalışma odasındaki bir konuşmanın ardından, bir Arkanar prensinin düşmansı bir tohumu sevmeyeceğini anlamış, kitaplarını Kraliyet Meydanı'nda kendi elleriyle ateşe atmıştı; o günden sonra, kambur, asık yüzlü, dalkavuklar arasında kaybolmuş olarak saray toplantılarına katılıyor ve Don Reba'nın belli belirsiz bir işaretiyle öne çıkarak herkesin esnemesine neden olan aşırı yurtsever dizeler okuyordu. Tiyatrocuların oynadıkları eser hep aynıydı: "Barbarların Yıkılışı ya da Mareşal Totz, Arkanar Kralı Birinci Pitz." Şarkıcılar, orkestra eşliğindeki koro biçimli konçertoları yeğliyorlardı. Hayatta kalmış olan ressam, dükkân tabelaları çizip boyuyorlardı. İçlerinden iki üç tanesi, kralın ve kralı kolundan saygıyla tutan Don Reba'nın portrelerini yaparak sarayda kalmanın yolunu bulmuşlardı. Değişikliğe hiç de iyi gözle bakılmıyordu: Kral zırhlar içinde yakışıklı genç bir adamın yüz hatlarıyla, Don Reba ise ilginç yüzlü olgun bir adam olarak resmediliyordu hep.

Evet, Arkanar sarayı sıkıcıydı. Bununla birlikte her sabah,

büyük senyörler, işsiz güçsüz soylu beyler, Muhafız Birliği subayları ve içleri kof güzel bayanlar, bazıları yükselme hirsından, diğerleri alışkanlıktan ya da korkudan, sarayın salonlarını doldurmaya devam ediyorlardı. Doğrusu, bunların birçoğu herhangi bir değişikliğin farkında değildi. Geçmiş dönemin konserlerinde ve şiir yarışmalarında, dalkavukların değerinden söz ettikleri ya da birbirlerine fıkralar anlattıkları anraklardan hoşlanıyorlardı daha çok. Uzun bir süre boyunca olmasa da öte-dünya varlıklarının özelliklerinden konuşabiliyorlardı, ama gezegenin biçimi ya da salgın hastalıkların nedeni hakkındaki tartışmaları büyük bir saflıkla yakışıksız buluyorlardı. Ressamların ortadan kayboluşuna, ki bazıları nü resmi üstadiydı, Muhafız Birliği subaylarınca hayıflanılıyordu zaman zaman...

Roumata, küçük bir gecikmeyle saraya geldi. Sabah kabulü başlamıştı bile. Salonlarda insan kaynıyor, kralın sinirli sesi ile Haşmetli'nin giyinmesine refakat eden Törenler Baş Yöneticisi'nin müzikal sesiyle verdiği buyruklar duyuluyordu. Dalkavuklar, dün geceki olaydan söz ediyorlardı özellikle: İroukanlı görünümünde bir canı, elinde bir hançerle sarayın içine sızıp bir nöbetçiye öldürmüş ve Haşmetli'nin yatak odasına dalmış, orada Don Reba'nın kendisi tarafından silahı elinden alınıp yakalanmış ve Şenlik Kulesi'ne götürülürken krala bağlılıkları nedeniyle akıllarını yitiren yurtseverler tarafından linç edilmişti. Bu aydaki altıncı suikasttı, dolayısıyla olayın kendisi ilgi uyandırmıyor, yalnızca ayrıntılar üzerine tartışılıyordu. Roumata'nın öğrendiğine göre, katili karşısında gören Haşmetli, güzel Dona Mirada'yı gizleyerek yatağında doğrulmuş ve şu tarihsel sözleri etmişti: "Defol git, it herif!" Saraydakilerin çoğu, kralın katili bir uşak zannettiğini düşünerek, bu tarihsel sözlerin doğruluğuna inanıyordu. Hepsi, Don Reba'nın her zaman olduğu gibi her yerde gözü bulunduğu ve göğüs göğüse mücadelede eşsiz olduğu görüşünde birleşiyordu. Roumata da bu görüşteydi ve bunu açıklamak için hoş deyişler buldu. Ardından, on iki haydutun saldırdığı Don Reba'yı sahnenin önüne çıkartan, kendi kafasından uydurmuş olduğu bir öyküyü anlattı. Haydutlardan üçü hemen

orada ölmüş, diğerleri kaçmıştı. Öykü, büyük bir ilgi ve hoşnutlukla dinlendi. Sonra Roumata, bu öyküyü Don Sera'dan duyduğunu sözlerinin arasına sıkıştırıverdi. Anında yüzlerdeki ilgi ifadesi kayboldu, çünkü herkes Don Sera'nın eşsiz bir yalancı ve geri zekâlıların şahı olduğunu biliyordu. Dona Okana'dan tek bir kelime edilmedi, ya kimsenin haberi yoktu, ya da herkes habersizmiş gibi görünmeyi yeğliyordu.

Roumata, etrafına gülücükler dağıtıp hoş sözler söyleyerek ve bayanların ellerini sıkarak, süslü püslü, kokular sürünmüş, terleyen kalabalığın ön sıralarına sızdı. Dalkavuklar alçak sesle gevezelik ediyorlardı. "Evet, evet, o kısrağ tabii. Bacaklarından yaralandı, ama aynı akşam kumarda yitirdim onu." - "Hele kalçalar, beyler, olağanüstü biçimdeydi. Tıpkı Tsouren'in söylediği gibi... Hım... Hım... Saydam köpükten dağlar, hayır, hayır, saydam köpük tepeleri... Her neyse, harika kalçalardı." - "Sonra yavaşça pencereyi açıp hançerimi dişlerimin arasına sıkıştırıyorum, ve düşünebiliyor musunuz dostum, parmaklığın ağırlığının altında eğrildiğini hissediyorum..." - "Kılıcımın kabzasını ağzının ortasına öyle bir patlattım ki, bu Gri iti yerde iki takla attı. Gidip hayranlıkla seyredebilirsiniz onu orada, hava atıp duruyor, sanki buna hakkı varmış gibi..." - "Don Tameo döşemeye düştü, ayağı kaydı ve başı önde, şöminenin içine yuvarlandı..." - "Bunun üzerine keşiş ona şöyle dedi: Düşünü anlat bana güzelim...Hah! Hah! Hah!..."

Gerçekten onur kırıcı bir şey eğer şimdi beni öldürürlerse, diye aklından geçiriyordu Roumata, çünkü bu tek hücreli yaratıklar sürüsü yaşamımda gördüğüm son şey olur. Şaşkınlığın yaratacağı etki kurtarabilir ancak bizi, Boudakh ile beni. En uygun zamanı bekleyip aniden saldırmak, ağzını açmasına fırsat vermeden onu hazırlıksız yakalamak gerekiyor, ölmem için hiçbir neden yok gerçekten.

Yatak odasının kapısına vardıktan sonra, kurallar gereği iki eliyle kılıçlarının kabzalarını kavrayıp dizlerini hafifçe kırarak kralın yatağına yaklaştı. Krala çorapları giydiriliyordu. Törenler Baş Yöneticisi, iki oda hizmetkârının usta el hare-

ketlerini izliyordu soluğunu tutarak. Yatağın solunda, gri kadife üniformasının içinde uzun boylu, iri kemikli bir adam ile alçak sesle konuşan Don Reba duruyordu. Saldırı Kıtaları'nın şeflerinden biri, Saray Muhafız Birliği albayı Tsoupik Baba'ydı bu adam. Don Reba, yılların saray nedimiydi. Yüzüne bakıldığında, kısraklardan ya da kralın kız yeğenlerinden birisinin erdemli davranışları gibi bir şeylerden konuştukları sanılabilirdi. Oysa Tsoupik Baba, bir asker ve eski bir baharatçı olarak, yüzünün ifadesine ve davranışlarına hiç de hakim değildi. Canı sıkkın dudaklarını ısırıyor, parmaklarıyla da kılıcının kabzasını bir sıkıp, bir bırakıyordu; sonunda, suratı allak bullak, topuklarının üzerinde döndü ve bütün kurallara aykırı bir biçimde, bu denli görgüsüzlükten şaşkına dönmüş dalkavuklar sürüsünün üzerine doğru yürüyüp odadan dışarı çıktı. Don Reba suçlayıcı bir gülümsemeyle arkasından bakmakla yetindi, beceriksiz gri görüntüyü gözleriyle izleyen Roumata ise "İşte, bir ölü daha" diye geçirdi içinden. Don Reba ile Grilerin yüksek yönetimi arasındaki rekabetten haberdardı. Komutan Ernst Roehm olayı, bir kez daha yinelenmeye hazırdı işte.

Çoraplar giydirilmişti. Oda hizmetkârları, Törenler Baş Yöneticisi'nin müzikal buyruklarına uyarak saygıyla, parmaklarının ucunda tutarak kralın ayakkabılarını yerden aldılar. Aynı anda, onları ayağıyla iten kral, Don Reba'ya doğru öyle ani bir biçimde döndü ki, göbeği şişkin bir çuval gibi dizlerinden birisinin üzerinde buldu kendini.

"Bıktım artık sizin bu suikastlarınızdan" diyerek isterik bir sesle ciyak ciyak bağırmaya başladı. "Suikastlar! Suikastlar! Suikastlar! Geceleri uyumak istiyorum ben, katillerle boğuşmak değil! Bu suikastları gündüzün yapmaları sağlanamaz mı? Berbat bir bakansınız, Don Reba! Bunun gibi bir gece daha olursa, kendinizi boğazlanmış bilin! (Don Reba, eli kalbinin üzerinde selam verdi.) Başım ağırıyor bir suikasttan sonra." Birden sustu ve aptalca göbeğine dikti gözlerini. Tam sırasıydı. Oda hizmetkârları giydirme işlemine başlamamışlardı. Yapılacak ilk şey, dikkati kendi üzerine çekmekti. Roumata, sağ ayakkabıyı oda

hizmetkarının elinden alıp kralın önünde diz çöktü ve ayakkabıyı saygıyla ipek çoraplı şişman ayağa giydirmeye koyuldu. İmparatorluğun krallarına sağ ayakkabılarını giydirmek, Roumata'nın ailesinin çok eski bir ayrıcalığıydı. Kral dalgın bir gözle baktı ona. Sonra bir ilgi parıldaması oldu gözlerinde.

"Aa! Roumata, siz hâlâ yaşıyorsunuz, oysa Don Reba sizi boğazlayacağı sözü vermişti bana!" Hafifçe kıkırdadı. "Ne berbat bir bakan bu Reba! Söz vermekten başka bir şey yaptığı yok! Ayaklanmayı sona erdireceğine söz vermişti, oysa ayaklanma giderek büyüyor. Sarayı görgüsüz Grileriyle doldurdu... Ben hastayım ve o, kraliyet hekimlerini astırmakla meşgul."

Ayakkabı yerine oturunca Roumata, başını eğip iki adım geriledi. Don Reba'nın dikkatli bakışını yakaladı ve hemen yüzüne aptal ve kibirli bir ifade verdi.

"Çok hastayım", diye devam etti kral, "her tarafım ağrıyor. Çekilmeyi düşünüyorum. Uzun zamandır aklımda bu, ama bensiz sizler mahfolursunuz, benim zavallı kuzucuklarım..."

İkinci ayakkabıyı da giydirdiler ona. Ayağa kalktı ve acıdan kıvranarak bir inilti koyup dizini yakaladı.

"Hekimler nerede?" diye ağlamaklı bir sesle sordu. "Benim iyi Tata'm nerede? Astınız onu, geri zekâlı!... Sesini duymak bile bana iyi geliyordu. Ağzınızı açmayın! Onun bir zehirleyici olduğunu biliyorum. Ve umrumda bile değildi! Bir zehirleyici olmasından ne çıkardı? Bir hekimdi o! Anlıyor musunuz, katil adam? Bir hekim! Birilerini zehirliyor, diğerlerini iyileştiriyordu. Siz ise yalnızca zehirliyorsunuz! Gidip kendinizi assanız daha iyi! (Don Reba, eli kalbinin üzerinde başını eğdi ve bu durumda kaldı.) Hepsi asıldı çünkü! Sizin şarlatanlardan başka kimse kalmadı! Bir de ilaç niyetine midemi kutsal suyla dolduran papazlarınız... Bana kim şurup hazırlayacak? Merhemlerle dizimi kim ovalayacak?"

"Sör!" dedi yüksek sesle Roumata ve bütün sarayın donup kaldığı hissine kapıldı. "Yeter ki emrediniz, İmparatorluğun en iyi hekimi yarım saat içinde sarayda olacaktır."

Kral şaşkınlıkla baktı. Riziko çok büyüktü. Don Reba'nın bir

işaret yapması yeterdi... Roumata, okların tüylerinin üzerinden kendisini gözetleyen gözlerin fiziksel varlığını hissetti. Yatak odasının tavanının hemen altında duvarlar boyunca uzanan siyah deliklerin ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu. Don Reba, hoşnut ve meraklı bir ifadeyle bakıyordu ona.

"Bu da ne demek oluyor?" diye homurdanarak sordu kral. "Pekâlâ, emrediyorum, haydi, adamınız nerede?"

Roumata kasıldı. Ok uçlarının sırtına battığı hissine kapıldı.

"Sör," dedi çabucak, "Don Reba'ya size ünlü doktor Boudakh'ı getirmesini emrediniz."

Don Reba sarsılmış olmalıydı. Önemli olan söylenmişti ve Roumata yaşıyordu. Kral, şaşkın gözlerini Tacın Güvenlik Bakanı'na doğru çevirdi.

"Sör," diye acele etmeden ve uygun tarzı kullanarak sözlerini sürdürdü Roumata, "gerçekten dayanılmaz olan acılarınızı bilerek ve ailemin egemenlere karşı olan borcunu düşünerek, çok yetenekli ünlü doktor Boudakh'ı Iroukan'dan getirttim. Ama ne yazık ki doktor Boudakh'ın yolculuğu yarıda kesildi. Sevgili don Reba'nın Gri askerleri onu geçen hafta tutukladılar, ve bundan sonra başına ne geldiği yalnızca bakanınız tarafından biliniyor. Hekimin yakınlarda bir yerde, büyük bir olasılıkla Şenlik Kulesi'nde olduğunu sanıyorum, ve Don Reba'nın hekimlere duyduğu acayip düşmanlığın doktor Boudakh'ın kaderi üzerinde de onulmayacak bir biçimde kendisini hissettirmediğini umarım." Roumata, soluğunu tutarak sustu. Her şey çok iyi gitmişti. Sıkı dur bakalım Don Reba! Bakana bir göz atmasıyla buz kesmesi bir oldu. Tacın Güvenlik Bakanı, kesinlikle bozum olmuş değildi. Tıpkı azarlayan bir baba gibi hafifçe başını sallıyordu. Böyle bir şeyi hiç beklemiyordu Roumata. "Fakat zevkten dört köşe" diye geçirdi aklından, sersemleyerek. Buna karşılık kral, öngördüğü biçimde davranıyordu.

"Hırsız herif" diye ciyakladı kral. "Boğazlayacağım seni! Doktor nerede? Doktor nerede, size soruyorum? Ses yok! Size soruyorum, doktor nerede?"

Don Reba, hoş bir gülümsemeyle ilerleyip,

"Haşmetli," dedi, "siz gerçekten çok mutlu bir egemensiniz, çünkü size hizmet etmek için bazen sabırsızlıkları nedeniyle sıkıntıya düşen öyle çok sadık uyruğunuz var ki." Kral hiçbir şey anlamadan ona bakıyordu. "Ülkemizde olup bitenden haberdar olduğum gibi, kanı kaynayan Roumata'nın soylu amacından da haberim olduğunu saklamayacağım. Gri askerlerimizi, sırf saygın bir yaşlıyı uzun bir yolculuğun cilvelerinden korumak için, doktor Boudakh'ı karşılamaya yolladığımı da saklamayacağım. Ayrıca, onu Haşmetlinin huzuruna çıkarmak için acele etmediğimi de gizlemeyeceğim..."

"Buna nasıl cüret ettiniz?" diye sordu kral sitemle.

"Haşmetli, Don Roumata genç bir adam, ve soylu dövüşlerde ne kadar tecrübeliyse, politikada o denli acemi. İroukan dükünün, siz Haşmetliye duyduğu aşırı nefretle ne tür aşağılıklar yapabileceğinin farkında bile değil. Fakat biz, bunu biliyoruz, öyle değilmi sör? (Kral başıyla onayladı.) Bu nedenle, önceden küçük bir soruşturma yapmayı gerekli buldum. İşleri aceleye getirmek istemedim, ama eğer siz Haşmetli (kralın önünde abartılı bir eğilme) ile Don Roumata (bunun yönüne doğru başla işaret) ısrar ederseniz, hemen bugün, kahvaltıdan sonra, doktor Boudakh tedaviye başlamak üzere huzuruza çıkacaktır."

"Budala değilsiniz Don Reba", dedi kral biraz düşündükten sonra. "Bir soruşturma, çok iyi. Hiçbir zararı olmaz. Allahın belası İroukanlı!" Dizini tutarak bir inilti koydu. "Allahın belası bacak! Demek kahvaltıdan sonra, öyle mi? Bekleyeceğiz, bekleyeceğiz."

Bunun üzerine kral, Törenler Baş Yöneticisi'nin omuzuna yaslanarak, şaşkın Roumata'nın önünden yavaş yavaş taht odasına geçti. Roumata dağılan dalkavuklar kalabalığının arasına karışmak üzereyken Don Reba, sevecen bir gülümsemeyle ona bir soru yöneltti:

"Galiba bu gece prensin yatak odasında nöbettesiniz, yanılmıyorum değil mi?"

Roumata, suskun, eğilerek selamladı onu.

Roumata, sarayın uçsuz bucaksız, karanlık, nemli, amonyak ve çürük kokulu koridorlarında amaçsızca dolaşıp duruyordu. Halılarla kaplı görkemli odaların, dar ve parmaklıklı pencere-leri olan tozlu büroların, parlaklıklarını yitirmiş eski mobilya-larla dolu sandık odalarının önünden geçiyordu. Kraliyet daire-lerinin farkedilmeksizin yerini Tacın Güvenlik Bakanlığı'nın bürolarına bıraktığı sarayın arka bölümündeki labirentlerde dolaşmak her saray nediminin harcı değildi. Kolayca kaybola-bilirdi insan. Herkes, saray çevresinde dolaşan muhafız birliği-nin öyküsünü anımsıyordu; birlik, bir pencerenin parmaklıkla-rından bereli ellerini uzatmış bir adamın korkunç çığlıklarını işitmişti. "Kurtarın beni! diye bağıırıyordu adam. Ben bir suba-yım! Buradan nasıl çıkacağımı bilemiyorum! İki gündür hiçbir şey yemedim! Çıkarın beni buradan!" (On gün boyunca Maliye Bakanlığı ile Saray Bakanlığı arasında canlı bir yazışma sür-dürüldü. Bunun sonunda pencerenin demir parmaklıkları söküldü, zavallı subay ise bu on gün boyunca bir kargının ucuyla uzatılan et ve ekmek parçalarıyla beslendi.) Üstelik sarayın bu bölümü epey tehlikeliydi. Kralın muhafızları ile bakanlığı koruyan Saldırı Kıtaları askerleri, şarabı çekip dar koridorlarda birbirlerine giriyorlardı. Hırsla dövüşüyorlar, sonra tatmin olarak, yara-lılarını toplayıp ayrılıyorlardı. Epey hortlak da dolaşıyordu burada. İki yüzyıl içinde, hiç de azımsanmayacak bir sayıya ulaşmışlardı.

Bir duvar oyuğundan, elinde baltasıyla bir Gri nöbetçi fır-layıp,

"Yasak", dedi karanlık bir sesle.

"Geri zekalı" diye aşağılayıcı bir biçimde karşılık verdi eliyle onu bir kenara iten Roumata.

Askerin arkasında kıpırdandığını duydu ve birden, aşağıla-yıcı sözcükler ile davranışların kendisinde bir refleks haline dö-nüşüğünü, soylu ailenin hödüğü rolünü oynamadığını, ama birçok yönüyle gerçekten böyle olduğunu farketti. Kendisini Dünya üze-rinde bu rolde gözünün önüne getirdi ve utançtan kıpkırmızı oldu. "Neden böyle? Ne oldu bana? Çocukluğumdan beri, benzerlerim

için, 'İnsan' olarak adlandırılan bu harika varlık için, bana aşılana saygı ile güven nereye kayboldu? Yapılacak hiçbir şey yok," diye düşündü dehşetle, "nefret ediyorum, iğreniyorum onlardan. Bu delikanlının aptallığını ve vahşetini çok iyi bir biçimde açıklayabilirim, toplumsal koşullar, berbat bir eğitim, daha bir sürü şey, ama şimdi onu benim düşmanım, sevdiğim her şeyin düşmanı, dostlarımın düşmanı, kutsal diye bildiğim her şeyin düşmanı olarak görüyorum. Ondan kuramsal olarak, 'tipik temsilci' olarak değil, fakat bir birey, bir kişi olarak nefret ediyorum. Salyalı ağzından, kötü yıkanmış bedeninin kokusundan, kör inancından, kafa çekmek ile cinsel ilişki dışındaki her şeye karşı duyduğu nefretten iğreniyorum. Şişko babasının henüz altı ay önce küflenmiş un ile bozulmuş reçel ticaretini öğretmek için kırbaçladığı bu enayi, işte orada, kararsız öylecene duruyor. Gürültüyle soluk alıyor geri zekalı, bir yandan da soylu senyöre bir balta darbesi indirmek, alarm vermek ya da işi olurluna bırakmak arasında bir seçim yapamayarak iyi ezberlemediği yönetmeliği anımsamaya çalışıyor. Nasıl olsa kimse bir şey bilemeyecek. Ve işi olurluna bırakıyor, deliğine dönüp ağzına bir parça ağaç kabuğu tıkıyor ve bunu dilini şaklatarak, ağzından salyalar akıtarak çiğnemeye koyuluyor. Hiçbir şey bilmek, hiçbir şey düşünmek istemiyor. Düşünmek! Bizim şanlı Don Reba'mızın bundan daha iyi yaptığı bir şey var mı? Evet, tabii, psikolojik yapısı Arap saçı gibi, tepkileri karmakarışık, ama düşünceleri amonyak ve cinayetlerle dopdolu bu şarap labirentlerini andırıyor. Anlatılamaz derecede iğrenç birisi, korkunç bir katil, yüzsüz bir örümcek. İnsanları sevmek, kalkınmalarına yardımcı olmak için geldim buraya. Hayır, ben kötü bir gözlemciyim" diye düşündü vicdan azabıyla. "Bir tarihçi olarak en ufak bir değerim yok. Don Kondor'un sözünü ettiği bu çöküntünün içine ne zaman düştüm acaba? Bir Tanrı ne zamandan sonra merhame-tin dışında bir başka duyguya hak kazanır acaba?"

Arkasından hızlı hızlı gelen çizme sesleri işitti. Geri dönüp ellerini çaprazlamasına iki kılıcının üzerine koydu. Kılıcının baldırına yapıştırarak koşuşturan Don Ripat'ydı bu gelen.

"Don Roumata!... Don Roumata!..." diye boğuk bir sesle haykırdı.

Roumata kılıçlarını bıraktı. Don Ripat, yaklaşıp gözlerini çevresinde dolaştırdı ve zor işitilen bir sesle kulağına fısıldadı:

"Bir saattir sizi arıyorum! Tekerlek Vaga sarayda! Leylak salonunda Don Reba ile konuşuyor."

Birden ağzını açamadı Roumata. Sonra aralarına biraz mesafe koyup kibarca bir şaşkınlıkla sordu:

"Şu meşhur hayduttan mı söz ediyorsunuz? Fakat ölü olarak, hatta hiç varolmamış olarak kabul ediliyor."

Teğmen, dilini kuru dudaklarının üzerinde gezdirdi.

"Yaşıyor. Şu anda sarayda kendisi. İlginizi çekeceğini düşündüm."

"Çok sevgili Don Ripat," dedi Roumata kendine güvenen bir biçimde, "söylentilerle ilgilenirim. Dedikodularla. Öykülerle... Yaşam öylesine sıkıcı ki... Gördüğüm kadarıyla beni pek iyi anlamamışsınız... (Teğmen şaşırmış gözlerle bakıyordu ona.) Bunu kendiniz düşünün bir kere, Don Reba'nın pek de aydınlık olmayan ilişkilerinden bana ne? Üstelik yargılayamayacak kadar çok sayarım kendisini... Özür dilerim, acelem var... Bir bayan bekliyor beni."

Don Ripat, dudaklarını ıslatıp acemice eğilerek selam verdi ve uzaklaştı. Birden akıllıca bir fikir oluşuverdi Roumata'nın kafasında.

"Hey dostum, söz açılmışken," diye sevecenlikle arkasından seslendi teğmenin, "nasıl, bu sabah Don Reba ile benim oynadığım küçük oyun hoşunuza gitti mi?"

Don Ripat heyecanla yaklaşıp,

"Çok memnun olduk", dedi.

"Hoştu, öyle değil mi?"

"Harikaydı! Gri subaylar, açıkça kendilerinin yanında yer aldığınızdan dolayı çok memnunlar. Don Roumata, sizin kadar zeki bir adamın yozlaşmış baronlarla, aristokratlarla düşüp kalkması..."

"Sevgili Ripat," dedi kibirle Roumata arkasını dönüp git-

mek üzereyken, "benim soyumun tepesinden bakıldığında kral ile sizin aranızda hiçbir fark olmadığını unutuyorsunuz. Hoşçakalın."

Yolunu hiç duraksamadan bularak ve nöbetçileri tek kelime etmeden bir kenara iterek, koridorlarda hızlı adımlarla ilerliyordu. Ne yapacağını pek iyi kestiremiyordu, ama bu fırsatın olağanüstü olduğunu da biliyordu. Bu iki örümceğin konuşmalarını dinlemek zorundaydı. Don Reba, Vaga'nın canlı getirilmesine resmi ödülün on dört katını vereceğini vaatmişti.

Ellerinde kılıçlarıyla iki Gri teğmen, leylak renkli kapı perdesinin arkasından çıkıp ona doğru geldiler.

"Merhaba dostlarım", dedi Roumata aralarında durarak. "Bakan yerinde mi?"

"Bakan meşgul, Don Roumata", dedi teğmenlerden biri.

"Beklerim" deyip perdenin altından geçti.

İçerisi zifiri karanlıktı. Koltukların, masaların, lambaların arasından göz kararıyla ilerliyordu. Birkaç kez, birisinin kulağının dibinde soluk alıp verdiğini duydu, ayrıca yoğun bir sarımsak ve bira kokusu çevresini sardı. Sonra, hafif bir ışık fark etti ve saygıdeğer Vaga'nın genizden gelen tenor sesini işitip durdu. Aynı anda, bir kargının sivri ucu sırtının ortasına yerleşiverdi. "Yavaş ol budala", dedi sinirlice, ama alçak bir sesle. "Benim, Don Roumata." Kargı uzaklaştı. Bir koltuğu aydınlığa doğru yaklaştırıp oturdu, ayaklarını uzattı ve işitilecek şekilde esnedi. Sonra baktı.

Örümcekler karşılaşmışlardı. Don Reba, dirseklerini masaya dayamış, kollarını kavuşturmuş, gergin bir biçimde oturuyordu. Solunda, bir kağıt yığınının üstünde, tahta kabızlı ağır bir fırlatma bıçağı duruyordu. Bakan, suratına hoş, ama donuk bir gülümseme yapıştırmıştı. Saygıdeğer Vaga, sırtı Roumata'ya dönük, bir divana oturmuştu. Şatosunu otuz yıldan beri terketmemiş yaşlı bir kaçıga, büyük bir senyöre benziyordu.

"Tırpanlar şah mat yapacaklar kendilerini," diyordu, "ve lap lap içecekler mıçmıgı. Şimdiye kadar en azından yirmi iyi poper oldu. İyi dalga olacak malasları veletlemek. Ve poperler

turnamsı koyunlaşıyor. Bunun üzerine, bağırsaklayacağız öcüyü. Bizim dalgamız bu..."

Tıraşlı çenesini kaşıyan Don Reba,

"Acayip kazikos", dedi düşünceli bir ses tonuyla.

Omuzlarını silkti Vaga.

"Bizim dalgamız bu. Sizin höpürdeticinin bizimle itleşecek derdi yok. Taktık mı ona?"

"Taktık ona", dedi kararlı bir sesle bakan.

"Ve içtik yuvarlakça", dedi Vaga ayağa kalkarak.

Bu anlaşılmaz konuşmayı şaşkınlıkla dinleyen Roumata, haydutun suratında bakımlı bir bıyığın ve bembeyaz bir keçi sakalının bulunduğunu keşfetti. Rejans döneminin gerçek bir saray nedimiydi sanki.

"Sizinle çene çalmaktan çok memnun oldum", dedi Vaga.

Ayağa kalkan Don Reba,

"Sizinle görüşmek benim için büyük bir mutluluktu" diye yanıt verdi. "İlk kez böylesine yürekli, saygıdeğer bir insanla karşılaşıyorum."

"Ben de", dedi Vaga donuk bir sesle. "Ben de, krallığımızın başbakanının cesaretinden hem şaşkınlığa düştüm, hem de gururlandım."

Geri döndü ve bir bastona dayanarak kapıya doğru yürüdü. Don Reba, düşünceli gözlerini ondan ayırmadan dalgınlıkla parmaklarını bıçağın kabzasının üstüne koydu. Aynı anda Roumata, arkasında uzun ve uğursuz bir soluk alma sesi işitti, ve bir ağız tüfeğinin borusu kulağını yalayıp perdelerin arasına yerleşti. Don Reba, kısa bir süre havayı koklayarak bu şekilde kaldı, sonra kendini toparladı ve çekmecedan bir tomar kağıt çıkarıp okumaya koyuldu. Roumata tükürüldüğünü duydu, boru da ortadan yok oldu. Her şey apaçık ortadaydı. Örümcekler anlaşmışlardı. Ayağa kalktı ve odadan çıktı, çıkarken de örümcekleri ayağıyla ezmeden edemedi.

Kral, yemeklerini iki sıra pencereyle bezenmiş çok büyük bir salonda yiyordu. Otuz metre uzunluğundaki masaya yüz kişilik

servis konmuştu: Kralın kendisi, Don Reba, kraliyet soyundan insanlar (yani yirmi dolaylarında çok şişman obur ve ayyaş), Saray ile Törenler Bakanları, (aralarında Roumata'nın da bulunduğu) geleneksel olarak davet edilen bir grup yüksek düzeyli aristokrat, geçici bulunan bir düzine baron, bunlara eşlik eden beceriksiz küçük baronlar ve masanın en ucunda yemeğe çağırılabilmek için ellerinden geleni arkalarına koymamış olan bir sürü saçma sapan soylu; davetiyeler ile koltuk numaraları verilirken sıkı sıkıya tembih edilmişti bu soylulara: "İskeleleriniz üzerinde sakın durunuz, kral kıpırdanılmasından hoşlanmaz. Ellerinizi masanın üstünde tutunuz, kral ellerin örtünün altına sokulmasından hoşlanmaz. Sağınıza solunuza bakmayınız, kral bundan hoşlanmaz." Bütün bu yemeklerde, kral, çok sayıda lezzetli yemeği mideye indiriyor; konuklar ise, dağlar kadar çok sayıda ünlü Estor porseleni kırıyorlardı. Maliye Bakanı, krala sunduğu bir raporda, Haşmetlinin tek bir yemeğinin Soan Bilimler Akademisi'nin altı aylık bütçesi kadar paraya mal olmasıyla övünmüştü.

Törenler Bakanının boru sesleri eşliğinde Haşmetliye servis yapıldığını üç kez tekrarlayarak ilan etmesi beklenirken, bir grup dalkavuğun ortasında ayakta duran Roumata, Tameo'nun altı ay önce davet edilme onuruna ulaştığı kraliyet yemeğini anlatışını onuncu kez dinliyordu: "... Koltuğumu buluyorum, herkes bekliyor, ayakta, kral girip oturuyor. Bizler yerlerimizi alıyoruz, yemek başlıyor ve birdenbire, düşünebiliyor musunuz sevgili senyörler, altımda ıslak bir şeyin olduğunu hissediyorum... Islak bir şey! Ne kıpırdanmaya, ne de elimle dokunmaya cesaret edebiliyorum. Yine de bir fırsatını bulup elimi oraya uzatıyorum. Ve ne olduğunu zannedersiniz? Gerçekten ıslakmış! Parmaklarımı kokluyorum, hayır, özel hiçbir şey kokmuyor! Ne olay ama! Böylece yemek sona eriyor, herkes kalkıyor ve ben, anlıyor musunuz, yerimden kalkmaktan çekiniyorum... Kralın yaklaştığını görüyorum -kral!- ama ben, görgü kurallarından habersiz hödük bir baron gibi öylece oturuyorum. Haşmetli bana doğru yaklaşıyor, sevecen bir gülümsemeyle elini omuzuma koyuyor ve 'Sev-

gili Don Tameo, diyor bana, gidip bale seyredeceğiz ve siz hâlâ oturuyorsunuz. Ne oldu? Çok mu yediniz? Haşmetlim, diye cevap veriyorum, isterseniz kellemini uçurun, ama yemin ederim ki altım ıslak.' Haşmetli, iyi niyetle gülüyor ve bana kalkmamı söylüyor. Kalkıyorum ve işte o zaman... Bütün salonda bir kahkaha kopuyor! Senyörler biliyor musunuz, bütün yemek boyunca bir tatlının üstünde oturmuşum meğerse! Haşmetli, kahkahalarla gülmek lütfunda bulunuyor. 'Reba, Reba! diyor en sonunda, bunlar sizin numaralarınız! Lütfen bu senyörü temizleyin, poposunu kirletmişsiniz!' Gülmekten katılan Don Reba, hançerini çekip pantolonundaki tatlı parçalarını kazımaya koyuluyor. Benim durumumu düşünebiliyor musunuz senyörler? Herkesin içinde aşağılanan Don Reba'nın benden intikam alacağı düşüncesiyle korkudan titremedim desem yalan olur. Allahtan her şey yolunda gitti. Sizleri temin ederim ki, hayatımın en güzel anısıdır bu! Ne de güzel gülüyordu kral! Haşmetli ne kadar da mutluydu!"

Dalkavuklar kahkaya boğuldular. Bu tür şakalar, kralın masasında geçer akçeydi. Konuklar, et ezmelerinin, tırtıl yumurtalarının ya da bacakları kesilmiş koltukların üzerine otururlardı. Bazen zehirli iğnelerin üzerine oturdukları da olurdu. Eğlenmeye bayılıyordu kral. Roumata kendine soruyordu şu soruyu: "Bu budalanın yerinde ben olsam ne yapardım acaba? Sanırım, kral bir başka Güvenlik Bakanı aramak, Enstitü de Arkanar'a bir başkasını yollamak zorunda kalırdı. Gözümü dört açmalıyım. Tıpkı bizim şanlı Don Reba'mız gibi..."

Borular çaldı, Törenler Bakanı müzikal homurtular çıkardı, kral topallayarak içeri girdi ve herkes yerini aldı. Salonun dört köşesinde, kılıçlarına dayanmış Muhafız Birliği subayları duruyordu hareketsizce. Roumata'nın yanında oturanlar suskundu: Sağında, çok ünlü bir güzel kadının kocası olan ve koltuğunu bir et yığını biçiminde dolduran somurtuk obur Don Pifa vardı; solundaki besteci Gour ise, boş tabağını kayıtsız gözlerle seyretmekteydi. Konuklar, en ufak bir hareket yapmaktan kaçınarak krala bakıyorlardı. Kral, boynuna gri bir peçete yerleştirdi, gözlerini yemeklerin üzerinde gezdirdi ve bir tavuk butunu kavradı. Dış-

lerini buna henüz geçirmişti ki, yüz bıçak gürültüyle tabakların içine düştü ve yüz el yemeklere doğru hamle yaptı. Salon, ağız şapırtıları, çiğneme sesleri ve şişelerin lıkırtıları'yla doluverdi birden. Kılıçlarının üzerinde donmuş muhafızların bıyıkları, arzuya titredi bir an. İlk günlerde bu yemekler midesini bulan-dırıyordu Roumata'nın, ama daha sonra alışmıştı bunlara.

Hançeriyle önündeki koyun etini keserken sağına bir göz attı ve hemen bakışlarını çevirdi. Kızarmış bir yaban domuzunun üzerine eğilmiş olan Don Pifa, yok edici bir makine gibi çalışı-yordu. Ardında kemik bile bırakmıyordu. Roumata, soluğunu tu-tup bardağını bir dikişte bitirdi. Sonra soluna baktı: Besteci Gour, tabağındaki salatayı kaşığıyla farkında olmadan karış-tırıp duruyordu.

"Bu günlerde neler yazıyorsunuz Gour Baba?" diye sordu Rou-mata alçak bir sesle.

Gour titredi.

"Ne mi yazıyorum?... Ben mi?... Bilmem... Bir sürü şey."

"Dizeler mi?"

"Evet... Dizeler..."

"Dizeleriniz iğrenç, Gour Baba. (Yazar acayip bir biçimde baktı ona.) Evet, evet, bir ozan değilsiniz siz."

"Ben bir ozan değilim... Bazen kim olduğumu soruyorum ken-dime. Ve neden korktuğumu. Bilmiyorum."

"Tabağınıza bakarak yemeğe devam edin. Kim olduğunuzu söyleyeceğim size. Siz, dahi bir yaratıcısınız, edebiyatın en ve-rimli türünün kaşifisiniz. (Gour'un yanakları hafifçe kızardı.) Yüz yıl sonra, belki daha önce, yüzlerce ozan sizi izleyecek."

"Tanrı korusun onları!" diye haykırdı Gour.

"Şimdi neden korktuğunuzu söyleyeceğim size."

"Alacakaranlıktan korkuyorum."

"Kara olandan mı?"

"Karanlık olandan da korkarım. O zaman hayaletlerin hük-mü altındayız demektir. Ama en çok çekindiğim şey alacaka-ranlıktır. Orada her şey griye dönüşür."

"Harika bir deyiş, Gour Baba. Söz açılmışken, romanınızı

bulmak mümkün mü hâlâ?"

"Hiç bir fikrim yok... Ve öğrenmek de istemiyorum."

"Yine de şunu öğrenin ki, romanınızın bir nüshası, başkentte, imparatorun kitaplığında bulunuyor; bir diğeri, Soan'daki Ender Eşyalar Müzesi'nde korunuyor. Üçüncüsü ise bende."

Gour, bir kaşık yemeği titreyen elleriyle ağzına attı.

"Ben... ben, bilemiyorum..." İçeri çökük iri gözleri hüzünle Roumata'ya bakıyordu. "Onu okumak isterim... yeniden okumak..."

"Size ödünç veririm onu, seve seve..."

"Peki sonra?"

"Sonra bana geri verirsiniz."

"Ve sonra, onu size geri verirler", dedi Gour kestirip atan bir sesle.

Roumata başını salladı.

"Don Reba, sizi çok korkutuyor."

"Korkutmak mı?... Kendi çocuklarınızı yakmak gibi bir şey başınıza geldi mi hiç? Korku hakkında ne bilirsiniz ki, siz, soylu bir bey!"

"Acılarınız karşısında eğiliyorum, Gour Baba. Fakat ruhumun içinden, bu denli zayıf olmanızı affedemiyorum."

Gour öylesine alçak sesle konuşmaya başladı ki, seslerin ve ağızların gürültüsünden neler dediğini çok zor duyabildi.

"Ve bütün bunlar ne için?... Gerçek nedir?... Prens Khaar, güzel İainevnivora'sını sevmiştii gerçekten... Çocukları oldu... En küçük oğlan çocuklarını gördüm... İainevnivora gerçekten zehirlendi... Fakat bana, bunun bir yalan olduğu söylendi... Kral için iyi olanın gerçek olduğu açıklandı bana... Geri kalan her şey yalan ve suç. Yaşamım boyunca yalanlar yazdım... Ancak şimdi gerçeği yazıyorum..."

Birden ayağa fırlayıp yüksek sesle okumaya koyuldu:

Ulu ve şanlıdır sonsuzluk gibi,

Adı Soyluluk olan kralımız!

Ve sonsuzluk geriledi,

Üst olana bıraktı yerini!

Kral, çiğnemeye ara verip gözlerini dikti. Konuklar, boyunlarını içeriye çekip sindiler. Yalnızca Don Reba, gülümseyip hafifçe alkışladı. Haşmetli, masa örtüsünün üzerine küçük kemikler tükürdü ve fikrini açıkladı:

"Sonsuzluk mu?... Doğru, sonsuzluk yerini bıraktı... Kutlarım seni. Yemeğini yiyebilirsin."

Ağız şapırdatmaları ile gevezelikler yeniden başladı. Gour yerine oturdu.

"İnsanın kralına gerçeği söylemesi çok hoş ve çok kolay", dedi ısıklık çalıyormuşçasına.

Roumata susuyordu; sonra konuştu yeniden:

"Kitabınızın bir nüshasını size yollayacağım, Gour Baba, ama bir koşulla: Yeni bir roman yazmaya başlayacaksınız hemen."

"Hayır. Çok geç. Kihoun oturup yazsın bu romanı. Artık hiç bir şey ilgilendirmiyor beni. İstedğim tek şey içki içmeyi bilmek ve yapamıyorum, midem hasta."

"Bir yenilgi daha" diye aklından geçirdi Roumata. "Çok geç kaldım."

"Bana bakın Reba", dedi aniden kral. "Adamınız nerede? Yemekten sonra geleceğine söz vermiştiniz."

"Kendisi burada, Haşmetlim. Çağırمام gerekiyor mu?"

"Çağırmanız gerekiyor mu? Hem de nasıl! Eğer sizin de diziniz benimki kadar acıysa, bir domuz gibi avaz avaz bağırırdınız!... Hemen getirin onu buraya!"

Roumata, daha iyi görebilmek için iyice koltuğunun arkasına yaslandı. Don Reba, elini kaldırıp parmaklarını şıklattı. Kapı açıldı ve üzeri gümüş renkli yıldız, örümcek ve yılan resimleriyle süslü uzun bir pelerine bürünmüş iki büküm yaşlı bir adam, hiç durmaksızın eğilip selam vererek içeriye girdi. Koltuğunun altında yassı ve uzun bir çanta taşıyordu. Roumata şaşırıp kaldı, çünkü Boudakh'ı çok farklı tasarlamıştı kafasında. Bilgenin, hümanistin, evrensel *Zehirler Kitabı*'nın yazarının, böylesine renksiz korkak gözleri, titreyen dudakları, acınacak kölemsi gülümseyişi olmamalıydı. Fakat besteci Gour'u

aklına getirdi. Casusluğundan şüphe edilen birinin sorgulanması, Don Reba'nın çalışma odasındaki bir edebi konuşmayla eşdeğerdeydi herhalde. Don Reba'yı kulaklarından yakalayıp işkence odasına sürüklediğini ve cellatlara şunları söylediğini düşündü büyük bir hazla: "İşte, şanlı bakanımızı taklit ederek yerine geçen bir İroukanlı casus. Kral, onu konuşturmanızı emrediyor size. Görevinizi yapın ve eğer bir haftaya kalmadan ölürse başınıza geleceklere düşünün..." Kimse görmesin diye elleriyle yüzünü kapattı. Korkunç bir şey nefret etmek...

"Haydi, haydi hekim, gel buraya", dedi kral. "Haydi, kafalı adam, çömel bakayım! Çömeldene, çünkü çömelmeni ben söylüyorum!"

Zavallı Boudakh emre uydu. Yüzü korkudan allak bullak olmuştu.

"Daha, daha" diye genizden konuştu kral. "Biraz daha! Daha! Dizi ağrııyor onun, kendine bakıyor! Dişlerini göster! Hiç fena değil dişleri! Aynılarından benim de olmasını istedim... Kolları da epey güçlü. Bir kafalı adam için sağlam sayılır... Haydi dostum, tedavi et beni, daha ne bekliyorsun?..."

"E-eğer Ha-Haşmetli bacağına bana göstermek lütfunda bulunursa... Ba-bacağına..." dediğini duyan Roumata, gözlerini kaldırdı.

Kralın karşısında yere dizüstü çömelmiş olan hekim, sakınarak ayağını ovalamaktaydı onun.

"Hey!" diye söylendi kral. "Ne halt ediyorsun? Dokunma bana! Beni tedavi edeceğine söz vermiştin, yap öyleyse!"

"A-Anladım, he-her şeyi anladım Haşmetli" diye kekeleyen hekim çantasını karıştırmaya koyuldu.

Konuklar yemek yemeği bıraktılar, masanın ucundaki küçük soylular ise meraktan gözlerini faltaşı gibi açıp boyunlarını uzatarak ayağa kalktılar.

Boudakh, çantasından küçük taş şişeler çıkardı, tıplarını açıp teker teker kokladı ve hepsini masanın üzerine sıraladı. Sonra kralın kadehini alıp yarıya kadar şarap doldurdu. Ardından biri iki el hareketi yaparak ve okuyup üfleyerek bütün küçük

şışeleri kadehin içine boşalttı. Çok belirgin bir amonyak kokusu bütün salonu sarıverdi. Kral, dişlerini sıkıp yüzünü ekşiterek, gözlerini kadeh ile Don Reba arasında şöyle bir gezdirdi. Bakan, sevecen bir gülümseyiş yapıştırmıştı suratına. Dalkavukların sesi soluğu kesilmişti.

"Ne yapıyor bu?" diye düşündü Roumata şaşkınlıkla. "İlaçları damla şeklinde! Neler karıştırdı böyle? Oysa kitabında, şişmiş eklemeler Beyaz Kou yılanının üç gün önce kaynatılmış zehiri ile oğuşturulmalıdır diye yazıyor açıkça."

"Bununla mı oğuşturmak gerekiyor?" diye çekingen gözlerle sordu kral.

"Hiç de değil Haşmetli" diye yanıtladı Boudakh. Kendine güveni gelmişti biraz. "Ağızdan alınmalı."

"Ağızdan mı?" Kral, suratını buruşturup koltuğuna yaslandı.

"İstemiyorum. Ayağımı oğuştur."

"Nasıl arzu ederseniz Haşmetli", dedi uysalca Boudakh. "Fakat, bunun hiçbir işe yaramayacağını size söylemek cüretinde bulunacağım."

"Ötekilerin hepsi oğuşturuyordu" diye homurdandı kral.

"Sen ise, bu berbat şeyi kesinlikle içmemi istiyorsun benden!"

"Haşmetli" diyerek gururla doğruldu Boudakh. "Bu ilacı bilen tek kişi benim. Onun sayesinde İroukan dükünün amcasını iyileştirdim. Merhemlere gelince, onlar sizi iyileştirmemişler, Sör..."

Kral, anlayışlı bir biçimde gülümseyen Don Reba'ya baktı.

"Sefil bir herifsin sen" diye sıkkın bir sesle hekime söylendi kral. "Alçak bir herif. Pabucumun bilgisi!" Kadehi eline aldı. "Suratına geçireceğim bunu..." Kadehin içine şöyle bir göz attı. "Ya kusarsam?"

"Yeniden başlamak gerekir Haşmetli", dedi Boudakh üzgün bir ifadeyle.

"Pekâlâ, Allahın lütfuyla!" Kadehi dudaklarına götürdü, sonra birden öyle sert bir hareketle geri çekti ki, masa örtüsü lekeleniverdi. "Sen iç ilk önce! Tanırım sizleri İroukanlılar! Aziz Mika'yı barbarlara teslim etmişsiniz! Haydi iç!"

Boudakh, hakarete uğramış bir tavırla kadehi alıp bir iki

yudum içti.

"Ee, nasıl?"

"Acı, Haşmetli," dedi boğuk bir sesle, "ama içmek gerek."

"Gerek, gerek..." diye homurdandı kral. "Tamam, biliyorum! Ver şunu bana! Yarısını yuvarlamış bile..."

Bir dikişte kadehi bitirdi. Masa boyunca merhametli iç çekişler duyuldu bir an, sonra her şey sessizliğe gömüldü yeniden. Kralın ağzı ardına kadar açık, kocaman gözyaşları yanaklarından süzülmekteydi. Yüzü yavaş yavaş kızardı, sonra mosmor kesildi. Parmaklarının çırpınarak oynadığı elini ileriye doğru uzattı. Don Reba, aceleyle bir hıyar verdi ona. Kral, tek kelime etmeden, hıyarı suratına fırlattı ve yine elini uzatıp,

"Şarap", dedi güçlkle.

Bir sürahiyle atıverdi hemen birisi. Kral, şaşkın gözlerini oynatarak gürültüyle içmeye koyuldu, kırmızı şarap ağzının kenarından beyaz gömleğinin üstüne doğru akıyordu. Sürahi boşalınca, kral, Boudakh'a doğru fırlattı bunu, ama hedefi bulduramadı.

"Sefil herif!" diye bağırdı şaşılacak denli tok bir sesle. "Öldürdün beni! Sizlerden yeterince adam asılmadı mı? Geber emi!"

Eliyle dizini yokladı.

"Acıyor!" Sesi yeniden genizden çıkmaya başlamıştı. "Hâlâ acıyor!"

"Haşmetli, kesin bir iyileşmeyi sağlamak için, bu şuruptan en az bir hafta boyunca içmek gerekir."

Kralın boğazından bir gıcırta çıktı.

"Dışarı!" diye ciyakladı sonra. "Herkes dışarı!"

Dalkavuklar, koltukları devirerek, oraya buraya kaçıştılar.

"Dışarı!" diye haykırıyordu kral, masanın üzerinde ne varsa hepsini eliyle yerlere saçarak.

Salondan dışarı çıkan Roumata, kendini bir perdenin arkasına atıp kahkayı patlattı. Yandaki perdenin arkasında da insanlar gülüyor, gülmekten katılıp kendilerinden geçiyorlardı.

6.

Prensin yatak odasındaki nöbet değişimi gece yarısında oluyordu. Bu nedenle Roumata, her şeyin yolunda gidip gitmediğini görmek ve giysilerini değiştirmek için eve gitmeye karar vermişti. Kentin görünümü onu şaşkına çevirdi: Sokaklar mezarımsı bir sessizliğe gömülmüş, meyhaneler kapanmış, kavşaklar ellerinde meşaleler tutan silahlı Saldırı Kıtaları askerlerince işgal edilmişti. Askerler sessizdi ve sanki bir şeyler bekliyorlardı. Birçok kez, askeri bir grup Roumata'ya yaklaştı, ama onu tanıyınca da tek kelime etmeyerek geçip gitmesine izin verdi. Eve elli adım kala, şüpheli birkaç kişi ardına düştü. Durup kılıçlarını şakırdattı, takip edenler gerilediler biraz. Ama karanlığın içinden, oluklu bir yayın gerilmesi sesi işitildi. Duvarları sıyıran Roumata, aceleyle yoluna devam etti, kapının önüne gelince sırtının güvencede olmadığı duygusuyla anahtarı kilidin içinde çevirdi ve bir rahatlama iç çekişiyle eve daldı. Bütün hizmetkârlar, ellerine geçirebildikleri silahlarla girişte toplanmışlardı. Birçok kez zorla eve girilmeye çalışıldığını söylediler; Roumata'nın hiç de hoşuna gitmedi bu. "Saraya gitmesem," diye geçirdi aklından, "prense yazık olacak, ama."

"Baron Pampa nerede?"

Omuzundaki oluklu yayıyla çok sinirli görünen Ouno, baronun öğlenleyin uyanıp evdeki bütün salamuraı içtiğini ve eğlen-

meye çıktığını anlattı. Sonra sesini alçaltarak, Kira'nın çok kaygılı olduğunu ve birçok kez kendisini sorduğunu söyledi.

"Pekâlâ", dedi Roumata ve hizmetkârların sıraya dizilmesini buyurdu.

Aşçı kadın sayılmazsa topu topu altı kişiydiler, ama hepsi de kavgaya alıştı. Tabii çok güçlü bakanın hiddetinden çekinerek Grilere karşı koymaya cesaret edemezlerdi, ama gece ordusunun baldırı çıplaklarıyla boy ölçüşmeyi becerirlerdi; üstelik haydutlar, bu gece kolay avların peşinde olacaklardı. İki oluklu yay, dört balta, büyük kasap bıçakları, miğferler, demirden sağlam kapılar... Yine de evden uzaklaşmamak daha iyi olacaktı galiba.

Parmaklarının ucunda Kira'nın odasına çıktı. Bir top gibi kıvrılmış, giyinik olarak uyuyordu. Roumata, elinde lambası, karar veremiyordu. Gitmeli mi yoksa kalmalı mı? Hiç ayrılmak istemiyordu canı. Kira'nın üzerini örtüp yanağına bir öpücük konurdu ve çalışma odasına geçti. Gitmesi gerekiyordu. Ne olursa olsun, bir gözlemcinin olayların göbeğinde bulunması lazımdı. Gülümsedi, başındaki çemberi çıkardı, merceği bir güderi parçasıyla hafifçe temizledi ve yerine yerleştirdi. Sonra Ouno'yu çağırıp üniforması ile miğferini getirmesini söyledi. Soğuktan titreyerek, yeleği ile fanilasının arasına demir örgülü giysiyi andıran yumuşak madenden bir gömlek giydi. (Yörede yapılan demir örgülü gömlek, kılıca ya da hançere karşı iyi bir koruyucuydu, ama oluklu yayın okları onu baştan aşağı deliyordu.) Madeni parçacıklarla bezenmiş kemerini takarken küçük hizmetkârıyla konuştu:

"Küçüğüm, dinle beni. En güvendiğim insan sensin. Ne olursa olsun, Kira muhakkak kurtulmalı. Ev yanabilir, paralar çalınabilir, ama Kira, onu benim için kurtarmalısın. Damdan ya da mahzenden kaçır, nasıl istersen, ama kurtar onu. Anladın mı beni?"

"Evet. Bu akşam çıkmamanız gerekiyor..."

"Dinle beni. Eğer üç gün içinde dönmezsem, Kira'yı kolundan tutup *saiva*'ya, Hıçkırık Ormanı'na götür. Nerede olduğunu biliyor musun? Orada Sarhoşun İni'ni, bir barakayı bulacaksın,

yoldan pek uzak değil. Sorarsın, sana gösterirler. Yalnız her önüne gelene sorma. Orada Kabani Baba adında bir adam var. Her şeyi anlat ona. Anladın mı söylediklerimi?"

"Evet. Fakat kalsanız daha iyi olur..."

"Ben de isterdim. Ama kalamam: Kraliyet hizmeti... Neyse, dikkatli ol, tamam mı?..."

Burnuna hafif bir fiske kondurdu ve utangaç gülüşüne bir gülümseyişle karşılık verdi. Aşağıda, hizmetkârları yüreklendirmek için küçük bir söylev çekti, dışarı çıktı ve kendini karanlığın içinde buldu. Ardından kapının sürgüleri gıcırdadı.

Prensın dairesi hep kötü korunmuştu. Belki bu nedenden ötürü, hiç kimse Arkanar kralının çocuklarının yaşamına kastetmeğe kalkışmamıştı bugüne dek. Şu andaki krala gelince, o kimseyi ilgilendirmiyordu aslında. Hiçbir bakımdan babasına benzemeyen bu mavi gözlü huzursuz şişkoya aldırان kimse yoktu. Küçük oğlan hoşuna gidiyordu Roumata'nın. Eğitimi çok kötü bir biçimde düzenlenmişti, bu nedenle de çok düşünceli bir çocuktur; gaddar değildi, Don Reba'ya tahammül edemiyor, bağıra çağıra Tsouren'in şarkılarını söylüyor ve küçük gemilerini yüzdürüyordu. Roumata, onun için başkentten resimli kitaplar getirtmiş, yıldızlı gökyüzünü açıklamıştı ona; sonuçta uçan gemilerden söz ederek kesinlikle kalbini kazanmıştı çocuğun. Pek az çocuk gören Roumata'ya göre, on yaşındaki prens bu barbar ülkenin bütün toplumsal tabakalarının karşıt kutbuydu. Aslında gaddarlık, cahillik ve kölelik, bütün toplumsal düzeylerde birbirinin eşi olan bu mavi gözlü erkek çocuklarından kaynaklanıyordu daha sonraları; oysa çocuklarda bu kötülüklerin ne bir izi, ne de bir tohumu vardı. Gezegendeki on yaşından büyükler yok olup gitseler ne kadar harika bir şey olur, diye düşündüğü oluyordu zaman zaman.

Prens çoktan uyumuştı. Roumata, uyuyan küçük çocuğun dizinin dibindeki subaydan nöbeti devralırken, kılıçlarını eline alıp törensel karmaşık hareketleri yaptı; sonra kurallar gereği pence-relerin iyice kapalı olup olmadığını, hizmetçi kadınların hepsinin orada bulunup bulunmadığını, odadaki lambaların yanıp yanmadığını kontrol etti. Ardından, bekleme odasına geçip nöbe-

tini devraldığı subayla zar oyunu oynadı ve ona kentte olup biten hakkında ne düşündüğünü sordu. Kültürlü bir kişi olan soylu bey, uzun uzun düşündükten sonra halkın Aziz Mika'yı kutlamaya hazırlandığı varsayımını ortaya koydu.

Yalnız kalan Roumata, pencereye yaklaştırdığı koltuğa rahatça kurulup kenti seyretmeye koyuldu. Prens dairesi, Arkanar'ı denize kadar görebilen yüksek bir yerdeydi. Fakat bu saatte, orada burada birkaç ışık noktası dışında her taraf karanlığa gömülüydü. Bu ışıklar da, kavşaklarda toplanıp kararlaştırılmış işareti bekleyen Saldırı Kıtaları'nın meşaleleriydi. Kent uyuyordu, ya da uyur gibi yapıyordu. Kent sakinleri bu gece korunç bir şeyin hazırlandığının farkında mıydılar acaba? Yoksa kültürlü soylu bey gibi Aziz Mika'nın kutlanacağını mı düşünüyorlardı? İki yüz bin kadın ve erkek, iki yüz bin nalbant, silahçı, kasap, tuhafiyeci, kuyumcu, ev kadını, fahişe, keşiş, sarraf, asker, serseri, paçayı kurtarmış aydın, tahtakurusu kokan boğucu yataklarında bir o yana bir bu yana dönüyor, uyuyor, aşk yapıyor, kazançlarını hesaplıyor, ağlıyor, kızgınlıktan ya da aşılannmaktan dişlerini gıcırdatıyordu... İki yüz bin kişi. Bir Dünya ajanı gözüyle hepsinde ortak bir şeyler vardı. Hepsi de, hemen hemen istisnasız, kelimenin güncel anlamıyla henüz insan değil, fakat ancak Tarih'in kanlı yüzyıllarının gururlu ve özgür insanlara dönüştüreceği kaba saba, balçık gibi birer maddeydi. Edilgendiler, paragözdüler ve inanılmayacak, olağanüstü derecede bencildiler. Ruhsal yapıları bakımından hemen hemen hepsi birer köleydi: Bir inancın, benzerlerinin, iğrenç tutkularının köleleri, para sevgisinin köleleri; ve yazgının iradesiyle içlerinden biri efendi olarak doğsa ya da efendi olsa, özgürlüğünü ne yapacağını bilemiyor, zenginliğinin, saçma sapan şeylerin, yoz arkadaşlarının ya da kölelerinin kölesi olmaya can atıyordu bir an önce. Büyük çoğunluk suçlu değildi hiçbir bakımdan. Çok edilgendiler, çok cahildiler. Kölelik edilgenliklerinden, cahilliklerinden kaynaklanıyordu, ve bunlar da köleliğe yol açıyordu aynı zamanda. Hepsi birbirine benzeseydi eğer, hiçbir umut beslenemezdi o zaman, ne de bu işe kalkışmak için cesaret olurdu insan-

da. Fakat hepsi de bir akıl kıvılcımı taşıyan insanlardı, ve onlarda inanılmayacak denli uzak ama yine de yakın olan bir geleceğin küçük ışıkları parıldıyordu zaman zaman. Her şey için ve her şeye karşı parıldıyordu. Açıkça görünen yararsızlıklarına rağmen. Baskıya rağmen. Hatta kimse bu insanlara aldırmiyorsa da. Ya da bu insanlar en iyi durumda bile ancak şaşkın ve aşağılayıcı bir merhametten medet umuyorlarsa da...

Geleceğin onların yanında bulunduğunu, onlar olmazsa geleceğin de olanaksız olduğunu bilmiyorlardı. Bu korkutucu hayallerin dünyasında, geleceğin tek gerçeği, toplumsal organizmanın mayası, vitamini olduklarını bilmiyorlardı. Bu vitamini yok edin, toplum gangrene yakalanır; toplumun vitamin yetmezliği hastalığının başlangıcıdır bu, kaslar güçsüzleşir, gözler zayıflar, dişler dökülür. Hiçbir devlet, bilimin dışında gelişemez, komşuları hemen yok ederler onu. Sanatlar ve kültür olmadan bir devletin özeleştiriyi uygulaması olanaksızdır; böyle bir devlet, yanlış akımları yüreklendirmeye başlar, her an yeni yeni ikiyüzlü rezil insanlar yaratır, yurttaşları arasında tüketim eğilimi ile kibiri geliştirir ve sonuçta, yine de, daha akıllı komşularına yem olur. Uzun bir süre bilim adamlarına baskı uygulamak, bilimleri yasaklamak, sanatı ortadan kaldırmak olasıdır; fakat er ya da geç kendine gelmek ve tırnağıyla, dişiyle savunarak, küt kafalı despotlar ile cahillerin öylesine nefret ettikleri her şeye yolu açmak gerekir. İktidardaki Gri adamlar, bilimden ne kadar nefret ederlerse etsinler, yine de tarihsel nesnelliğe karşı hiçbir şey yapamazlar; gelişimi frenleyebilirler, ama durduramazlar. Bilimden çekinmelerine karşın, iktidarda kalabilmek için eninde sonunda bilime arka çıkmak gereğini duyarlar. Er ya da geç, üniversitelerin, bilimsel derneklerin oluşturulmasına izin vermek, araştırma merkezleri, gözlemevleri, laboratuvarlar kurmak, kendilerinkinden çok farklı dünya görüşleri, çok farklı gereksinimleri olan ve kontrollerinin dışına çıkan düşün ve bilim adamları kadrolarını yetiştirmek zorunda kalırlar. Bu insanlar, iğrenç bir açgözlülüğün, aptalca bir öz-tatminin ve yalnızca fizyolojik gereksinimlerin hakim olduğu bir ortamda ne yaşaya-

bilir, ne de çalışabilirler. Onlara bir başka ortam, evrensel bilgi ile yaratıcı gerginlik ortamı gereklidir; yazarlara, sanatçılara, müzikçilere ihtiyaçları vardır. Gri adamlar, bu konuda da boyun eğmek zorundadırlar. İnatla karşı koyacak olanlar daha kurnaz rakipleri tarafından ortadan kaldırılacaklardır, ama boyun eğenler de, kaçınılmaz olarak ve paradoksal bir biçimde, kendi mezarlarını kendileri kazacaklardır. Çünkü, doğal bilimlerin gelişiminden müzik sevgisine kadar bütün alanlarda halkın kültürel düzeyinin yükselmesi, cahil egoistler ile fanatikler için ölümcül olacaktır... Sonra, korkunç toplumsal sarsıntıların olduğu bir dönem gelir, aynı zamanda ona eşlik eden bilimin görülmemiş gelişimi ve buna bağlı olarak da çok geniş bir toplumsal anlık-sallaşma-aydınlanma olgusu; işte o zaman, grilik, vahşeti bütün İnsanlığı Ortaçağ'a geri götüren son bir savaş verir, kesin bir yenilgiye uğrar ve her türlü sınıf baskısından kurtulmuş bir toplumda, bir gerçek güç olmaktan çıkıp sonsuza dek yok olur.

Roumata, karanlıkların içinde donmuş kente baktı. Bir yerlerde, pis kokulu bir tavan arasında, berbat bir ot minderine kıvrılmış Peder Tarra, yaralı, ateşler içinde yanıyor, papaz Nannin ise, sarhoş, çarpuk çarpuk bir masaya oturmuş, resmi değişlerin ardına gri yaşamın acımasız bir hicivini gizlediği *Gürültüler Kitabı*'nı tamamlıyor neşeyle, öfkeyle. Bir yerlerde, görkemli odalarda, besteci Gour dolaşüyor hiçbir amacı olmaksızın ve bilinmeyen bir gücün itmesiyle huzursuz ruhunun derinliklerinden yükselen ve bilincinin içine dolan olağanüstü varlıklarla dopdolu aydınlık dünyaları hissediyor dehşetle. Bir yerlerde, doktor Boudakh gecenin sona ermesini bekliyor, yıkılmış, aşağılanmış, hırpalanmış, ama hâlâ hayatta... "Kardeşlerim," diye düşündü Roumata, "ben sizinleyim, benim canlarımsınız sizler!" Birden, olağanüstü bir keskinlikle, aklın parıldayan kozasını avucunun içinde koruyan bir tanrı değil, fakat kardeşine yardıma gelen bir kardeş, babasını kurtaran bir oğlan çocuk olduğu duygusuna kapıldı. "Don Reba'yı öldüreceğim." - "Hangi nedenle?" - "Kardeşlerimi öldürüyor." - "Ne yaptığını bilmiyor." - "Geleceği öldürüyor." - "Suçlu değil, döneminin bir çocuğu o." - "Yani suçlu

olduğunu bilmiyor mu?... Fakat ben, onun suçlu olduğunu biliyorum." - "Tsoupik Baba'yı ne yapacaksın peki? Don Reba'dan kurtulmak için neler vermez ki. Susuyor musun? Çok daha fazlasını öldürmek gerekir, öyle değil mi?" - "Bilmiyorum, belki de. Biri-lerinden sonra diğerlerini. Geleceğe karşı elini kaldıran herke-si." - "Daha önce yapıldı bu. Zehirle, el yapısı bombalarla. Hiçbir şeyi değiştirmede." - "Hayır, devrim stratejisi ancak böyle yaratılır..." - "Senin niyetin bu değil. Canın öldürmek is-tiyor yalnızca." - "Evet." - "Yapmasını biliyor musun?" - "Dün, Dona Okana'yı öldürdüm. Kulağımın arkasında bir tüyle ona git-tiğimde, onu öldürdüğümü biliyordum. Boşuna öldürdüğüme acını-yorum yalnızca. Hemen hemen tümüyle eğitilmiş durumdayım artık." - "Çok kötü. Çok tehlikeli. Serge Kojine'i anımsıyor mu-sun? Peki, Georges Lenny'yi? Ya da Sabine Kruger'i?" Roumata, ıslak alınının üzerinde gezdirdi elini. Çok fazla düşünmenin so-nunda, barut icat edilirdi ister istemez...

Ayağa kalkıp pencereyi açtı. Karanlık kentte harekete geç-miş ışık noktaları, sırayla geziniyor, görünmeyen evlerin ara-sından bir beliriyor, bir kayboluyordu. Bir gürültü yükseldi, uzaktan gelen karmakarışık seslerin bağirtisiydi bu. İki yerde beliren yangın komşu evlerin çatılarını aydınlattı. Limanda bir şeyler alev aldı. Olaylar başlıyordu. Birkaç saat içinde, Griler ile gece orduları, bakkallar ile uzun yol hırsızları arasındaki doğaya aykırı bağlaşmanın ne anlama geldiği bilinecekti; Don Reba'nın amaçları ile tasarladığı yeni kışkırtmanın ne olduğu anlaşılacaktı. Ve daha da basiti, kimlerin bu gecenin kurbanı olacağı. Uzun bıçakların gecesiydi başlayan bu gece. Fazla tutku-lu olan yüksek Gri yönetiminin yok edilmesi, kentte bulunan ba-ronların ve rahatsız edici soyluların ortadan kaldırılması. Pam-pa ne yapıyordu acaba? Keşke uyumuyor olsa, kendisini savu-nabilir.

Düşüncelerini tamamlamaya fırsat bulamadı. Kapiya vuru-luyordu çılgınca bağırılarak: "Açınız! Nöbetçi, açınız!" Sürgüyü çekti. Yarım yamalak giyimli, korkudan kireç gibi olmuş bir adam, içeriye dalıp Roumata'yı yeleşinden yakaladı ve titreyen

bir sesle haykırdı:

"Prens nerede? Boudakh kralı zehirledi! İroukanalı casuslar kenti ayağa kaldırdı! Prensi kurtarınız!"

Saray bakanydı bu, aptal ve sadık bir adam. Roumata'yı kenara itip aceleyle prensin odasına girdi. Kadınlar çığlık attılar. Terli hayvani suratlı, gri gömlekli askerler, paslı baltalarını havaya kaldırarak kapılara dayanmışlardı bile. Kılıçlarını çeken Roumata,

"Geriyel!" dedi soğukkanlılıkla.

Kısa ve boğuk bir inilti geldi yatak odasından. "Çok ciddi bir an," diye geçirdi aklından Roumata, "olup bitenden bir şey anlamıyorum." Bir köşeye doğru sıçrayıp önüne bir masayı aldı. Askerler, nefes nefese odaya doluştular. On beş tane kadar vardı. Gri üniformasının içine sıkışmış bir tegmen, parıldayan kılıcıyla öne doğru çıkıp,

"Don Roumata", dedi soluklanarak, "tutuklanmış bulunuyorsunuz. Kılıçlarınızı bana verin."

Hakaret edici bir kahkaha koyan Roumata,

"Sıkıysa gelip alın", dedi pencereye bir göz atarak.

"Yakalayın onu" diye böğürdü subay.

Ellerinde baltalarıyla on beş beceriksiz adam, ancak üç yüz yıl sonra bilinecek döğüş yöntemleri kullanan birisi için hiç de fazla sayılmazdı. Adamların saldırmalarıyla gerilemeleri bir oldu. Baltalardan birkaç tanesi yerde kaldı, iki büklüm olan iki Gri, yerinden çıkmış kollarını özenle göbeklerine yapıştırıp arka sıralara sığındılar. Roumata, yelpaze savunma uzmanıydı: Saldırganlara karşı hareket halinde olan çelik, delinmesi olanaksız ıslıl ıslıl bir perde oluşturunuyordu. Griler, yeniden soluklanarak, kuşkulu bakışlar fırlattılar birbirlerine. Korkunç derecede soğan ve bira kokuyorlardı.

Roumata, masayı itti ve sırtını duvara vererek sakınımla pencereye yaklaştı. Arka sıralardan biri, bıçağını fırlattı, ama hedefi bulduramadı. Gülümseyen Roumata, bir ayağını pencere çıkıntısına dayadı ve tehditini savurdu:

"Bir kez daha deneyin isterseniz, ve ben de ellerinizi kese-

yim sizin. Tanıyorsunuz beni..."

İyi tanıyorlardı onu, kendisini sakınan ama küfürlerle emirler yağdıran subaya rağmen hiçbirini kılını kıpırdatmadı. Pencere pervazında ayakta dikilen Roumata, kılıçlarıyla tehdit ediyordu onları. Aynı anda, avlunun karanlığından kopup gelen ağır bir kargı, sırtında patladı. Çok ağır bir darbeydi, yumuşak madenden gömleği delememi ama Roumata'yı yere fırlattı. Kılıçları hâlâ ellerindeydi, ama ona yararları olamazdı artık. Güruh; olduğu gibi üzerine atıldı. Hepsinin toplam ağırlığı bir tondan fazlaydı herhalde, yine de birbirlerini engellediklerinden Roumata ayağa kalkmayı başardı. Yumruğu ıslak dudaklara gömüldü, kolunun altına sıkıştırdığı asker bir tavşan gibi bağırıyordu. Dirseğiyle, yumruğuyla, omuzuyla vuruyordu hiç durmaksızın (çoktandır kendini hiç bu kadar rahat hissetmemişti), ama saldırganlardan kurtulmayı başaramıyordu bir türlü. Büyük bir çabayla, bu insan salkımını da beraberinde sürükleyerek, kapıya kadar vardı ve bacaklarına yapışmış bedenlerden kurtulmak için eğildi. O anda omuzunda bir acı hissetti ve altında debeleşen askerlerin üzerine sırtüstü düştü. Yeniden doğrulup; bunları kolları bacakları darmadağınık duvara yapıştıran kısa ama çok sert yumruklar savurmaya koyuldu. Tam karşısındaki teğmen yüzünü buruşturarak oluklu yayıyla ona nişan almıştı ki, kapı açılıp ter içindeki yeni çamyarmaları içeriye üşüştü. Üzerine bir ağ atıldı, bacakları iplerle kösteklendi ve yere düştü.

Gücünü boşuna harcamamak için karşı koymaktan vazgeçti. Askerler, ağızlarını açmadan, şehvetli "hıhh"lar çıkartarak, zevkle tekme sallıyorlardı ona. Sonra ayaklarından tutup sürükleyerek dışarıya çıkarttılar. Yatak odasının açık kapısının önünde, bir kargıyla duvara mihlanmış Saray Bakanı'nı ve kanlı çarşaf yığını gördü. "Bir devlet darbesi bu" diye düşündü. "Zavallı çocuk..." Uzun bir merdivende sürüklendiği sırada bilincini yitirdi.

7.

Bir ot yığınının üstüne yatmış, koyu mavi gökyüzündeki bulutların ilerleyişini seyrediyordu. Mutlu ve sakindi, ama zaman zaman çok keskin bir ağrı, kemiklerini sızlatıyordu. Bu ağrı, hem onun dışında, hem içindeydi, özellikle de sağ tarafında ve ense-sinde. Birisi bir tehdit savurdu: "Öldü mü? Suratınızı dağıtırım yoksa!" Tam o sırada gökten buz gibi bir su boşaldı. Gerçekte sırtüstü uzanmış bulutlara bakıyordu, bir ot yığınının üzerinde değil de, bir su birikintisinin içindeydi. Gökyüzü mavi değil, fakat yer yer kıvıllıklar olan zifiri karanlıktı. "Hayır", dedi bir başka ses. "Yaşıyor. Bizi süzüyor." - "Yaşayan benim" diye geçirdi içinden. "Onları süzen benim."

Suyun içinden hantal adımlarla biri yaklaşıyordu... Sivri başlıklı kara bir kafa beliriverdi gökyüzünde.

"Evet, soylu senyör, kendi başınıza yürüyecek misiniz yoksa sizi sürüklemek mi lazım?"

"Çözün beni" diye karşılık verdi Roumata öfkeyle. Yarılmış dudakları canını çok acıtıyordu. Diliyle yokladı dudaklarını, puf böreği gibiydiler.

Hiç de nazik olmayan bir biçimde bacaklarını çözdüler. Çevresinde alçak sesle konuşuluyordu:

"İyi benzetmişsiniz onu..."

"Az daha elimizden kurtulacaktı yoksa... Ona büyü ya-

pılmış olsa gerek, oklar üzerinden sekiyordu..."

"Böyle birisini tanıdım ben. Baltalar bile işlemiyordu ona."

"Evet, ama o köylünün tekiydi..."

"Ne olmuş yani?..."

"Çok farklı, çünkü bu bir soylu."

"Hay Allah kahretsin!... Ne biçim düğüm bunlar, çözmek mümkün değil... Işık verin bana!"

"Bıçakla kes!"

"Aman çocuklar! Aman ha! Çözmeyin onu! Yine üzerimize saldıracaktır, kafamı kırıyordu az daha."

"Merak etme, başlamaz yeniden."

"Nasil isterseniz çocuklar, ama gerçekten kargımla vurdum onu. Oysa kargımla ne çok demir örgülü gömlekler delmiştim şimdiye kadar."

Buyurucu ses, karanlıklar içinden bağırdı:

"Hey! Oradaki! Getiriyor musun?"

Roumata, bacaklarının serbest kaldığını hissetti ve oturmayı başardı. Kazık gibi birkaç Gri, su birikintisi içinde debelenmesini seyrediyorlardı hiçbir şey söylemeden. Utançla dişlerini sıkarak omuzlarını oynattı, kolları sırtında öylesine sıkıca bağlanmıştı ki, dirseklerinin ya da ellerinin nerede olduklarını kestiremiyordu. Bütün gücünü toplayıp bir sıçrayışta doğruldu, böğründeki korkunç bir acıyla da yüzünü ekşitti hemen. Askerler güldüler.

"Merak etme, kaçıp kurtulamaz."

"Evet, epey hırpalanmış..."

"Ee senyör, memnun değil miyiz yoksa?"

"Kesin çene çalmayı" diye kesip attı buyurucu ses. "Buraya geliniz Don Roumata!"

Sendeleyerek ve yalpalayarak sesin geldiği tarafa doğru yöneldi.

Nereden çıktığı belli olmayan kısa boylu bir adam, elinde bir meşaleyle önünde yürümeye koyuldu. Roumata bulunduğu yeri tanıdı: Kraliyet ahırlarının yakınlarındaki Güvenlik Bakanlığı'nın sayısız avlularından birisiydi burası. Sağ tarafa götürür-

lerse Kule'ydi, zindandı; sol taraf ise bakanlıktı. Başını sallayıp "Hiç fark etmez!" diye düşündü. "Yaşıyorum. Savaşacağım yine." Sola döndüler. Önden bir sorgulama olacaktı demek. Acayıp. Eğer sorgulama olacaksa, beni neyle suçlayacaklar? Sanırım, çok açık. Boudakh'ı getirttim, kralın zehirlenmesi, taca karşı suikast ve belki prensin öldürülmesi. Ve tabii ki, İroukan, Soan, Kutsal Düzen, baronlar vb. adına casusluk. Şaşılacak olan, hâlâ hayatta olmam. Soluk benizli mantarın kafasında bir şeyler olmalı.

"Buradan", dedi buyurucu sesli adam.

Alçak bir kapıyı açtı, bir düzine lambayla aydınlatılmış geniş bir odaya girebilmek için Roumata eğilmek zorunda kaldı. Odanın ortasında, eski bir halının üzerinde ya yere oturmuş ya da yatmış kan içinde bağlı adamlar vardı. Bazıları ölmüştü bile, ya da bayılmışlardı. Hemen hepsi yırtılmış geceliklerinin içinde çıplak ayaklıydı. Dört duvar boyunca sıralanmış galipler, nefret dolu hoşnut Gri askerler, kaygısızca baltalarına yaslanmışlardı. Yağlı yakalı gri bir üniforma taşıyan kılıçlı bir subay, elleri arkasında odayı bir boydan bir diğerine arşınlayıp duruyordu. Roumata'ya eşlik eden uzun boylu adam, subaya yaklaşım kulağına bir şeyler fısıldadı. Subay, başını sallayıp ilgiyle Roumata'ya bir göz attı ve odanın diğer ucundaki çiçekli örtünün arkasında kayboldu.

Askerler de ilgiyle Roumata'ya bakıyorlardı. İçlerinden biri, bir gözü morarmış olanı, ağzını açtı:

"Soylunun ne kadar da güzel bir mücevheri var!"

"Evet doğru, çok güzel bir taş. Krallara layık. Çember de saf altından."

"Kral biziz şimdi."

"Taşı alalım mı ondan?"

"Yeter!" dedi sesini yükseltmeden siyah pelerinli adam.

Askerler, şaşkınlıkla gözlerini ona diktiler.

"Bu da kim oluyor da bize emir veriyor?" dedi gözü patlak Gri.

Pelerinli adam, yanıt vermeden sırtını askere döndü ve Rou-

mata'nın yanına geldi. Askerler, başından ayağına kadar kötü kötü süzüyorlardı onu.

"Bahse girerim ki bir rahip bu", dedi gözü morarmış Gri. "Hey! Rahip, suratının ortasına geçireyim mi bir tane?"

Adamlar neşeyle kişnediler. Avuçlarının içine tüküren asker, baltasını havada çevirerek Roumata'ya doğru yürüdü. "Aman!" dedi içinden Roumata, "kafana bir şeyler yemek üzeresin!" Sağ bacağına yavaşça geriye aldı.

"Hep sopa attığım insanlar kimlerdir sence," diye devam etti asker siyahlı adama gözlerini dikerek, "tabii ki rahipler ile bilginlerdir. Bir keresinde..."

Pelerinli adam elini kaldırdı. Tavanda "zızz" diye bir tetik sesi duyuldu. Morarmış gözlü asker, baltasını elinden bırakıp boylu boyunca yere düştü. Bir oluklu yaydan çıkma bol tüylü küçük bir ok alnına saplanmıştı. Herkes susuyordu şimdi. Askerler, tavandaki sıra sıra deliklere korkuyla bakarak gerilediler. Pelerinli adam, kolunu indirip emretti:

"Kaldırın bu leşi, haydi çabuk!"

Askerler, aceleyle davranıp cesetin ayaklarını kavradılar ve odanın dışına sürüklediler. Aniden içeriye giren Gri subay, örtüyü kaldırıp kendisini izlemeleri için işaret etti.

"Geliniz Don Roumata", dedi pelerinli adam.

Roumata, esirler yığınının yanından kıvrılıp onu izledi. Örtünün arkasındaki karanlıkta durdurulup üstü arandı, boş kılıç kınları çekilip alındı, sonra da aydınlığa doğru itildi.

Nerede bulunduğunu kavradı hemen: Leylak renkli dairede, Don Reba'nın çalışma odasıındaydı. Bakan, aynı yere oturmuştu, aynı duruşuyla, dirsekler masada, eller kenetlenmiş. "Oysa zavallı ihtiyar basur acısı çekiyor" diye düşündü Roumata merhamete gelerek. Tsoupik Baba, ciddi, dikkatli, dişlerini sıkmış olarak Don Reba'nın sağ yanında kasım kasım kasılıyordu. Solda, gri üniformasında yüzbaşı apoletleri taşıyan şişman bir adam, kibarca gülümsüyordu. Bunlardan başka kimse yoktu. Roumata içeri girdiği anda, Don Reba sevecen ve yumuşak bir sesle tanıtımı yaptı:

"Ve işte dostlarım, karşınızda Don Roumata."

Tsoupik Baba tiksintiyle yüzünü buruşturdu, şişko ise tevecühle başını salladı.

"Bizim eski ve tutarlı muhalifimiz" diye devam etti don Reba.

"Bir muhalifse, asılsın hemen" diye boğuk bir sesle karşılık verdi Tsoupik Baba.

"Sizin düşünceniz, Aba Kardeş?" diye kibarca sordu Don Reba şişkoya doğru eğilerek.

"Biliyorsunuz... Ve hatta..." Aba Kardeş , çocuksu ve utangaç bir gülümseyişle kısa kollarını iki yana açtı. "Biliyorsunuz, benim için fark etmez. Fakat, belki de onu asmamak daha iyi olur?... Yakılmalı belki de, siz ne düşünüyorsunuz Don Reba?"

"Evet..." dedi bakan düşünceli bir ifadeyle.

"Biliyorsunuz ki," diye devam etti sevimli Aba Kardeş Roumata'ya kibarca gülümseyerek, "avamı, aşağı tabakayı asarlar. Oysa biz, halkın içinde, toplumsal sınıflara saygıyı korumalıyız. Her şeye karşın, yine de köklü bir ailenin çocuğu, önemli bir İroukan casusu... Öyle değil mi, yanılmıyorum herhalde?"

Masadaki bir kağıdı kavrayıp miyop gözlerine yaklaştırdı: "Ah! Soan casusu da üstelik... Bir gerekçe daha!"

"Ateş olsun öyleyse" diye kabul etti Tsoupik Baba.

"Pekâlâ", dedi Don Reba. "Anlaşıldı. Odun yığnında yakılmasına."

"Ayrıca, Don Roumata'nın kendi yazgısını yumuşatabileceğini sanıyorum", dedi Aba Kardeş. "Anlıyor musunuz beni Don Reba?"

"İtiraf etmeliyim ki pek değil..."

"Mallar mülkler! Mallar mülkler, soylu senyörüm! Roumata'lar göz kamaştıracak denli zenginler!..."

"Haklısınız, her zamanki gibi", dedi Don Reba.

Tsoupik Baba, elini ağzına götürerek esnedi ve masanın sağındaki leylak renkli duvar perdelerine bir göz attı.

"Peki öyleyse, işleri sırasına göre yapalım", dedi Don Reba içini çekerek.

Tsoupik Baba, gözlerini perdelerden ayıramıyordu. Açıkça bir şeyler bekliyor ve sorgulamayla kesinlikle ilgilenmiyordu. Roumata, bu komedinin ne anlama geldiğini düşündü.

"Dolayısıyla soylu senyör," dedi Don Reba Roumata'ya dönerek, "bizi ilgilendiren bazı sorulara vereceğiniz cevapları dinlemek bizim için büyük bir zevk olacaktır."

"Ellerimi çözün."

Tsoupik Baba, yerinden sıçradı ve kuşkuyla dudaklarını sıkı. Aba Kardeş, başını umutsuzca iki yana doğru salladı.

"Hım?" dedi Don Reba, Tsoupik Baba'ya, sonra da Aba Kardeş'e bakarak. "Sizi anlıyorum dostlarım, yine de, Don Roumata'nın kesinlikle tahmin ettiği bazı koşulları göz önüne alırsak..." Bakışlarını anlamlı anlamlı tavandaki delikler üzerinde gezdirdi. Sonra, "Ellerini çözün", dedi sesini yükseltmeden.

Arkasından gürültü yapmayan birisi yaklaştı. Roumata, son derece yumuşak ve becerikli parmakların ellerine dokunduğunu hissetti ve kesilen iplerin çıkardığı sesi işitti. Aba Kardeş, bu şişmanlıkta bir insandan beklenmeyecek bir atıklıkla masanın altından savaşlarda kullanılan kocaman bir oluklu yayı çekip çıkardı ve önündeki kağıtlarının üstüne koydu. Roumata'nın kolları, birer kayış gibi bedeninin iki yanından yere doğru sarktılar. Onları neredeyse hissetmiyordu bile.

"Haydi başlayalım", dedi Don Reba coşkuyla. "Adınız, soyadınız, ünvanınız?"

"Roumata, Estor'lu Roumata'lar ailesinden. Yirmi iki kuşak soylu."

Çevresine bir bakış fırlatan Roumata, bir divana oturdu ve bileklerini ovmaya koyuldu. Aba Kardeş ise, heyecanla silahını ona doğrulttu.

"Babanız?"

"Babam, İmparatorluğun danışmanıydı, imparatorun sadık hizmetkârı ve yakın dostu."

"Yaşıyor mu?"

"Öldü."

"Çok oldu mu?"

"On bir yıl önce."

"Kaç yaşındasınız?"

Roumata cevap verme zamanı bulamadı. Leylak renkli perdelerin arkasından gürültüler duyuldu. Aba Kardeş, hoşnutsuzlukla arkasına döndü. Tsoupik Baba, sinsi sinsi sırtarak, yavaşça doğruldu.

"Ve işte sayın baylar..." diye ağzını açtı hınzır bir neşeyle.

Roumata'nın kesinlikle görmeyi beklemediği üç adam beliverdi perdelerin arkasından. Tsoupik Baba da beklemiyordu onları. Kara cüppelerinin kukuletalarını gözlerinin üzerine indirmiş iri yarı üç keşişti gelen. Sessizce ve çabucak Tsoupik Baba'nın üstüne yürüyüp dirseklerinden yakaladılar onu.

"Ay... ayy..." diye yakındı Gri. Yüzü ölümcül bir solgunluğa büründü. Tümüyle başka bir şey bekliyordu.

Şişman adama doğru eğilen Don Reba,

"Ne düşünüyorsunuz, Aba Kardeş?" diye sakince sordu.

"Tabii, çok doğru!" diye kararlı bir şekilde karşılık verdi öteki. "En ufak bir kuşkuya yer yok!"

Bakan, eliyle küçük bir işaret yaptı. Keşişler, Tsoupik Baba'yı kaldırdılar ve gürültü yapmadan taşıyıp götürdüler. Roumata, iğrenerek yüzünü buruşturdu. Aba Kardeş, yumuşak tombul ellerini ovuşturarak neşeli bir sesle konuştu:

"Her şey harika bir şekilde olup bitti. Siz ne dersiniz, Don Reba?"

"Evet, hiç de fena değil. Ama devam edelim. Evet, kaç yaşındasınız?"

"Otuz beş."

"Arkanar'a ne zaman geldiniz?"

"Beş yıl önce."

"Nereden geldiniz?"

"O zamana dek Estor'da, aile malikanesinde yaşadım."

"İkametgahınızı değiştirmenizin amacı neydi?"

"Bazı koşullar nedeniyle Estor'u terketmek zorunda kaldım. Görkemi İmparatorluğun başkentiyle kıyaslanabilecek bir kent arıyordum."

Nihayet ellerinde karıncalanmalar hissetti. Sabırla ve inatla bileklerini ovmayı sürdürdü.

"İyi güzel de, bu koşullar neydi?"

"Çok güçlü bir ailenin bir üyesini düelloda öldürmüştüm."

"Ya öyle mi? Peki tam olarak kimdi bu?"

"Genç Ekina dükü."

"Düellonun nedeni neydi?"

"Bir kadın", dedi kısaca Roumata.

Bütün bu soruların hiçbir anlama gelmediği izlenimine kapıldı. Bir oyundan başka bir şey değildi, tıpkı cezanın seçimi gibi. "Ellerimin yeniden çevikliklerine kavuşmasını bekliyorum. Geri zekalı Aba Kardeş, Roumata'ların altınlarının kucağına düşmesini bekliyor. Don Reba da bekliyor. Fakat keşişler!... Sarayda ne işleri var bunların? Üstelik bunlar kadar anasının gözü olanların!..."

"Kadının adı?"

"Ne biçim sorular bunlar," diye aklından geçirdi Roumata, "daha saçma sapanlarını uydurmak olanaksız. Sinirleriyle oynamaya kalkışsam, nasıl olur acaba?"

"Dona Rita" diye yanıtladı.

"Bir cevap alacağımı umut etmiyordum. Size teşekkür ederim..."

"Hizmetinizdeyim."

Don Reba, eğilerek selamladı.

"Daha önceleri İroukan'a gelmiş miydiniz?"

"Hayır."

"Emin misiniz?"

"Siz de eminsiniz bundan."

"Gerçeği istiyoruz", dedi Don Reba ciddi bir ses tonuyla.

Aba Kardeş, onaylarcasına başını salladı.

"Yalnızca gerçeği!"

"Yaa..." dedi Roumata. "Oysa bana öyle gelmişti ki..." Sus-
tu.

"Ne var?"

"Mallarımın üstüne konmak için yanıp tutuşuyorsunuz gibi

geldi bana. Bunu nasıl başarmayı düşünüyorsunuz, kesinlikle düşünemiyorum."

"Peki ya bağışlar? Bağışlar?" diye haykırdı Aba Kardeş. Roumata, olabildiğince en küstah gülüşüyle güldü.

"Sen bir aptalsın Aba Kardeş, ya da onun gibi bir şey işte... Bir dükkancı olduğun ilk bakışta anlaşılıyor hemen. Babadan kalan malların yabancılara aktarılamayacağından haberin yok tabii ki."

Aba Kardeş öfkelenmişti, ama öfkesini dışarıya vurmadı.

"Böyle konuşmamalısınız", dedi yumuşak bir sesle Don Reba.

"Gerçeği mi istiyorsunuz? İşte gerçek, su katılmamış gerçek: Aba Kardeş aptalın teki, bir pazarcı parçası."

Fakat şişman adam tümüyle kendine hakimdi ve gülümseyerek,

"Asıl konudan uzaklaşıyoruz gibi geliyor bana", dedi. "Sizin görüşünüz nedir, Don Reba?"

"Haklısınız, her zamanki gibi. Don Roumata, Soan'da bulunmak olanağınız olmadı mı hiç?"

"Oldu."

"Ne amaçla?"

"Bilimler Akademisi'ni ziyaret etmek için."

"Sizin gibi soylu olan genç bir adam için epey acayip bir amaç."

"Bir tür heves."

"Soan'ın Başyargıcı Don Kondor'u tanıyor musunuz?"

Roumata, açık vermemeye dikkat etti:

"Ailemizin eski bir dostudur."

"İnsanların en yüce gönüllüsüdür, öyle değil mi?"

"Çok saygın bir kişidir."

"Haşmetliye karşı girilen suikastte Don Kondor'un da parmağı olduğunu biliyor muydunuz?"

Başını kaldıran Roumata,

"Şunu iyice kafanıza yerleştirin Don Reba", dedi kasılarak.

"Bizim için, başkentin köklü aristokrasisi için, hem Soan, hem İroukan, hem de Arkanar, İmparatorluk tacının vasallarıdır ve vasalları olarak kalacaklardır." Bacak bacak üstüne atıp başını

çevirdi.

Don Reba, düşünceli düşünceli ona bakıyordu.

"Zengin misiniz?"

"Bütün Arkanar'ı satın alabilirim, ama çöp tenekeleri beni ilgilendirmiyor."

İçini çeken bakan,

"Yüreğim parçalanıyor", dedi. "Böylesine soylu bir evladı böylesine soylu bir aileden koparmak!... Bir cinayet olurdu bu, tabii eğer devlet gerçeği bunu gerektiriyor olmasaydı."

"Devlet gerçeğini biraz daha az, kendi canınızı da biraz daha fazla düşünün."

"Haklısınız" diyen Don Reba parmaklarını şıklattı.

Roumata, kaslarını oynattı çabucak, bedeni ona itaat ediyordu. Perdeler kıpırdandı, üç keşiş yeniden belirdi. Şaşkınlık veren bir hızla ve büyük bir tecrübeyi işaret eden bir beceriyle, aptal aptal sırttan Aba Kardeş'in çevresini sardılar ve şişkoyu yakalayıp kollarını arkaya büktiler.

"Ay!... Ay!... Ay!..." diye ciyakladı Aba Kardeş. Tombul suratı acıdan allak bullak olmuştu.

"Haydi, çabuk, çabuk, sallanmayın!" diye kayıtsızca söylendi Don Reba.

Sürüklenerek götürülen şişko, deli danalar gibi çırpınıyordu. Perdelerin arkasında kaybolunca, avazı çıktığı kadar bağırdığı işitildi, sonra korkunç, acayip bir sesle çığlıklar atmaya başladı. Ayağa kalkan Don Reba, dikkatle oluklu yayı gevşetti. Roumata, ona bakıyordu şaşkınlıkla.

Bakan, bir aşağı bir yukarı yürürken oluklu yayın okuyla da dalgın dalgın sırtını kaşıyordu. "Güzel, güzel" diye hafifçe mırıldandı. "Harika!..." Roumata'yı unutmıştu sanki. Oku bir orkestra şefinin bageti gibi sallayarak daha hızlı yürümeye başladı. Birden yazı masasının arkasında durdu, oku elinden fırlatıp attı, özenle oturdu ve ıslıl ıslıl bir gülümsemeyle konuştu: "Gördünüz, değil mi?... Soluk almaya bile fırsatları olmadı! Sizde mümkün olamazdı böyle bir şey..."

Roumata susuyordu.

"Evet" diye devam etti Don Reba ağır ve düşünceli bir sesle. "Ve şimdi, konuşalım biraz Don Roumata... Ve siz gerçekten Roumata değilseniz?... Hatta soylu bile değilseniz, hım?..."

Roumata, suskun, onu izliyordu ilgiyle: Solgun bir yüzle ve kırmızı damarcıklı bir burunla heyecandan titreyen ve ellerine vurarak "Her şeyi biliyorum! Her şeyi biliyorum!" diye delicesine haykırmak isteyen bir adamdı karşısındaki. Fakat sen hiçbir şey bilmiyorsun, rezil herif. Bilirsen de, bildiklerine inanamazsın zaten. Haydi konuş, konuş, seni dinliyorum.

"Sizi dinliyorum", dedi.

"Don Roumata değilsiniz siz. Bir sahtekârsınız." Sert bir biçimde genç adama bakıyordu. "Estor'lu Roumata beş yıl önce öldü ve aile kabristanında yatıyor şimdi. Asi olan ve açıkça söylemek gerekirse pek de lekesiz olmayan ruhu, sonunda huzura kavuştu. Haydi, itiraf ediyor musunuz, yoksa bunun için size yardım etmek gerekiyor mu?"

"İtiraf ediyorum. Adım Estor'lu Roumata ve söylediklerimden kuşku duyulmasına katlanmak gibi bir alışkanlığım yok." - Sonra, "Sinirlendirip kızdırmaya çalışacağım onu" diye tasarladı içinden. "Eğer böğrüm bu denli acımıyor olsaydı, görürdün gününü."

"Gördüğüm kadarıyla konuşmamıza başka bir yerde devam etmek zorundayız", dedi uğursuz bir ses tonuyla Don Reba.

Şaşkınlık uyandıracak değişiklikler oluşmuştu yüzünde. Sıcak gülümseyişi kaybolmuş, dudakları tek bir çizgi haline dönüşmüştü; alnındaki kırışıklıklar acayip ve kaygı verici bir biçimde kıpırdanmaktaydı.

Evet, bu tür bir adamdan korkulurdu gerçekten.

"Basurdan çektiğiniz doğru mu?" diye merhametle sordu Roumata.

Don Reba'nın gözlerinde bir şeyler parıldadı, ama yüzünün ifadesinde bir değişiklik olmadı. Soruyu duymamış gibi yaptı.

"Çok kötü kullandınız Boudakh'ı", dedi Roumata. "Mükemmel bir uzmandır... Öyle ki..."

Renksiz gözlerde bir şimşek çaktı yeniden. "Hah ha!" dedi

içinden Roumata. "Boudakh hâlâ hayatta..." Daha rahatça yerleşip ellerini dizinin üzerinde kenetledi.

"Demek itiraf etmeyi reddediyorsunuz?"

"Neyi itiraf etmeyi?"

"Bir sahtekâr olduğunuzu."

"Sevgili Reba," dedi ciddi bir sesle Roumata, "bu tür şeyler kanıtlanmayı gerektirir. Bana hakaret ediyorsunuz!"

Bakanın yüzü yumuşak bir ifadeye büründü.

"Sevgili Roumata. Beni bağışlayın, size bu adla hitap edeceğim hâlâ... Genellikle hiçbir şeyi kanıtlamam ben. Orada, Şenlik Kulesi'nde kanıtlanır. Bunun için iyi para verdiğim tecrübeli uzmanlar kullanıyorum; onlar da Aziz Mika'nın şiş-çevircisinin, Tanrı'nın ayaklığının, büyük şehit Pata'nın eldivenlerinin ya da Savaşçı Totz'un iskemlesinin... şey... pardon, koltuğunun yardımıyla aklınıza gelen her şeyi kanıtlayabilirler: Tanrı'nın varlığını ya da yokluğunu, insanların ellerinin ya da popolarının üzerinde yürüdüğünü. Anlıyor musunuz beni? Kanıtlar elde etme biçimleri üzerinde tam bir bilimin var olduğundan habersizsiniz belki de. Kendiniz karar verin bakalım şuna: Bildiğim bir şeyi neden kanıtlamak gereksin? Üstelik, itiraf etmekle bir şey yitirmezsiniz..."

"Ben değil", dedi Roumata. "Ama siz kaybedersiniz."

Don Reba kısa bir süre düşünceli kaldıktan sonra,

"Pekâlâ", dedi. "Benim başlamam gerekiyor galiba. Estor'lu Roumata'nın Arkanar'daki mezar sonrası beş yıllık yaşamı boyunca nelerle suçlandığını inceleyelim ilk önce. Sonra, bütün bunların nedenini açıklarsınız bana. Tamam mı?"

"Düşüncesizce söz vermek istemem, ama sizi büyük bir ilgiyle dinleyeceğim."

Yazı masasını karıştıran Don Reba, kare biçiminde kalın bir kağıt tomarı çıkardı ve kaşlarını kaldırarak inceledi. Ardından,

"Şunu bilin," diye konuşmasına başladı, "şunu bilin ki, Arkanar Tacının Güvenlik Bakanı, aydınlara, bilginlere ve devlete zararlı olan diğer yararsız insanlara karşı birçok eylemde bulun-

du. Bu eylemler, acayip bir direnişle karşılaştı. Krala ve Arkanar geleneklerine sadakati içinde tek beden olan halk, kaçakları adalete teslim ederek, adaleti kendisi yerine getirerek ya da benim dikkatimden kaçmış şüpheli kişileri ele vererek bana sayısız yardımlarda bulunduğu sırada, evet aynı anda, kim olduğu bilinmeyen çok etkin bir kişi, en büyük, en usta, en iğrenç canileri burnumuzun ucundan kaçırarak krallığın dışına yolluyordu. Bu şekilde bizim elimizden kurtulanlar arasında kimler yoktu ki: Pagan astrolog Kissen'li Baguir; Şeytan'la ve İroukan otoriteleriyle iş birliği yaptığı kanıtlanmış olan cani simyacı Sinda; aşağılık hicivler yazarı kışkırtıcı Tsouren, ve daha aşağı statüde olan diğerleri. Çılgın mekanikçi ve büyücü Kabani, tamamıyla ortadan yok oldu. Alçak casuslara ve Haşmetli'nin hekimleri olan zehirleyicilere karşı halkın öfkesinin yerine getirilmesini engellemek için, birisi çuvallarla altın dağıttı. Yine birisi, insan soyunun düşmanı üzerinde bir kez daha düşünmemize neden olacak denli olağanüstü koşullarda, Kambur Arata'yı, yani bu yozlaşmışlık canavarını, ruhların bozguncusunu, asi köylülerin liderini elimizden çekip kurtardı..."

Don Reba, sustu ve kaşlarını çatarak Roumata'ya anlamlı bir bakış fırlattı. Roumata ise, gözleri tavanda, dalgın dalgın gülümsüyordu. Kambur Arata'yı helikopterle kurtarmıştı. Nöbetçilerin üzerinde yarattığı etki sözcüklerle anlatılamazdı. Arata'nın üzerindeki etki de. İyi başarılmış bir işti bu, kendinden hoşnuttu Roumata.

"Şunu da bilin ki," diye konuşmasını sürdürdü diğeri, "sözünü ettiğim Arata, şu anda ayaklanmış bir serf çetesiyle başkentin doğudaki uç eyaletlerinde bulunuyor ve oralarda bol bol soylu kanı döküyor, ne para, ne de silah sıkıntısı çekmeksizin."

"İnanıyorum size. İlk bakışta çok kararlı bir insan izlenimi uyandırdı bende."

"Demek itiraf ediyorsunuz", dedi hemen Reba.

"Neyi?"

Bir süre karşılıklı bakıştılar.

"Devam ediyorum", dedi Don Reba. "Ruhların bozguncusu bu

kişileri kurtarmak için, siz, Don Roumata, yirmi kilodan daha az altın harcamadınız. Bu arada, şeytan ile işbirliği yaparak kendinizi sonsuza dek lekelediğinizden söz etmiyorum. Arkanar Krallığı'nda kaldığınız süre boyunca Estor'daki mülklerinizden tek bir kuruş almadığınızdan da söz etmiyorum. Zaten ölü bir adama neden para verilsin ki, bu ölü sizin bir akrabanız olsa bile? Fakat sizin altınınızdan söz ediyorum!"

Masadaki kağıtların altına gömülmüş küçük bir kutuyu açtı ve üzerlerinde VI. Pitz'in resmi bulunan bir avuç altın para çıkardı.

"Sizi diri diri yakılmaya göndermek için bu altınlar yeter de artar bile!" diye haykırdı. "Şeytanın altınları bunlar! İnsan eli, bir madeni bu denli kusursuz bir biçimde işleyemez!"

Bakışlarıyla Roumata'ya şimşekler yolluyordu. "Evet," diye düşündü Roumata, "iyi bir oyuncu. Aferin. Aklımıza gelmemişti böyle bir şey. Bunu farkedenden ilk kişi olmalı. Bundan sonra dikkat etmek gerekir..." Reba sakinleşmişti. Sesi, babacan ve kibar bir tona dönmüştü.

"Ve genelde, çok dikkatsizce davranıyorsunuz Don Roumata. Bütün bu zaman süresince sizin için öyle çok kaygılandım ki... Düelloları ne kadar da çok seviyorsunuz! Ne kadar da kılıçla dövüşmeye meraklısınız! Beş yılda yüz yirmi altı düello ve tek bir ölü bile yok... Sonuçta, insanı düşünmeye sevkeder böyle bir şey... Ben, bazı sonuçlar çıkardım bundan. Ve yalnızca ben değil. Örneğin, bu akşam papaz Aba, - ölülerin arkasından kötü konuşmamak gerekir ama, çok acımasız bir insandı o, itiraf edeyim ki çok zor katlanıyordum ona - neyse, papaz Aba, sizi tutuklamak için kılıçta en beceriklileri değil, fakat en iri yarı, en güçlü adamları seçti. Ve haklı da çıktı. Çıkmış birkaç kol, incinmiş birkaç boyun ve kırılmış dişlerin lafı bile olmaz... ve işte siz buradasınız! Oysa, yaşamınızı koruduğunuzun farkında olmamanız mümkün değildi. İmparatorluk topraklarının en iyi silahşörüsünüz kesinlikle. Ruhunuzu şeytana satmış olmalısınız, çünkü ancak cehennem, bu olağanüstü kılıç numaralarını öğretebilir insana. Hatta bu bilgilerin öldürmeme koşuluyla size verildiğini ka-

bul etmek durumundayım, ne var ki şeytanın böyle bir koşulu öne sürmesinin nedenlerini anlayabilmek de çok zor. Ama bu sorun, bizim skolastikleri ilgilendirir..."

Bir domuz yavrusununki gibi ince bir çığlık konuşmasını yarıda kesti. Arkasında mücadele edildiği anlaşılan leylak renkli perdelere hoşnutsuzlukla bir göz attı. Darbeler, "Bırakın beni! Bırakın beni!" diye bağırışlar, boğuk sesler ve anlaşılmaz bir dilde küfürlerle karışık haykırışlar işitiliyordu. Perde yırtılıp yere düştü. Çenesi kan içinde, afallamış bir adam, boylu boyunca çalışma odasının içine devrildi. Kocaman eller belirdi ve adamı ayaklarından yakalayıp sürüklemeye başladı. Roumata adamı tanıdı, Boudakh'tı bu. Çılginca bağırıyordu:

"Beni aldattınız!... Beni aldattınız!... Zehirmiş içindeki! Neden?..."

Karanlığın içinde kayboldu. Kapkara giysili bir adam, perdeyi yerden kaldırıp yeniden taktı. Bu sahneyi izleyen sessizliğin içinden iğrenç gürültüler ulaştı onlara kadar, birisi kusuyordu. Roumata anladı.

"Boudakh nerede?" diye sordu aniden.

"Gördüğünüz gibi başı belada onun." Don Reba soğukkanlılığını yitirmişti biraz.

"Masal anlatmayın bana! Boudakh nerede?"

"Aman, Don Roumata", dedi bakan başını sallayarak. Soğukkanlılığını kazanmıştı yeniden. "Boudakh'tan size ne? Bir akrabanız mı ki? Onu hayatınızda görmediniz bile!"

"Dinleyin beni Reba", dedi öfkeyle. "Şaka yapmıyorum! Eğer en ufak bir şey olursa ona, bir köpek gibi geberirsiniz siz de! Çığner geçerim sizi."

"Zamanınız olmayacak", dedi çabucuk Don Reba. Bembeyaz kesilmişti.

"Siz bir budalasınız Reba. Eski bir entrikacısınız, ama hiçbir şey anlamıyorsunuz. Bu kadar tehlikeli bir oyun oynamamıştınız şimdiye kadar. Ve bunun farkında bile değilsiniz."

Don Reba masasının arkasında büzüldü, gözleri kor gibi parıldıyordu. Roumata ölümü bu denli yakınında hissetmemişti.

Kartlar masanın üzerindeydi, oyuna kimin hakim olduğu anlaşılabaktı şimdi. Roumata fırlamaya hazırlandı. Hiçbir silah, ne bir kargı, ne de bir ok, anında öldürmezdi insanı. Bu düşünce, Don Reba'nın yüzünden açıkça okunuyordu. Yılların basurlusu yaşamak istiyordu.

"Dinlesenize beni", dedi yakınırmasına. "Burada oturmuş çene çalıyoruz... Boudakh'ınız hayatta, emin olun ki gerçekten hayatta. Beni hâlâ tedavi edebilir... Köpürmeyin hemen."

"Boudakh nerede?"

"Şenlik Kulesi'nde."

"Ona ihtiyacım var."

"Benim de ona ihtiyacım var Don Roumata."

"Bana bakın Reba, kafamı kızdırmayın. Düşüncelerinizi de saklamaya çalışmayın. Benden korkuyorsunuz. Ve iyi de yapıyorsunuz. Boudakh bana ait, anlıyor musunuz beni?"

İkisi de ayaktaydı. Reba korkunç görünüyordu. Yemyeşil ke-silmişti, dudaklarını sinirli sinirli oynatıyor, dişlerinin arasından homurdanıyordu.

"Velet" diye tısladı. "Kimseden korkum yok benim! Bir sü-lük gibi ezebilirim seni!"

Birden arkasına döndü ve duvardaki halıyı çekip yere indirdi. Kocaman bir pencere belirdi.

"Bak!"

Roumata yaklaştı. Pencere, sarayın avlusuna bakıyordu. Tan ağırmaktaydı. Yangınların dumanları gri gökyüzüne doğru yükseliyordu. Yerler cesetlerle doluydu. Hareketsiz siyah bir kare avlunun ortasını işgal etmişti. Roumata gözlerini oraya dikti. Bunlar, uzun kara cüppeler giymiş, kukuletalarını gözlerinin üzerine kadar indirmiş, bir ellerinde üçgen biçimli kara kalkanlar, diğer ellerinde uzun mızraklar bulunan atlıların oluşturduğu düzgün sıralardı.

"Buyrun işte!" dedi Don Reba heyecanlı bir sesle. Her yanı titriyordu. "Ölümsüz Efendimizin alçakgönüllü evlatları, Kutsal Düzen'in süvarileri. Tekerlek Vaga'nın serserileri ile gözleri dönmüş dükkâncıların barbar ayaklanmasını ezmek için Arka-

nar'a ayak bastılar bu gece! Kutsal Düzen, kentin ve ülkenin, daha doğrusu bugünden itibaren Düzen'in bir eyaleti olan bu toprakların efendisi artık..."

Roumata, farkında olmaksızın ensesini kaşdı. "Vay canına! Zavallı dükkâncılar bunlara yolu açmışlar meğerse! Harika bir kışkırtma!" Zafer kazanmış bir edayla gülümseyen Don Reba, "Henüz birbirimizi tanımıyoruz", dedi aynı heyecanlı sesle. "İzin verin, kendimi tanıtayım size: Reba, Tanrı'nın hizmetkârı, Kutsal Düzen'in Arkanar hükümetindeki temsilcisi, piskopos ve askeri yönetici!"

"Bundan kuşkulanmalıydım" diye düşündü Roumata. "Gri-liğin başarıya ulaştığı yerde, Kara'lar iktidara gelir hep. Ah! Tarihçiler, tarihçiler... ne ders ama!..."

Elleri arkasında ayağa kalktı, istemese de karşısındakinin üstünlüğünü kabul etmek zorundaydı.

"Yorgunum", dedi pek aldırış etmiyormuşcasına. "Uyumak istiyorum. Yıkanmak, ve böylece katillerinizin kanları ile sal-yalarından kurtulmak istiyorum. Yarın... daha doğrusu bugün..., bir saat sonra diyelim, güneşin doğmasından sonra, bakanlığa geleceğim. Boudakh'ın serbest bırakılma buyruğu hazır olmalı o anda."

"Yirmi bin kişiler!" diye haykırdı Don Reba pencereyi göstererek.

Yüzünü buruşturdu Roumata.

"Biraz daha yavaş, lütfen. Anımsanıza Reba, sizin bir piskopos olmadığınızı çok iyi biliyorum. Bir kitabı okur gibi içinizi okuyorum. Bir hainden, beceriksiz küçük bir dalavereciden başka bir şey değilsiniz siz..."

Dilini dudaklarının üzerinde gezdiren Don Reba'nın gözleri cam gibi parıldıadı.

Roumata devam etti:

"Bana ya da dostlarıma karşı yapabileceğiniz bütün pislikleri kellenizle ödersiniz. Nefret ediyorum sizden! Size katlanmaya hazırım, ama benim yolumun üzerinden zamanında çekilmeyi öğrenmeniz gerekiyor. Anladınız mı beni?"

Yalvarırcasına bir gülümseyişle çabıcaak konuştu Don Reba:

"İstedğim tek bir şey var. Sizin burada olmanızı istiyorum Don Roumata. Sizi öldüremem. Nedenini bilmiyorum, ama yapmam işte."

"Korkunuz benden", dedi Roumata.

"Yaptığım da bu zaten. Şeytansınız belki. Ya da Tanrı'nın oğlu. Belki de denizler ötesindeki büyük ülkelerden gelmiş bir insansınız... Sizi kusmuş olan derinliğe bir göz atmaya bile çekiniyorum. Başım dönüyor ve sapkınlığın içine düştüğümü hissediyorum. Fakat ben de sizi öldürebilirim her an. Bugün. Yarın. Yarından sonra. Bunu da siz anlıyor musunuz?"

"İlgilendirmiyor beni."

"Fakat öyleyse ne ilgilendiriyor sizi?"

"Hiçbir şey. Eğleniyorum. Ne Tanrı'yım, ne de Şeytan. Ben, Estor'lu şövalye Roumata'yım, geçici heveslerle ve ön yargılarla dopdolu, her bakımdan özgürlüğe alışkın neşeli bir soyluyum. Anımsıyorsunuz, değil mi?"

Don Reba sakinleşmişti. Mendiliyle terlerini silip hoş bir gülücük gönderdi.

"İnadınıza hayranım. Sonuçta, sizin de bir idealiniz var ve ona saygı duyuyorum, ne olduğunu bilmesem de. Birbirimize yaptığımız bu açıklamalardan dolayı çok memnunum. Belki bir gün, bakış açınızı anlatırsınız bana, ve tabii beni kendi görüşlerimi gözden geçirmeye yönlendirmeniz de söz konusu olabilir. Hata yapmak insanın özelliğidir. Ola ki yanılıyorum ve izlediğim amaç benim bakımından bu denli sadakati ve çabayı gerektirmiyor. Düşüncelerim geniştir benim ve sizinle bir gün yan yana çalışma düşüncesini pekâlâ aklıma getirebilirim..."

"Görürüz", dedi Roumata kapıya doğru yönelerek. "Sümüklü-böceğin teki" diye aklından geçirdi sonra. "Bir de iş arkadaşlığından söz ediyor! Hem de yan yana!..."

Kent, dayanılmaz bir terörün kurbanı olmuştu. Kırmızımtırak sabah güneşi, ıssız sokaklara, tüten harabelere, sökülmüş panjurlar ile kırılmış kapılara iç karartıcı bir parlaklık veri-

yordu. Tozların içinde, kırık cam parçaları kan gibi yansıyorlardı. Kuzgun sürüleri, bir tarlaya üşüşür gibi kentin üzerine çökmüşlerdi. Meydanlarda ve dört yol ağzlarında, küçük süvari grupları vardı. Kapkara giyimli bu atlı adamlar, kukuletalarının altından çevrelerine bakarak, eyerlerinin üzerinde hafif hafif kıpırdanıyorlardı. Aceleyle kurulmuş idam sephaları, soğumaya yüz tutmuş ateşlerin üzerinde sallanan zincirli ve kararmış bedenler taşıyorlardı. Ciyaklayan kuzgunlar ile kapkara katillerin dışında, kentte yaşayan başka hiçbir şey yoktu sanki.

Roumata, yolun yarısını gözlerini yumarak geçti. Soluk alamıyordu, iyice sopa yemiş bedeni canını çok acıtıyordu. İnsan mıydı bunlar? İnsani olan ne vardı onlarda? Birileri sokak ortasında öldürölmelerine izin veriyor, diğlerleri ise evlerinde kalıp uslu uslu sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlardı. Tek bir düşünceydi kafalarındaki: Benim dışımda kim olursa olsun. Öldürenlerin soğuk vahşeti ve öldürölenlerin sakın boyuneğışı, en korkunç olan buydu işte. Terörden donup kalan on kişi, bir başka adamın kurbanını seçip boğazlamasını bekliyordu edilginlikle. Bu adamların ruhu kirlenmişti, ve uysalca bekleyişlerinin her saati ruhlarını biraz daha kirletiyordu. Şu anda bile, sessizce kendi içlerine kapanmış bu evlerde, gözle görölmeyen rezil insanlar, muhbirler, katiller doğuyordu; korkudan hastalanmış binlerce insan, yaşamlarının sonuna dek çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına korkuyu öğreteceklerdi acımasızca. "Dayanamıyorum," diye tekrarladı Roumata, "delireceğim, onlar gibi olacağım, burada ne için bulunduğumu kesinlikle anlayamayacağım pek yakında... Dinlenmeliyim, bütün bunları düşünmeyip sakinleşmeliyim..."

"... Yeni takvime göre adlandırılışıyla Su senesi sonunda, merkezkaç olaylar eski imparatorlukta büyük boyutlara ulaştı. Her türlü araçla dağılmaya karşı koymaya çalışan feodal toplumun en gerici unsurlarının temsilcisi olan Kutsal Düzen, bu olaylardan yararlanarak..." - "Peki, yanmış cesetlerin kokusu, biliyor musunuz bunu? Karnı deşilmiş, çırılçıplak, sokağın tozları içinde yatan bir kadın gördünüz mü hiç? İnsanlarının sus pus olup

yalnızca kuzgunların bağırdığı bir kent gördünüz mü hiç, siz, doğacak olan küçük erkek ve kız çocukları, Arkanar Komünist Cumhuriyeti'nin okullarındaki stereovizörlerinizde gördünüz mü bunları?"

Göğsü sert ve sivri bir şeye çarptı. Özenle hazırlanmış demirden uzun bir mızrak, göğsünü sıkıştırıyordu. Kukuletasının altından ince dudakları ve küçük bir çenesi olduğu anlaşılan kara bir süvari yolunu kapatmış, tek kelime etmeden ona bakıyordu. Bir şeyler yapmak gerekiyordu, ama ne? Atından yere yuvarlamak mı? Hayır. Süvari, vurmak için mızrağını geriye çekti. Ah! Evet!... Roumata, uyuşukça sol kolunu kaldırdı ve giysisini sıyrarak saray çıkışında kendisine verilmiş demir bileziği ortaya çıkardı. Süvari, bileziği inceledi, mızrağını indirdi ve yoluna gitti. Giderken de "Tanrı adına", dedi alçak sesle ve acayip bir şiveyle. "O'nun adına" diye mırıldandı Roumata. Bir damın kor尼şinde tahtadan oyulmuş küçük bir şeytan yontusuna mızrağıyla ulaşmaya çalışan bir başka süvarinin yanından geçti. Birinci katın yarı yarıya parçalanmış panjurunun ardından, korkudan kireç gibi olmuş şişman bir surat görüldü belli belirsiz. Bu, üç gün önce elinde bir bira bardağı, coşkuyla "Yaşasın Don Reba!" diye haykıran ve çivili çizmelerin kaldırım taşları üstündeki gürültüsünü zevkle dinleyen dükkâncılardan biriydi muhakkak. Hey, grilik, grilik... Başını çevirdi Roumata.

Kira'yı düşünerek adımlarını sıklaştırdı. Vardığında neredeyse koşar bir haldeydi. Ev yerli yerindeydi. Basamaklara oturmuş iki keşiş, kukuletalarını arkaya devirip kötü traş edilmiş başlarını güneşe sunmuşlardı. Onu görünce ayağa kalktılar. "Tanrı adına", dedi her ikisi birden. "O'nun adına" diye yanıt verdi Roumata. "Ne arıyorsunuz burada?" Keşişler, kollarını göbeklerinin üstünde kavuşturarak eğildiler. "Siz geldiniz, biz gidiyoruz", dedi içlerinden biri. Basamakları indiler ve sırtlarını çıkartıp ellerini cüppelerinin kollarının içine sokarak acele etmeden uzaklaştılar. Roumata, arkalarında baktı ve bu uzun kara cüppeli alçakgönüllü insan görüntülerine sokaklarda en az bin defa rastladığını anımsadı. Fakat o zamanlar kılıçları toz-

lar içinde sürünmüyordu. Kördük! Hepimiz kördük! Soylu beyler için tek başına olan bir keşişle karşılaşmak ve ona açık saçık şakalar yapmak ne büyük bir zevkti! Ve ben, budala, sarhoşları oynayıp onları izliyordum katıla katıla gülererek. İmparatorluğun hiç olmazsa dinsel fanatizmin eline düşmemesinden memnunluk duyuyordum... Fakat, ne yapılabilirdi? Evet, ne yapılabilirdi?

"Kim var orada?" diye sordu titrek bir ses.

"Aç kapıyı Mouga, benim", dedi alçak sesle Roumata.

Sürgüler gıcırdayıp kapı açıldı, Roumata da içeriye süzülü-verdi. Her şey olağan görünümündeydi, rahatlayarak göğüs geçirdi. Beyaz saçlı yaşlı Mouga, başını hafif hafif sallayarak efendisinin miğferini ve kılıçlarını vermesini bekliyordu saygıyla.

"Kira nerede?"

"Yukarıda. İyi kendisi."

"Harika", dedi kılıç kemerlerini çıkartırken. "Ya Ouno? Neden burada değil?"

Kılıcı alan Mouga,

"Ouno öldürüldü", dedi sakince. "Hizmetçi odasında."

Roumata gözlerini kapayıp,

"Ouno öldürüldü" diye yineledi. "Kim öldürdü onu?"

Yanıtı beklemeden hizmetçi odasına geçti. Ouno bir masanın üzerine yatırılmıştı, beline kadar çarşafı örtülü, elleri göğsünün üstünde birbirine kenetli, gözleri kocaman açık ve ağzı çarpık bir biçimde kasılı. Hizmetkârlar, üzgün, masayı çevirmişler, bir köşede oturan keşişi dinliyorlardı. Aşçı kadın hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Roumata, gözlerini küçük çocuktan ayırmadan, kendisine itaat etmeyen parmaklarıyla gömleğinin yakasının düğmelerini çözdü.

"Hayvanlar..." diye söylendi. "Hepsi hayvan bunların!..."

Bir şeyler mırıldanarak masaya yaklaştı, ölü gözlerle baktı, çarşafı kaldırdı ve sonra hemen bıraktı.

"Çok geç", dedi. "Çok geç... Yararsız... Hayvanlar! Kim öldürdü onu? Keşişler mi?"

Keşişe doğru döndü ve adamı bir kavrayışla kaldırıp yüzünü onunkine yaklaştırdı.

"Kim öldürdü onu? Seninkiler mi? Konuş!"

"Keşişler değil", dedi yumuşaklıkla Mouga. "Gri askerler..."

Roumata, keşişin aşırı zayıf yüzüne, yavaşca genişleyen burun deliklerine bakıyordu. "Tanrı adına..." diye mırıldandı keşiş. Roumata, onu bıraktı, Ouno'nun ayaklarının dibindeki bir kanapeye oturdu ve ağlamaya başladı. Elleri yüzünde ağlıyor ve bir yandan da Mouga'nun duyarsız titrek sesini dinliyordu. Yaşlı hizmetkârın söylediklerine göre, gece nöbetçilerinin ikinci geçişinden sonra, kralın adına denilerek kapı çalınmıştı, Ouno kapıyı açmamalarını haykırmıştı onlara. Fakat açmak gerekiyordu, çünkü Griler evi ateşe vermekle tehdit ediyorlardı. İçeri dalan askerler, hizmetkârları sopadan geçirip bağlamışlar, sonra da yukarı kata çıkmışlardı. Odalar üzerindeki yolu koruyan Ouno ateş etmeye başlamıştı. İki oluklu yayı vardı ve iki kez ateş etme zamanı olmuştu -ki bunlardan birisi başarısızdı-. Griler bıçaklarını sallamışlar ve Ouno da yere devrilmişti. Onu tutup aşağı sürüklemişler, tekmelemişler, baltalarıyla vurmuşlar, ama tam bu sırada kara keşişler içeri girmişlerdi. İki Griyi öldüren keşişler, diğerlerini silahlarından arındırmışlar ve boyunlarına ip geçirip götürmüşlerdi.

Ses sustu; Roumata, Ouno'nun ayaklarının dibinde, dirsekleri masada öylece kalakaldı. Sonra güçlkle doğruldu, iki günlük sakalının üstünden akan gözyaşlarını koluyla sildi, küçük çocuğun buz gibi alnını öptü ve büyük bir çabayla ilerleyip merdivenleri tırmandı.

Yorgunluktan ve duygu yoğunluğundan yarı yarıya ölmüş gibiydi. Son basamaklarda biraz ayaklarını sürüdükten sonra, salonu geçip yatağına ulaştı ve inleyerek yastıkların üzerine yıkıldı. Kira koşup geldi. Öylesine güçsüzdü ki, kendisini soymasında kıza yardım bile edemedi. Kira, uzun çizmelerini çıkarttı, sonra şişmiş yüzünün üzerinde ağlayarak yırtılmış üniformasını, yumuşak maden gömleğini çekip aldı; dövülmüş bedeninin üzerinde ağlıyordu durmaksızın. İşte ancak o zaman, bir antreman sonrasındaki gibi sızlayan bütün kemiklerini hissetti. Kira sirkeye batırılmış bir bezle ovuyordu onu, o ise gözlerini açmadan

sıklı dişlerinin arasından mırıldanmaktaydı: "Öldürebilirdim onu... Hemen yanı başımdaydı... İki parmağımla ezerdim... Bu bir yaşam değil Kira... Çekip gidelim buradan... Deney'in objesi benim, onlar değil." Rusça konuştuğunun farkında değildi. Kira, korkmuş, gözleri yaşla dolu ona bakıyor, hiçbir şey söylemeden yanaklarından öpüyordu. Eskimiş çarşafı sardı onu -Ouno yenilerini satın almamıştı- ve sıcak şarap hazırlamak için aşağıya indi. Sürüne sürüne yatağından indi, acıdan inleyerek çıplak ayak, çalışma odasına gitti, masasının gizli bir çekmecesini açtı, küçük bir ilaç kutusunu karıştırdı ve birkaç sporamine hapı yuttu. Kira içinde dumanları tüten bir kaseinin bulunduğu ağır bir gümüş tepsiyi taşıyarak geri döndüğünde, sırtüstü uzanmış bir halde acının uzaklaşmasını, kafasındaki gürültünün sakinleşmesini ve bedeninin yeni bir güçle dolmasını dinliyordu. Şarabı içtikten sonra kendisini tamamiyle iyi hissetti, Mouga'yı çağırıp giysilerini hazırlamasını söyledi.

"Bir yere gitme", diyordu Kira. "Gitme, evde kal."

"Gitmem gerekiyor yavrum."

"Korkuyorum, kal... Öldürteceksin kendini."

"Hadi canım! Beni ne diye öldürsünler ki? Hepsi korkuyor benden."

Kira ağlamaya başladı yeniden. Hafifçe, sıkılganca, sanki onu kızdırmaktan çekiniyormuş gibi. Roumata, genç kızı dizlerine oturtup saçlarını okşadı.

"En berbat olanı bitti artık. Ve üstelik gideceğiz buralardan, biliyorsun..."

Kucağında büzülen Kira sakinleşti. Başı hafifçe sallanan Mouga, biraz ötede ayakta dikilmiş, olan bitene kayıtsız, Roumata'nın altın sarısı işlemeli pantolonunu tutuyordu hazırda.

"Fakat yapacağım çok iş var burada" diye sürdürdü Roumata. "Çok sayıda insan öldü bu gece. Kimlerin öldüğünü, kimlerin hâlâ yaşadığını öğrenmem gerekiyor. Öldürmeye hazırlandıkları insanlara yardım edilmeli."

"Sana kim yardım edecek peki?"

"Ne mutlu diğerlerini düşünen insana... Ve sonra bize yardım

eden çok güçlü insanlar var."

"Diğerlerini düşünemem. Geldiğinde ölü gibiydin. Seni döv-
düler, Ouno'yu öldürdüler. Çok güçlü dostların ne yapıyordu bu
arada? Bunu engellemek için neden hiçbir şey yapmadılar? Sana
inanmıyorum... Sana inanmıyorum..."

Kurtulmak istedi, ama Roumata sıkıca sarmıştı onu.

"Evet. Bu kez dostlarım biraz geç kaldılar. Ama şimdi dik-
kat ediyorlar ve bizi koruyorlar. Bugün bana neden inanmı-
yorsun? Daha önceleri hep inanırdın bana. Sen de görüyorsun işte,
ölü gibiydim, oysa şimdi bir bak bana."

"Bakmak istemiyorum sana", dedi yüzünü elleriyle kapata-
rak. "Yeniden ağlamak istemiyorum."

"Haydi, haydi! Birkaç çizik işte! Çocuk işi... En berbat olanı
bitti artık. Hiç olmazsa bizim için. Fakat çok iyi, olağanüstü in-
sanlar var, onlar için terör devam ediyor hâlâ. Yardım etmeli-
yim onlara."

Kira, uzunca içini çekip boynundan öptü onu ve yavaşça kol-
larından kurtuldu.

"Bu akşam gel. Geleceksin değil mi?"

"Tabii! Daha erken geleceğim ve kesinlikle yalnız da ol-
mayacağım. Yemeğe bekle beni."

Kira, elleri dizlerinin üzerinde bir koltuğa oturup giyinmesi-
ni seyretti. Roumata, bir yandan pantolonunu giyiyor, öte yandan
kendi kendine Rusça konuşuyordu. Mouga, önünde diz çöküp sayı-
sız düğme ile tokaları ilikledi. Fanilasının üzerine mucizevi ma-
deni gömleğini geçirdi, sonra umutsuzca konuştu:

"Yavrucuğum anla beni, gitmek zorundayım, başka türlü yap-
mam mümkün değil! Gitmemem mümkün değil!"

Düşünceli düşünceli yanıtladı onu:

"Bazen düşünüyorum da, neden beni dövmediğini anlaya-
mıyorum."

Görkemli dantellerle bezeli gömleğini iliklemekte olan Rou-
mata durup,

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu şaşkınlıkla. "Seni döve-
bileceğimi mi sanıyorsun?"

"Yalnızca iyi değilsin sen" diye devam etti sorusuna aldırış etmeden. "Aynı zamanda çok acayıpsın. Tıpkı bir melek gibi... Yanımda olduğun zaman, güçlü oluyorum ben de. Şu anda güçlüyüm... Bir gün senden bir şey isteyeceğim. Şimdi değil, daha sonra, her şey bittiği zaman. Bana kendinden bahsedecek misin o zaman?"

Roumata cevap vermedi. Mouga'nın ona uzattığı kırmızı çizgili kavuniçi yeleği tiksintiyle üzerine geçirdi.

"Evet yavrucuğum," dedi sonunda, "bir gün sana her şeyi anlatacağım."

"Bekleyeceğim seni", dedi ciddiyetle. "Şimdi git ve beni boş ver."

Roumata, yaklaşp şişmiş dudaklarıyla dudaklarından öptü onu, sonra kolundan demir bileziği çıkarıp uzattı.

"Sol koluna tak bunu. Bugün hiç kimsenin gelmemesi gerekir, ama eğer birileri gelirse, bunu göster onlara."

Arkasından bakan Kira'nın neler düşündüğünü biliyordu: "Sen, belki bir şeytan, belki de Tanrı'nın oğlusun, ya da deniz ötesi efsanevi ülkelerden gelen bir insansın, ama geri dönmezsen ben de yaşayamam." Fakat Kira hiçbir şey söylemedi, Roumata da bu suskunluğundan dolayı minnettardı ona, çünkü öylesine güçlü ki gitmek; sanki güneşli bir plaj kıyısında berbat bir bataklığa dalış yapıyor gibiydi.

8.

Roumata, evlerin arkasından ilerleyerek Arkanar piskoposunun binasına doğru yöneldi. Evlerin dar avlularından sakına sakına geçiyor, kurumak için asılmış çamaşırlara dolanıyor, patates yığınları arasından dört ayak üzerinde süzülüyordu. Dikenli telleri aşarken görkemli kordelalarının ve değerli dantellerinin bir bölümünü paslı çivilere bırakmak zorunda kalıyordu. Yine de kara ordunun dikkatli gözünden kaçamadı. Bir çöplüğe açılan dar ve kıvrımlı sokaktan çıktığı anda, asık suratlı ve çakırkeyif iki keşişle burun buruna geldi.

Roumata, onların yanından geçip gitmek istedi. Fakat keşişler, kılıçlarını çekip yolunu kapatılar. Roumata da aynı şeyi yapmaya hazırlanıyordu ki, keşişler parmaklarını ağızlarına sokup ısıklık çalarak yardım istediler. Roumata geldiği dar yola doğru geriledi, ama tam o sırada sıradan yüzlü, kısa boylu ve çevik bir adam beliriverdi. Roumata'yı iteleyip keşişlere doğru koştu ve onlara birşeyler söyledi; bunun üzerine keşişler, cüppelerini kaldırıp mor pantolonları içindeki güçlü bacaklarını göstererek hızlı hızlı uzaklaştılar ve evlerin arkasında kayboldular. Kısa boylu adam da, arkasına bakmadan onların peşini yürüyüp gitti.

"Anlıyorum", dedi içinden Roumata. "Koruyucu bir casus. Ve kendisini gizlemiyor da. Her şeyi düşünüyor Arkanar piskoposu!

Benden mi korkuyor, yoksa benim için mi korkuyor? İşte bu beni ilgilendirir." Gözleriyle casusu izleyerek, eski Tacın Güvenlik Bakanlığı'nın arkasına çıkan alana doğru ilerledi. Kol gezen muhafızların bulunmadığını umut etmekten başka yapacak bir şey yoktu.

Sokak ıssızdı. Fakat panjurlar hafifçe gıcırıyor, kapılar çarpıyor, bir bebek ağlıyor ve ürkek fısıldaşmalar duyuluyordu. İsten kapkara olmuş yorgun, zayıf bir yüz, sakınarak eski bir duvarın ardından belirdi. Korkmuş çukur gözler, Roumata'ya dikildi.

"Özür dilerim soylu senyör, sizden çok özür dilerim. Soylu bey kentte neler olduğunu bana söyleyebilir mi acaba? Ben, demirci Kikous'um, lakabım da Topal. Demirhaneye gitmek zorundayım ve korkuyorum..."

"Gitme" diye öğüt verdi ona Roumata. "Keşişlerin hiç şakası yok. Kral yok artık. Yönetim, Don Reba'nın, Kutsal Düzen'in piskoposunun elinde. Sakin sakin köşende oturmakla daha iyi edersin."

Her kelimesinde, demirci başını sallıyor, gözleri yılgınlık ve umutsuzlukla doluyordu.

"Düzen, demek ki..." diye mırıldandı. "Ah! Allah kahretsin!... Özür dilerim soylu senyör. Düzen dediniz... Griler mi ya da ne?"

"Hayır değil", dedi Roumata adamı merakla inceleyerek. "Griler devre dışı bırakıldı. Bunlar keşiş."

"Vay canına!" dedi demirci. "Griler de... Hayret! Ne Düzen ama! Griler yenildiler, işte bu iyi. Fakat bizler için senyör, siz ne düşünüyorsunuz? Onların Düzen'ine ayak uydurabilir miyiz?"

"Neden olmasın? Düzen de yemek ve içmek gereği duyar. Alışsınız buna."

Demirci cesaretini toplamıştı.

"Ben de paçamızı kurtaracağımızı tahmin ediyorum. İnaniyorum ki, en önemli şey kimsenin canını sıkmamak, o zaman sizin de canınızı kimse sıkamaz."

Roumata olumsuzca başını salladı.

"Hayır. Kendilerini öldürtenler hiçbir şey yapmayanlardır."

"Bakın, bu doğru" diye içini çekti demirci. "Fakat yalnız başıma ne yapabilirim, üstelik pantolonuma yapışmış sekiz tane de velet varken? Ah! En azından patronumu öldürmüş olsalar! Grilerde subaydı. Siz ne diyorsunuz soylu senyör, öldürmüş olabilirler mi onu? Beş altın borcum vardı ona."

"Bilmiyorum. Olabilir. Ama biliyor musun demirci, düşünmen gereken şu: Tek başınasın, tamam, fakat senin gibi yalnız olan belki de on bin insan var bu kentte."

"İyi de ya sonrası?"

"Eh işte düşün bunu!" dedi kızgınlıkla Roumata ve yoluna devam etti.

"Cehenneme kadar! Bunları düşünebilecek düzeyde. Onun için daha çok erken. Oysa, bundan daha kolay ne var? Öfkeli on bin demirci, önüne çıkanı darmadağan eder. Ama onlarda eksik olan öfke, yalnızca korku var. Her kişi kendisi, Tanrı herkes için."

Yolun sonundaki çalılıklar kıpırdadı ve içinden sürünerek Don Tameo çıktı. Roumata'yı görünce bir sevinç çığlığı attı, ayağa kalktı ve toprağa bulanmış ellerini uzatıp sendeleyerek ona doğru ilerledi.

"Soylu senyörüm" diye haykırdı. "Sizi gördüğüme ne kadar da memnunum! Yoksa siz de mi bakanlığa gidiyorsunuz?"

"Tabii soylu senyör" diye yanıtlayan Roumata kucaklamalarını beceriyle savuşturdu.

"Soylu beyim, size eşlik etmeme izin verir misiniz?"

"Benim için bir onur olur soylu beyim."

Karşılıklı şatafatlı selamlamalarda bulundular. Don Tameo'nun dün akşamdan beri içmeyi kesmeye çalışmasının boşuna olduğu açıkça görülüyordu. Geniş sarı pantolonundan zarif bir şişe çıkardı.

"Siz de alır mıydınız soylu senyör?" diye kibarca önerdi.

"Hayır, çok teşekkür ederim."

"Rom! Başkent'in gerçek romu. Bir altın ödedim ona."

Kent çöplüğüne vardılar ve burunlarını tıkayarak pisliklerin, köpek leşlerinin ve içinde kurtçukların oynadığı berbat kokulu birikintilerin arasından ilerlediler. Havada on binlerce yeşil sinek vızıldaşıp duruyordu.

"İlginç", dedi Don Tameo şişesinin ağzını kapatarak. "Buraya daha önce hiç gelmemiştim."

Roumata susuyordu.

"Don Reba'ya hep hayran olmuşumdur", dedi don Tameo. "Bu anlamsız monarkı eninde sonunda devireceğinden, önümüze yeni yollar çizeceğinden, bize göz kamaştırıcı ufuklar açacağından emin olmuşumdur hep." Bunları söyler söylemez ayağı yeşilimsi bir su birikintisinin içine hızla daldı ve düşmemek için Roumata'ya yapıştı. Yeniden toprak zemine geldiklerinde, "Evet" diyerek sürdürdü sözlerini. "Biz, genç soylu beyler, Don Reba'yla birlikte olacağız her zaman! Öylesine beklenen gönül yüceliği geldi nihayet! Düşününüz bir kere Don Roumata, işte tam bir saat-tir tek bir Griye rastlamadan sokaklarda ve bahçelerde yürüyüp duruyorum. Gri pisliği yeryüzünden silip attık. Düzene sokulan Arkanar'da özgürce soluk almak ne hoş bir şey! Kaba saba dük-kâncıların, aşağılık adamların, küstah serserilerin yerine Tan-rı'nın hizmetkârları sokakları dolduruyor. Bazı soylu insanlar şimdiden göğüslerini gere gere kapılarının önünde dolaşıyorlar, gözlerimle gördüm onları. Görgüsüzün tekinin gübre arabasıyla üzerlerine çamur sıçratmasından çekinmelerine gerek yok artık. Ne de eski kasaplar ile tuhafiyecilerin arasından kendilerine yol açmaya çalışmalarına. Her zaman için kendisine büyük bir saygı duyduğum ve gizlemeden açıkça söyleyeyim ki, aynı zamanda sıcak bir sevgi beslediğim büyük Kutsal Düzen'in lütfuyla işitilmemiş bir gönence ulaşacağız; hiçbir köylü, Düzen'in yöneticisinin imzalı izni olmaksızın gözlerini kaldırıp bir soyluya bakmak cüretini gösteremeyecek. Üzerimde bu konuda hazırlanmış bir dilekçe var."

"Ne berbat bir koku", dedi Roumata kelimelerin üzerine basa basa.

"Evet, korkunç" diye onayladı şişesini kapatan Don Tameo.

"Ama buna karşılık, düzene sokulmuş Arkanar'da özgürce soluk alınıyor. Ve şarap fiyatları da yarı yarıya inmiş..."

Don Tameo, şişeyi bitirip olağanüstü bir heyecanla havaya fırlattı. İki kere yere düştü ve ikincisinde, çok günah işlediğini, doğal yapısının kirli olduğunu ve kendisini olduğu gibi göstermek istediğini söyleyerek temizlenmeyi reddetti. Bağıra çağıra dilekçesinden bölümler okuyup duruyordu. "Burada kuvvetlice vur-gulanmış! Örneğin, şu bölüme bir bakın soylu senyörler: 'Eğer pis kokulu aşağılık serseriler...' Nasıl ama? Ne düşünce!" Bakan-lığın arka avlusuna vardıklarında, karşılaştıkları ilk keşişin üzerine çöktü ve gözyaşlarına boğularak günahlarından kurtar-ması için yalvarmaya başladı. Neredeyse boğulmak üzere olan keşiş, var gücüyle kurtulmaya çabalıyor, bir yandan da yardım çağırarak için ısıklık çalmaya çalışıyordu; fakat Don Tameo keşişin cüppesine asıldı ve birlikte bir çöp yığınının üstüne yuvar-landılar. Roumata onları orada bırakıp yürüdü; daha uzun bir süre yalvaran ısıklar ile Don Tameo'nun haykırışlarını işitti: "Eğer pis kokulu hödükler... Hayır duası!... Bütün yüreğimle!... Sevgi duyuyorum, anlıyor musun, sevgi duyuyorum, pis herif?"

Alanda, Şenlik Kulesi'nin gölgesinin altında bulunan girişin önünde, korkunç görünümlü büyük sopalarla silahlanmış bir pi-yade keşiş birliği sıraya dizilmişti. Ölüler kaldırılıyordu. Sa-bah rüzgârıyla sarı toz parçacıkları havada uçuşmaktaydı. Kule'nin konik biçimli geniş çatısının altında, kuzgunlar bağı-rışıyor, kavga ediyor ve çıkıntılı kirislere başları aşağı olarak tutunuyorlardı. Kule, iki yüz yıl önce, öldürülmüş kralın bir atası tarafından yalnızca askeri gereksinimler amacıyla inşa edil-mişti. Bina çok sağlamdı, bir zamanlar bir kuşatma olasılığına karşı yiyeceklerin depolandığı üç kattan oluşuyordu. Daha sonra Kule bir hapishaneye dönüştürülmüştü. Bir deprem binanın içinde büyük yıkıntıya neden olmuş, bunun üzerine hapishane bodrum katlarına taşınmıştı. Bir dönemde, Arkanar kraliçelerinden biri, efendi senyörüne mahkumların çığlıklarının eğlenmesini engelle-diğinden yakınmıştı. Güçlü kocası da, askeri bir orkestranın sa-bahtan akşama dek Kule'de çalmasına karar vermişti. Binanın

şimdiki adı, bu dönemden kalmıştı işte. Uzun zamandan beri içi boş bir taş yığınının başka bir şey değildi, sorgulama odaları toprak altında bulunuyordu ve hiçbir askeri orkestra yıllardır burada birşeyler çalmamamıştı, ama yine de halk onu Şenlik Kulesi diye adlandırmaya devam ediyordu.

Genelde binanın çevresinde kimseler olmazdı, ama bu saatte büyük bir canlılık vardı. Yırtılmış gri üniformaları içindeki Saldırı Kıtaları askerleri, paçavralara bürünmüş serseriler, çığlıklar atan kızlar ve gece ordusunun vahşi bakışlı haydutları ite kaka Kule'ye götürülüyorlardı. Gizli geçitlerden çıkarılan cesetler, kancalarla çekilip iki tekerlekli arabalara yükleniyor ve kentin dışına taşınıyordu. Bakanlığın kapılarında kuyruğa girmiş büyük sayıda soylu ile zengin burjuva, bu uğursuz etkinliği korku ve sıkıntıyla seyretmekteydi.

Herkesi içeri aldılar, hatta bazılarına refakatçi bile verdiler. Roumata da içeri süzüldü. Bakanlığın havası, kent çöplüğününki kadar, soluk alınamayacak derecede berbat kokuyordu. Sapsarı suratlı ve yelken kulağı bir tüy kalemle süslü bir memur, üzeri kağıtlarla kaplı büyük bir masada oturmaktaydı. Konuşma sırası kendisinde olan ve görkemli bıyıklarıyla kasım kasım kasılan soylu Don Kehou kimliğini açıkladı.

"Şapkanızı çıkarın", dedi memur anlamsız bir sesle ve başını kağıtların üzerinden kaldırmaksızın.

"Kehou ailesi kralın karşısında bile şapkasını çıkarmama ayrıcalığına sahiptir!" diye gururla açıkladı Kehou.

"Kutsal Düzen'e karşı kimsenin ayrıcalığı yoktur" diye yanıtladı memur aynı anlamsız sesle.

Don Kehou, kızardı, bir şeyler homurdandı, ama şapkasını da çıkardı. Memur, uzun sarı tırnağını isimler listesinin üzerinde dolaştırdı.

"Don Kehou... Don Kehou..." diye mırıldanıyordu, "Don Kehou... Kraliyet Sokağı on iki numara mı?"

"Evet" diye cevap verdi Don Kehou sinirli kalın bir sesle.

"Dört yüz seksen beş numara, papaz Tibak."

Yan masada oturan, sıcaktan pancar gibi olmuş şişman papaz

Tibak, kağıtlarını karıştırdı, kel kafasının terlerini sildi, ayağa kalktı ve tekdüze bir sesle okudu:

"Dört yüz seksen beş numara, Don Kehou, Kraliyet Sokağı on iki, Arkanar Piskoposu Hazretleri Don Reba'nın adını iki yıl önce bir saray balosunda karaladığı için, adı geçen kişinin çıplak poposuna üç düzine değnek yemesi ve Hazret'in ayakkabılarını öpmesi."

Papaz Tibak yerine oturdu.

"Bu koridordan gidiniz", dedi anlamsız sesli memur. "Değnekler sağda, ayakkabılar solda. Sıradaki..."

Don Kehou'nun itiraz etmemesine Roumata çok şaşırıldı. Sırasını beklerken çok daha beterlerini duymuş olmalıydı Don Kehou. Bir homurtu koyup kibirle bıyıklarını sıvazladı ve koridora doğru yöneldi. Arkadaki, yağları bingil bingil oynayan şişko Don Pifa'ydı ve şapkasını çoktan çıkarmıştı bile.

"Don Pifa... Don Pifa..." diye homurdanan memur, parmağını listede gezdiriyordu. "Sütçüler Sokağı iki numara mı?"

Don Pifa'nın boğazından anlamsız bir ses çıktı.

"Beş yüz dört numara, papaz Tibak."

Papaz, terlerini silerek ayağa kalktı.

"Beş yüz dört numara, Don Pifa, Sütçüler Sokağı iki, Hazret'in karşısında hiçbir şeyden suçlu değil, dolayısıyla temiz."

"Don Pifa," dedi memur, "arınmışlık işaretini alınız." Eğildi ve yanında bulunan bir sandığın içinden bir demir bilezik çıkarıp soylu Don Pifa'ya uzattı. "Sol kolunuzda taşıyın ve Düzen askerleri sorar sormaz bunu gösterin. Sıradaki..."

Don Pifa, bir şeyler geveledi ve bileziğe bakarak uzaklaştı. Memur, yeni bir ismi araştırmaya başlamıştı bile. Roumata kuyrukta bekleyenlere bir göz attı. İçlerinde tanıdığı birçok yüz vardı. Bazıları her zamanki gibi gösterişlice giyinmişlerdi, diğerleri daha sade giyimliydiler, ama hepsi çamura ve pisliğe bulanmıştı. Kuyruğun ortasındaki Don Sera, beş dakika içinde üçüncü kez herkesin duyabileceği bir şekilde açıklamasını yapıyordu: "Bir soylu beyin bile, Hazret tarafından vurulmuş birkaç değnek yememesi için hiçbir neden göremiyorum!"

Roumata, kendisinden öncekinin koridora yollanmasını bekledi (epey tanınmış bir balıkçıydı bu, pek de yerinde olmayan bir kelime oyunu nedeniyle ayakkabıları öpme olmadan beş değnek darbesine çarptırılmıştı), sonra masanın önüne geçti ve elini kayıtsızca memurun kağıtlarının üstüne koydu.

"Özür dilerim," dedi, "doktor Boudakh için serbest bırakılma emri gerekiyor bana. Ben Don Roumata'yım."

Memur başını kaldırmadı bile.

"Don Roumata... Don Roumata." Genç adamın elini iterek uzun listeyi tırnağıyla taramaya koyuldu.

"Ne yapıyorsun mürekkep hokkası? Bana serbest bırakma emri gerekiyor!"

"Don Roumata... Don Roumata..." Bu robotu durdurmak olanaksızdı. "Kazancılar Sokağı sekiz numara. On altı numara, papaz Tibak."

Arkasındaki herkesin soluklarını tutmuş olduğunu hissetti Roumata. Doğruyu söylemek gerekirse, kendisi de pek rahat değildi. Kıpkırmızı suratıyla terleyen papaz Tibak ayağa kalktı.

"On altı numara, Don Roumata, Kazancılar Sokağı sekiz, Düzen'e verdiği olağanüstü hizmetler nedeniyle Hazret'in kişisel minnetine mazhar olmuş ve istediği gibi kullanabileceği doktor Boudakh'ın serbest bırakılması emrini almaya hak kazanmıştır. Bakınız evrak 6-17-LL."

Memur, evrağı listelerinin altından hemen bulup çıkardı ve Roumata'ya uzattı.

"Sarı kapı, birinci kat, kapı numarası altı, dosdoğru, sağda ve solda. Sıradaki..."

Roumata kağıda baktı. Bu, bir serbest bırakma emri değil, fakat bakanlığın beşinci servisine girmek için gereken yazılı izni almaya yarayan izin kağıdıydı; bu servisten de Gizli İşler Sekreterliği'ne girmek için gerekli belgeyi alacaktı.

"Bana ne verdin böyle cahil eşek? Serbest bırakma izni nerede?"

"Sarı kapı, birinci kat, kapı numarası altı altı, dosdoğru, sağda ve solda."

"Sana izninin nerede olduğunu soruyorum?" diye homurdandı Roumata.

"Bilmiyorum, bilmiyorum, sıradaki..."

Roumata, kulağının hizasında bir soluma işitti. Yumuşak ve sıcak bir şey sırtına baskı yapıyordu. Kenara çekilmesiyle Don Pifa'nın kendisini masanın önüne atması bir oldu.

"Girmiyor" diye yakındı.

Memur ilgisizce bir bakış attı ona.

"Adınız? Ünvanınız?"

"Girmiyor" diye tekrarladı Don Pifa, bir yandan da güçlkle üç tombul parmağına sokmuş olduğu bileziği çekiştirip duruyordu.

"Girmiyor ha..." dedi memur. Kara kaplı, yağlı ve uğursuz görünümlü büyük bir kitabı önüne çekti. Don Pifa, şaşkınlıkla ona baktı, geriye doğru ani bir hamle yaptı ve tek kelime etmeden aceleyle çıkışa doğru yürüdü. Kuyrukta sesler yükseldi hemen: "Çabuk olunuz! Çabuk!" Adamın yolundan çekilen Roumata "İşte şimdi çöküş" diye geçirdi içinden. "Görürsünüz gününüzü!..." Memur yüksek sesle okuyordu: "Eğer arınmışlık işareti arınmış kişinin sol kolunda yerini alamıyorsa, ya da arınmış kişinin sol kolu yoksa..." Roumata, masanın çevresini dolaştı, iki elini sandığın içine daldırıp alabildiği kadar bileziği aldı ve ayrıldı.

"Hey! Hey!" diye pek de heyecanlanmadan arkasından çağırdı memur. "Yazılı iznin?"

"Tanrı adına", dedi Roumata omuzunun üzerinden anlamlı bir bakış fırlatarak. Memur ile papaz Tibak, tek bir adam gibi birlikte ayağa kalktılar ve pek de uyumlu olmayan bir biçimde "O'nun adına" diyerek cevap verdiler. Kuyruktakiler, kıskançlıkla ve hayranlıkla Roumata'ya bakıyorlardı.

Bakanlıktan çıkan Roumata, sol kolundaki bilezikleri şakırdatarak ağır ağır Şenlik Kulesi'ne yöneldi. Dokuz tane bilezik almış, ancak beşini sol koluna takabilmişti, diğerleri sağ kolundaydı. "Yavaş yavaş yıpratarak alt etmek istiyor beni Arkanar piskoposu, ama başaramayacak." Her hareketinde bilezikler şakırdıyor, Roumata da rengarenk mühürlerle süslü etkileyici bir kağıdı, evrak 6-17-LL'yi görecek bir şekilde elinde tutuyordu.

Yaya ya da atlı keşişler, aceleyle onun önünden çekiliyorlardı. Koruyucu casus, saygılı bir mesafede kalarak, kalabalığın içinden bir orada bir burada görünüp duruyordu. Önüne çıkanları acımasızca iten Roumata, giriş tonozunun altına geldi, yolunu kesmeye hazırlanan nöbetçiyi tartışmaya yer vermeyen bir ses tonuyla uyardı ve avluya girmeden doğrudan doğruya, tüten meşalelerin arada bir aydınlatabildiği kaygan ve eğri büğrü basamaklı merdivene yöneldi. Eski Tacın Güvenlik Bakanlığı'nın kutsal mı kutsal yeri burada başlıyordu işte; yani, kraliyet hapishanesi ile sorgulama odaları.

Tonozlu koridorlar, her on adımda bir paslı demir taşıma-
lıklara yerleştirilmiş pis kokulu meşalelerle aydınlatılmıştı. Her meşalenin altında, bir inin girişine benzer bir girinti ve onun hemen ardında da penceresi demir parmaklı küçük bir kapı bulunuyordu. Bunlar, hapishane hücrelerinin ağır sürgülerle dışarıdan kapatılmış girişleriydi. Koridorlarda büyük bir canlılık vardı, itilip kakılıyor, koşuşturuluyor, bağırılıyordu. Sürgüler gıcırtyla çekiliyor, kapılar çarpılıyordu. Dövülen birisi avaz avaz haykırıyor, bir adam götürülmemek için umutsuzca çaba-
lıyor, bir diğeri ağzına kadar dolu bir hücreye tıklmaya çalışılıyor, çıkartılmak istenen bir mahkum ise yanındakilere yapışarak "Ben değilim, ben değilim!" diye bağırıyordu. Karşılaştığı keşişlerin yüzü, acımasız olacak denli kaygılıydı. Herkes acele ediyordu, herkes önemli işlerle meşguldü. Yolunu bulmaya çalışan Roumata, adımlarını sıklaştırmadan koridorlardan geçiyor ve giderek daha aşağılara doğru iniyordu. Aşağı katlar daha sakin-
kindi. Konuşmalarına bakılırsa Yurtseverlik Okulu öğrencileri, burada okulu bitirme sınavını geçmekteydiler. Çıplak üstlerinde deri önlükleriyle iri yarı gençler, işkence odalarının kapısında gruplar oluşturmuşlardı. Yağlı ders kitaplarını karıştırıyorlar ve ara sıra bir maşrapanın asılı durduğu büyük bir su teknesine gidip susuzluklarını gideriyorlardı. Odalardan korkunç çığlıklar ile darbe sesleri yükseliyordu, yanık kokusu her yeri kaplamıştı ve hele o konuşmalar, o konuşmalar!...

"Kemik kırıcının tepesinde bir vida var, biliyorsun, işte o

kırılmış. Benim hatam mı yani? Kapı dışarı etti beni. Hayvan-oğlu hayvan, dedi bana, gidip popona beş tane sopa attır ve sonra gel..."

"Kimin kırbaçladığını bilmek gerekir, belki de öğrencilerdir. Onlarla anlaşabiliriz, aramızda para toplayalım, kelle başına beş papel, ve bu parayı verelim..."

"Adam çok yağlı olduğu zaman, aletin ucunu kızdırmaya gerek yok, zaten soğuyor. Yapılacak en iyi iş, demirleri tutup biraz yağı koparıp almak..."

"Tanrı'nın ayaklığı ayaklar içindir, geniştir ve bıçakları vardır; fakat büyük şehitin eldivenleri vidalıdır, eller için özeldir, anlıyor musun?"

"Amma gırgır iş çocuklar! Geçerken bir uğradım ve kimi gördüm dersiniz? Kızıl Fika, sokağımızın kasabı. Çok içtiği zamanlar kulağını çekmişti hep. Görürsün gününü, dedim içimden, şakır şakır kanlarını akıtacağım senin..."

"Pekora Goubou keşişler tarafından tutuklandı bu sabah ve hâlâ geri gelmedi, sınavda da görmedik onu..."

"Şiş-çeviriciyi kullanmam gerekiyordu, fakat aptallığımdan kaldıraç üzerinde çalıştım ve adamın bir kaburgakemiğini kırdım. Peder Kin beni ensemden yakalayıp kuyruk sokumuma küt diye bir tekme yapıştırdı. Vallahi çocuklar, gözlerimin önünde şimşekler çaktı, canım hâlâ acıyor. Malzemelerimi ne diye boş harcıyorsun, diye söylendi bana."

"Bakınız dostlarım, bakınız" diye içinden söylenen Roumata başını ağır ağır soldan sağa ve sağdan sola çeviriyordu. "Bunlar teori değil. Daha önce hiç kimse görmedi böyle bir şeyi. Bakın, dinleyin, filme çekin... ve Allah kahretsin, kendi döneminizin değerini bilin, sevin onu; buralardan geçen insanların karşısında da eğilin! Bu sapsarı suratlara bakın, dar kafalı, kayıtsız, her türlü vahşete alışık bu gençlere bakın, ve tiksiniş numarası yapmayın, bizim atalarımız da bunlardan daha iyi değildi..."

Dikkati çekti. On kadar baş ona doğru çevrildi.

"Bakın, bir soylu... Kireç gibi olmuş."

"Hey! Böyle şeylere alışık değildir soylular, iyi bilinen bir

şey bu..."

"Öyleyse su vermek gerekir ona, ama zincir kısa, oraya kadar ulaşamaz..."

"Boş ver! Düzelir birazdan..."

"Benim elimde böyle bir tane olacak ki... Bir şey sorulduğu zaman hemen cevap verir böyleleri..."

"Hey! Yavaş olun çocuklar, tepemize binecek yoksa... Bileziklerinin hepsini gördünüz mü? Ve de elindeki kağıdı?"

"Bize bakıyor... Gidelim buradan çocuklar."

Ayrıldılar ve yalnızca örümcek gözlerinin parladığı karanlık köşelere sindiler. "İyi, bu bana yeter" diye düşündü Roumata. Koşarak geçmekte olan bir keşişi cüppesinden yakalayacağı sırada, biraz ileride icraatla meşgul üç keşişin olduğunu farketti. Büyük bir olasılıkla ihmal nedeniyle suçlu görülen bir cellatı sopayla dövüyorlardı. Onlara yaklaşan Roumata,

"Tanrı adına", dedi bileziklerini salayarak yavaş bir sesle.

Keşişler sopalarını bırakıp ona baktılar.

"O'nun adına", dedi en iri yarı olanı.

"Haydi kardeşlerim, beni koridor nöbetçisine götürün."

Keşişler birbirlerine baktılar. Cellat aceleyle su teknesinin arkasına sığındı.

"İyi de, ondan ne istiyorsun?" diye sordu iri yarı keşiş.

Roumata, hiçbir şey demeden kağıdı keşişin gözlerinin hizasına doğru kaldırdı, sonra da kolunu indirdi.

"Ya!" dedi keşiş. "Nöbetçi benim."

"Pekâlâ." Roumata kağıdı rulo biçiminde sardı. "Ben Don Roumata'yım. Hazret, doktor Boudakh'ı armağan olarak verdi bana. Gidip onu bana getir."

Elini kukuletasının altına sokup gürültüyle kaşınan keşiş,

"Boudakh?" dedi düşünceli bir ifadeyle. "Hangi Boudakh? Rüşvetçi olan mı yoksa?"

"Hayır..." dedi bir diğeri. "Rüşvetçi olan Roudakh'tı. Dün akşam serbest bıraktık onu. Papaz Kin'in kendisi zircirlerini çözüp dışarı saldı onu. Ve ben..."

"Bırakın saçmalıkları" diyen Roumata sabırsızca kağıdı

salladı. "Boudakh. Kralı zehirleyen."

"Ya!" dedi nöbetçi. "Fakat kesinlikle kazığın üzerinde olmalı bu saatte... Papaz Pakka, gidip on iki numaraya bir bak. Sen mi çıkaracaksın onu?" diye Roumata'ya sordu.

"Tabii. Bana ait o."

"Öyleyse evrağı bana ver. Dosya için."

Roumata, kağıdı ona verdi. Nöbetçi, evrağı elinde evirdi çevirdi, mühürleri inciledi ve sonra hayranlıkla görüşünü bildirdi:

"Bazılarının yazısı ne kadar da güzel! Sen, soylu, burada kal, bekle biraz, şurada yapacak bir işimiz var... Öteki nereye gitti yahu?"

Keşişler suçlu cellatı aramaya koyuldular. Roumata bir köşeye doğru uzaklaştı. Cellat su teknesinin arkasında bulundu, yere yatırıldı ve aşırı bir sertliğe başvurulmaksızın düzenli bir biçimde dövüldü. Beş dakika sonra, yollanan keşiş, bir ipin ucundaki ak sakallı, kara giysili zayıf bir ihtiyarı çekiştirerek geri döndü.

"İşte senin Boudakh'ın" diye uzaktan neşeyle bağırdı keşiş. "Ve de kazığa geçirilmemiş, yaşıyor Boudakh, hem de sağlıklı! Doğru, biraz güçsüz, uzun zamandır bir şey yememiş herhalde..."

Onlara doğru giden Roumata, ipi keşişin elinden çekip aldı ve ihtiyarı boynundaki ilmekten kurtardı.

"Siz İroukan'lı Boudakh mısınız?"

"Evet", dedi gözünün ucuyla ona bakan yaşlı adam.

"Ben Roumata'yım, izleyin beni ve arkada kalmamaya dikkat edin." Roumata keşişlere doğru dönüp "Tanrı adına", dedi.

Nöbetçi doğruldu, sopasını bıraktı ve biraz nefes nefese "O'nun adına" diye yanıt verdi. İhtiyar duvara yaslanmıştı, ayakta durmakta güçlük çekiyordu.

"Kendimi kötü hissediyorum", dedi acı dolu bir gülümseyle. "Özür dilerim soylu senyör."

Roumata, onu kolundan tutup yürümesine yardım etti. Keşişler gözden kaybolunca, durdu ve bir kutu sporamine çıkarıp haplardan birisini Boudakh'a uzattı. Yaşlı adam şaşkınlıkla baktı ona.

"Yutun bunu, kendinizi çok daha iyi hissedeceksiniz hemen."

Duvara yaslanmış Boudakh, hapı aldı, gözleriyle inceledi, kokladı, sonra da tadını anlamak için özenle dilinin üzerine yerleştirdi.

"Yutun, yutun", dedi Roumata gülerek.

Boudakh itaat etti.

"Himm... İlaçlar hakkında her şeyi bildiğimi sanırdım." Dikkatini yuttuğu ilaca vererek bir an sustu. "Hımm! Çok ilginç! Y domuzunun kurutulmuş dalağı mı? Yok yok hayır, çürümüşlük kokusu yok bunda."

"Gidelim", dedi Roumata.

Koridoru izleyip bir merdivenden çıktılar, sonra bir başka koridordan geçip bir başka merdiveni tırmandılar ve tam orada, Roumata çakılıp kalıverdi. Tanıdık bir kükreyiş hapishanenin tonozları altında yankılanıyordu. Kule'nin derinliklerinde bir yerde, sevgili Baron Pampa ciğerleri patlarcasına bağırıyor, Tanrı'ya, azizlere, cehenneme, Kutsal Düzen'e, Don Reba'ya ve daha birçok şeye korkunç lanetler yağıdırıyordu. "Yine de kendisini yakalattırmış demek ki" diye üzüntüyle içinden geçirdi Roumata. "Tamamıyla unutmuştum onu. Oysa o böyle davranmazdı..." Bileziklerinden ikisini çıkarıp hekimin zayıf bileklerine geçirdi:

"Yukarı çıkın, ama binanın dışına adımınızı atmayın. Bir köşede bekleyin beni. Eğer sizi rahatsız ederlerse, bileziklerinizi gösterin ve küstahça davranın."

Baron Pampa, kutup sisi içindeki bir beyaz ayı gibi kükrüyordu. Homurdanan bir yankı duvarlara çarpıp yayılıyordu. Koridorlardaki insanlar, duruyorlar ve ağızları bir karış havada bu sesi dinliyorlardı secdeye gelircesine. Birçoğu, laneti çözmek için başparmaklarını oynatıyordu. Roumata, önüne çıkan keşişleri devirerek ve her iki merdivenin başamaklarını dörder dörder atlayarak yeniden aşağıya indi. Öğrenci kalabalığının arasından kendisine bir yol araladı ve kükremelerin altında ezilen bir hücre kapısını tekmeyle ardına kadar açtı. Meşalelerin oynak ışıklarında dost Pampa'yı farkettiler; görkemli baron, çırlıçılak, kolları iki yana gerilmiş, başaşağı bir biçimde duva-

ra asılmıştı. Yüzü, başına hücum eden kanın etkisiyle kararmıştı. Eğri büğrü bir masaya kamburunu çıkararak oturmuş olan tutanak yazmanı kulaklarını tıkamıştı, terden parlayan ve hayal meyal bir dışçıyı anımsatan cellat ise madeni bir küvetin içinden aletlerini seçmekteydi.

Roumata, özenle kapıyı kapayıp cellata yaklaştı ve kılıcının kabzasıyla adamın ensesine bir darbe indirdi. Elleriyle başını kavrayan cellat, geri döndü ve küvetin içine yığıldı. Roumata, memurun oturduğu kağıtlarla kaplı masayı bir kılıç vuruşuyla ikiye ayırdı. Her şey yolundaydı. Küvetin içinde oturan cellat hafifçe hıçkırıyordu, memur ise ustalıkla dört ayak üzerinde sürünüp bir köşeye saklanmıştı. Roumata, kendisine sevinçli bir merakla başaşağı bakan Pampa'ya yaklaştı, baronun ayaklarındaki zincirleri kavradı ve bir iki kez çekştirerek duvardan söktü. Sonra baronun ayaklarını özenle yere koydu. Birden dilini yutmuş gibi olan baron, bir an bu acayip duruşta kalakaldı , sonra ani bir hareketle ellerini kurtardı.

"Gözlerime inanayım mı?" diye gümbür gümbür sordu ; bir yandan da kan oturmuş gözlerini oynatıyordu. "Gerçekten siz misiniz, benim soylu dostum? Nihayet size kavuştum!"

"Evet, benim. Haydi dostum, gidelim buradan, size göre bir yer değil burası."

"Bira! Buralarda bir yerde bira vardı." Zincir parçalarını kendisiyle birlikte sürükleyerek hücrede dört dönüyor, bu arada gök gürültüsünü andırırcasına konuşuyordu. "Gecenin yarısını bir oraya bir buraya koşuşturmakla geçirdim! Allah kahretsin, sizin tutuklandığınızı söylediler bana, ben de bir sürü adam öldürdüm! Sizi bu hapishanede bulacağımdan emindim. Hah! İşte bira!"

Cellata yaklaştı ve adamı küvetle birlikte bir tüyü kaldırırcasına havalandırdı; küvetin altında küçük bir fıçı duruyordu. Baron, fıçıyı bir yumrukta deldi, kaldırdı ve ağzına dikti. Bira boğazından içeri akmaya başladı. "Harika birisi" diye sevecenlikle içinden geçirdi Roumata. "Bir boğa! Beyinsiz bir boğa, işte böyle değerlendiriyordum onu. Oysa beni aramış, beni kurtarmak istemiş, kendiliğinden hapishaneye gitmiş... Bu lanetlenmiş

gezegende de insanlar var... Fakat yine de ne şans!"

Baron, küçük fıçıyı dibine kadar boşaltıp gürültüyle titre-
mekte olan kağıt karalayıcısının bulunduğu köşeye fırlattı.
Memurun ağzından bir inilti daha yükseldi.

"Pekala", dedi baron sakalını koluyla silerek. "Şimdi sizi
izlemeye hazırım. Çıplak olmamın bir sakıncası yok, değil mi?"

Roumata, cellata yaklaşp bir çekişte önlüğünü çıkardı.

"Şimdilik bunu alın."

"Haklısınız" diyen Pampa önlüğü üzerine geçirip bağladı.
"Baronesin karşısına çırpılçplak çıkmak hiç de hoş olmaz..."

Dışarı çıktılar, kimse yollarını kesmeye cesaret edemedi.
Önlerindeki koridor yirmi metre boyunca boşaldı.

"Ezeceğim hepsini" diye kükredi baron. "Şatomu işgal etmiş-
ler! Peder Arima diye birisi şatoma yerleşmiş! Nasıl peder olu-
yor bilmiyorum, ama yemin ederim ki, çocukları çok yakında
öksüz kalacak. Hay Allah, yahu dostum, tavan çok alçak değil
mi burada? Başımın tepesi soyuldu..."

Kule'yi terketttiler. Koryucu casus bir an göründü, sonra ka-
labalığa karışp gözden kayboldu. Roumata, Boudakh'a kendile-
rini izlemelerini işaret etti. Kalabalık önlerinden çekiliyordu.
Bazıları büyük bir devlet suçlusunun kaçtığını haber veriyor, bir
kısmı da "İşte o, Çıplak Şeytan, Estor'lu meşhur kelle uçurucu"
diye bağıırışıyordu.

Alanın ortasına geldiklerinde, baron durdu ve güneşte gözle-
rini kırpıştırdı. Acele etmek gerekiyordu. Roumata, çevresine
şöyle bir göz attı.

"Atım vardı buralarda", dedi baron. "Hey! Oradaki! Atım!"

Düzen süvarilerinin atlarının bağlı bulunduğu yerde bir kı-
pırdaşma oldu.

"O değil" diye haykırdı baron. "Diğeri, şurada, bakla kırı
renginde olan."

"Tanrı adına!" demekte geciken Roumata, sağ kılıcının ka-
yışını başının üzerinden çıkardı.

Lekeli cüppesi içindeki kısa boylu ürkek bir keşiş, atı barona
getirdi.

"Ona birkaç kuruş verin Don Roumata", dedi bütün ağırlığıyla ata binen baron.

"Durun! Durun!" diye bağırlıyordu Kule'den.

Koca sopalarla silahlı keşişler koşarak geliyorlardı. Roumata, kılıcını barona uzattı.

"Çabuk olun."

"Evet. Acele etmek gerekiyor. Yoksa Arima denen herif bütün mahzenimi talan edecek. Dostum, sizi yarın ya da öbürsü gün bekliyorum. Baronese ne demeliyim?"

"Baronesin ellerini öperim." Keşişler iyice yaklaşmışlardı. "Çabuk, çabuk..."

"Fakat siz güvencede misiniz?" diye kaygıyla sordu baron.

"Hay Allah, tabii ki, evet! İleri!"

Baron, atını dört nala kaldırıp keşişlerin üzerine sürdü. Yükselen toz bulutunun içinden yere düşenlerin, bağıranların sesleri işitildi, kaldırım taşlarının üzerinde nalların takırtıları duyuldu ve baron ortadan yok oldu. Roumata yere oturmuş sersemce başlarını oynatan zavallılara bakıyordu ki, iç gıcıklayıcı bir ses kulağına doğru fısıldadı: "Soylu beyim, biraz fazla ileri gidiyorsunuz gibi gelmiyor mu size de?"

Arkasına döndü, donmuş bir gülümseyişle Don Reba ona bakıyordu.

"Fazla?" diye yineledi Roumata. "Bu kelimeyi bilmiyorum." Don Tameo'yu anımsadı sonra. "Bir soylu beyin kötü durumdaki bir soylu beye yardım etmemesi için hiçbir neden göremiyorum."

Baronu takip eden atlılar, mızrakları dimdik öne uzatılmış bir halde, dört nala yanından geçip uzaklaştılar. Don Reba'nın yüz ifadesi değişti.

"Peki", dedi. "Bundan söz etmeyelim öyleyse... Oo! Fakat doktor Boudakh karşımda olan... Çok iyi görünüyorsunuz doktor. Hapishanelerime daha fazla dikkat etmem gerekiyor. Devlet suçlularının, serbest bırakılmış olsalar da, hapishaneyi ayaklarının üzerinde terketmemeleri lazım, sedyede olmaları gerekir."

Boudakh, bulanık bakışlarla ona doğru bir hamle yapmaya kalkıştı. Roumata, çabucak aralarına girdi.

"Bu arada Don Reba, Peder Arima hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Peder Arima mı?" Kaşlarını kaldırdı. "Mükemmel bir askerdir. Benim piskoposluğumda önemli bir yere sahiptir. Ne için sormuştunuz?"

"Siz Hazret'in sadık hizmetkârınız olarak," dedi hınzırca bir neşeyle eğilen Roumata, "size bir an önce bildirmek isterim ki, bu görev yerini artık boşalmış olarak kabul edebilirsiniz."

"Fakat neden?"

Roumata, henüz dağılmamış olan sarı toz bulutuna baktı. Don Reba da onun bakışlarını izledi. Yüzünde kaygılı bir ifade belirdi hemen.

Kira evin efendisiyle onun bilgin dostunu yemek masasına davet ettiği zaman, öğleden sonranın epey ilerlemiş bir saatindeydiler. Yıkayıp temizce giyinmiş ve sinekkaydı traşını olmuş doktor Boudakh'ın saygın bir görünüşü vardı. Hareketleri yavaş ve ağırbaşlıydı, zekayla parıldayan gri renkli gözleri sevecenlikle, hatta hoşgörülle bakıyorlardı. Roumata'dan alandaki öfkesi için kendisini affetmesini rica etti. "Fakat beni anlamanız gerekir. Korkunç bir adam o, tanrısal bir dikkatsizlik sonucu yeryüzüne gelmiş bir canavar. Ben bir hekimim, ama fırsat çıkarsa onu kendi ellerimle öldürebileceğimi söylemekten de utanç duymuyorum. Kralın zehirlendiğini duydum ve bunun nasıl yapıldığını şimdi anlıyorum. (Roumata dikkat kesildi.) Reba denen bu adam hücreme geldi ve benden etkisini birkaç saat içinde gösteren bir zehir hazırlamamı istedi. Tabii reddettim, beni işkenceyle tehdit etti, ben de suratına güldüm. Bunun üzerine bu rezil herif, yanlarında bir düzine küçük kız ve erkek çocuğu bulunan cellatları çağırdı. Çocukları benim önüme dizip ilaç çantamı açtı ve kendisine gerekeni buluncaya kadar ilaçlarımı çocukların üzerinde deneyeceğini söyledi. İşte kral böyle zehirlendi, Don Roumata..." Dudakları titremeye başladı, ama kendi-

sine hakim oldu. Kibarca arkasını dönen Roumata, öfkeyle başını salladı. "Anlıyorum," diye geçirdi içinden, "her şeyi anlıyorum. Kral, bakanının elinden bir hıyar bile alıp yemezdi; ve bu rezil herif, Haşmetli'nin iyileşmesinin karşılığı olarak kendisini kraliyet hekimi yapacağına söz verdiği bir şarlatanı tutup kralın karşısına çıkardı. Kendisini kralın odasında eleştirdiğim zaman Don Reba'nın neden sevinçten ağzının kulaklarına vardığını şimdi çok iyi anlıyorum. Kralın huzuruna yalancı bir Boudakh'ı çıkarmanın bundan daha uygun bir yolunu bulmak çok zordu. Bütün sorumluluk, İroukan'lı casus ve suikastçı Estor'lu Roumata'nın üzerine yıkılıyordu. Çocuğuz biz. Enstitü, feodal entrikalar hakkında özel bir ders düzenlemeli ve notlama da "reba", daha doğrusu on "reba" üzerinden yapılmalı..."

Boudakh acıkmış olmalıydı, fakat yine de et yemeklerinden almayı kibarca, ama kesin bir dille reddetti ve dikkatini yalnızca salatalar ile reçelli pastalara vermekle yetindi. Bir bardak da Estor şarabından içti. Gözlerine canlılık geldi, yanakları pembeleşti. Roumata yemek yiyemiyordu. Gözlerinin önünde meşaleler çıtırdayarak tütüyor, burnuna yanık et kokusu doluyordu; boğazı düğümlenmişti sanki. Konuğunun doymasını beklerken pencerenin yanında ayakta durmuş, rahatsızlık vermemek için ağır ağır, kibarca ve sakince konuşmaktaydı onunla.

Kent yavaş yavaş yeniden yaşamaya başlıyordu. Sokaklar canlanıyor, sesler daha yüksek çıkıyordu. Çekiş ve tahta gürültüleri işitiliyordu: Damlardan ve duvarlardan putperest oymalar sökülüp atılmaktaydı. Kel kafalı şişman bir dükkâncı, kent meydanında bardağını iki kuruşa satacağı bira fıçılarıyla yüklü bir el arabasını iterek götürüyordu. Kent sakinleri yeni yaşamlarına alışmaktaydılar. Karşıda, kısa boylu koruyucu casus, bir yandan burnunu karıştırıyor, öte yandan zayıf bir kadınla çene çalıyordu. Yüklerinin yüksekliği birinci katların hizasına kadar varan at arabaları, pencerenin altından geçip gittiler. Roumata bunların ne taşıdığını hemen anlamadı, sonra brandaların altından kararmış ya da morarmış ellerin, ayakların çıktığını farketti ve kendini geriye attı. Bu arada Boudakh, hem

yemeğini yiyiyor, hem de konuşuyordu:

"İnsanın özelliği, şaşırtıcı bir uyarlama yetisine sahip olmasıdır. İnsanın kendisini uyarlayamayacağı hiçbir şey yoktur doğada. Ne köpek, ne at, ne de fare bu yetiye sahiptir. Tanrı insanı yaratırken, kuşkusuz onu ne gibi sıkıntılarla karşı karşıya bırakacağını biliyordu, bu yüzden ona sonsuz güç ve sabır birikimi verdi. Bunun iyi mi, yoksa kötü mü olduğunu söylemek çok güç. Eğer insanda bu sabır ve bu dayanıklılık olmasaydı, bütün iyi insanlar çoktan yok olup gitmiş, yeryüzünde yalnızca kötüler ve kalpsizler kalmıştı. Öte yanda, her şeye katlanma ve uyma alışkanlığı, insanları konuşmadan yoksun büyükbaş hayvanlara dönüştürüyor; anatomisi dışında insanı hayvandan ayıran hiçbir şey yok, hatta insan zayıflık bakımından hayvandan daha da ileri. Her yeni gün, yeni kötülükler ve yeni şiddet hareketleri doğuruyor."

Roumata Kira'ya baktı. Genç kız, yanağını kapalı eline yaslamış, karşısında oturduğu Boudakh'ı dinliyordu söze karışmadan. Gözleri üzgündü, insanların bu durumu içini sızlatmıştı.

"Kuşkusuz haklısınız saygıdeğer Boudakh", dedi Roumata. "Fakat örnek olarak beni ele alalım. Sıradan bir soylu bey olan ben, (Boudakh'ın geniş alnı kırıştı, gözleri şaşkınlıkla ve neşeyle faltaşı gibi açıldı) bilginleri çok fazla seviyorum. Ruhun soyluluğu bu. Ve şunu bir türlü anlayamıyorum, büyük bilginin koruyucuları ve tek sahipleri olan sizler neden bu denli edilgensiniz? Neden aşağılanmanıza, hapisanelere atılmanıza, yakılmanıza ağzınızı bile açmadan katlanıyorsunuz? Neden yaşamınızın anlamını ve bilginin araştırılmasını yaşamın pratik gereksinmelerinden, kötülüğe karşı mücadeleden ayrı tutuyorsunuz?"

Boudakh boş pasta tabağını bir köşeye itti.

"Acayip sorular soruyorsunuz Don Roumata. İşin komiği, dükkümüzün mabeyincisi Don Hug de bana aynı soruları sorar. Tanıyor musunuz onu? Tahmin etmiştim... Kötülüğe karşı mücadele mi? Fakat kötülük nedir? Herkes istediği şekilde anlayabilir onu. Biz bilginler için kötülük cahilliktedir, ama kilise, cahillğin iyi olduğunu ve bütün kötülüğün bilgiden kaynaklandığını

ileri sürüyor. Çiftçi için kötülük vergiler ile kuraklıktır, ama tahıl tüccarına göre kuraklık iyi bir şeydir. Kötülük, köle için sarhoş ve acımasız olan bir efendidir, zanaatkâr için ise kazanç düşkünü bir tefecidir. Mücadele edilmesi gereken kötülük hangisi Don Roumata? (Ev sahibine üzüntülü gözlerle baktı.) Kötülük yok edilemez. Hiçbir insan yeryüzündeki kötülüğü azaltmak gücüne sahip değildir. Kendi durumunu düzeltebilir belki, ama hep başkalarının aleyhine olarak. Az ya da çok acımasız olan krallar, az ya da çok barbar olan baronlar olacaktır hep; cahil bir halk da olacaktır hep, kendisine baskı yapanlara hayranlık duyan ve kurtarıcılarından nefret eden. Bunun nedeni, bir kölenin çok acımasız bile olan efendisini kurtarıcısından daha iyi anlamasıdır; çünkü her köle kendisini kolaylıkla efendisinin yerinde düşünebilir, ama çok azı çıkarı olmayan bir kurtarıcının yerine koyabilir kendisini. İşte insanlar böyledir Don Roumata ve işte bizim dünyamız da bu."

"Dünya sürekli değişiyor Boudakh. Kralların olmadığı dönemlerin varlığını biliyoruz."

"Dünya sonsuza dek değişemez," diye karşı koydu doktor, "çünkü hiçbir şey sonsuz değildir, değişim bile... Yetkinleşmenin yasalarını bilmiyoruz, ama er ya da geç yetkinliğe ulaşılır. Örneğin, bizim toplumun düzenine bir bakın. Geometrik doğruluk ile kesinlik içeren bu sistem karşısında gözler sevinçle doluyor! Aşağıda köylüler ve zanaatkârlar, onların üstünde soylular, sonra din adamları ve en üstte kral. Her şey öngörölmüş, ne kadar sağlam, ne kadar uyumlu bir düzen! Göksel mücevhercinin ellerinden çıkmış bu kristalde değiştirilecek ne var? Piramit şeklindeki yapılardan daha sağlam bir yapı olamaz, yetenekli her mimar aynı şeyi söyleyecektir size. (Bir parmağını kararlı bir ifadeyle havaya kaldırdı.) Bir çuvaldan dökölen tahıllar tek düze bir şekilde yayılmazlar, fakat koni biçiminde bir piramit oluştururlar. Her tahıl tanesi, düşmemek için bir diğerine tutunmaya çalışır. Aynı şey insanlık için de geçerlidir. Eğer insanlık bir bütün oluşturmak istiyorsa, insanların bir piramit oluşturarak birbirlerine tutunmaları gerekir."

"Bu dünyanın yetkin olduğunu düşünüyor musunuz gerçekten?" diye şaşkınlıkla sordu Roumata. "Don Reba ile, hapisane ile karşılaşmanızdan sonra..."

"Tabii, benim genç dostum! Bu dünyada hoşuma gitmeyen ve değişmesini istediğim birçok şey var. Fakat ne yapılabilir? Yetkinlik, tanrısal güçlere benim gözlerime görüldüğünden farklı görünüyor. Bir ağacın yürüme erkine sahip olmadığı için üzülmesi hiçbir şeyi değiştirmez, oysa oduncunun baltasından koşarak kaçmaktan ne kadar da mutlu olurdu."

"Eğer Yüce Tanrı'nın buyruklarını değiştirmek mümkün olsaydı?"

"Yalnızca Yüce Tanrı yapabilir bunu."

"Fakat yine de kendinizin Tanrı olduğunu düşünün bir kere..." Boudakh güldü.

"Eğer Tanrı olduğumu düşünebilseydim Tanrı olurum."

"Ama Tanrı'ya öğüt verme olanağınız olsaydı eğer?"

"Çok zengin bir düşgücünüz var", dedi hoşnutlukla Boudakh. "Çok iyi! Okuma yazma biliyor musunuz? Harika! Sizinle ilgilenmekten büyük memnunluk duyacağım."

"Şımartıyorsunuz beni...: Ama yine de Tanrı'ya neler öğütlerdiniz? Size göre, 'şimdi dünya iyi ve güzel' diyebilmeniz için Tanrı'nın ne yapması gerekirdi?"

Boudakh, onaylayan bir gülümseyişle koltuğunun arkasına yaslandı ve ellerini göbeğinin üzerinde birbirine kenetledi. Kira gözlerini kırpmadan ona bakıyordu.

"Eh pekâlâ, şunları derdim Tanrı'ya: 'Yaratan, amaçlarının neler olduğunu bilmiyorum, belki insanları iyi ve mutlu yapmak gibi bir amacın da yok. Bunu yapmayı iste, öylesine kolay ki! İnsanlara istedikleri kadar ekmek, et ve şarap ver, başlarını sokacak bir dam ile giysiler ver. Açlık ve sefalet yok olsun, aynı zamanda insanları ayıran her şey de ortadan kalsın.'"

"Hepsi bu mu?"

"Bunların az şey mi olduğunu sanıyorsunuz?"

Olumsuzca başını salladı Roumata.

"Tanrı şöyle yanıt verecektir size: 'Bunlar insanlar için ya-

rarlı olmaz. Çünkü sizin dünyanızdaki güçlüler güçsüzlere verdiğim her şeyi çekip alacak ve güçsüzler yine sefil kalacaktır."

"Zalim şefleri yola getirt' diyerek Tanrı'dan güçsüzleri korumasını isterim."

"Zalimlik güçtür. Zalimliklerini yitiren şefler güçlerini de yitirirler ve başka zalimler onların yerlerini alırlar."

Artık gülümsemeyen Boudakh,

"Zalimleri cezalandır ki," dedi kesin bir sesle, "güçlüler güçsüzlere karşı zalim olma isteklerini yitirsinler."

"İnsan zayıf doğar. Kendinden daha güçlü birisi olmadığı zaman güçlü olur ancak. Güçlüler arasındaki zalimler cezalandırıldığında onların yerini de güçsüzlerin en güçlüleri alacaktır. Bunlar da zalimdir. Hepsini cezalandırmak gerekir ve ben bunu yapmak istemiyorum."

"Yüce Tanrı, sen yargılamanın da ötesine gidiyorsun. Peki öyleyse, insanların her şeye sahip olmalarını ve onlara verdiği şeyleri birbirlerinden almamalarını sağla yalnızca."

"Bu da insanlara yararlı olmayacaktır" diye iç geçirdi Roumata. "Çünkü insanlar her şeye hiçbir çaba harcamaksızın benim ellerimden sahip olurlarsa, çalışmayı unutacaklar, yaşamdan zevk alamayacaklar ve benim sonsuza dek besleyip bakmam gereken evcil hayvanlara dönüşeceklerdir."

"Her şeyi bir seferde verme onlara," diye atıldı Boudakh, "fakat yavaş yavaş, aşamalı olarak bunu!"

"Aşamalı olarak, insanlar kendilerine gerekli olan her şeyi kendi başlarına elde ederler."

Sıkıntıyla gülümsedi Boudakh.

"Evet, anlıyorum, hiç de basit değil. Şu ana kadar bunları hiç düşünmemiştim... Siz ile ben, bütün olasılıkları gözden geçirdik gibime geliyor. Ancak... (öne doğru eğildi) bir olasılık daha var. Öyle yap ki, insanlar çalışma ile bilgiyi her şeyden çok sevsinler, çalışma ile bilgi yaşamlarının tek anlamı olsun."

"Evet, bunu da uygulamaya sokma tasarımımda bulunduk. Bir kitlesel ipnotik indüklemeye, bir pozitif yeniden yapılama. Ekvatorial üç uydu üzerinde ipnotik ışınlar..." diye aklından geçiren

Roumata:

"Bunu da yapabilirim", dedi. "Fakat insanlığı Tarih'inden yoksun bırakmak gerekir mi? Bu Tarih'i bir başkasıyla değiştirmek mi lazım? İnsanlığı bu gezegenin yüzeyinden yok etmek ve onun yerine bir başka insanlığı yaratmak anlamına gelmez mi bu?"

Boudakh, alnı kırış kırış, susuyor ve düşünüyordu. Roumata bekledi. Dışarıda, at arabaları hüzünle gıcırdıyordu. Doktor, yumuşak bir sesle konuştu:

"Öyleyse Tanrım, bizi bu gezegenin yüzeyinden silip at ve daha yetkin olarak yeniden yarat bizi... ya da daha iyisi, bırak kendi yolumuza gidelim."

"Kalbim merhametle doldu", dedi ağır ağır Roumata. "İşte bunu yapamam."

Kira'nın gözlerine ilişti bakışları. Genç kız dehşetle ve umutla bakıyordu ona.

9.

Uzun bir yolculuktan önce dinlenmek isteyen Boudakh uzandı, Roumata ise çalışma odasına geçti. Sporamine etkisini yitirmişti, kendisini yorgun, kırık hissediyor, her tarafı ağrıyordu. İplerin zedelediği bilekleri yeniden şişmişti. "Uyumam gerekiyor, kesinlikle uyumam gerekiyor, sonra da üsse haber verebilmeleri için Don Kondor'la ve nöbetçi uzay aracıyla ilişki kurmam lazım. Ne yapacağımızı, daha doğrusu herhangi bir şey yapıp yapamayacağımızı ve hiçbir şey yapamayacaksak nasıl bir tutum takınacağımızı tartışmamız gerekiyor."

Kukuletasını gözlerine kadar indirmiş kapkara bir keşiş, kollarını koltuğun iki yanına dayamış, kamburunu çıkarmış, çalışma masasında oturmaktaydı. "Çok becerikliler" diye düşünen Roumata,

"Kimsin sen?" diye sordu. "Seni kim içeri soktu?"

"Günaydın soylu senyör", dedi keşiş kukuletasını geriye iterek.

Başını sallayan Roumata,

"Hiç de fena değil!" dedi. "Günaydın sevgili Arata. Neden buradasınız? Neler oluyor?"

"Her zamanki gibi. Ordu tam bir bozgun durumunda, topraklar paylaşılıyor, hiç kimse güneye gitmek istemiyor. Dük, sağ kalan askerlerini topluyor ve kısa bir süre sonra benim bütün adamlarımı Estor yolu boyunca ayaklarından asmış olacaktır.

Her zamanki gibi."

"Anlıyorum", dedi Roumata.

Ellerini başının altına koyarak kanapeye uzandı ve Arata'ya baktı. Yirmi yıl önce, Anton çeşitli şeylerin küçük modellerini yaparken ve Guillaume Tell oyunu oynarken, bu adamın adı Yakışıklı Arata'ydı ve şimdiki halinden çok farklıydı.

Yakışıklı Arata'nın geniş ve güzel alnı bu berbat mor izi taşııyordu o zamanlar. Bu iz Soan ayaklanmasından sonra belirmişti: İmparatorluğun her yanından toplanıp Soan tersanelerine getirilmiş ve özkoruma içgüdülerini yitirmelerine neden olacak denli kötü davranılmış üç bin köle, karanlık bir gecede, kaçıp kente dağılmışlar ve arkalarında cesetler ile alevler bırakmışlardı. Soan'a yakın bir yerde, zırhlar içindeki İmparatorluk piyade ordusu onları bekliyordu...

Yakışıklı Arata'nın güzel gözleri vardı. Ama bir baronun ağır silahları sağ gözünü çıkarmıştı. Bu olay, yirmi bin kişilik bir köylü ordusunun, baronun askerlerini kovalarken açık arazide beş bin kişilik İmparatorluk Muhafız Alayı'na rastladığı ve anında savaş develerinin ayakları altında çiğnenip kılıçtan geçirildiği dönemde olmuştu.

Yakışıklı Arata selvi gibi boyluydu. Kamburu ile yeni lakabı, buradan bir kuş uçuşu uzaklıktaki Ouban Dükalığı'nda patlak veren bir köylü ayaklanmasından sonra ortaya çıkmıştı: Yedi yıllık veba ve kuraklık sonunda, canlı dört yüz iskelet, dirgenler ve sopalarla soylulara saldırıp dükün malikanesini kuşatmıştı. Yaşadığı korkuyla daha da tabansızlaşan dük, uyruklarını affettiğini bildirip alkollü içkilerin fiyatını beş kat indirmiş ve özgürlük sözü vermişti; Arata, her şeyin bittiğini anlayarak, yoldaşlarına tuzağa düşmemeleri için yalvarmış, bağırıp çağırmıştı; ama fazla tamahın zararlı olduğu düşüncesinden hareket eden kurmayları, Arata'yı demir çubuklarla döverek yaralamışlar ve bir lağım çukuruna atmışlardı...

Sağ el bileğindeki büyük demir halka, Yakışıklı Arata olduğu günlerden kalmaydı. Bu halka, bir korsan gemisinin küreğine zincirlenmişti bir dönemde; Arata, zinciri koparıp kaptan

İnce Ega'nın şakağına bu halkayla bir darbe indirmiş, ilk önce gemiyi, sonra bütün korsan filosunu ele geçirmiş ve bir özgür deniz cumhuriyeti kurmaya kalkışmıştı... Girişimi içki alemleri ve katliamlarla son bulmuştu; Arata gençti o zamanlar, nefret etmeyi bilmiyor ve de kölenin bir tanrıya benzemesi için özgürlüğün yeterli olduğunu zannediyordu...

Profesyonel bir asi, tanrısal bir intikamcıydı, Orta Çağ'da ender görülen bir kişilikti. Tarih, bazen bu turnabalıklarını yaratır ve planktonları yutan büyük sazanlara hazımsızlık vermeleri için onları toplumsal çalkantıların içine salar... Roumata'nın burada ne nefret, ne de merhamet duyduğu tek insandı Arata. Beş yıldır kan ve pislik içinde yaşayan bir Dünyalı olarak kafasında beliren hezeyanlı düşlerinde, kendisini, evrenin bütün cehennemlerini tanımış ve buna karşılık katilleri öldürmek, cellatları işkenceden geçirmek, hainleri açığa çıkarmak haklarını elde etmiş bir Arata kimliğinde görüyordu çoğu kez...

"Ara sıra," dedi Arata, "hepimiz güçsüzüz gibi geliyor bana. Ebedi bir asiyim ben, ve bütün gücümün olağanüstü canlılığında bulunduğunu biliyorum. Fakat bu güç, güçsüzlüğüme yardımcı olmuyor. Zaferlerimin hepsi, sanki bir büyü ile yenilgilere dönüşüyor. Silah arkadaşlarım düşmanlarım oluyor, en cesurları kaçıp gidiyor, en sadık olanlar ise ya ihanet ediyor ya da ölüyor. Çıplak ellerimden başka hiçbir şeyim yok, ama çıplak eller kalelerinin duvarlarının ardına sığınmış silik ilahlara nasıl ulaşabilir ki?..."

"Arkanar'a nasıl geldiniz?"

"Keşişlerle birlikte."

"Deli misiniz, sizi kolaylıkla tanıyabilirlerdi..."

"Keşişler kalabalığı içinde değil. Düzen'in subaylarından çoğu cahil ya da sakat insanlar, tıpkı benim gibi. Yarım insanları seviyor Tanrı." Gülümseyerek Roumata'nın yüzüne baktı.

"Peki, ne yapmak niyetindesiniz?" diye sordu Roumata gözlerini yere çevirerek.

"Her zamanki şeyi. Kutsal Düzen'in ne olduğunu biliyorum. Bir yıl geçmeden Arkanar halkı, ellerinde baltalarla dövüşmek

için deliklerinden dışarıya çıkacaklardır. Ve ben onların başına geçeceğim, bilinçli bir şekilde öldürmeleri ve birbirlerini yok etmemeleri için."

"Paraya ihtiyacınız var mı?"

"Tabii, her zaman olduğu gibi. Ve silahlara da..." Arata sustu, sonra birdenbire yeniden konuşmaya başladı: "Don Roumata, sizin kim olduğunuzu öğrendiğim zaman ne büyük düş kırıklığına uğradığımı anımsıyor musunuz? Papazlardan nefret ederim ve onların insanı ayakta uyutan masallarının doğru çıkmasına çok bozulurum. Ama zavallı bir asinin önüne çıkan bütün fırsatlardan da yararlanması gerekir. Papazlar, tanrıların şimşeklere sahip olduğunu söylerler... Don Roumata, bana şimşekler gerekli, kalelerin duvarlarını yıkabilmem için."

Roumata, uzun uzun içini çekti. Helikopter ile mucizevi bir şekilde kurtarılmasından sonra, Arata ısrarla açıklamalarda bulunmasını istemişti. Roumata, kim olduğunu açıklamaya çalışmış, hatta bir gece gökyüzündeki Güneş'i -şöyle böyle seçilebilen minnacık bir yıldızı- göstermişti ona. Ama isyancının saplanıp kaldığı tek bir düşünce vardı: Lanet olası papazlar haklıydılar, gök kubbenin ötesinde tanrılar vardı gerçekten, çok iyi ve çok güçlü olan tanrılar. Bundan sonra, Roumata ile konuşmaları hep aynı noktaya gelip düğümleniyordu: Tanrı, sen var olduğuna göre, gücünü ver bana, yapabileceğin en iyi şey de bu zaten.

Her seferinde Roumata, ya suskunlukla cevap veriyor, ya da konuşmayı başka yöne çekiyordu.

"Don Roumata," dedi asi, "niçin bize yardım etmek istemiyorsunuz?"

"Bir dakika. Sizden özür dilerim ama, eve nasıl girdiğinizi öğrenmek istiyorum."

"Önemi yok bunun. Yolu benden başka kimse bilmiyor. Soruma cevap verin, niçin gücünüzü bize vermek istemiyorsunuz?"

"Kapatalım bu konuyu."

"Tersine, konuşalım. Sizi çağırmadım, kimseye yalvarmadım, kendiliğinden geldiniz. Tabii, yalnızca kendinizi eğlendirmek niyetiyle geldiyseniz, o başka."

"Zor iş tanrı olmak" diye düşündü Roumata. Sonra sabırla konuştu:

"Anlayamazsınız. Tanrı olmadığımı yirmi kere anlatmaya çalıştım size ve bana inanmadınız. Size niçin silahlarla yardım edemeyeceğimi de anlayamazsınız..."

"Şimşekleriniz var mı?"

"Onları size veremem."

"Yirmi kere işittim bunu. Nedenini öğrenmek istiyorum şimdi."

"Tekrarlayıp duruyorum, anlayamazsınız."

"Anlatmaya çalışın yine de."

"Şimşeklerle ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Bütün bu şatafatlı rezaleti pireleri yakar gibi yakacağım, istisnasız hepsini, bütün bu uğursuz soyu. Kalelerini yerle bir edeceğim. Ordularını ve onlara destek olan herkesi yakacağım. Merak etmeyin, şimşekleriniz iyiliğe yararlı olacak yalnızca ve yeryüzünde özgürlüklerini kazanmış kölelerden başka kimse kalmayınca ve de barış hakim olunca, şimşeklerinizi size geri vereceğim ve bir daha onları istemeyeceğim."

Arata, nefes nefese, sustu. Başına kanın hücum etmesiyle yüzü kızarmıştı. Henüz şimdiden, alevler içindeki dükalıklar ile krallıkları, yıkıntılar arasındaki yanık ceset yığınlarını ve heyecanla "Özgürlük! Özgürlük!" diye haykıran galip devasa orduları görür gibiydi.

"Hayır", dedi Roumata. "Şimşekleri vermeyeceğim size. Büyük bir hata olur bu. Beni anlamaya çalışın, ilerisini daha iyi görüyorum..." Arata, başı önünde, onu dinliyordu. Roumata yumruklarını sıktı. "Size tek bir neden söyleyeceğim. Asıl nedenin yanında hiçbir şey değil, ama daha iyi anlarsınız bunu. Yaşamla dopdolusunuz sevgili Arata, fakat siz de ölümlüsünüz. Eğer ölürseniz, eğer şimşekler başka ellere, sizinkilerden daha az temiz ellere geçerse,... neler olacağının düşüncesi bile beni korkutuyor..."

Sessiz kaldılar uzun süre. Sonra Roumata, kilere gidip bir testi Estor şarabı ile yiyecekler aldı ve hepsini konuşunun önüne

koydu. Arata, gözlerini kaldırmadan ekmeği aldı ve içkiyle birlikte yemeye koyuldu. Acayip ve acı dolu bir ikilik duygusuna kapılmıştı Roumata. Haklı olduğunu biliyordu, ama bu durum, garip bir şekilde Arata'nın önünde küçük düşürüyordu onu. Bazı yönleriyle Arata, hem kendisinden, hem de davet edilmeden bu gezegene gelmiş olan diğer kişilerden üstündü. Gücsüz bir merhametle dopdolu olan Roumata, yabancı bir ahlâk anlayışıyla yansız hipotez doruklarından bakarak, bu gezegen üzerindeki yaşamın korkunç kaynaşmasını gözlemleyip duruyordu. Burada kaybetmemenin olanaksız olduğunu düşündü ilk kez. "Kendi iyilik krallığımızda Arata'dan binlerce kez daha güçlüyüz ve onun kötülük krallığında binlerce kez daha gücsüz..."

"Gökten inmemeliydiniz", dedi birden Arata. "Bize kötülük yapıyorsunuz yalnızca."

"Doğru değil bu", dedi yumuşak bir sesle Roumata. "En azından, kimseye kötülük yapmıyoruz."

"Hayır, yapıyorsunuz. Boş umutların doğmasına neden oluyorsunuz..."

"Kimde?"

"Bende. Benim irademi zayıflattınız Don Roumata. Önceleri yalnızca kendime güvenirdim, ama öyle bir şekilde davrandınız ki, gücünüzü arkamda hissetmeye başladım. Önceleri her mücadeleyi, sanki bu sonuncusu olacakmış gibi yürüttümdü. Oysa şimdi farkettim ki, sizin de yer alacağınız için kesin sonuca ulaşacak başka mücadelelere saklamaktayım kendimi... Defolup gidin Don Roumata, gökyüzünüze geri dönün ve bir daha buraya gelmeyin. Yoksa, şimşeklerinizi verin bize ya da ateş kuşunuzu, bu da olmazsa çekin kılıcınızı ve şefimiz olun."

Arata, susup bir parça ekmek aldı. Roumata, onun tırnaksız parmaklarına bakıyordu. Tırnaklarını özel bir aygıtla sökmüş olan, Don Reba'nın kendisiydi. "Henüz her şeyi bilmiyorsun" diye aklından geçiriyordu Roumata. "Yalnızca kendinin yenilgiye mahkum olduğunu düşünerek bir teselli buluyorsun. Davanın kaybedilmiş olduğunu bilmiyorsun henüz. Düşmanın, askerlerinin dışından çok içinde olduğunu da bilmiyorsun. Düzen'i devirdiğini

ve bir köylü ayaklanması dalgasının seni tahta çıkardığını varsayalım. Senyörlerin şatolarını yerle bir edeceksin, baronları Boğaz'a atıp boğacaksın, ve halk seni büyük bir kurtarıcı gibi göklere çıkaracak, iyi ve bilge olacaksın, krallığının tek iyi ve bilge insanı. Ve iyi yürekliliğiyle silah arkadaşlarına toprak dağıtacaksın. Fakat serfleri olmayan bu toprakları ne yapsın bu adamlar? Ve de tekerlek tersine dönmeye başlayacak. Senin dünkü sadık savaşçıların yeni kontlara ve yeni baronlara dönüştüğünü görmeden kendi ecelinle ölürsen ne mutlu sana. Bunlar daha önce de oldu, benim yüce gönüllü Arata'm, hem Dünya'da, hem de senin gezegeninde."

"Susuyor musunuz?" diye sordu Arata. Tabağını önünden itti ve ekmek kırıntılarını gömleğinin koluyla süpürdü. "Bir dostum vardı. Ondan söz edildiğini duymuş olmalısınız, Tekerlek Vaga. Birlikte başlamıştık. Bir haydut oldu, gecelerin kralı. Bu ihanetini hiç affetmedim, o da bunu biliyordu. Bana çok yardım etti, korkusundan ya da çıkarından, fakat geri dönmek istemedi hiçbir zaman: Kendi amaçları vardı. İki yıl önce, adamları Don Reba'ya teslim ettiler beni... (Parmaklarına bakıp yumruklarını sıkı.) Bu sabah, Arkanar limanında karşılaştım onunla... Yarım dostları olamaz insanın. Bir yarım dost, bir yarım düşman demektir. (Ayağa kalktı ve kukuletasını gözlerine kadar indirdi.) Altınlar hep aynı yerde mi?"

"Evet", dedi yavaşça Roumata. "Aynı yerde."

"Öyleyse gidiyorum. Teşekkür ederim Don Roumata."

Sessizce yürüyüp kapının arkasında kayboldu. Aşağıdan hafif bir sürgü sesi geldi.

"Fazlalıktan bir sıkıntı daha" diye düşündü Roumata. "Ama yine de, eve nasıl girdi acaba?"

10.

Sarhoş'un İni oldukça temizdi, döşeme özenle süpürülmüş ve köşelere kokulu bitkiler serpiştirilmişti, masa da bir güzel parlatılmıştı. Kabani Baba, çok saygın, tümüyle ayık ve sakin, ellerini dizlerinin üzerinde kenetleyerek bir sıraya oturmuştu. Odadakiler, Boudakh'ın uyumasını beklerken havadan sudan konuşuyorlardı. Roumata'nın yanında oturan doktor, soylu senyörlerin önemsiz konuşmalarını sevecen bir gülümsemeyle dinliyor ve zaman zaman uykuya dalar gibi olup birden ürperiyordu. Çökük yanakları, bardağına gizlice atılmış kuvvetli ölçüde tetralumine'den dolayı alev alevdi. Kıpır kıpır kıpırdanıyor ve bir türlü uyumuyordu. Sabırlı Don Hug, yüzündeki neşeli patavatsızlık ifadesini sürdürerek, masanın altından bir deve nalını eğip bük-mektedir. Roumata ise, ekmeğini ufalamakta ve Don Kondor'un soğukkanlılığını yitirmesini yorgun bir ilgiyle izlemektedir. Yüce başyargıç sinirliydi, Arkanar'daki devlet darbesinin tartışılacağı ve kendisinin başkanlık edeceği On İki Tüccar Konferansı'nın olağanüstü oturumuna geç kalacağından korkuyordu.

"Benim soylu dostlarım!" dedi sonunda doktor çınlayan bir sesle. Ayağa kalktı ve kendisini dikkatle omuzlarından tutan Roumata'nın üzerine yıkıldı.

"Tamam mı?" diye sordu Don Kondor.

"Yarın sabahтан önce uyanmaz", dedi Roumata.

Kucağında taşıyarak Kabani Baba'nın yatağına kadar götürdü onu.

Kabani Baba imrenerek,

"Doktorun," dedi, "kafayı bulma hakkı var, ama Kabani Baba'nın yok, onun için kötüymüş sanki. Hiç de hoş değil gerçekten!"

"Benim saatime göre geceyarısını çeyrek geçiyor", dedi Don Kondor Rusça konuşarak.

"Beş dakika bana yeter", dedi Roumata kızgınlığını göstermemeyi güçlkle başararak. "Hatta, size bunlardan o kadar çok söz etmişim ki, bir dakika bile yeterli olur. Feodalizmin temel teorisine tam bir uygunluk gösteren (öfkeli bir ifadeyle Don Kondor'a baktı) burjuvalar ile baronlar arasındaki bu sıradan karşıtlık, (bakışlarını Don Hug'e çevirdi) Kutsal Düzen tarafından kullanılarak, Arkanar'ı bir feodalo-faşist üs haline getirdi. Bizim şanlı Don Reba'mızın karmaşık, çelişkili ve gizemli kişiliğini Richelieu, Necker, Tokugawa, Monk gibilerle aynı sıraya koyabilmek için kafamızı kurcalayıp duruyoruz, oysa küçük çaplı bir namussuzdan başka bir şey değil o, aptalın teki! Elinden geldiğince ihanet edip sattı herkesi, kendi dalaverelerinin içinde şaşırıp kaldı ve paniğe kapılarak Kutsal Düzen'e sığınmakta buldu kurtuluşu. Altı ay içinde ortadan kaldırılıacaktır, ama Düzen varlığını sürdürür. Boğaz Ötesi ile bütün İmparatorluk için bunun ne gibi sonuçları olacağını düşünmek bile korkutuyor beni. Her neyse, İmparatorluk içindeki yirmi yıllık çalışmalarımız havaya gitti. Kutsal Düzen, bizi köşeye sıkıştırarak. Boudakh, kurtaracağım son insandı kuşkusuz. Kurtarılacak başka insan olmayacak artık. Bitirdim."

Elindeki nalı kırıp parçalarını bir köşeye fırlatan Don Hug, "Evet, hiçbir şeyi göremedik", dedi. "Fakat, belki de bu kadar korkunç değildir, Anton?"

Roumata, ona bakmakla yetindi.

"Don Reba'yı temizlemeliydin", dedi birden Don Kondor.

"Nasıl temizlemek yani?"

Don Kondor'un yüzünü kırmızı parçalar kaplamıştı.

"Fiziksel olarak", dedi kabaca.

Roumata oturdu.

"Yani demek istediğin... onu öldürmek?"

"Evet! Evet! Evet! Öldürmek! Kaçırarak! Yerinden etmek! Hapsetmek! Harekete geçmek gerekirdi, yoksa hiçbir şey anlamayan iki budalaya danışmak değil!"

"Ben de anlamıyordum."

"Hissediyardın hiç olmazsa."

Sustular.

"Barkan katliamı gibi bir şey mi?" diye yarım ağızla sordu Don Kondor başka tarafa bakarak.

"Evet, onun gibi bir şey. Ama daha iyi düzenlenmiş."

Don Kondor dudaklarını ısırdı.

"Onu temizlemek için çok mu geç?"

"Hiçbir anlamı yok" diye cevap verdi Roumata. "Birincisi, nasıl olsa biz olmadan da temizleyecekler onu; ikincisi, yararı olmaz. Avucumun içinde."

"Nasıl yani?"

"Benden korkuyor. Ardımda büyük bir gücün bulunduğunu düşünüyor. Hatta kendisiyle işbirliği yapmamı önerdi bana."

"Ya?" diye homurdandı Don Kondor. "Doğru, yararsız."

Don Hug, sözcüklerin üzerinde duraksayarak söze karıştı:

"Fakat, arkadaşlar, ciddi mi konuşuyorsunuz?"

"Ne?" diye sordu Don Kondor.

"Eh yani... Öldürmek, fiziksel olarak temizlemek... Aklınızı mı kaçırdınız siz?"

"Soylu senyör zayıf noktaya parmak bastı..." diye mırıldandı Roumata.

Don Kondor ağır ağır açıkladı:

"Olağanüstü koşullarda, yalnızca olağanüstü yöntemler etkili olabilir."

Don Hug, dudaklarını kıpırdatarak, bir ona, bir ötekine baktı.

"Siz... Bu şekilde nereye kadar gidebileceğinizi görüyor musunuz? Anlıyor musunuz bunu?"

"Lütfen sakin ol", dedi Don Kondor. "Hiç bir şeyin olacağı yok. Başka şeyden konuşalım. Düzen ile ne yapacağız? Arkanar eyaletinin abluka altına alınmasını öneriyorum. Sizin düşünceleriniz arkadaşlar, ve çabucak, acelem var."

"Benim bir itirazım yok" diye karşılık verdi Roumata. "Ve tabii Pachka'nın da. Üssün görüşünü almak gerekiyor. Beklememiz lazım. Bir hafta sonra burada buluşalım, o zaman bir karar alırız."

"Tamam." Don Kondor ayağa kalktı. "Haydi gidelim!"

Roumata, Boudakh'ı sırtına alıp dışarı çıktı; Don Kondor, cep lambasıyla önünü aydınlatıyordu. Helikoptere ulaştılar, Roumata doktoru arka koltuğa yatırdı. Bacakları pelerinine dolanan ve kılıcının rahatsız ettiği Don Kondor, güçlkle pilot koltuğuna tırmandı.

"Beni evime bırakamaz mısınız?" diye sordu Roumata. "Bir kere olsun iyi bir uyku çekmek istiyorum."

"Peki" diye homurdandı Don Kondor. "Ama çabuk ol, lütfen."

"Hemen geliyorum!" dedi Roumata barakaya doğru koşarak.

Gözlerini önüne dikmiş, çenesini kaşıyan Don Hug, bıraktıkları yerde oturuyordu. Yanıbaşında ayakta duran Kabani Baba, söylenip durmaktaydı:

"Ya işte dostum, her seferinde aynı şey oluyor. Elinden geleni yapıyor insan ve sonuç, rezalet..."

Roumata, aceleyle kılıçlarını ve kemerlerini topladı.

"Görüşmek üzere Pachka. Takma kafanı, hepimiz yorgun ve sinirliyiz."

Don Hug başını oynattı.

"Dikkatli ol Anton. Of! Dikkatli ol! Sacha Baba için söylemiyorum bunu, uzun zamandır burada o, ona öğüt vermek bizim haddimiz değil, fakat sen..."

"Uyumak istiyorum, hepsi bu. Kabani Baba, sizden rica ediyorum, lütfen atlarımı alıp Baron Pampa'ya götürün. Önümüzdeki günlerde uğrayacağım ona..."

Dışarıda, pervaneler hafifçe uğulduyordu. Roumata, eliyle bir işaret yapıp koşarak dışarıya çıktı. Farların güçlü ışıkla-

rının altında, devasa çalılıklar fantastik ve uğursuz bir görüntü oluşturuyorlardı. Roumata, kabine girip kapıyı kapadı.

Helikopter, ozon, organik donanım ve kolonya kokuyordu. Don Kondor, aracı havalandırdı ve Arkanar'a doğru yöneltti. "Şu anda, ben bunu başaramazdım" diye düşündü Roumata hafifçe kıskanarak. Arka koltuktaki yaşlı Boudakh, düşünde sakın sakın bir şeyler yercesine ağzını oynatıp duruyordu.

"Anton," dedi Don Kondor, "şunu istemiyorum, eeh... kibarlığı elden bırakmak istemiyorum ve sanma ki... eeh... senin işlerine burnumu sokmak gibi bir niyetim var."

"Sizi dinliyorum", dedi Roumata. Konunun ne olduğunu anlamıştı hemen.

"Hepimiz 'göçmeniz' burada, ve bizim için değerli olan, ya Dünya'da ya da kendi içimizde olmalı. Onu bizden almamaları ya da bize karşı rehine olarak kullanmamaları için."

"Kira'dan mı söz ediyorsunuz?"

"Evet, çocuğum. Don Reba hakkında bildiklerim doğruysa eğer, onu elde tutmak çok tehlikeli ve zor bir iş. Sanırım, ne demek istediğimi anlıyorsun..."

"Evet. Bir şeyler yapmaya çalışacağım."

Karanlıkta yatıyorlardı el ele. Kent sakindi. Zaman zaman, yakınlarda bir yerde, atlar kışıyor ve öfkeyle tepiniyorlardı. Roumata, ara sıra kendini uykuya kaptırıyor, fakat hemen uyanıyordu, çünkü soluğunu kesiyordu Kira - uyurken, kuvvetlice sıkıyordu genç kızın elini.

"Çok uykun var" diye fısıldadı. "Haydi uyu."

"Hayır, hayır, konuş, seni dinliyorum."

"Sürekli uyukluyorsun."

"Yine de dinliyorum seni. Çok yorgunum, ama uyumaktan çok seninle olmak istiyorum. Uyumak, çok aptalca. Konuş, söylediklerin çok ilgilendiriyor beni."

Kira, minnettarlıkla burnunu genç adamın omuzuna sürüp yanağından öptü ve akşamüstü bir çocuğun babasından haberler getirdiğini anlattı. Babası yatağa düşmüştü. Bakanlıktan kovul-

muş ve esenlik dileği yerine de bir güzel dövülmüştü. O zamandan beri hiçbir şey yemeyip yalnızca içiyordu; sürekli titremekteydi, beti benzi atmıştı. Çocuk ona ayrıca, erkek kardeşinin yaralı bir halde, ama yepyeni bir üniformanın içinde içkili ve neşeyle eve döndüğünden de söz etmişti. Kardeşi, babasına para verip onunla birlikte içmişti. Herkesin gebereceğinden dem vurarak tehditler savurup durmuştu. Artık özel bir birlikte teğmendi ve Düzen'e bağlılık yemini etmişti. Babası Kira'dan ne sebeple olursa olsun eve dönmemesini istiyordu. Çünkü kardeşi, bir soylu ile alem yapmanın ne olduğunu öğretmek için hesabını göreceği tehditinde bulunmuştu.

"Evet," diye içinden geçirdi Roumata, "evine dönmesi söz konusu bile değil. Ama burada da kalamaz. Eğer ona bir şey olursa..." Onun başına bir kötülüğün gelmesi düşüncesiyle bile kalbi duracak gibi oldu.

"Uyuyor musun?" diye sordu Kira.

Kendine geldi ve elini gevşetti.

"Hayır, hayır... Peki, daha neler yaptın?"

"Eve çeki düzen verdim. Ne dağınıklık! Gour Baba'nın bir kitabını buldum. Genç bir kızı, çok güzel bir barbar kızını seven bir prensin öyküsü. Kız, gerçekten bir vahşi ve prensin bir tanrı olduğunu sanıyor, ama yine de onu çok seviyor. Sonra onları ayırıyorlar ve genç kız da üzüntüden ölüyor."

"Çok güzel bir kitaptır."

"Ağladım. Sanki bizden bahsediyormuş gibi bir duyguya kapıldım."

"Evet, bizden. Ve genel olarak, birbirlerini seven herkesten. Fakat bizi ayıramayacaklar."

"En güvenli yer Dünya" diye düşünüyordu. "Fakat bensiz ne yaparsın? Ve sensiz ben burada ne yaparım? Anka'dan dostun olmanı isteyebilirim. Ama sensiz nasıl yapabilirim burada? Hayır, birlikte gideriz. Uzay gemisini ben kendim kullanırım, sen yanımda olursun, ve sana her şeyi açıklarım, korkmaman için, Dünya'yı hemen sevmen için. Bu korkunç ülkeneye hiçbir zaman özlem duymaman için. Çünkü ülken seni dışladı. Çünkü sen bin yıl

önce doğmuşsun. İyi yürekli, sadık, gönülden veren... Gezege-
nimizin kanlı Tarih'inin bütün dönemlerinde senin gibi insanlar
olmuştur hep. Nefreti bilmeyen, vahşeti kabul etmeyen saf, pırıl
pırıl ruhlar. Kurbanlar, yararsız kurbanlar. Besteci Gour'dan ya
da Galile'den daha da yararsız kurbanlar. Çünkü senin gibi in-
sanlar savaşçı değillerdir. Savaşçı olmak için nefret etmeyi bil-
mek gerek ve siz de bundan yoksunsunuz. Tıpkı şimdi bizim
gibi..."

"Roumata, korkuyorum."

"Neden, yavrucuğum?"

"Hiçbir şey söylemiyorsun. Korkutuyor beni..."

Genç kızı kendisine doğru çekti.

"Peki konuşacağım ve sen de iyi dinle beni. Uzakta, çok
uzakta, saiva'nın ötesinde, ele geçirilmez, tehditkâr bir şato var.
Arkanar'ın en soylu baronu olan sevimli, iyi, neşeli Baron Pam-
pa'nın şatosu o. Baronun sevimli güzel bir karısı var, ayık Pam-
pa'yı çok seven ve sarhoş Pampa'ya tahammül edemeyen..."

Kulaklarını kabartarak sustu. Nal sesleri ile gürültülü at ve
adam soluk alışları işitmişti. "Burası mı?" diye sordu kaba bir
ses. "Öyle gözüküyor..." "Durun!" Ökçeler girişin basamaklarını
dövdü, yumruklar kapının üzerine indi. Korkudan titreyen Kira,
Roumata'ya sokuldu.

"Bekle beni yavrucuğum" diyerek örtüyü üzerinden çekti.

"Beni almaya geldiler" diye mırıldandı Kira. "Biliyordum
bunu."

Güçlkle Kira'nın ellerinden kurtulan Roumata, pencereye
koştı. "Tanrı adına" diye bağıyorlardı aşağıdan. "Açın! Yoksa
kapıyı kırarız!" Roumata perdeyi çekti ve meşalelerin oynak
ışığı odanın içine girdi. Sivri kukulelarıyla kapkara, uğursuz,
küçük bir süvari topluluğu, aşağıda kıpırdanıp duruyordu. Rou-
mata, onlara bir göz attı, sonra pencerenin çerçevesini inceledi.
Açılan cinsten değildi. Ağır bir şeylerle kapıya yüklenmişlerdi
aşağıda. Roumata, alacakaranlıkta kılıcını buldu ve kabzasıyla
cama bir darbe indirdi. Cam parçaları, büyük bir gürültüyle etra-
fa saçıldı.

"Hey! Siz aşağıdakiler!" diye haykırdı. "Canınıza mı su-sadınız?"

Kapıya indirilen darbeler kesildi birden.

"Yanılıyorlar hep", dedi içlerinden biri. "Evdeymiş..."

"Ne olmuş yani? Ne fark eder?"

"Şu fark eder ki, ülkenin en iyi silahşörüdür o."

"Gittiğini ve gece boyunca gelmeyeceğini söylemişlerdi bize."

"Korkutuyor mu sizi?"

"Hayır, fakat onun için hiçbir şey söylenmedi bize. Öldür-mek zorunda kalmayalım onu..."

"Bağlısınız. Yaralamak ve bağlamak lazım onu. Hey, orada-kiler! Oluklu yaylarınız var mı?"

"Yaralanan biz olmayalım da..."

"Yok canım! Öldürmemeye and içmiş olduğunu herkes biliyor."

"Sizi köpekler gibi geberteceğim", dedi Roumata korkunç bir sesle.

Kira, yanına gelip sarıldı ona. Kalbinin yerinden çıkacak-mış gibi attığını hissetti. Aşağıda "Haydi çocuklar, kapıyı kiralım! Tanrı adına!" diye bağırışıp duruyorlardı. Roumata Kira'ya doğru döndü, kendisine korkuyla ve umutla bakıyordu genç kız. Kuru gözlerinde meşalelerin ışığı dansetmekteydi.

"Haydi yavrucuğum", dedi sevgiyle. "Korkuyor musun? Bu aşağılık adamlardan mı korkuyorsun? Git giyin. Burada yapa-cağımız hiçbir şey kalmadı..." Yumuşak madenden gömleğini dü-zeltti aceleyle. "Onları kapı dışarı eder etmez ayrılacağız. Pam-pa'ya gideceğiz."

Kira, pencerenin yanında ayaktaıdı. Yüzünde kırmızı yan-sılar oynaşıyordu. Sokaktan çatırtılar ve nefes sesleri geliyordu. Roumata'nın kalbi merhametle ve sevgiyle kabarmıştı. "Köpek-ler gibi kovacağım hepsini." İkinci kılıcını almak için eğildi. Doğruduğunda Kira pencerenin yanında değildi artık. Perdeye tutunmuş, yavaş yavaş yığılıyordu.

"Kira!" diye haykırdı.

Bir ok boğazını, bir diğeri de göğsünü delmişti. Genç kıızı

kucağına alıp yatağına taşıdı. "Kira..." diye sesleniyordu ona. Genç kızın bütün bedeni titredi, sonra kaskatı kesildi. "Kira..." Cevap vermedi genç kız. Bir süre hareketsiz durduktan sonra kılıçlarını topladı, ağır ağır merdivenden indi ve kapının kırılmasını beklemeye koyuldu...

Sonuç

"Peki sonra?" diye sordu Anka.

Pachka, gözlerini kaçırdı, dizlerine bir şaplak indirdi, sonra da bacağının altından çilek toplamak için eğildi. Anka bekliyordu.

"Sonra... Aslında, Anka, neler olduğunu tam olarak hiç kimse bilmiyor. Vericisini yanına almamış. Ev yanmaya başlayınca, gezginci nöbet gemisinin adamları, kötü bir şeyler olduğunu anlamışlar; Arkanar'a gitmişler hemen. Kentin üzerine uyutucu bombalar atılmış. Ev kül haline dönmek üzereymiş. Onu nerede arayacaklarını pek iyi bilmiyorlarmış, sonra görmüşler... (Duraksadı.) Yani, nereye gittiği anlaşılmıyordu."

Sustu ve arka arkaya çilekler atmaya başladı ağzına.

"Sonra ne olmuş?" diye yavaşça sordu Anka.

"Saraya varmışlar... Orada bulmuşlar onu."

"Nasılmış?"

"Eee... uyuyormuş. Ve diğer hepsi de... yerdeymiş onlar da. Bazıları uyuyormuş... diğerleri... öyle işte... Don Reba'yı da bulmuşlar... (Pachka, Anka'ya çabucak bir göz atıp bakışlarını başka tarafa çevirdi.) Almışlar onu, Anton'dan söz ediyorum tabii, ve üsse getirmişler... Anlıyor musun, hiçbir şey anlatmıyor. Zaten çok az konuşuyor şimdi."

Anka, çok solgun, çok dik, Pachka'nın başının üzerinden evin

önünde uzanıp giden kırlara bakıyordu. Hafifçe oynayan çam ağaçları hışırıyor, masmavi gökyüzünde bulutlar kayıyordu ağır ağır.

"Genç kıza ne olmuş?" diye sordu Anka.

"Bilmiyorum", dedi sertçe.

"Gelmemeliydim belki de?"

"Düşündüğün şeye bak! Seni görmekten çok memnun olacaktır..."

"Gitmemi bekleyerek çalılıklarda saklanıyormuş gibi bir his var sürekli olarak içimde."

Gülümsedi Pachka.

"Tabii ki hayır. Onun tarzı değil bu. Burada olduğunu bilmiyor. Balık avlamakla meşguldür, her zamanki gibi."

"Peki, seninle nasıl?"

"Normal. Katlanıyor bana. Fakat sen, farklı bir şey..."

Karşılıklı sustular.

"Anka, geline yönüne göre değişiklik gösteren yolu anımsıyorsun?"

Alnını kırıştırdı Anka.

"Hangi yolu?"

"Yönü değişen. Girilmez bir yol vardı. Anımsıyorsun, üçümüz birlikteydik?"

"Evet, anımsıyorum. Bunun geline yönüne göre değişen bir yol olduğunu o söylemişti."

"Yine de gitmişti, ve geri döndüğünde yıkık bir köprü ile bir makineli tüfeğe zincirlenmiş bir faşistin iskeletini bulduğunu söylemişti bize."

"Anımsamıyorum bunu. Ne olmuş ki?"

"Sık sık bu yolu düşünüyorum", dedi Pachka. "Bir bağ var sanki... Yol geline yönüne göre değişiyordu, tıpkı Tarih gibi. Geriye gitmek mümkün değil. Ama o yaptı. Ve bir iskeletle karşılaştı."

"Anlamıyorum seni. İskeletin işi ne burada?"

"Bilmiyorum" diye itiraf etti. "Bir tür duygu."

"Fazla düşünmesine fırsat verme", dedi Anka. "Sürekli konuş"

onunla. Havadan sudan. Tartışmak gereksinimi duymasın yeter ki."

İçini çekti Pachka.

"Biliyorum bunu. Yalnızca... benim gevezeliklerim ilgilenmiyor onu. Beni dinliyor, sonra gülümseyerek 'Burada kal, biraz dolaşacağım...' diyor. Ve çekip gidiyor. Ben ise onu bekliyorum. İlk zamanlar bir budala gibi onun peşinden gidiyordum, kendimi fark ettirmeksizin, oysa şimdi bekliyorum, hepsi bu. Fakat eğer sen..."

Anka ayağa kalktı birden. Arkasına dönüp bakan Pachka da kalktı yerinden. Anka, kendilerine doğru gelen Anton'a bakıyordu nefesini tutarak, uzun boylu, geniş omuzlu, sarı saçlı ve açık tenli Anton'a. Hiç değişmemişti, biraz ciddi bir havası olmuştu hep.

Genç kız ona doğru yürüdü.

"Anka", dedi sevecenlikle. "Anka..."

Uzun kollarını uzattı. Utangaç bir şekilde yaklaştı genç kız, ama birden geriledi. Parmaklarının üzerinde... Hayır, kan değildi bunlar, çilek lekesiydi yalnızca...

Ştrugatski kardeşler, Sovyet Bilimkurgu yazınının dünyada en çok okunan yazarlarındandır. 1925 doğumlu olan Arkadi Ştrugatski, İngiliz ve Japon dilleri uzmanıdır. 1923 doğumlu olan Boris ise astrofizikçi ve bilgisayar matematikçisidir. Çok sayıda ortak yapıtı olan iki kardeş de, yazarlığa aynı tarihte, 1959'da başlamıştır. Gogol, Şçedrin ve Mayakovski'nin takipçileri olarak nitelenen yazarlar, insanın evrenle uyumsuzluğu, ütöpik bir ahlak anlayışının vazgeçilmezliği, insanın toplumsal yapıları değıştirme gücü gibi temaları vurgulamışlardır.

Arkadi ve Boris Ştrugatski

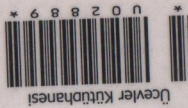
ZOR ŞEY TANRI OLMAK

Türkçesi: Mehmet Ali Ağaoğulları

Sosyalist uzay çağını yaşayan bir dünyadan kalkıp, ortaçağın karanlıkları içindeki bir gezegene gelen Anton'un, bu zavallı insanların gözünde bir "tanrı" olmaması mümkün müydü? Ama güçsüz bir tanrıydı Anton. Feodalizmin hüküm sürdüğü bu ülkede yalnızca bir tarih gözlemcisi sıfatıyla bulunuyordu ve bu nedenle her türlü bağınazlığın, şiddetin ezip yok ettiği insanların yazgılarını değiştirebilme olanağından yoksundu.

Bu koşullarda zor şeydi tanrı olmak!

Hele bir de bu gezegendeki siyasal gelişmeler, üstlerinin Anton'a dayattıkları tarih teorisine hiç mi hiç uymuyorsa...

ISBN 975-533-038-0

